

selkeä visio valoisasta tulevaisuudesta

vuosikertomus 2008

lupaus

---

yhtiö

---

ympäristö

---

ihmiset

---

liiketoiminta

Yhtiön esittely **2**
Liiketoiminta-alueet lyhyesti **4**
Osakkeenomistajille **6**

Sanomalehti- ja kirjapaperi **12**
Aikakauslehtipaperi **16**
Hienopaperi **20**

Kuluttajapakkauskartonki **24**
Teollisuuspakkaukset **28**
Puutuotteet **32**

Ilmastonmuutos **36**
Metsät ja puunhankinta **40**
Puuviljelmät **43**

Henkilöstön kehittäminen **46**
Uudelleenjärjestelyt **50**
Konsernihallinnointiohje **52**

Hallitus **60**
Johtoryhmä **62**

Stora Enso pääomamarkkinoilla **64**
Toimintakertomus **74**

Tilinpäätös **89**

Tilinpäätöksen liitetiedot

Liite 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet **95**
Liite 2: Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja
arvioihin liittyvät epävarmuustekijät **102**
Liite 3: Tiedot segmenteittain **104**
Liite 4: Yritystulot ja -myynnit **110**
Liite 5: Lopetetut toiminnot **112**
Liite 6: Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut **114**
Liite 7: Henkilöstökulut **116**
Liite 8: Hallituksen ja johdon palkkiot **117**
Liite 9: Rahoitustuotot ja -kulut **120**
Liite 10: Tuloverot **122**
Liite 11: Tasearvojen arvostukset **125**
Liite 12: Poistot ja arvonalentumiset **126**
Liite 13: Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet **129**
Liite 14: Biologiset hyödykkeet **132**
Liite 15: Osakkuus- ja yhteisyritykset **133**
Liite 16: Myytävissä olevat rahoitusvarat **137**
Liite 17: Muut pitkäaikaiset sijoitukset **139**

Liite 18: Vaihto-omaisuus **139**
Liite 19: Saamiset **140**
Liite 20: Oma pääoma **142**
Liite 21: Vähemmistöosuudet **143**
Liite 22: Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet **144**
Liite 23: Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät **150**
Liite 24: Muut varaukset **153**
Liite 25: Korottomat velat **156**
Liite 26: Rahoitusriskien hallinta **157**
Liite 27: Velat **163**
Liite 28: Rahoitusinstrumentit **167**
Liite 29: Kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaus **172**
Liite 30: Vastuusitoumukset ja ehdolliset velat **175**
Liite 31: Merkittävimmät konserniyritykset vuonna 2008 **177**
Liite 32: Lähipiiriliiketoimet **179**
Liite 33: Osakekohtainen tulos ja osakekohtainen oma pääoma **180**

Tunnuslukujen laskentaperiaatteet **181**
Ote emoyhtiön tilinpäätöksestä **182**
Ehdotus varojen jaosta **184**
Tilintarkastuskertomus **185**
Tehdaskohtaiset kapasiteetit 2009 **186**
Tietoja osakkeenomistajille **188**

Stora Enso lyhyesti

Stora Enso on maailmanlaajuisesti toimiva metsäteollisuusyhtiö, jonka päätuotteet ovat sanomalehti- ja kirjapaperi, aikakauslehti- ja hienopaperi, kuluttajapakkauskartonki, teollisuuspakkaukset sekä puutuotteet.

Konsernin palveluksessa on 32 000 henkilöä ja sillä on 85 tehdasta ja tuotantolaitosta. Toimintaa on yli 35 maassa. Stora Enson osakkeet noteerataan Helsingin ja Tukholman arvopaperipörsseissä. Asiakkaitamme ovat kustantamot, painotalot ja paperitukkurit sekä pakkaus-, puusepän- ja rakennusteollisuus.

Stora Enson vuosittainen tuotantokapasiteetti on 12,7 miljoonaa tonnia paperia ja kartonkia, 1,5 miljardia neliometriä aaltopahvia ja 6,9 miljoonaa kuutiometriä puutuotteita, josta 3,2 miljoonaa kuutiometriä on jatkojalosteita. Konsernin liikevaihto vuonna 2008 oli 11,0 miljardia euroa ja liiketulos ilman kertaluonteisia eriä ja käyvän arvon muutoksia 388,4 miljoonaa euroa.

Stora Enson missio on hyödyntää ja kehittää osaamistaan puuraaka-aineen käytössä, jotta voisimme vastata asiakkaidemme tarpeisiin sekä raaka-aineisiin liittyviin maailmanlaajuisiin haasteisiin. Puu on uusiutuva raaka-aine, joka soveltuu moniin erilaisiin kaupallisiin tarkoituksiin. Tuotteemme tarjoavat ilmastolle ystävällisen vaihtoehton monille kilpaileville tuotteille, jotka on valmistettu uusiutumattomista materiaaleista, ja niillä on pienempi hiilijalanjälki. Puuraaka-aineeseen perustuvat tuotteemme hyödyttävät siis liiketoimintaa, ihmisiä ja ympäristöä. Yritysvastuu – taloudellinen, ympäristö- ja yhteiskuntavastuu – tukee toimintatapojamme.

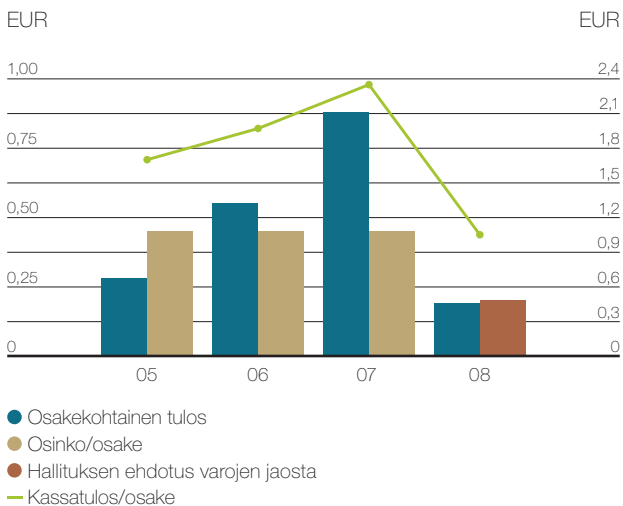
Tulevaisuudessa Stora Enso keskittyy kasvumarkkinoihin Kiinassa, Latinalaisessa Amerikassa ja Venäjällä, kuitupohjaisiin pakkauksiin, puuviljelmiltä peräisin olevaan selluun sekä tiettyihin paperilaatuihin. Kuitupohjaiset pakkaukset tarjoavat pitkällä aikavälillä tasaisen kasvupotentiaalin useimmissa segmenteissä. Pakkausalalla on paljon mahdollisuuksia tuoteinnovaatioihin, joiden avulla voimme tarjota ympäristöystävällisiä ratkaisuja asiakkaillemme. Käyttämällä puuviljelmiltä peräisin olevaa sellua varmistamme edullisen kuidun saatavuuden.

Avainluvut

Jatkuvat toiminnot	2008	2007
Liikevaihto, milj. euroa	11 028,8	11 848,5
Liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä ja käyvän arvon muutoksia ¹⁾ , milj. euroa	388,4	861,1
Liikevoitto, IFRS, milj. euroa	-726,6	176,9
Tulos ennen veroja ja ilman kertaluonteisia eriä, milj. euroa	151,6	970,1
Tulos ennen veroja, milj. euroa	-893,8	20,2
Tilikauden tulos ilman kertaluonteisia eriä, milj. euroa	142,8	747,3
Tilikauden tulos, milj. euroa	-679,0	12,8
Investoinnit, milj. euroa	704,7	768,3
Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE), ilman kertaluonteisia eriä, %	3,4	11,3
ROCE ilman kertaluonteisia eriä ja käyvän arvon muutoksia, %	4,1	8,6
Oman pääoman tuotto (ROE) ²⁾ , %	-10,1	-2,5
Velkaantumisaste ²⁾	0,56	0,39
Paperin ja kartongin toimitukset, 1 000 tonnia	11 836	12 477
Aaltopahvin toimitukset, milj. m ²	1 071	1 091
Puutuotteiden toimitukset, 1 000 m ³	5 893	6 348
Henkilöstö keskimäärin	33 815	36 137

Osakekohtainen tulos ja varojen jako

koko liiketoiminta ilman kertaluonteisia eriä

Osaketiedot

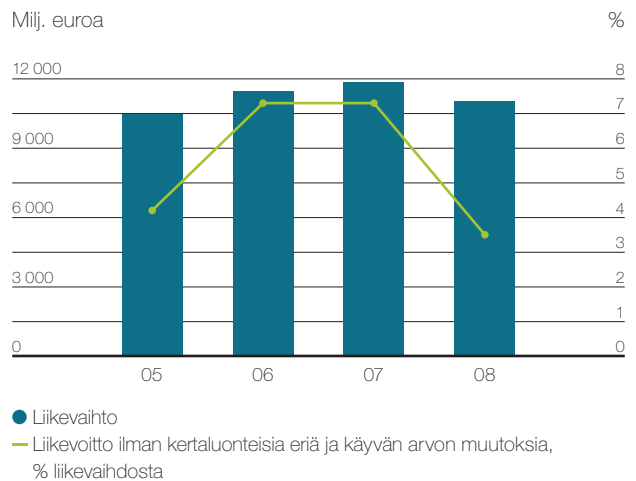
Jatkuvat toiminnot	2008	2007
Tulos/osake, ilman kertaluonteisia eriä, EUR	0,18	0,94
Tulos/osake, EUR	-0,86	0,01
Tulos/osake, ilman kertaluonteisia eriä, EUR	0,99	1,94
Kassatulos/osake, EUR	0,94	1,95
Koko liiketoiminta		
Tulos/osake, ilman kertaluonteisia eriä, EUR	0,19	0,88
Tulos/osake, EUR	-0,85	-0,27
Varojen jako/osake, EUR	0,20 ³⁾	0,45
Oma pääoma/osake, EUR	7,09	9,63
Osinkosuhte, %	105 ³⁾	51
Markkina-arvo, 31.12., mrd. euroa	4,4	8,1

1) Käyvän arvon muutokset sisältävät synteettiset optiot ilman toteutuneita ja avoimia suojauksia, hiilidioksidin päästöoikeuksien arvostuksen sekä osakkuusyritysten biologisen, etupäässä metsäomaisuuteen liittyvän omaisuuden uudelleenarvostuksen.

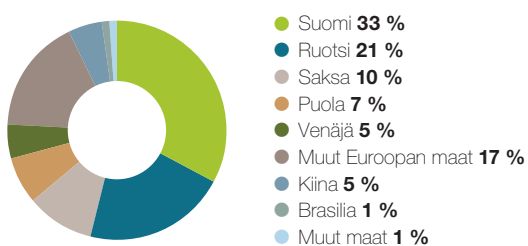
2) Koko liiketoiminta

3) Hallituksen ehdotus varojen jaosta

Liikevaihto ja liikevoitto

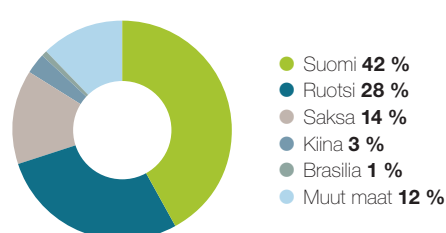

Henkilöstömäärä maittain 2008*

* Jatkuvat toiminnot

Paperi- ja kartonkikapasiteetti maittain 2009

Sanomalehti- ja kirjapaperi

Stora Enson sanomalehti- ja kirjapaperiliiketoiminta-alue valmistaa sanomalehti-, luettelo- ja kirjapaperia kustantamoille ja painotaloille. Kattavaan sanomalehtipaperituotevalikoimaamme kuuluu sanomalehti- ja erikoissanomalehtipapereita ja värillisiä laatuja, joita käytetään urheilu- ja taloussivuihin sekä liitteisiin. Kirja- ja luettelopaperivalikoimassamme on paperilaatuja kova- ja pehmeäkantisiin kirjoihin, puhelinluetteloihin ja aikatauluihin.

Aikakauslehtipaperi

Stora Enson aikakauslehtipaperiliiketoiminta-alue tarjoaa laajan valikoiman paperilaatuja aikakauslehtiin ja mainontaan. Kustantamot, painotalot ja vähittäismyyjät käyttävät päälystämätöntä aikakauslehtipaperiamme aikakauslehtiin ja mainospainotuotteisiin kuten mainoslehtisiin, sekä laajalevikkisissä TV-lehdissä ja luetteloissa. Erikois- ja yleisaikakauslehdet ovat merkittäviä asiakkaita päälystetyille matta-, silkki- ja kiiltäväpintaisille aikakauslehtipapereillemme, joita asiakkaamme käyttävät myös esimerkiksi liitteisiin, tuotekuvastoihin ja aikakauslehtien kansiin.

Hienopaperi

Stora Enson hienopaperiliiketoiminta-alue valmistaa graafisia ja toimistopapereita painotaloille, kustantamoille, kirjekuorien valmistajille, toimistotarvikevalmistajille sekä paperi- ja toimistotarviketukkureille. Hienopaperitehtaat sijaitsevat Suomessa, Ruotsissa, Saksassa ja Kiinassa. Graafisten papereiden tuotevalikoimamme sisältää pääasiassa monikerrospäälystettyjä hienopapereita, joita käytetään taidekirjoissa, vuosikertomuksissa sekä korkealaatuisissa lehdissä ja esitteissä. Toimistopaperilaatamme ovat päälystämättömiä hienopapereita ja niitä käytetään toimistopapereina, digitaalipainamisessa, kirjekuori-, muistio- ja lomakepapereina.

Kuluttajapakkauskartonki

Stora Enso on maailman johtava kuluttajapakkauskartongin valmistaja, joka tuottaa pakkausmateriaaleja monille eri tuoteryhmille. Olemme erikoistuneet tuottamaan nestepakkauskartonkia, elintarviketekarttonkia, kotelokarttonkia ja graafista karttonkia. Tuotteitamme käytetään elintarvikkeiden, juomien, tupakan, lääkkeiden, kosmetiikan ja yleisyyssuotteiden pakkaamiseen ja keskitymme erityisesti vaativiin pakkaussovelluksiin.

Teollisuuspakkaukset

Stora Enson teollisuuspakkausliiketoiminta-alue valmistaa aaltopahvipakkauksia, aaltopahvin raaka-ainetta, hylsyjä, hylsykarttonkia, laminaattipaperia, paperisäkkejä sekä säkki- ja voimapaperia.

Puutuotteet

Stora Enso Timberin nimellä tunnettu puutuoteliiketoiminta-alue tarjoaa tuote- ja palveluratkaisuja puuteollisuuden ja -kaupan tarpeisiin ympäri maailmaa. Painopisteitä ovat rakennus- ja puusepänteollisuus sekä suurivolyymiset, tiettyyn loppukäyttöön räätälöidyt komponentit. Lisäksi Stora Enso Timber toimittaa paljon erilaisia sahattuja ja jatkojalostettuja tuotteita puutavarakaupoille, tukkureille ja maahantuojille sekä myös raaka-ainetta sellu- ja paperiteollisuudelle ja polttoainetta energiasektorille. Laatu-standardimme tuotteiden ja palvelujen suhteen ovat korkeat.

Ennennäkemätön vuosi

Stora Enson toimitusjohtaja Jouko Karvinen ja talousjohtaja Markus Rauramo keskustelevat vuoden 2008 tuloksesta, yhtiön tulevasta suunnasta, arvoista, visiosta ja missiosta, uudelleenjärjestelyistä sekä vuoden 2009 näkymistä.

Vuoden 2008 tulokset ja haasteet

Jouko: Markus, mitä mieltä sinä olet Stora Enso vuoden 2008 tuloksesta erittäin vaikean vuoden ja viimeisen neljänneksen jälkeen?

Markus: Se on pettymys. Taloutemme on kuitenkin vankalla pohjalla ja taseemme on vahva, ja olimme varautuneet vaikeaan vuoteen, koska jouduimme vastaamaan suuriin haasteisiin jo vuonna 2007. Mutta tärkeintä on, että olemme valmistautuneet vuoteen 2009 parhaamme mukaan.

Jouko: Vuosi 2007 ja vuoden 2008 alku olivat vaikeaa aikaa monesta eri syystä. Tilanteeseen vaikuttivat heikko dollari, Venäjän puutullit sekä öljyn hintojen vuoksi energian nopeasti nousseet hinnat. Juuri kun toimenpiteillämme alkoi olla vaikutusta näihin asioihin, alkoi viimeinen vuosineljännes, joka oli aivan ennennäkemätön. No, kaikkien edellä mainittujen seikkojen vuoksi, tiimimme oli ainakin kokenut ja valmis kohtaamaan viimeisen neljänneksen haasteet.

Markus: Olen todella iloinen siitä sopeutuvaisuudesta ja joustavuudesta, jota yhtiömme ja koko henkilöstö ovat osoittaneet ongelmien ratkaisemisessa. Vuoden 2007 puun hintojen ja energiakustannusten jyrkästä noususta sekä valuuttakurssien muutoksista oli tavallaan myös hyötyä: olosuhteet olivat äärimmäisen hankalat, mutta me keksimme keinot selviytyä niistä.

Jouko: Huolimatta julkisesta väittelystä, olen täysin vakuuttunut siitä, että vuonna 2008 tehdyt toimenpiteet olivat oikeita; myimme esimerkiksi Papyrus-tukkuriiketoiminnan, vahvistimme riippumattomuuttamme Venäjän tuontipuusta ja teimme vaikeat uudelleenjärjestelyt. Oikeastaan minua eivät huolestuta itse toimenpiteet vaan se, olemmeko toimineet riittävän aikaisessa vaiheessa ja riittävän nopeasti. Ymmärrämmekö me organisaationa, että tarvittavista muutoksista on tähän mennessä tehty vasta noin 20 prosenttia? Muutos tarvitaan, jotta saavutamme täysin eri kannattavuustason.

Markus: Hyvä kysymys. Minäkin olen sitä mieltä, että olemme löytäneet oikeat työkalut, joilla voimme tehdä tarvittavat lyhyen aikavälin toimenpiteet. Ja se on tietenkin oleellista. Vuonna 2008 supistettiin investointeja, mitä jatketaan edelleen, vähennettiin käyttöpääomaa erittäin tehokkaasti ja keskityttiin hyvään hinnoitteluun. Vuoden 2008 lopulla ja vuoden 2009 alkupuoliskolla on jouduttu aloittamaan seisokkeja ja rajoittamaan tuotantoa markkinakäynnän muutoksiin vastaamiseksi. Meidän on sopeuduttava kulujen pienentämiseen niin nopeasti kuin mahdollista.

Jouko: Aivan, olemme turvanneet asemamme lyhyellä aikavälillä parhaamme mukaan. Tuotantovolyymien muokkaaminen todellista kysyntää vastaaviksi oli oikea päätös, joka tehtiin pikaisesti kriisin puhjettua lokakuun alussa. Päätös paitsi vahvisti rahavirtaamme myös turvasi asemamme ja valmisti väkemme taistelukuntoon tälle vuodelle, vaikka siitä maksettiinkin kova hinta viimeisen vuosineljänneksen tuloksessa.

Markus: Yhtiön toiminta jatkuu samoilla linjoilla kuin vuoden 2007 lopulla. Nyt onkin tärkeää, että henkilöstömme ymmärtää ettemme tee tätä vain maksimoidaksemme lyhyen aikavälin kannattavuutta. Haluamme varmistaa, että yhtiö on valmis tarttumaan esiin tuleviin investointimahdollisuuksiin tai jopa yrityskauppoihin.

Jouko: Aivan, erityisesti nyt kun henkilöstömme on ollut myrskyn silmässä niin pitkään. Heidän on nähtävä, että tähän liittyy muutakin kuin leikkauksia ja kovia aikoja. Onnistumisen edellytyksenä on myös saada henkilöstö uskomaan, että pitkän tunnelin toisessa päässä häämöttää valoa. Toivon, että kun ihmiset lukevat lehdistä tuloksestamme, he huomaavat, että Stora Enso on yksi harvoista teollisuudenalamme yrityksistä, joka onnistui kaikesta huolimatta tuottamaan positiivisen, vaikkakin pienen liikevoiton. Suuret negatiiviset luvut eivät johtuneet vuodesta 2008, vaan ennemminkin vanhojen, monien vuosien investointien uudelleenarvostuksista vastaamaan tulevaisuutta ja markkinoita. Joka tapauksessa, meidän on johtoryhmässä pidettävä mielessä että nämä arvonalentumiset, vaikka niillä ei olekaan kassavaikutusta nyt, perustuvat todellisiin vanhoihin investointeihin, joihin on käytetty käteistä rahaa.

Tulevaisuuden suunta ja yhtiön uudelleenjärjestelyt

Markus: Esittelimme syyskuussa tulevaisuuden suunnitelmamme, jonka painopisteitä ovat kasvavat markkina-alueet, kuitupohjaiset pakkaukset, puuviljelmiltä peräisin olevan sellun käyttäminen ja valikoidut, vaikkakin vähäisemmät, paperilaadut. Lähtökohtamme on, että toimintomme ja projektimme Latinalaisessa Amerikassa, Venäjällä ja Aasiassa, kuten Veracelin ja Arapotin tehtaat Brasiliassa, pakkaustoimintamme ja sahat Venäjällä sekä paperiliiketoimintamme Kiinan Suzhoussa ja Dawangissa, takaavat meille ainutlaatuisen aseman. Vain harvat muut yhtiöt toimivat kaikilla näillä kiinnostavilla alueilla.

Jouko: Yksi alamme haasteista on se, että jokainen strateginen päätös on taloudellista uhkapeliä ja investoinnit alkavat mahdollisesti tuottaa vasta kymmenen vuoden kuluttua. Sukupolvi ehtii melkein vaihtua siitä kun päätökset tehdään siihen kun ne alkavat tuottaa voittoa. Tämän vuoksi valitsimme pakkaukset, koska meillä on liike-toimintaa tietyissä tuote- ja asiakassegmenteissä ja toimimme Itä-Euroopassa sekä Venäjällä. Ja koska uskomme, että kuitupohjaiset pakkaukset voittavat markkinoita muovilta ja muilta fossiilisiin polttoaineisiin perustuvilta pakkauksilta.

Puuviljelmiltä saatavan sellun valintaan puolestaan vaikutti luultavasti maailman halvin puuviljelmistä tuotettavaa sellua valmistava, Brasiliassa sijaitseva tuotantolaitoksemme. Tällä alalla, toisin kuin paperi- ja kartonkiliiketoiminnassa, kustannuserot ovat suuret parhaan ja huonoimman yksikön välillä. Vaikka myimme Pohjois-Amerikan liiketoimintomme ja Papyruksen, paperi on silti mitä suuremmassa määrin osa liiketoimintaamme, vaikka olisimme

mieluummin parempia vain joillakin alueilla kuin suuri yritys.

Markus: Emme voi tehdä kaikkea yhtä aikaa, eikä meillä ole siihen varaa, erityisesti nykyisessä talouden laskusuhdanteessa. Valintoja on tehtävä erityisesti perinteisillä kotimarkkinoillamme Euroopassa. Vuonna 2008 päätettiin sulkea Baienfurtin kartonkitehdas sekä kartonkikone Imatralla ja paperikone Kabelissa. Kemijärven, Summan ja Norrsundetin tehtaiden sulkemisesta ilmoitettiin vuonna 2007. Tarkoituksena oli vähentää riippuvuuttamme Venäjän puuntuonnista. Päätöksillä oli merkittävä vaikutus henkilöstöön, ja olemme pyrkineet parhaamme mukaan löytämään työntekijöille uusia ratkaisuja. Henkilöstövähennyksiltä ei välttytty myöskään vuonna 2008. Olemme oppineet paljon siitä, miten jokaisesta ihmisestä on huolehdittava erikseen. Näihin asioihin ei ole yleisiä ratkaisuja. Toivottavasti Kemijärvellä, Summassa ja Norrsundetissa luodut uudet mahdollisuudet, joiden eteen teimme paljon töitä, vakuuttavat sidosryhmämme siitä, että lupauksemme tehdä kaikki mahdollinen uuden liiketoiminnan ja työpaikkojen luomiseksi todella pitää ja että todella teemme asioita.

Vuoden 2009 tavoitteet

Jouko: Tullessani Stora Enson palvelukseen puhuin muutoksen tarpeesta ja toivoin, että useimmat muutokset saataisiin tehtyä ennen laskusuhdannetta. Laskusuhdanne tuli kuitenkin meidän kannaltamme liian pian, tai sitten olin liian hidas. Vuoden 2008 viimeinen vuosineljännes ja vuoden 2009 ensimmäinen vuosipuolisko ovat haastavimpia vuosikymmeniin useimmille teollisuudenaloille ja myös meille. Meidän onkin pakko kertoa henkilöstölle ja

osakkeenomistajille rehellisesti, että vaikka olemme suojelleet yhtiötä tässä ennennäkemättömässä tilanteessa, ja jatkamme työtä, tehtävää on vielä paljon, eikä prosessi ole helppo tai mieluista monille. Vaihtoehtoa ei ole. Hyvien aikojen odottamisesta – kuten olemme tehneet aiemmin – seuraa vain suurempia haittoja ja kovempia toimenpiteitä. Aikaa ei ole riittävästi.

Markus: Tuotevalikoiman hallinta ja kapasiteetin vähennyksistä kärsivästä henkilöstöstä huolehtiminen ovat jo kehittyneet paljon, mutta meidän on pyrittävä edelleen parantamaan työskentelytapojen ja resurssien käytön joustavuutta yhtiön jokaisella tasolla. Henkilöstöasioissa – kehityksessä, työn kierrättämisessä ja koulutuksessa – kysymykseni kuuluu: "Miten voit omassa työssäsi sopeutua uuteen todellisuuteen?"

Jouko: Meidän on pystyttävä toimimaan nopeammin kuin koskaan ja ennen kaikkea päättämään, mitä asioita teemme. Meillä keskustellaan ja kiistellään yhä liian monista asioista ja aikamme hukkaantuu siihen.

Tästä vuodesta tulee todennäköisesti yksi minun työurani mielenkiintoisimmista. Sama taitaa koskea myös sinua, Markus. Meidän täytyy löytää uusia tapoja työskennellä sidosryhmien – niin henkilöstön, ammattiliittojen kuin yhteiskunnankin – kanssa, jotta "Näin on aina ennenkin tehty" -mentaliteetista päästäisiin viimein eroon. Kun me kysymme: "Emmekö voisi tehdä noin?", emme halua enää vastaukseksi: "Ei käy, asiat on aina tehty näin, eikä sitä voi muuttaa siitä tai tuosta syystä."

Markus: Olet aivan oikeassa. Valmiudet taloudellisten tavoitteiden saavuttamiseen ovat olemassa, mutta onnistuaksemme siinä

Yhtiömme, ihmiset ja planeettamme ovat ennennäkemättömien haasteiden edessä. Maailma tarvitsee uuden asenteen materiaaleihin.

visio

meidän on parannettava joustavuutta koko yhtiön tasolla – niin työskentelytavoissa, pääoman ja resurssien käytössä, toimituksissa kuin strategiassakin. Joustavuudesta on hyötyä myös henkilöstölle. Työpaikkojen säilymistä ei pystytä takaamaan yksilötasolla, mutta jokainen voi oppia jokaisena työpäivänään jotakin uutta, lisätä omaa arvoaan ja kehittää työkykyään sekä ammattitaitoaan. Stora Enso toimii ankarasti kilpailluilla globaaleilla markkinoilla, oli kyse myynti-henkilöstöstä tai tuotantolaitoksista. Se on tosiasia.

Jouko: Toivottavasti henkilöstö ymmärtää, että vuosina 2007 ja 2008 tehdyt vaikeat päätökset olivat yhtiön toiminnan kannalta elintärkeitä. Jos olisimme odottaneet vuoteen 2009 emme olisi voineet tehdä näitä päätöksiä, ja tänä vuonna ainoa puheenai-heemme olisi ollut se, miten selviydymme tästä tilanteesta.

Markus: Siksi kassavirran ja taseen suojaaminen onkin ehdottoman tärkeää vuonna 2009.

Jouko: Aivan niin. Kuten olen sanonut aiemmin, vuosi 2009 alkoi meidän näkökulmastamme kolme kuukautta liian aikaisin lokakuussa 2008, kun turvasimme kassavirtamme ja minimoimme varastomme. Tänä vuonna ei kannata puhua 13 prosentin sijoitetun pääoman tuotosta. Viesti vuonna 2009 on, että maksimoimme kassavirtamme ja turvaamme hinnat muuttamalla ennemmin tuotantomääriä kuin hintaa, mitä olemme tehneet kohtalaisen menestyksekkäästi lokakuusta lähtien. Vähennämme myös investointeja. Vuonna 2008 vähensimme niitä suunnitellusta 900 miljoonasta eurosta 700 miljoonaan euroon ja vuonna 2009 suunnittelemme vähennystä 500 miljoonaan euroon, josta suurimman osan täytyy tulla kannattamat-tomien varastojen vähentämisestä. Tämä on nyt tehtävämme.

Uusiutuviin raaka-
aineisiin pohjautuvat
ratkaisut vievät meidät
voittoon.

missio

Kaikkia hankkeita ei kuitenkaan leikata 70 prosentilla, vaan teemme tietyt investoinnit täysimääräisinä ja siirrämme toisia. Perumme hankkeita vain jos emme saa niistä voittoa tässä uudessa tilanteessa. Prioriteetit ovat samat kuin elokuussa; emme muuta strategiaamme talouden kriisin takia, mutta joitakin asioita on aikataulutettu uudestaan.

Missio, visio ja arvot – sekä innovaatiot

Markus: Toinen tärkeä tehtävä tänä vuonna on uuden vision, mission ja arvojemme käyttöönotto. Visionemme on: *Yhtiömme, ihmiset ja planeettamme ovat ennennäkemättömien haasteiden edessä. Maailma tarvitsee uuden asenteen materiaaleihin.* Me olemme yhtiönä ja teollisuudenalana tässä suhteessa ainutlaatuisessa asemassa: voimme vaikuttaa ympäristön tilaan, sillä tuotteemme on valmistettu uusiutuvista raaka-aineista, ne ovat kierrätettäviä ja niiden hiilijalanjälki on pieni.

Jouko: Yksi missioon, visioon ja arvoihin liittyvistä tehtävistä on kertoa maailmalle totuus toiminnastamme. Suosikkitarinani liittyy paikallisten ihmisten vierailuun Langerbruggen tehtaalla Belgiassa. Ensimmäinen kysymys kuuluu aina: "Kuinka monta puuta tuonkin paperirullan takia on kaadettu?". Vastaus on: "Ei yhtään. Se on tehty kaksi viikkoa vanhoista sanomalehdistämme, joiden paperi on kierrätetty ja puhdistettu."

Markus: Juuri näin. Meidän täytyy muuttaa tapaamme kertoa toisillemme tekemistämme hyvistä asioista ja mennä kertomaan sidosryhmillemme, mukaan lukien monille ympäristöjärjestöille, ja saada heidät ymmärtämään ja kertomaan eteenpäin, että Stora Enso tekee

hyviä asioita ja on aina valmis rakentamaan vuoropuheluun, jotta voisi tehdä vielä parempia asioita tulevaisuudessa. Maan ystäville viime kesänä lähettämäsi kirje, jossa kutsuit heidät keskustelemaan tosiasioista, ja jonka seurauksena heidät tavattiin, oli juuri tällainen teko.

Jouko: Yhtiömme uudet arvot – luo, uudista, luota – käynnistävät varmasti vilkkaan dialogin organisaatiossamme. Arvot lanseerattiin 250 storaensolaiselle lokakuussa 2008. Tarkoituksena on, että ne välitetään eteenpäin jokaiselle yhtiön työntekijälle. En tiedä onko tämä jo tehty, mutta tieto arvoista on parasta välittää perille pian. Ajoituksellisesti nyt jos koskaan tarvitaan keskinäistä luottamusta. Ehkä tämä luottamus on ensimmäinen pitkän tunnelin päässä pilkkottava valonsäde.

Markus: Henkilöstön on voitava uskoa siihen, että teemme ratkaisumme koko yhtiön eduksi ja löytääksemme ratkaisuja niitä varten, joita muutokset koskettavat. Silloinkin, kun ratkaisut ovat monille erittäin ikäviä. Mielestäni luovuus, tai sen lisääminen organisaatiossa, ei ole koskaan ollut niin tärkeää kuin nyt. Nyt tai ei koskaan.

Jouko: Olet oikeassa. On selkeää, että innovaatiot eivät muuta yhtiötä yhdessä vuosineljänneksessä tai edes yhdessä vuodessa. Mutta se ei kuitenkaan ole syy olla olematta innovatiivinen. Meidän on kannustettava innovaatioihin joka suunnalla, sillä innovaatiot – kuten olen nähnyt urani aikana ennenkin – ovat paljon muutakin kuin tuotteiden tutkimusta ja kehitystä. Osoitus innovatiivisuudesta on, että olemme perustaneet jo aikaisin puuviljelmiä Latinalaiseen Amerikkaan Veraceliin ja Rio Grande do Suliin, ja muuttaneet aaltopahviliiketoimintamme painopisteen Venäjälle ja Itä-Eurooppaan. Innovaatioita ovat myös kaikki tehtailla tehdyt pienet ja suuret ideat, jotka tekevät meistä parempia – parempia asiakkaillemme ja parempia kuin kilpailijamme. Tarvitsemme tämäntapaisia asioita henkilöstömme inspiroimiseksi. Lisäksi meidän pitäisi mielestäni alkaa mitata, mitä saamme tästä kaikesta, eikä sitä, paljonko rahaa käytämme siihen. Tutkimus- ja kehitysmenojen sijaan tulisi mitata innovaatiotuloksia ja innovaatioista saatujen asiakashyötyjen hintaa.

Markus: Olemme siirtyneet säännellyistä kansallisvaltioista isoille, avoimille ja huomattavasti vähemmän säännellyille markkinoille, joilla on miljardeja uusia kuluttajia sekä uusia kilpailijoita. Tämä on yleisesti ottaen kuluttajan etu, mutta kääntöpuolena on se, että yritysten ja ihmisten on oltava joustavia ja valmiita muuttamaan. Ennen toimittiin samalla liiketoimintamallilla 20–30 vuotta, mutta sen näkemyksen on muututtava, myös pääomavaltaisilla aloilla, joilla Stora Ensonkin toimii.

Jouko: Meidän on rakennettava luottamusta myös sidosryhmiemme kanssa, aina osakkeenomistajista asiakkaisiin ja henkilöstöön. Me joko voitamme tai häviämme yhdessä yhteistyökumppaneidemme kanssa. Olen sanonut Stora Ensoon tulostani lähtien, etten välitä siitä, miten suuria olemme, vain siitä, että teemme kaiken tarvittavan voittaaksemme. Voittamisessa on kaksi eri puolta. Meidän täytyy tarjota houkuttelevia tuotteita asiakkaillemme ja houkutteleva tuotto osakkeenomistajillemme – ja tähän meillä onkin vielä pitkä matka! Vain sitä kautta pääsemme pois uudelleenjärjestelyjen ja leikkausten kierteestä. Tiedän, että se on aivan eri asia kuin pyrkiminen maailman suurimmaksi paperiyhtiöksi, mutta näin olen asian ajatellut ja näin ajattelen myös nyt.

Viimeiset kommentit

Markus: Tahdon henkilöstömme tietävän, että teemme niin kuin sanomme. Toimimme silloin kun on oikea aika, emme vasta silloin kun on pakko. Lehdistö voi sanoa, että metsäteollisuus elää pimeitä aikoja. Tämä on totta, mutta olemme matkalla kohti valoisampaa tulevaisuutta.

Jouko: En haluaisi myöntää, mutta olet oikeassa. Vaikea tilanne jatkuu vuonna 2009, mutta olemme valmistautuneet paremmin kuin monet muut teollisuudenalat. Edistimme strategisesti tärkeimpiä hankkeitamme vuoden 2008 talouskriisissä, ja jatkamme niitä myös tulevaisuudessa. Emme jää odottelemaan hyvien aikojen palaamista, koska voimme omilla toimillamme tuoda hyvät ajat luoksemme.

haaste: miten kehittää biopoltto-
aineteknologiasta todellisia
liiketoimintamahdollisuuksia?

ratkaisu: yhteisyritys Neste
Oilin kanssa puuhun liittyvän
osaamisemme hyödyntämiseksi
biopolttoaineiden tuotannossa.

Hakkuutähteitä on mahdollista hyödyntää liikenteen polttoaineiden raaka-aineena. Tutkimme tätä mahdollisuutta yhteistyössä Neste Oilin kanssa kehittääksemme teknologiaa hakkuutähteistä valmistetun uuden sukupolven uusiutuvan liikennepolttoaineen valmistamiseen.

Yhteisyritys, NSE Biofuels Oy, tarjoaa meille mahdollisuuden hyödyntää puun hankintaan, käsittelyyn ja tuotantoon liittyvää osaamisestamme. Kasvavat biopolttoainemarkkinat ovat Stora Ensolle ja Neste Oilille lupaava ja kestävä kehitystä tukeva liiketoimintamahdollisuus.

NSE Biofuels Oy rakentaa koelaitoksen Stora Enson Varkauden tehtaalle. Laitoksen on tarkoitus aloittaa toimintansa keväällä 2009. Koelaitoksesta saadaan testitietoja ja käyttökokemusta, ja lisäksi se vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Laitoksen tuottama puuperaisesta biomassasta valmistettu kaasu korvaa öljyn Varkauden sellutehtaan meesaunissa, eikä tehdas käytä enää juuri lainkaan fossiilisia polttoaineita. Koevaiheen jälkeen yhteisyritys harkitsee kaupalliseen tuotantoon tarkoitetun laitoksen rakentamista jonkin Stora Enson tehtaan yhteyteen.

”Painetun median rooli on muuttumassa. Painettu ja sähköinen media täydentävät toisiaan, mikä luo painetuille lehdille aivan uudenlaista tulevaisuutta. Olemme tehneet lujasti töitä, jotta liiketoimintamme vastaa asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin, ja tämä työ jatkuu.”

Juha Vanhainen

sanomalehti- ja kirjapaperi sekä Suomen maajohtaja

Stora Enson sanomalehti- ja kirjapaperiliiketoiminta-alue valmistaa sanomalehti-, luettelo- ja kirjapaperia kustantajille ja painotaloille. Kattavaan sanomalehtipaperituotevalikoimaamme kuuluu sanomalehti- ja erikoissanomalehtipapereita ja värillisiä laatuja, joita käytetään urheilu- ja taloussivuihin sekä liitteisiin. Kirja- ja luettelo-paperivalikoimassamme on paperilaatuja kova- ja pehmeäkantisiin kirjoihin, puhelinluetteluihin ja aikatauluihin.

Vastaamme muutoksiin

Stora Enson sanomalehti- ja kirjapaperiliiketoiminta-alue on Euroopan johtava sanomalehti- ja kirjapaperin valmistaja. Tehtaidemme laajaan tuotevalikoimaan kuuluu sekä keräys- että ensikuidusta valmistettuja tuotteita. Kuudesta sanomalehtipaperia valmistavasta tehtaastamme Langerbruggen tehdas Belgiassa ja Sachsenin tehdas Saksassa tarjoavat täysin keräyskuidusta valmistettua sanomalehtipaperia. Ruotsalainen Hylten tehdas valmistaa sanomalehtipaperia 50 prosenttisesti keräyskuidusta ja saksalainen Maxaun tehdas 60 prosenttisesti. Anjala on Stora Enson ainoa kirjapaperitehdas.

Sanomalehtipapereissa haasteemme on sopeutua kuluttajien käyttäytymisen muuttumiseen säilyttäen samalla tehtaidemme toiminnan tehokkuuden ja kustannustehokkuuden. Saavuttaaksemme tämän meidän täytyy reagoida nopeasti markkinoiden muutoksiin ja olla valmiita muuttumaan tarvittaessa. Jatkamme kannattavien tehtaiden kehittämistä, mutta olemme valmiita sulkemaan vanhempaa kapasiteettia jos markkinatilanne sitä vaatii.

Jatkamme myös tuote- ja asiakasportfolioiden tarkastelua ja mukautamme tuotantoa kannattaviin paperilaatuihin. Tavoitteena liiketoimintamme sopeuttamisessa paremmin markkinoihin on säilyttää kannattavuus ja vahva rahavirta.

Tiivis yhteistyö asiakkaiden kanssa

Sanomalehti- ja kirjapaperiliiketoiminta-alue pitää tärkeänä ratkaisujen tarjoamista asiakkailleen tekemällä heidän kanssaan läheistä yhteistyötä pitkällä tähtäimellä. Esimerkiksi Varkaudessa yksi paperikoneemme sijaitsee samoissa tiloissa suomalaisen sanomalehtiyhtiön painokoneen kanssa. Näin voidaan varmistaa, että kyseisellä sanomalehdellä on aina saatavilla paperia, jonka tuotanto on joustavaa.

Vaikka sanomalehtipaperin kysynnän ennustetaan laskevan Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa vuonna 2009, odotamme painettujen sanomalehtien ja kirjojen kysynnän pysyvän hyvänä tai kasvavan maailmanlaajuisesti. Painetut sanomalehdet ja kirjat ovat helppokäyttöisiä ja niitä voi lukea missä tahansa. Lisäksi ne ovat kestäviä, helposti saatavilla ja halpoja vaihtoehtoja sähköiselle medialle. Sanomalehti on myös hyvä mainontaväline, jolla voi tehokkaasti kohdentaa mainontaa tietyille lukijaryhmille esimerkiksi erillisillä liitteillä.

Meillä on suuri markkinaosuus bulkkisissa kirjapapereissa Euroopassa, jossa suurin markkina on Saksa ja sen jälkeen tulevat Iso-Britannia ja Italia. Vuonna 2008 Anjalan tehtaasta aikakauslehtipaperia tuottava paperikone muutettiin tuottamaan pääliustettyä ja

päällystämätöntä kirjapaperia. Investointi paransi entisestään päällystetyn kirjapaperimme laatua ja auttoi meitä saamaan suuremman markkinaosuuden oppikirja- ja muilla kovakantisten kirjojen markkinoilla. Meillä on myös pitkäaikaiset suhteet useisiin suuriin kirjankustantamoihin ja olemme laajentaneet kirjapaperivalikoimaamme tekemällä tiivistä yhteistyötä asiakkaidemme kanssa kehittääksemme tuotteita heidän tarpeisiinsa.

Lisäämme keräyskuidun käyttöä

Keräyskuitu on arvokas raaka-aine ja pyrimme hyödyntämään sitä mahdollisimman tehokkaasti ja näin kuvastamaan yhtiömme sitoutumista käyttää raaka-aineita niin tehokkaasti kuin mahdollista. Olemme jo nyt yksi Euroopan suurimmista keräyskuidun käyttäjistä ja tavoitteenamme on lisätä käyttöä edelleen. Pyrimme aina käyttämään keräyskuitua mahdollisimman lähellä keräyspaikkaa ja näin vähentämään kustannuksia ja kuljettamiseen liittyviä ympäristövaikutuksia.

Käytämme keräyskuitua tuotteissa, joissa se luo eniten arvoa yhtiölle ja asiakkaillemme paperilaatujen laatuvaatimusten pohjalta. Se sopii parhaiten tuotteisiin joilla on lyhyt elinkaari, kuten sanomalehtipaperi, joka on meille yksi keräyskuidun pääkäyttökohde. Standardisano- malehtipaperimme sisälsi keskimäärin 79 prosenttia keräyskuitua vuonna 2008.

Sanomalehti- ja kirjapaperituotteiden toinen etu ympäristön kannalta on, että ne voidaan kierrättää elinkaarensa lopussa ja käyttää uudestaan raaka-aineena. Sanomalehti- ja kirjapaperi myös sitoo hiiltä pitäen sen pois ilmakehästä ja auttaen ilmastomuutoksesta aiheutuvien vaikutusten lieventämisessä, kuten kaikki Stora Enson paperi- ja puutuotteet. Kirjat säilyvät vuosikymmeniä ja ne sitovat koko tämän ajan hiiltä päästämättä sitä vapautumaan ilmakehään.

Lisäämme bioenergian käyttöä sisäisessä energiantuotannossa

Stora Enson tuotantoprosessit ovat luonteeltaan sellaisia, että voimme käyttää useita prosessin sivutuotteita bioenergian lähteinä. Tärkeimpiä näistä ovat mustalipeä sellunkeitosta, kuori sekä siistaus- ja bioliete. Muita tärkeitä bioenergian lähteitä ovat hakkuutähteet ja kierrätetty puu.

Paperiteollisuus on maailman suurin bioenergian tuottaja ja käyttäjä. Vuonna 2008 Stora Enso lisäsi biomassan käyttöä sisäisessä energiantuotannossaan 72 prosenttiin (70 %). Muutos johtui siitä, että riippuvuus fossiilisista polttoaineista on vähentynyt omassa energiantuotannossamme. Toinen syy biomassan käytön kasvuun oli hiilivoimien markkina-arvon merkittävä nousu sekä fossiilisten polttoaineiden hinta vuonna 2008 verrattuna vuoteen 2007.

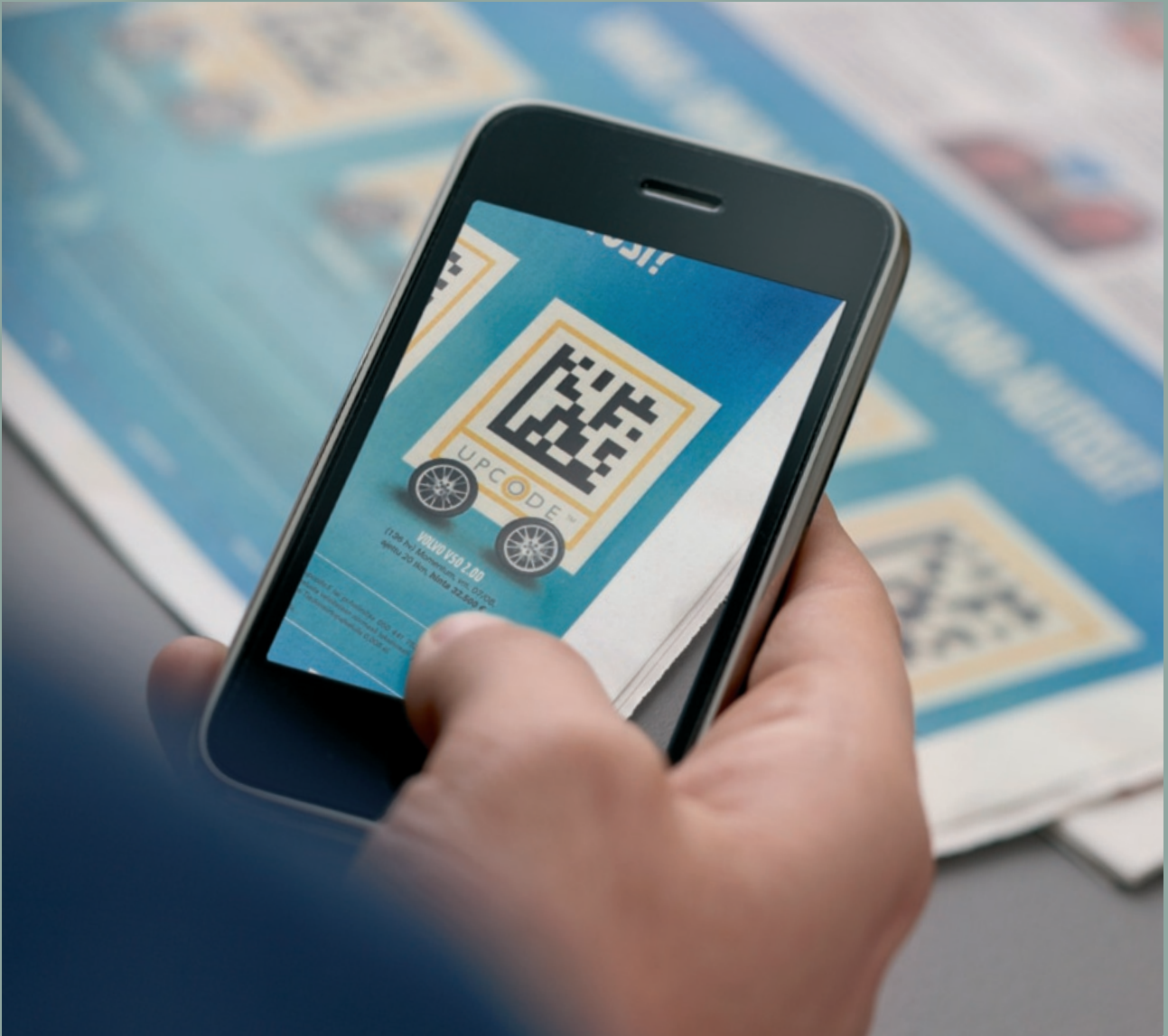
haaste: miten voimme innostaa kuluttajia kierrättämään paperia?

ratkaisu: tekemällä tehtaasta käytännön esittelypaikan.

Langerbruggen tehdas Belgiassa käyttää noin 700 000 tonnia keräyskuitua joka vuosi ja tuottaa 555 000 tonnia sanomalehti- ja aikakauslehtipaperia yksinomaan keräyskuidusta. Tehtaalla käy säännöllisesti vieraita, mikä on aina hyvä mahdollisuus kertoa ihmisille kierrätysprosessista.

Tehtaalla on kehitetty uusi aloite, jossa tehdasvierailijoita pyydetään tuomaan mukanaan noin 2–3 kiloa käytettyä paperia. Tehdaskierroksen aikana vierailijoilla on mahdollisuus lajitella paperit ja laittaa ne liukuhihnalle, joka johtaa siistaamoon. Lisäksi tehtaalla yleisessä esityksessä selitetään ja näytetään kierrätysprosessi.

Langerbruggen käyttämä keräyspaperi tulee pääasiassa Belgiasta, Hollannista, Iso-Britanniasta ja Ranskasta. Tehdas on yksi Euroopan suurimmista keräyskuidun käyttäjistä ja on tehtaalla oma etu kouluttaa ja kertoa ihmisille kierrätyksen tärkeydestä.

haaste: miten voimme luoda tulevaisuuden painetulle medialle multimedia-aikakaudella?

ratkaisu: hybridimedia – tapa yhdistää painettu sivu sähköiseen mediaan.

Hybridimediaratkaisut yhdistävät painetun materiaalin ja siinä olevan mainonnan Internetissä olevaan lisäsisältöön pitäen painotuotteet ajankohtaisina ja kilpailukykyisinä multimedia-aikakaudella.

Stora Enson ensimmäinen hybridimediayhteistyökumppani, UpCode Ltd, on kehittänyt teknologian, jonka avulla kamerakännykällä voi lukea painetussa materiaalissa olevia koodeja. Skannaamalla koodin käyttäjä yhdistetään internetiin katsomaan lisätietoja, viihdettä tai palveluita kuten tekemään ostoksia kännykästään. Hybridimediaratkaisut, jotka on suunniteltu julkaisuihin ja pakkauksiin, ovat nykyaikainen ja tehokas tapa tarjota lisätietoja ja mainostaa painetussa mediassa. Ne myös houkuttelevat lukijoita vuorovaikutukseen painetun materiaalin kanssa.

Hybridimedian kehittämisen painopisteenä Stora Ensossa on arvioida mobiiliteknologian ja painetun materiaalin yhdistämisen liiketoimintapotentiaalia ja kehittää palveluita, joita voimme tarjota kustantajille ja mainostajille.

Stora Enso pyrkii jatkuvasti kasvattamaan jo korkeaa bioenergia-osuutta tehtaidensa omassa energiantuotannossa. Yksi tähän liittyvä iso hanke sanomalehti- ja kirjapaperiliiketoiminta-alueella on energiatehokkuuden parantaminen Langerbruggen tehtaalla. Hanke alkoi vuonna 2007 ja se on tarkoitus saattaa päätökseen vuoden 2010 toisella neljänneksellä. Hankkeen seurauksena tehtaalla käytettävät polttoaineet yhdistetyssä lämmön ja sähkön tuotannossa ovat kilpailukykyisempiä ja tehtaalla sähköomavaraisuus paranee 10 prosentista yli 50 prosenttiin. Hanke myös vähentää merkittävästi tehtaalla fossiilisten polttoaineiden kustannuksia ja lisää bioenergian käyttöä. Langerbruggen tehdas tuottaa sanomalehti- ja aikakauslehtipaperia yksinomaan keräyskuidusta, joten investoinnin myötä tehdas käyttää yhä enemmän uusiutuvia raaka-aineita tuotantoprosesseissaan.

Haastava toimintaympäristö

Sanomalehtipaperin kysyntään vaikuttavat pääasiallisesti mainonnan määrä, talouskasvu sekä lukutottumukset. Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa sanomalehtien levikit pienenevät hitaasti, mutta kasvavat yhä globaalilla tasolla. Päämarkkinamme on Eurooppa, mutta viemme suuria määriä paperia useille Aasian kasvumarkkinoille.

Vuonna 2008 toimintaympäristö oli haastava. Kysyntä pysyi heikkona ja talouden laskusuhdanne heikensi sitä edelleen vuoden loppua kohden. Vastauksena tähän metsäteollisuusyhtiöt ilmoittivat vuoden aikana isoista kapasiteettivähennyksistä Euroopassa ja Pohjois-

Amerikassa vähentäen sanomalehtipaperin tarjontaa. Hinnat laskivat Euroopassa vuoden alussa, mutta nousivat voimakkaasti Euroopan ulkopuolella erityisesti toisella ja kolmannella vuosineljänneksellä. Vahva euro vauhditti tuontia Yhdysvalloista ja Kanadasta vuoden alussa, mutta tuonti on vähentynyt keväästä lähtien.

Uudelleenjärjestelyt liiketoimintamme kasvattamiseksi

Päätapauksena vuonna 2008 olivat suunnitellut uudelleenjärjestelytoimenpiteet liiketoimintamme säilyttämiseksi kustannustehokkaana. Kaikki toimenpiteet toteutettiin suunnitelmien mukaan. Tammikuussa 2008 suljimme Summan tehtaalla, jonka vuosittainen kapasiteetti oli 415 000 tonnia sanomalehtipaperia, päälylystämätöntä aikakauslehtipaperia ja kirjapaperia. Summan asiakkaita palvellaan nyt muilta tehtailtamme Suomessa, Ruotsissa ja Länsi-Euroopassa.

Summan tehtaalla sulkemisen seurauksena siirsimme 65 000 tonnia kirjapaperituotantoa Anjalan tehtaalle. Anjalan tehdas muutti paperikone (PK) 2:n, joka valmisti vuosittain 155 000 tonnia aikakauslehtipaperia, tuottamaan kirjapaperia. Investoinnin arvo on 29 milj. euroa. Samalla suljettiin pysyvästi kirjapaperia tuottanut PK 1, jonka vuosittainen kapasiteetti oli 120 000 tonnia. Näiden muutosten seurauksena Anjalan tehtaalla tuotantokapasiteetti on nyt 435 000 tonnia kirjapaperia ja erikoissanomalehtipaperia, mistä kirjapaperin osuus on 320 000 tonnia.

"Aiomme pitää vahvan markkina-asemamme jatkamalla uudistumista ja muuttamalla edelleen prosessiamme ennakoivasti kun kysyntä kasvaa hitaasti, media muuttuu ja talouden näkymät ovat hyvin heikot."

Hannu Alalauri
aikakauslehtipaperi

Stora Enson aikakauslehtipaperiliiketoiminta-alue tarjoaa laajan valikoiman paperilaatuja aikakauslehtiin ja mainontaan. Kustantamot, painotalot ja vähittäismyyjät käyttävät päälystämätöntä aikakauslehtipaperiamme aikakauslehtiin ja mainospainotuotteisiin kuten mainoslehtiin, sekä laajalevikkisissä TV-lehdissä ja luetteloissa. Erikois- ja yleisaikakauslehdet ovat merkittäviä asiakkaita päälystetyille matta-, silkki- ja kiiltäväpintaisille aikakauslehtipapereillemme, joita asiakkaamme käyttävät myös esimerkiksi liitteisiin, tuotekuvasoihin ja aikakauslehtien kansiin.

Erinomaisia vaihtoehtoja ja luotettava tarjonta medialle ja mainostajille

Aikakauslehtipaperin ostajat ovat valmiita kokeilemaan uusia ideoita aikakauslehdissä, luetteloissa, vähittäiskaupan markkinoinnissa ja liitteissä, sillä he etsivät jatkuvasti uusia ja parempia ratkaisuja. Laajassa aikakauslehtipaperivalikoimassamme on erinomaisia vaihtoehtoja.

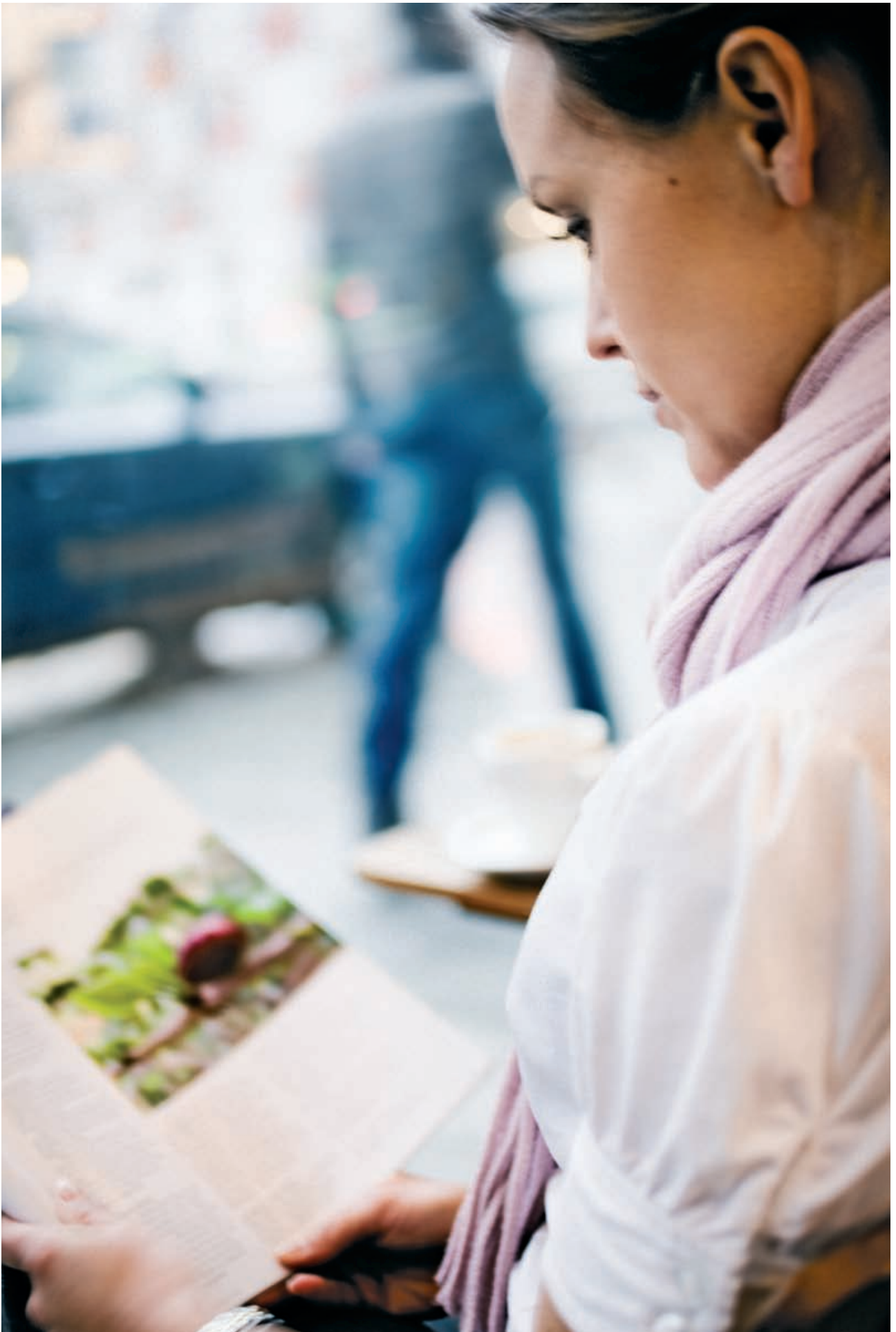
Voimme kaikki nähdä mediaympäristössä meneillään olevat muutokset. Kasvava sähköinen media ei ole vain kilpaileva kanava, vaan se myös täydentää tarjontaa kuluttajille. Haluamme tarjota asiakkaillemme ratkaisuja, joissa painettu media itsenäisesti, sekä yhdistettynä muihin mediaratkaisuihin tarjoaa parhaan kanavan viesteille ja vastaa parhaiten loppukäyttäjän tarpeisiin. Painettu media on osoittautunut hyvin tehokkaaksi erityisesti suoramarkkinoinnissa, ja viime vuosina paperin kulutus suoramarkkinointitarkoituksiin on kasvanut vuosittain lähes 5 prosenttia.

Stora Enso on luotettu toimittaja, jolla on erinomainen maine oikea-aikaisesta paperitarjonnan ylläpitämisestä ja lupautensa pitämisestä. Vuonna 2008 pystyimme tarjoamaan asiakkaillemme paperia keskeytymättömästi joidenkin tehtaiden ja tuotantolinjojen sulkemisesta huolimatta. Luotettava paperitarjonta on tärkeää painotaloille, koska ne toimivat tyypillisesti pienillä paperivarastoilla ja tiukoilla aikatauluilla.

Vastuullinen aikakauslehtipaperin tuottaja

Stora Ensossa olemme sitoutuneet läpinäkyvään ja vastuulliseen liiketoimintaan. Ympäristöasioiden, kuten laittomien hakkuiden, saaman kasvavan huomion seurauksena asiakkaamme ja heidän asiakkaansa haluavat saada tietoa tuotteissamme käytetyn puun alkuperästä. Kaikki käyttämämme puu tulee kestävästä lähteistä ja pystymme jäljittämään sen alkuperän sinne mistä puu on hankittu.

Asiakkaamme haluavat myös tietää paperintuotantomme kasvihuonekaasupäästöistä. Aikakauslehtipaperin tuotanto kuluttaa paljon energiaa ja olemme sitoutuneet etsimään tapoja parantaa energiatehokkuuttamme ja minimoimaan hiilidioksidipäästöjämme. Olemme esimerkiksi investoineet energiatehokkuuden parantamiseen Maxaun tehtaalla Saksassa ja Langerbruggen tehtaalla Belgiassa. Maxaun tehtaalla tarkoituksena on vähentää polttoainekustannuksia ja lisätä bioenergian käyttöä tehtaalla käyttämällä kilpailukykyisempää polttoaineseosta yhdistetyssä lämmön- ja sähköntuotannossa. Investointi, joka on tarkoitus saada päätökseen vuoden 2010 toisella vuosineljänneksellä, parantaa tehtaan sähkömavaraisuutta.

haaste: miten tukea tehokkaasti asiakkaita parhaalla osaamisellamme ja innovaatioilla?

ratkaisu: Stora Enso PrintNet – erikoistunut asiantuntijaverkosto.

Asiakkaat tarvitsevat parempaa asiakaspalvelua kuin koskaan aikaisemmin. Ratkaisumme on Stora Enso PrintNet – noin 200 johtavan painoasiantuntijamme verkosto markkinoinnista, tuotannosta, teknisestä asiakastuesta sekä tutkimuksesta ja kehityksestä.

PrintNet-verkostolta saa nopeasti tukea ja syvällistä osaamista painoasioissa. Verkosto järjestää projekteja, painokoulutusta, seminaareja tulevaisuuden näkymistä ja sähköisiä palveluja. PrintNetin ydintiimi, joka toimii keskeisellä paikalla Mönchengladbachissa Saksassa, tarjoaa paperi- ja painoasiakkaillemme nopean ja helpon tavan saada tarvitsemaansa tietoa ja tukea.

PrintNet ei vain auta vastaamaan asiakkaidemme tarpeisiin paremmin, vaan se auttaa meitä myös kehittämään parempia tuotteita ja ratkaisuja kuuntelemalla mitä asiakkaat kertovat meille.

PrintNet myös jakaa osaamisensa tuottavuudesta, materiaalien käyttäytymisestä koneissa sekä oikeista paperi- tai kuituvalinnoista. Lisäksi verkosto seuraa painotekniikan trendejä ja tekee yhteistyötä tutkimuslaitosten kanssa. Näiden seurauksena syntyy innovaatioita asiakkaillemme.

Näin voimme varmistaa, että paperi- ja painoasiakkaamme saavat parhaan mahdollisen hyödyn sekä nykyisestä että tulevaisuuden teknologiasta.

Olemme täysin sitoutuneet käyttämään keräyskuitua paperintuotannossamme. Useissa aikakauslehtipapereissamme on jonkin verran keräyskuitua, mutta suurin osa niistä sisältää myös ensikuitua. Kiinalaisen Dawangin tehtaan käynnistymisen jälkeen olemme huomattavasti kasvattaneet aikakauslehtipaperin tuotannossa käyttämämme keräyskuidun osuutta. Tehdas valmistaa päälystämätöntä superkalanteroitua paperia, EnviPressiä, täysin keräyskuidusta. EnviPress on ainoa täysin uusiokuidusta valmistettu päälystämätön superkalanteroitu paperi, jota valmistetaan Aasian ja Tyynenmeren alueella. Nykyään suurin osa tehtaan käyttämästä keräyskuidusta tulee Yhdysvalloista, mutta mahdollisuutta käyttää enemmän paikallista uusiokuitua tutkitaan.

Vähittäiskauppa, kustantajat ja mainostajat ovat ottaneet nopeasti uuden paperilaadun käyttöön, koska siihen on helppo painaa, se kulkee hyvin painokoneissa ja sen hinta on kilpailukykyinen. Paperia käytettiin Volunteer-lehdessä, joka oli yksi Pekingin vuoden 2008 olympialaisten virallisista lehdistä.

Vahvistamme asemaamme kasvumarkkinoilla

Aikakauslehtipaperiliiketoiminnalle ovat ominaisia korkeat laatuvaatimukset ja suuret toimitusmäärät. Tavoitteenamme on tarjota korkealaatuisia tuotteita kilpailukykyisillä ehdoilla ja säilyttää vahva markkina-asema aikakauslehtipaperimarkkinoilla.

Meillä on vahva asema Euroopan päämarkkinoilla. Yksi avainhyödyistämme on, että aikakauslehtipaperitehtaamme Keski-Euroopassa, jossa neljä konsernin yhdeksästä aikakauslehtipaperitehtaasta sijaitsee, ovat lähellä asiakkaita. Tästä on meille hyötyä erityisesti vuoden 2009 vaikeassa markkinatilanteessa.

Vaikka Eurooppa on meille yhä erittäin tärkeä markkina-alue, olemme myös pyrkineet saavuttamaan johtavan markkina-aseman Kiinassa ja Latinalaisessa Amerikassa. Olemme Kiinan johtava superkalanteroidun aikakauslehtipaperin tuottaja. Dawangin tehdas, jonka vuosittainen kapasiteetti on 200 000 tonnia päälystämätöntä aikakauslehtipaperia, vihittiin käyttöön tammikuussa 2008. Dawangin tehdasta johtaa Stora Enso Huatai Paper Company, jonka omistavat Stora Enso (60 %) ja Shandong Huatai Paper (40 %).

Olemme yhä johtava päälystetyn aikakauslehtipaperin tuottaja Latinalaisessa Amerikassa. Brasiliassa olemme parantaneet tuotteiden laatua Arapotin tehtaalta, josta Stora Enso omistaa 80 % ja chileiläinen Arauco 20 %. Tehtaan päälystetyn aikakauslehtipaperin korkea laatu on auttanut Stora Ensoa parantamaan markkina-asemaansa alueella.

Kasvava epävarmuus vaikutti kysyntään Pekingin olympialaisten jälkeen

Aikakauslehtipaperin kysyntään vaikuttavat mainonta ja kulutuskyky. Viime vuosina kysyntä on kasvanut hitaasti Euroopassa. Aikakauslehtipaperin, erityisesti SC-paperin, kysyntä oli hyvää vuoden 2008 ensimmäisellä puoliskolla ja kasvoi voimakkaasti Itä-Euroopassa. Teollisuuden ennusteissa vuodelle 2009 markkinoiden arvioidaan laskevan 3–4 prosenttia. Tässä vaiheessa on

kuitenkin vaikea ennustaa kuinka pitkään talouden taantuma kestää ja mitkä ovat sen vaikutukset paperin kysyntään.

Maailmantalouden kriisi ja makrotalouden synkät näkymät alkoivat vaikuttaa aikakauslehtipaperin kysyntään Pekingin olympialaisten jälkeen, erityisesti päälystetyissä aikakauslehtipapereissa. Odotimme jo ennen vuoden alkua, että varastojen tyhjentäminen ja mainonnan vähentyminen vaikuttavat negatiivisesti kysyntään vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä. Varmistaaksemme rahavirran säilymisen ja pitääksemme varastot pieninä aloimme rajoittaa tuotantoa huomattavasti vuoden 2008 neljännen neljänneksen lopussa ja valmistauduimme kapasiteetin sopeuttamistoimenpiteisiin vuoden 2009 alussa.

Kapasiteetin sopeuttamistoimenpiteet – tuotannon väliaikaiset rajoitukset tai tarvittaessa pysyvät sulkemiset – ovat tarpeen kysynnän ja tarjonnan välisen tasapainon säilyttämiseksi. Kustannusten ja käyttö pääoman hallinta on myös tärkeämpää kuin koskaan aikaisemmin. Meidän täytyy uudistaa nykyiset toimintatapamme sopeutuaksemme epätasaiseen kysyntään. Pienennämme sekä valmiiden tuotteiden että raaka-aineiden varastoja turvataksemme rahavirramme.

Tämä tarkoittaa, että meidän on tehtävä tiivistä yhteistyötä asiakkaiden ja toimittajien kanssa pitääksemme palvelun tason korkealla pienemmillä varastoilla, sekä keskusteltava avoimesti valmistautuaksemme kysynnän nopeisiin muutoksiin. Vastaamme haasteisiin yhdessä asiakkaiden ja toimittajien kanssa.

Vuoden 2008 päätapahtumat

Paransimme kannattavuuttamme vuonna 2008 vaikean vuoden 2007 jälkeen. Tämä saavutettiin tehtaiden ja koneiden sulkemisen avulla ja vähentämällä kiinteitä kustannuksia kaikissa yksiköissä. Näistä ponnistuksista huolimatta emme saavuttaneet taloudellisia tavoitteitamme.

Paransimme kysynnän ja tarjonnan tasapainoa ja koneiden kilpailukykyä vuonna 2008 sulkemalla kapasiteettia. Anjalan tehdas muutti 155 000 tonnia päälystettyä aikakauslehtipaperia valmistavan paperikone (PK) 2:n tuottamaan kirjapaperia. Tammikuussa 2008 suljimme Summan tehtaan, jonka vuosittainen kapasiteetti oli 415 000 tonnia sanomalehtipaperia, päälystämätöntä aikakauslehtipaperia ja kirjapaperia.

Syyskuussa 2008 ilmoitimme myös suunnitelmista sulkea saksalaisen Kabelin tehtaan PK 3 vuoden loppuun mennessä. Kone, jonka vuosittainen kapasiteetti oli 140 000 tonnia päälystettyä aikakauslehtipaperia, suljettiin marraskuussa 2008. Vuodesta 2006 alkaen Stora Enso on sulkenut yhteensä 810 000 tonnia kannattamatonta aikakauslehtipaperikapasiteettia.

Aloimme myös parantaa edelleen tehdastoimintojen, kunnossapidon ja hallinnon tuottavuutta Kvarnsvedenin tehtaalta Ruotsissa, Maxaun tehtaalta Saksassa, Veitsiluodon tehtaalta ja Langerbruggen tehtaalta Belgiassa.

”Tavoitteemme on olla alan kannattavimpia toimijoita myös nykyisessä epävakassa taloudessa ja heikossa markkinatilanteessa. Vahvuutemme ovat tehokas tuotanto, kilpailukykyiset raaka-aineet ja innovatiiviset asiakaspalveluratkaisut kuten arkitus aivan markkinan tuntumassa.”

Aulis Ansaharju
hienopaperi

Stora Enson hienopaperiliiketoiminta-alue valmistaa graafisia ja toimistopapereita painotaloille, kustantamoille, kirjekuorien valmistajille, toimistotarvikkevalmistajille sekä paperi- ja toimistotarviketukureille. Hienopaperitehtaat sijaitsevat Suomessa, Ruotsissa, Saksassa ja Kiinassa.

Graafisten papereiden tuotevalikoimamme sisältää pääasiassa monikerrospäällystettyjä hienopapereita, joita käytetään taidekirjoissa, vuosikertomuksissa sekä korkealaatuisissa lehdissä ja esitteissä. Toimistopaperilaatumme ovat päällystämättömiä hienopapereita ja niitä käytetään toimistopapereina, digitaalipainamisessa, kirjekuori-, muistio- ja lomakepapereina.

Päällystetyn hienopaperin käyttöön vaikuttaa mainostaminen. Päällystämättömän toimistopaperin käyttö riippuu muun muassa tulostetun paperin määrästä toimistoissa sekä siitä, minkälaiset sähköiset työskentelytavat toimistoissa ovat.

Aikomuksena olla Euroopan kannattavin hienopaperin toimittaja

Tavoitteenamme on olla Euroopan kannattavin hienopaperin toimittaja. Tämä saavutetaan kustannustehokkaalla tuotannolla, jota vakaa tilauskanta ja erinomainen asiakaspalvelu tukevat. Sellu- ja paperitehtaat sijaitsevat lähellä raaka-aineita ja asiakkaitamme tarjoten siten vakaan perustan liiketoimintamme kustannustehokkuudelle. Hyötyäksemme tästä meidän täytyy jaella tuotteemme tehokkaasti ja kehittää edullisia, uusia ratkaisuja.

Kannattavuuden parantamiseksi toteutamme useita kustannussäästö- ja tehostamistoimenpiteitä vuonna 2009. Muun muassa kunnossapitotoimintojen ulkoistaminen joillakin tehtailtamme sekä hallintokustannusten pienentäminen osana konsernin hallinnon keventämishjelmaa ovat osa näitä toimenpiteitä.

Asiakkaiden luottamuksen säilyttäminen

Erinomainen painolaatu ja ajettavuus ovat erittäin tärkeitä ominaisuuksia graafisille hienopapereille. Tuotteemme, kuten Lumi-paperit, ovat tasaisen korkealaatuisia ja niiden ominaisuuksiin kuuluu erinomainen yhdistelmä vaaleutta, sileyttä ja valkoisuutta, mikä takaa selkeät ja kirkkaat painokuvat. Tarjoamme painotaloille ja kustantamoille luotettavuutta, jota he tarvitsevat nykypäivän painosovelluksissa.

Joustavuus ja kokemus ovat avainasemassa toimistopaperimarkkinoilla. Räättälöimme toimistopaperimme, kuten esimerkiksi MultiCopy- ja 4CC-paperit, vastaamaan nykypäivän työympäristön ja tekniikan tarpeita, aina kehittyvästä informaatioteknologiasta nopeasti edistyviin digitaalipainamisen tekniikoihin. Lisäksi merkittävät voimavaramme sekä asiantuntemuksemme mahdollistavat sen, että voimme olla johtaja innovaatioissa sekä tukea asiakkaitamme luotettavalla palvelulla ja tasaisella laadulla.

Hienopaperimarkkinoilla arvoistetaan kustannustehokkuutta, korkealaatuisia tuotantoja ja erinomaista asiakaspalvelua. Asiakkaamme edellyttävät erittäin nopeita vasteaikoja, ajallaan tapahtuvia tavarant-

haaste: kuinka auttaa
painotaloja parantamaan
joustavuutta ja nopeutta?

ratkaisu: arkittamon
kehittäminen pikapalvelu-
keskukseksi.

Graafisen paperin painokone on suuri investointi, jolla on huomattavat käyttökustannukset. Painotalojen täytyy pitää painokoneet käynnissä kellon ympäri saadakseen tällaisen investoinnin katetuksi.

Haastavassa taloudellisessa tilanteessa jatkuvan työvirran ylläpitäminen vaatii jopa vielä enemmän joustavuutta ja nopeutta kuin tavallisesti. Mitä nopeammin ja paremmin painotalo kykenee reagoimaan asiakkaidensa tarpeisiin, sitä paremmat mahdollisuudet sillä on painotarjouksen voittamiseen.

Tukeakseen painotaloasiakkaitaan Stora Enson tytäryritys Lumipaper – aikaisemmin pelkkä arkittamo – on uudistunut nopeaksi jakelukeskukseksi, jonka toimintaperiaatteena on reagoida erittäin nopeasti ja tarjota ensiluokkaista palvelua Iso-Britannian graafisilla markkinoilla toimiville painotaloille.

Fast Track -niminen palvelu käynnistettiin vuonna 2006. Se pystyy tuottamaan kaiken kokoista päällystettyä graafista paperia 72 tunnin sisällä tilauksesta.

Tämä lähestymistapa asiakaspalveluun on auttanut Lumipaperia merkittävästi kääntämään laskevat tilausmäärät ja markkinaosuuden kasvuun graafisilla markkinoilla, joilla kilpailu on kova.

haaste: miten siirtää tuotantoa maasta toiseen niin, ettei se häiritse asiakasta?

ratkaisu: tehokas tekninen tuki ja palvelu asiakkaille siirron aikana.

Berghuizerin tehdas Alankomaissa suljettiin vuonna 2007, ja sen tärkeimpien kopio- ja digitaalisten papereiden valmistus siirrettiin Nymöllan tehtaalle Ruotsiin. Suurin haasteemme oli minimoida muutoksen vaikutus asiakkaille.

Selvitimme tekniset haasteet muuntaessamme Nymöllan käyttämään eukalyptussellua laadukkaiden hienopaperilaatujen valmistukseen. Avain hankkeen onnistumiseen oli vahvan teknisen tuen ja palvelun ylläpito asiakkaille siirtymäkaudella.

Sen lisäksi, että vastasimme asiakkaiden kysymyksiin ja huolenaiheisiin, analysoimme asiakkaiden tarpeita ja valmistelimme ratkaisuja myös etukäteen. Tarjosimme myös asiakkaillemme mahdollisuuden testata Nymöllan papereita usean kuukauden ajan osana muutokseen valmistautumista.

Näiden toimien seurauksena asiakkaamme pystyivät siirtämään tilauksensa Berghuizerista Nymöllaan mahdollisimman vähäisin häiriöin. Olemme myös kyenneet pitämään markkinajohtaja-aseman kopio- ja digitaalisissa papereissa.

toimituksia, saatavuutta ja luotettavuutta. Tällaisella markkinalla paperitehtaidemme ja palvelukeskustemme keskeinen sijainti on todellinen etu, joka mahdollistaa raaka-aineiden hankkimisen ja tuotteiden toimittamisen asiakkaidemme vaatimusten mukaisesti. Jakelemme tuotteemme pääasiassa paperi- ja toimistotarviketukureiden kautta, mutta toimitamme myös suoraan suurille kustantamoille ja painotaloille.

Myimme oman paperitukkurimme Papyruksen vuoden 2008 alkupuolella. Papyrus on luotettu toimittaja, joka on pitkään huolehtinut merkittävästä osasta hienopaperiemme jakelua. Yhteistyö jatkuu Papyruksen myynnin yhteydessä tehdyn pitkäaikaisen hankintasopimuksen ansiosta. Papyruksen toimiessa nyt itsenäisesti voimme asioida puolueettomasti ilman kilpailua tukkuriasiakkaidemme ja muiden jakelukanaviemme kanssa.

Paperin tuotanto monella hienopaperitehtaallamme on integoitu sellun tuotantoon, jolloin bioenergiaa käytetään paljon ja fossiilisten polttoaineiden tarve vähenee. Näin voimme pienentää edelleen hienopaperituotteidemme hiilijalanjälkeä, mikä heijastaa Stora Enson voimakasta sitoutumista yritysvastuuseen.

Edullista kuitua kestävästä lähteistä

Hienopaperitehtaanamme Suomessa, Saksassa ja Kiinassa käyttävät edullista eukalyptussellua Veracelin sellutehtaalta. Veraceliin kuuluu moderni sellutehdas ja sen raaka-ainetta, eukalyptusta, tuottavat puuviljelmät, jotka sijaitsevat Etelä-Bahian alueella Brasiliassa. Veracel on Stora Enson ja brasilialaisen eukalyptussellunvalmistajan Aracruzin yhteistyötös. Maaliskuussa 2008 saadun metsänhoidon FSC (Forest Stewardship Council) -sertifioinnin ansiosta kaikki Veracelin tehtaalla tuotettu sellu on FSC-sertifioitua. Koska suuri osa Veracelin sellusta päättyy päälystetyn hienopaperimme raaka-aineeksi, osa Stora Enson hienopaperista valmistetuista graafisista papereista käyttää nyt FSC-merkkiä.

Lisäksi Veracel on saanut vuonna 2005 PEFC:n (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes) hyväksymän brasilialaisen CERFLOR-metsäsertifikaatin. Molemmat sertifikaatit osoittavat, että puuviljelmien toiminta Veracelissa on sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti vastuullista.

Veracel on sitoutunut noudattamaan parhaita käytäntöjä puuviljelmien hoidossa. Lisäksi Veracelilla on oma yritysvastuuhjelmaansa, jonka se on sopinut omistajiensa kanssa. Ohjelmaan kuuluu ympäristön kannalta vastuullinen toiminta sellutehtaalla ja puuviljelmillä, sosiaalinen vastuu ja aktiivinen vuoropuhelu sidosryhmien kanssa.

Veracel on päättänyt käyttää vain puolet hankkimistaan maa-alueista eukalyptuksen viljelyyn. Veracelin puuviljelmät ovat siinä suhteessa ainutlaatuisia, että eukalyptusta istutetaan ainoastaan tasankoalueille. Laaksoalueilla suojellaan alkuperäistä kasvillisuutta. Lisäksi Veracel ennallistaa joka vuosi noin 400 hehtaaria paikallista sademetsää ja suojelee siten luonnon monimuotoisuutta.

Veracelin palveluksessa on 4 022 henkilöä kun mukaan lasketaan urakoitsijat tehtaalla ja puuviljelmillä. Brasilialaisen tutkimuslaitoksen Fundação Getulio Vargasin tutkimuksen mukaan Veracel luo 30 400 työpaikkaa Brasilian talouteen tehtaalla työskentelevien henkilöiden lisäksi. Lisäksi se tekee yhteistyötä 98 paikallisen maanviljelijän kanssa puuviljelmäpuun toimittamisesta Veraceliin sekä tukee useita paikallisia sosiaalisia hankkeita.

Toiminta vaikealla markkinalla

Hienopaperituotteiden markkinakysyntä pysyi heikkona Euroopassa vuonna 2008. Kysynnän ja tarjonnan välistä tasapainoa päällystetyssä hienopaperissa parannettiin vuoden aikana sulkemalla noin miljoona tonnia tuotantokapasiteettia. Maailman päällystetyn hienopaperin tuotantokapasiteetissa on vuoden 2007 alun jälkeen ilmoitettu noin 1,3 miljoonan tonnin sulkemisesta.

Olemme päättäneet tehdä tarvittavat vaikeat toimenpiteet, joiden avulla säilytämme liiketoimintamme tehokkaana tässä haastavassa globaalissa taloudessa. Jatkamme mukautumista ja uusiutumista ylläpitääksemme kykyämme johtaa tätä markkinaa.

Päällystämättömän hienopaperin tuotantokapasiteetin sulkemiset kattoivat juuri ja juuri kysynnän laskun Euroopassa. Odotamme

päällystämättömän hienopaperin markkinoiden jatkuvan haastavina vuonna 2009, sillä kysynnän odotetaan edelleen laskevan Euroopassa 4–5 prosenttia. Vaikka joitakin hinnankorotuksia toteutettiin onnistuneesti, erityisesti päällystetyssä hienopaperissa, hintakehitys jatkui epätydyttävänä.

Stora Enson hienopaperiliiketoiminta-alueen tavoitteena on merkittävän markkinaosuuden saavuttaminen ja säilyttäminen kohdemarkkinoillaan Euroopassa, Kiinassa ja Venäjällä. Stora Enson päällystetyn hienopaperin tulos oli parempi kuin päällystämättömän hienopaperin vuonna 2008.

Vähemmän suuria hankkeita vuonna 2008

Uusi arkituslinja Oulun tehtaalla ja uusi arkkileikkauslinja Veitsiluodon tehtaalla olivat suurimmat hankkeet vuonna 2008. Saimme toimitopareissa päätökseen vuonna 2007 useita merkittäviä strategisia hankkeita, joita oli tarkoitus hyödyntää mahdollisimman tehokkaasti vuoden aikana. Emme kuitenkaan pystyneen hyödyntämään tätä uutta kapasiteettia täysin vuoden aikana tapahtuneen kysynnän laskun takia.

Mittavien uudelleenjärjestelyiden jälkeen vuonna 2007 hienopapereissa ei suljettu tai myyty yksiköitä vuonna 2008.

"40 % maailman ruuasta päättyy jätteeksi puutteellisen pakkaamisen vuoksi. Pakkaus, joka suojaa ruokaa asianmukaisesti on välttämättömyys ja myös kasvavaa globaalia liiketoimintaa."

Mats Nordlander
kuluttajapakkauskartonki

Stora Enso on maailman johtava kuluttajapakkauskartongin valmistaja, joka tuottaa pakkausmateriaaleja monille eri tuoteryhmille. Olemme erikoistuneet tuottamaan nestepakkauskartonkia, elintarvikekartonkia, kotelokartonkia ja graafista kartonkia. Tuotteitamme käytetään elintarvikkeiden, juomien, tupakan, lääkkeiden, kosmetiikan ja ylellisyystuotteiden pakkaamiseen ja keskitymme erityisesti vaativiin pakkaussovelluksiin.

Kasvua vahvojen asiakassuhteiden kautta

Ylläpidämme ja kehitämme maailmanlaajuisia johtavaa asemaamme vahvistamalla edelleen nykyisten tuotteidemme kilpailukykyä ja etsimällä merkittäviä kasvumahdollisuuksia. Pyrimme kasvamaan ydinmarkkinoillamme panostamalla kannattaviin asiakassegmentteihin ja merkittäviin markkinajohtajuuksiin. Pitkällä aikavälillä tavoitteemme on kehittää enemmän lisäarvoa tuottavia palveluita liiketoiminnallemme.

Stora Enso on vahvasti sitoutunut pienentämään ilmastonmuutoksen aiheuttamia haittoja maailmanlaajuisesti, ja edistämme uusiutuvaan puukuituun perustuvia pakkauksia. Kuitupohjaisilla pakkauksilla on pienempi hiilijalanjälki kuin uusiutumattomista materiaaleista valmistetuilla pakkauksilla. Tämän ansiosta kuitupohjaiset pakkaukset ovat parempia ympäristön kannalta.

Arvostamme suuresti kestäviä asiakassuhteita. Yksi kasvustrategioistamme on kehittää ja kasvattaa liiketoimintaamme nykyisten asiakkaidemme kanssa, kun nämä laajentavat toimintaansa maailmanlaajuisesti. Yhtiömme koko ja resurssit tekevät tämän mahdoll-

liseksi. Niiden ansiosta pystymme palvelemaan asiakkaitamme myös uusissa tilanteissa, emmekä joudu kartoittamaan uusia asiakkaita tai markkinoita yksin.

Liiketoimintaympäristömme on vakaa ja tarjoaa hyviä kasvumahdollisuuksia kohtuullisella tuotolla. Meillä on vahva markkina-asema omissa tuotesegmenteissämme. Asiakkaamme näkevät meidät vahvana toimijana, joka kehittää aktiivisesti pakkausten koko arvoketjua.

Asiakkaiden tarpeet lähtökohtana

Pyrimme ymmärtämään sekä asiakkaidemme että pakkausten loppukäyttäjien tarpeita ja vastaamaan niihin innovaatioilla ja ratkaisuilla, jotka tuottavat lisäarvoa. Tämä luo perustan menestykselle, pitkäaikaiselle yhteistyölle asiakkaiden kanssa. Eräs suurasiakkaamme valitsi hiljattain Stora Enson parhaaksi kuluttajapakkauskartongin toimittajaksi.

Jotta voimme vastata asiakkaiden tarpeisiin eri loppukäyttökohteissa, valikoimamme kattaa useita eri kartonkilaatuja erilaisine ominaisuuksineen ja neliöpainoineen. Esimerkiksi tuotteiden erinomainen ulkonäkö on ominaisuus, jota suuret tuotemerkit voivat hyödyntää tehokkaassa tuotemarkkinoinnissa. Toinen vahvuutemme on, että tarjoamme paikallista asiakaspalvelua ja pystymme vastaamaan nopeasti asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin.

Tuoteturvallisuus on ensiarvoisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa elintarvikkeiden, elintarvikepakkausten ja muiden herkkien materi-

ratkaisu: täysin
biohajoava kartonkikuppi,
joka on valmistettu
uusiutuvasta
puukuidusta ja biopoly-
meeripäällysteestä.

Täysin biohajoavia kertakäyttökuppeja on siis nykyisin saatavilla. Uusissa päällysteissä käytetään joko uusiutuvaa tai uusiutumattomaa raaka-ainetta. Tavoitteenamme on valmistaa biopolymeeripäällysteistä kartonkia 100-prosenttisesti uusiutuvista raaka-aineista pikaruokateollisuuden ja muiden teollisuudenalojen käyttöön maailmanlaajuisesti.

aalien turvallisuus. Me täytämme tiukat vaatimukset ja tehtaillamme on sertifioituneet tuoteturvallisuusjärjestelmät. Ne edellyttävät tarkkoja tuotantotapoja ja korkealaatuisia raaka-aineita, jotka on hyväksytty elintarvikepakkauskäyttöön. Ominaisuuksiltaan monipuolinen ja keveä kartonkimateriaali vähentää hävikkiä suojaamalla pakattua tuotetta kolhujen, pilaantumisen tai valon aiheuttamilta vaurioilta.

Innovatiivista ajattelua

Haluamme edistää luovaa ajattelua ja innovaatioita liiketoiminnan kehittämiseksi ja menestyksen saavuttamiseksi. Stora Enson kuluttajapakkauskartonkilla on käytössään erinomaiset tutkimus- ja kehitysmahdollisuudet. Tulevaisuuden kasvumme riippuu kyvystämme kehittää innovatiivisia pakkausratkaisuja asiakkaidemme tarpeisiin.

Asiakkaamme vaativat entistä kevyempiä pakkausmateriaaleja. Me olemme kehittäneet kevyempiä ja jäykempiä kartonkilaatuja käyttämällä uusinta teknologiaa tuotantoprosessissamme. Olemme löytäneet keinoja käyttää raaka-aineita tehokkaammin, joten kulutamme vähemmän luonnonvaroja. Stora Enso on onnistunut tässä erityisesti nestepakkauskartongin valmistuksessa, jossa raaka-aineen tarve kartonkitonnia kohti on vähentynyt merkittävästi. Kevyempi materiaali on tärkeää myös kotelopakkausissa, sillä se vähentää pakkauksen kokonaismäärää ja säästää tilaa, painoa ja kustannuksia sekä kuljetuksessa että jätteenkeräyksessä.

Toinen tulos innovaatioprosessistamme ovat uudet, erikoispäällystetyt elintarvikekartongit. Biopäällysteet ovat mahdollistaneet täysin biohajoavan kuppikartongin valmistamisen.

Nämä innovaatiot eivät pelkästään tue liiketoimintamme kilpailukykyä, vaan ne myös vähentävät kuluttajapakkausten hiilijalanjälkeä ja tekevät pakkauksista ympäristöystävällisempiä.

Uusia haasteita

Pitäksemme johtavan asemamme meidän täytyy parantaa kannattavuuttamme ja kilpailla uusien brasilialaisten ja kiinalaisten kartonginvalmistajien kanssa, pohjoismaalaisten kilpailijoidemme lisäksi. Meidän on ratkaistava myös tämän hetken ongelmat, joita ovat matalat katteet, jatkuva ylikapasiteetti Euroopassa ja kallis puuraaka-aine.

Vastaamme haasteisiin lisäämällä tehokkuuttamme ja varmistamalla, että saamme raaka-aineita ja energiaa tehtaillamme kustannustehokkaasti ja kestävästi. Tavoitteenamme on palvella kasvumarkkinoitamme tehokkaasti ja voittaa markkinaosuuksia kilpailevilta materiaaleilta. Raaka-aineemme uusiutuvaus ja pienempi hiilijalanjälki on tässä valtava etu. Laatujohtajuuden ylläpitäminen on kuitenkin kaiken perusta.

Asiakkaiden luottamus on meille erittäin arvokas asia. Meille on ensiarvoisen tärkeää ylläpitää pitkän aikavälin kilpailukykyämme ja kannattavuuttamme, sillä tämän perustan avulla toimitamme asiakkaillemme heidän vaatimiaan korkealaatuisia tuotteita ja innovaatioita kustannustehokkaasti.

Ympäristöystävälliset pakkaukset

Asiakkaiden yritys vastuuseen liittyvät vaatimukset kuluttajapakkaus-kartonkituotteille ovat koko ajan kasvaneet. Olemme sitoutuneet

ympäristöystävällisten materiaalien ja energian käyttöön liiketoimintamme kaikilla tasoilla. Kartongilla on pienempi hiilijalanjälki kuin monilla kilpailevilla materiaaleilla, joten tuotteemme tarjoavat ilmastoystävällisen vaihtoehdon uusiutumattomista materiaaleista valmistettujen pakkausten sijaan. Puukuitupohjainen kartonki on uusiutuva ja kierrätettävä materiaali. Lisäksi käytämme paljon bioenergiaa kartongin valmistuksessa tehtaillamme, mikä pienentää hiilijalanjälkeämme entisestään. Pakkaustuotteemme voi kierrättää turvallisesti käyttämällä niiden sisältämää kuitua uusiin tuotteisiin tai polttamalla ne bioenergian. Kaatopaikka on kartonkipakkausille viimeinen vaihtoehto. Puukuidut voi käyttää uudelleen neljästä kuuteen kertaa. Keräyskuitua voidaan käyttää esimerkiksi toispuolisesti valkeapintaiseen kartonkiin, jota valmistamme Barcelonan tehtaillamme. Keräyskuitu soveltuu myös sanomalehtipaperin, hylsykartongin, aaltopahvin raaka-aineen ja aikakauslehtipaperin valmistukseen. Stora Enso on sitoutunut keräyskuidun käytön lisäämiseen.

Hiilijalanjälkien laskeminen

Kuluttajat ovat aikaisempaa kiinnostuneempia uusiutuvasta ja kierrätettävästä pakkauksesta. Olemme laskeneet Stora Enson kuluttajapakkauskartonkituotteiden hiilijalanjäljet auttaaksemme asiakkaitamme määrittelemään omat hiilijalanjälkensä. Tämä on yksi esimerkki tiettyjen tuoteryhmien hiilijalanjälkilaskelmista Stora Enson liiketoimintalueilla vuoden 2008 aikana. Kuitupohjaisen pakkausmateriaalin osuus on yleensä 3–10 prosenttia lopputuotteen hiilijalanjäljestä, kun myös pakkauksen sisältö huomioidaan laskelmassa.

Stora Enson kuluttajapakkauskartongin hiilijalanjälkilaskelmat perustuvat Euroopan paperiteollisuuden kehittämiin sääntöihin ja elinkaarirajatteluun. Päivitämme laskelmamme, kun uusia, yleisesti hyväksyttyjä laskentatapoja tulee saataville.

Pitkän tähtäimen rakennemuutos

2008 oli haastava vuosi monella tapaa, emmekä saavuttaneet kannattavuustavoitteitamme. Tämän vuoksi teimme raskaita uudelleenjärjestelytoimia vuoden aikana parantaaksemme kustannuskilpailukykyämme ja varmistaaksemme liiketoiminnan pitkän aikavälin toimivuuden.

Suljimme pysyvästi kartonkikoneen Baienfurtin tehtaalla Saksassa. Suljemme myös kartonkikone 1:n Imatran tehtaalla sekä kaksi muovipäälystyskonetta Karhulassa vähentyneen päälystystarpeen vuoksi. Vaikka Baienfurtin ja Imatran kartonkikone 1:n kannattavuuden parantamiseksi ponnisteltiin ankarasti, emme olisi onnistuneet saavuttamaan pitkän aikavälin kannattavuustavoitteitamme näiden koneiden osalta.

Teemme lujasti töitä turvataksemme muiden tehtaidemme pitkän aikavälin kannattavuuden. Sulkemalla kannattamattomia tehtaita voimme investoida niihin yksiköihin, jotka tarjoavat oikean tuotevalikoiman ja kilpailukykyisen kulurakenteen. Meillä on meneillään investointiohjelma, jolla parannamme tuotannon laatua ja tehokkuutta Imatran ja Inkeröisten tehtailla.

Tarkoituksena on parantaa näiden tehtaiden kannattavuutta yksinkertaistamalla tuotantoamme ja lisäämällä kunkin koneen tuottavuutta. Haasteena on myös siirtää tuotteita muille tehtaillamme ja palvella

asiakkaitamme näiltä tehtailta. Asiakkaat hyötyvät näistä muutoksista, koska joustavuus lisääntyy ja tuotteiden laatu paranee.

Toimintaa kasvavilla markkinoilla

Kuitupohjaiset pakkaukset tarjoavat 2–6 prosentin kasvupotentiaalin useimmissa segmenteissä. Kiina on yksi nestepakkauskartongin tärkeimmistä markkinoista, erityisesti aseptisissä pakkauksissa. Markkinan odotetaan kasvavan jopa 50 prosenttia tulevien 10–12 vuoden aikana. Myös kotelokartongeissa kasvu on jo nopeampaa kasvavilla markkinoilla kuin kehittyneillä markkinoilla. Toisaalta terveydenhoidon, lääkkeiden ja ylellisyystuotteiden pakkaussegmentit kasvavat kehittyneillä markkinoilla keskimääräistä kasvuvauhtia nopeammin.

Taloudellisesti kestävä tulevaisuus

Stora Enson kuluttajapakkauskartonki rakentaa tulevaisuutta, joka on kannattava pitkällä aikavälillä. Tuotantoa keskitetään nyt uudella

tavalla tehtaiden välillä, ja olemme määritelleet uudet painopistealueet kehittyneille markkinoille. Kasvavilla markkinoilla on todennäköisesti suuri rooli tulevaisuuden kasvussa.

Lyhyellä aikavälillä on tärkeää saada liiketoimintamme jälleen kannattavaksi sekä turvata vakaa liiketoiminta kaikilla Euroopan tehtailamme. Meidän on parannettava tehtaidemme kannattavuutta määrätietoisesti ja pidettävä huolta siitä, että tehtaات ovat jatkossakin ensiluokkaisessa kunnossa.

Keskipitkällä aikavälillä meidän on lisättävä kannattavaa kasvua ja vakiinnutettava asemamme ainakin yhdellä kasvumarkkinalla. Pitkällä aikavälillä tavoitteemme on olla toimialamme kiistaton johtaja maailmanlaajuisesti. Olemme asiakaslähtöinen yritys, jolla on hyvä tietämys pakkaustuotteiden asiakkaista. Meitä inspiroi mahdollisuus syventää yhä asiakastuntemustamme, jotta voimme tarjota heille innovaatioita ja ratkaisuja, jotka edesauttavat heidän menestystään.

haaste: kuinka pakkaus voi auttaa seuraamaan potilaiden kotilääkitystä?

ratkaisu: älykäs lääkepakkaus, joka tallentaa annostelutiedot.

Lääkärien on usein vaikea seurata tarkoin, milloin potilaat ottavat lääkkeensä kotona. Tämä tieto voi kuitenkin olla arvokasta, kun mietitään potilaan hoidon jatkoa.

Ratkaisumme on lääketeollisuuden tarpeisiin kehitetty älypakkaus, joka tallentaa tiedon, koska potilas on ottanut lääkkeensä. Pharma DDSi -älypakkauksemme sisältää mikrosirun, joka tallentaa tiedon minä päivänä, mihin aikaan ja mikä tableteista pakkauksesta otetaan. Lääkäri voi myöhemmin käyttää tietoa annostuksen tarkistamiseen. Lääkeyhtiöt hyötyvät tiedosta tarkastellessaan lääkkeiden tehoa.

Pharma DDSi -pakkauksessa on mahdollisuus myös lisätoimintoihin, kuten äänimerkkiin, joka muistuttaa lääkkeen otosta. Matkapuhelinta voi hyödyntää tiedon siirrossa sekä mikrosirun tietojen tarkastelussa. Sovelluksessa on myös mahdollista tilata tekstiviesti muistuttamaan lääkkeen otosta.

The Healthcare Compliance Packaging Council Europe valitsi Pharma DDSi -älypakkauksen vuoden 2008 parhaaksi vaatimukset täyttäväksi pakkaukseksi.

”Pystymme innovatiivisilla pakkausratkaisuillemme merkittävästi pienentämään asiakkaidemme kuljetuskustannuksia. Meillä on vahva asema valituissa tuoteryhmissä Keski- ja Itä-Euroopan kasvumarkkinoilla, mikä luo meille mahdollisuudet palauttaa erinomainen kannattavuus ja jatkaa kasvua”

Veli-Jussi Potka
teollisuuspakkaukset

Stora Enson teollisuuspakkausliiketoiminta-alue valmistaa aaltopahvipakkauksia, aaltopahvin raaka-ainetta, hylsyjä, hylsykartonkia, laminaattipaperia, paperisäkkejä sekä säkki- ja voimapaperia.

Aaltopahvipakkaukset vaihtelevat kuluttajatuotteiden myyntipakkausista kuljetuspakkauksiin. Kuluttajapakkauksemme ovat usein offset-painomenetelmää käyttäen mikroaaltopahvista valmistettuja tuotteita elektroniikka-, ruoka- ja juomateollisuudelle. Kuljetuspakkausissamme puolestaan tyypillisesti käytetään flexo-painomenetelmää ja laatikkoratkaisut vaihtelevat vakiolaatikoista lujarakenteisiin ja isoihin erikoispakkauksiin. Näitä pakkauksia käytetään teollisuuskemikaalien, televisioiden, koneiden ja varaosien pakkauksissa. Lujarakenteiset pakkauksemme ovat astumassa markkinoille, joilla pakkausmateriaaleina on perinteisesti käytetty muovia ja puuta. Esimerkkejä näistä segmenteistä ovat auto- ja elektroniikkateollisuus. Lujarakenteisten pakkausten käyttö tarjoaa merkittävät säästöt sekä kuljetuskustannuksissa että pakkausten hävittämiseen ja kierrättämiseen liittyvissä kustannuksissa.

Stora Enson tytäryritys Corenso United on yksi maailman johtavista korkealaatuisten hylsykartonkien, hylsyjen, tuubien ja reunasuojusten valmistajista. Se toimittaa lujarakenteisia hylsyjä pääasiassa paperin ja kartongin, muovikalvojen ja joustopakkausien valmistajille. Corensolla on asiakkaita maailmanlaajuisesti.

Kasvavien markkinoiden, innovaation ja kustannustehokkuuden rakentaminen

Edulliset raaka-aineet ja tehokas tuotanto ovat avainasemassa teollisuuspakkausten kustannustehokkaassa tuotannossa. Saavutamme sen osittain kierrätyksen ja omien raaka-aineiden – aaltopahvin raaka-aineen ja hylsykartongin – valmistuksen avulla. Pitkän aikavälin tavoitteenamme on kasvattaa aaltopahvin raaka-aineiden omavaraisuuttamme.

Aaltopahvipakkausten kysyntään vaikuttaa taloudellinen aktiviteetti. Pakkauskulutuksen kasvu riippuu taloudellisen rakenteen kehityksen tasosta eri maantieteellisillä alueilla. Teollisuuspakkaukset keskittyvät valittuihin markkinoihin, asiakkaisiin ja tuoteryhmiin. Tavoitteenamme on vahva asema alueilla, joissa toimimme. Aaltopahvipakkaustemme maantieteelliset pääalueet ovat Pohjoismaat, Itä-Eurooppa ja Venäjä. Aaltopahvipakkauskapasiteetistamme noin 65 prosenttia on Itä-Euroopassa ja Venäjällä. Siellä on myös voimakas kasvupotentiaali, sillä pakkauskulutus asukasta kohden on alhainen. Kykymme suunnitella pakkauksia taitavasti hyödyttää aaltopahvipakkaustoimintaamme. Hylsytoiminnallamme on vahva markkina-asema erityisesti paperiteollisuudessa.

Tavoitteenamme on jatkaa aaltopahvipakkausten ja hylsyjen kannattavaa kasvua valituilla markkinoilla sekä kehittää edelleen kustannustehokasta raaka-aineen hankintaa. Lyhyellä aikavälillä hyödynämme vuonna 2008 käynnistettyjä tehtaitamme sekä etsimme aktiivisesti uusia kasvumahdollisuuksia. Aiomme myös edelleen

haaste: kuinka parannamme maalipurkkien ympäristöystävällisyyttä?

ratkaisu: valmistamalla maalipurkit kartongista.

Corenso on tehnyt uraauurtavaa ja innovatiivista työtä ja valmistanut maailman ensimmäisen kartongista valmistetun maalipurkin. Se on hyvä vaihtoehto perinteisille metallista ja muovista valmistetuille maalipurkeille. Uuden purkin runko valmistetaan kierrätyspaperista ja pohja, kansi ja reunaosa valmistetaan polypropeenista. Runko on täysin kierrätettävä eli se voidaan käyttää uudelleen. Valmistamamme purkki on 45 % kevyempi kuin metallinen vaihtoehto, mikä on ympäristön kannalta etu. Lisäksi uusi purkki on helppo avata ja se kestää jatkuvan avaamisen ja sulkemisen. Se ei ruostu joutuessaan kosketuksiin vesipohjaisten maalien kanssa. Sitä voidaan myös käyttää öljypohjaisten maalien purkkina. Tuote on jo koetutannossa ja se on herättänyt monen suuren maalinvalmistajan kiinnostuksen.

haaste: miten voimme parantaa ruokapakkausten ympäristöystävällisyyttä ja samalla vahvistaa tuotteiden brändiä?

ratkaisu: uudenlainen kartonkipakkaus, jonka käyttöominaisuudet ovat erinomaiset ja ulkonäkö houkutteleva.

Kuluttavat vaativat yhä enenevässä määrin ympäristöystävällisempiä pakkauksia kuin uusiutumattomista raaka-aineista, kuten muovista ja alumiinista, valmistetut pakkaukset. Olemme kehittäneet uudentyyppisen uusiutuvaan ja kierrätettävään kuituun perustuvan kartonkipohjaisen pakkauksen elintarviketuotteille. Tämä on kestävän kehityksen mukainen sekä hiilijalanjäljeltään parempi vaihtoehto muovi- tai alumiinipakkauksille. Kartonkipohjaisen pakkauksen toimivuus ja käytettävyyttä on erinomainen. Se on helppo avata ja sulkea. Se voidaan lämmittää tai sitä voidaan käyttää ruuan säilyttämiseen ja lisäksi sen voi käyttää uudelleen. Kartonki on myös hyvin monipuolinen suunnittelumateriaali. Se antaa tuotemerkkien omistajille laajat mahdollisuudet mielenkiintoisiin visuaalisiin suunnitelmiin, muotoihin ja kokoihin räätälöidyn pakkauksen avulla. Kaikki nämä ovat hyviä syitä luottaa siihen, että kartonkipohjainen pakkauksemme on kiinnostava sekä liiketoimintamme että ympäristön kannalta.

parantaa kustannustehokkuuttamme ja kehittää uusia pakkausinnovationeja ja -ratkaisuja. Kuitupohjaiset pakkaukset ovat yksi tulevaisuuden kasvualueista.

Markkinoidemme keskellä

Aaltopahvipakkauksen merkitys tuotteiden kuljetuksessa on suuri. Se suojaaa tuotetta varastoinnin, kuljetuksen ja käsittelyn aikana. Markkinointityökaluna se voi myös auttaa tuotteen brändin rakentamisessa ja edesauttaa myyntiä. Aaltopahvipakkausten kuljettaminen pitkiä matkoja ei ole kuitenkaan järkevää ja siksi tuotantoyksiköiden täytyy sijaita lähellä asiakkaita.

Kaikilla Stora Enson aaltopahvipakkaustehtailla on hyvä sijainti markkinoillaan. Se mahdollistaa nopeiden vasteaikojen, ajallaan tapahtuvien tavarantoimitusten ja paikallisen palvelun tarjoamisen asiakkaillemme. Nämä ovat tärkeitä tekijöitä liiketoimintamme menestyksen takaamiseksi. Ne myös auttavat rakentamaan luottamusta ja pitkäaikaisia suhteita asiakkaidemme kanssa.

Kuitupohjaiset pakkaukset sekä hylsytyt ja hylsykartongit ovat ympäristön kannalta erinomaisia ratkaisuja. Ne on tehty puusta, joka on uusiutuva raaka-aine (Corenson tuotteet sisältävät jopa 90 % kierrätyskuitua). Ne ovat myös täysin kierrätettäviä ja siten niiden hiilijalanjälki on pienempi kuin fossiilisista polttoaineista tehdyillä materiaaleilla kuten muovilla ja metallilla.

Osallistumme pakkaustuotannon arvoketjun jokaiseen vaiheeseen alkaen kierrätyspaperin keräyksestä ja sellun tuotannosta edeten aina pakkausten valmistamiseen. Olemme mukana myös pakkausten suunnittelussa sekä pakkauskoneiden suunnittelussa ja toimittamisessa.

Vaihtelevaa kysyntää vuonna 2008

Hyvän alkuvuoden jälkeen aaltopahvipakkausten kysyntä Euroopassa alkoi laskea toisella vuosineljänneksellä. Aaltopahvin raaka-aineen kysyntä on pysynyt heikkona siitä asti. Tämän seurauksena kierrätettäviin kuituihin pohjautuvan aaltopahvin raaka-aineen varastot kasvoivat ja johtivat hintojen laskuun. Puolikemiallisen aallotuskartongin ja aaltopahvipakkausten hinnat olivat suhteellisen vakaat.

Hylsyjen ja hylsykartongin hinnat olivat vakaat koko vuoden, vaikka kysyntä heikkeni jonkin verran vuoden loppua kohden. Heikentynyt kysyntä johtui osittain paperi- ja kartonkikapasiteetin sulkemisista. Laminointipaperin kysyntä oli vahvaa ja hintoja nostettiin kasvaneiden kustannusten takia.

Investointeja kustannustehokkuuteen ja kasvuun, heikkoja yksiköitä karsitaan

Olemme parantaneet kustannustehokkuuttamme kannattavuustoi-
menpiteillä ja lukuisilla investointihankkeilla valmistautuessamme
kristyvään kilpailuun. Toimenpiteet ovat myös osoitus halustamme
selviytyä haastavista olosuhteista olemalla joustavia ja innovatiivisia.
Olemme rakentaneet uusia tehtaita sekä investoineet olemassa
oleviin yksiköihimme. Näin olemme luoneet mielenkiintoisia kasvu-
mahdollisuuksia ja lisänneet kapasiteettia vastataksemme kasvavaan
globaaliin kysyntään erityisesti nopeasti kasvavilla Keski- ja

Itä-Euroopan pakkausmarkkinoilla. Siellä vuosittaisen kysynnän kasvun on ennustettu pitkällä aikavälillä ylittävän 5 prosenttia. Emme kuitenkaan saavuttaneet kasvutavoitteitamme vuonna 2008 maailmantalouden taantumien takia.

Kaupalliset toimitukset Luhovitsyn uudelta aaltopahvipakkaustehtaaltamme Venäjällä alkoivat ensimmäisen neljänneksen aikana. Tehtaan asiakkaat toimivat pääasiassa ruoka-, juoma-, savuke- ja elektroniikkateollisuudessa. Astuimme myös lujarakenteisten ja suurikokoisten pakkausten markkinoille Puolassa ensimmäisen neljänneksen aikana käynnistämällä uuden lujarakenteisten aaltopahvipakkausten tuotantolinjan Łódźissa Puolassa. Balabanovon offset-painomenetelmää käyttävän mikroaaltopahvipakkaustehtaan toiminta käynnistyi Venäjällä toisen neljänneksen aikana. Tämän investoinnin myötä Stora Enso on ensimmäinen ulkomaalainen yritys, joka investoi tämän tyyppiseen pakkaustuotantoon Venäjällä. Offset-painomenetelmää käyttävä mikroaaltopahvipakkaustehtas Komaromissa Unkarissa aloitti tuotannon syyskuussa.

Tytäryrityksemme Corenso United teki useita uudelleenjärjestelytoimia tehokkuden parantamiseksi sekä selviytyäkseen pitkällä tähtäimellä taloudellisesta taantumasta. Se sulki hylsytehtaansa Newcastlesta Iso-Britanniassa vuoden 2007 lopussa keskittäen tuotannon Iso-Britanniaan jäljelle jääneisiin tehtaisiin Boltoniin ja Milton

Keynesiin. Corenso sulki myös Varkauden hylsykartonkikoneen vuoden 2008 lopussa jatkuvien kannattavuusongelmien takia. Hylsykartonkikoneen vuotuinen kapasiteetti oli 100 000 tonnia. Corenso sai päätökseen ensimmäisellä neljänneksellä Wisconsin Rapidsissa Yhdysvalloissa paperikoneen muuttamisen valmistamaan hylsykartonkia. Muutoksen yhteydessä pienempi hylsykone suljettiin. Vuoden 2008 lopussa Corenson uusi hylsytehtas Puolan Tychyssa käynnistettiin ja sen myötä Corenso aloitti toimintansa Itä-Euroopassa.

Stora Enso on vahvasti sitoutunut tehtaidensa ympäristövaikutusten pienentämiseen vastuullisella toiminnalla kuten lisäämällä energia- tehokkuutta ja vähentämällä päästöjä ilmaan. Viimeisen neljänneksen aikana aloimme rakentaa voimalaitosta Ostrołękan tehtaalle Puolaan vastaamaan tehtaan pitkän aikavälin energiatarpeisiin. Voimalaitos pystyy käyttämään useita eri polttoaineita. Uusi voimalaitos parantaa Ostrołękan tehtaan energiaomavaraisuutta ja -tehokkuutta sekä vähentää näin hiilidioksidipäästöjä. Biopolttoaineen käyttöä on tarkoitus lisätä sen saatavuuden mukaan. Voimalaitoksen odotetaan valmistuvan vuonna 2010.

Kotkan laminaattipaperitehtaan kilpailukykyyn parantamiseksi ulkoistimme tehtaan kunnossapidon vuonna 2008 osana muita tuotavuuden parantamistoimia.

"Päätavoitteemme on saada liiketoimintamme taas kannattavaksi. Teemme sen keskittämällä uudelleenjärjestelyillä ja parantamalla tehokkuutta sekä valitsemalla tuotteemme ja markkinamme entistä tarkemmin."

Hannu Kasurinen

puutuotteet

Stora Enso Timberin nimellä tunnettu puutuoteliiketoiminta-alue tarjoaa tuote- ja palveluratkaisuja puuteollisuuden ja -kaupan tarpeisiin ympäri maailmaa. Painopisteitä ovat rakennus- ja puusepänteollisuus sekä suurivolyymiset, tiettyyn loppukäyttöön räätälöidyt komponentit. Lisäksi Stora Enso Timber toimittaa paljon erilaisia sahattuja ja jatkojalostettuja tuotteita puutavarakaupoille, tukkureille ja maahantuojille sekä myös raaka-ainetta sellu- ja paperiteollisuudelle ja polttoainetta energiasektorille. Laatustandardimme tuotteiden ja palvelujen suhteen ovat korkeat.

Valmistamme sahattuja ja jatkojalostettuja havupuutuotteita männystä ja kuusesta. Koska puun käyttötavat ovat muuttuneet rakennus- ja puusepänteollisuudessa, lisäämme jatkojalostettujen tuotteiden, kuten liimattujen pylväiden ja palkkien sekä komponenttien ja elementtien, osuutta tuotevalikoimassamme. Olemme nykyään johtavassa asemassa monilla markkinasegmenteillä, kuten liimatuissa tuotteissa Japanissa ja puusepänteollisuuden komponenteissa Pohjoismaissa.

Päämarkkinamme ovat Euroopassa ja Aasiassa. Sahamme sijaitsevat Alankomaissa, Itävallassa, Latviassa, Liettuaissa, Puolassa, Ruotsissa, Saksassa, Suomessa, Tšekin tasavallassa, Venäjällä ja Virossa. Meillä on oma tukku- ja jakeluyhtiö Puumerkki, joka toimii Suomessa ja Baltian maissa.

Raaka-aineen hankinta on yhä yksi tärkeä kilpailukykyyn vaikuttava tekijä sahateollisuudessa. Tehtämissä toimivat läheisessä yhteis-

työssä Stora Enson puunhankintatoimintojen kanssa. Sahoilla on myös tärkeä rooli raaka-aineen tuottamisessa sellu-, paperi- ja kartonkitehtaille, sillä ne tukevat sellupuun hankintaa ja tuottavat lastuja ja sahanpurua.

Rakentamisen osuus kasvaa

Puu kasvattaa markkinaosuuttaan rakennusmateriaalina, koska se on kustannustehokas, uusiutuva materiaali, joka soveltuu moniin eri rakennustarkoituksiin. Rakentamiseen on tarjolla koko ajan kasvava valikoima uusia, edistyskellisiä puutuotteita. Puulla onkin merkittäviä kasvumahdollisuuksia rakennusteollisuuden raaka-aineena, sekä uudisrakentamisessa että korjaamisessa. Stora Enso Timber on tarttunut näihin uusiin, mielenkiintoisiin mahdollisuuksiin. Puutuotteet auttavat Stora Ensoa kehittämään uusia liiketoimintamahdollisuuksia samalla kun edistetään vastuullista liiketoimintaa.

Stora Enso Timberin koko ja maantieteellinen laajuus mahdollistavat raaka-aineen hankintakapasiteetin, jota ei teollisuudenalallamme muualla ole. Tarjoamme laajan, Pohjoismaissa ja Keski-Euroopassa valmistetun tuotevalikoiman useille erityyppisille asiakkaille. Säilytämme palvelumme hyvän laadun myös vallitsevista, vaikeista liiketoimintaolosuhteista.

Kestävämpää maailmaa rakentamassa

Ilmastonmuutos tuo mukanaan uudet pelisäännöt myös liiketoimintaan. Olemme vakaasti sitä mieltä, että toimialamme kestävän

haaste: kuinka luoda terveellinen, tyylikäs ja ajaton sisustus?

ratkaisu: Effex™-mäntypaneeli korostaa puun hyviä ominaisuuksia.

Puu on ollut jo pitkään suosittu sisustusmateriaali. Se luo lämpimän tunnelman, sen kauneus on ajatonta ja se imee kosteutta ja päästää sitä takaisin ilmaan. Puu tekee näin asuinympäristöstä terveellisen ja mukavan. Puu on ominaisuuksiltaan vahva, kestävä ja joustava. Effex-mäntypaneeli, jonka valmistuksessa käytetään uusinta teknistä osaamista, tuo esiin kaikki puun hyvät puolet. Effex on oksatonta ja linjakkaasti hiottu. Se on korkealaatuista ja sen viimeistelty ja nykyaikainen ilme tekevät siitä erinomaisen sisustuselementin. Effex-paneeleita on helppo mukauttaa eri käyttötarkoituksiin ja ne soveltuvat seiniin, kattoihin ja korostettaviin yksityiskohtiin. Yhtenäisen laatuensa ja standardisoitujen mittojensa ansiosta Effex on nopea ja helppo asentaa, ja se vähentää leikkaamisen tarvetta ja hukkapaloja. Niin kuin kaikilla puutuotteilla, myös Effexillä on matala hiilijalanjälki. Puu sitoo hiiltä luonnostaan ja on uusiutuva materiaali. Sitä voi kierrättää tai lopulta myös polttaa hiilidioksidipäästöjen kannalta neutraalina vaihtoehtona fossiilisille polttoaineille, kuten hiilelle ja öljylle.

haaste: kuinka vähentää rakennusmateriaalien ympäristövaikutuksia?

ratkaisu: kestävä puutaloratkaisu tarjoaa ympäristöystävällistä asumista edullisesti.

Puu on erinomainen rakennusmateriaali. Se taipuu moneen käyttötarkoitukseen, on kustannustehokas ja sitä on helppo työstää. Kaiken lisäksi se on uusiutuva materiaali, joka voidaan kierrättää tuotteen elinkaaren lopussa.

Puu on myös ympäristöystävällinen rakennusmateriaali, koska se sitoo ilmakehän hiilidioksidia ja säilyttää sitä satoja vuosia. Puu vähentää näin ilmaston lämpenemistä, päinvastoin kuin muut nykyiset rakennusmateriaalit.

Stora Enso on hyödyntänyt puun monipuolisuutta, kustannustehokkuutta ja ympäristöystävällisyyttä kehittämällä puisia ristiin liimattuja valmisosia (CLT), joita voidaan käyttää seinissä sekä sisä- ja ulkokatoissa.

Elementtien valmistuksessa käytetään uusinta teknologiaa. Tuote koostuu ristiin liimatuista puukerroksista. Ristirakenne on vahva ja kestävä, eikä se kutistu tai turpoa merkittävästi. Paneelit on nopea ja helppo yhdistää toisiinsa.

CLT säästää rakentajan aikaa ja rahaa. Elementit toimitetaan valmiina rakennuspaikalle, joten rakentajan tarvitsee vain sijoittaa ne nosturilla oikealle paikalle. Kokoamiseen tarvittava aika lyhentyy huomattavasti ja talon voi rakentaa muutamassa päivässä.

kehityksen mukainen liiketoimintamalli osoittautuu merkittäväksi kilpailuvaltiksi muihin rakennusmateriaaleihin verrattuna.

Rakennuksen hiilijalanjälkeä – eli sitä hiilidioksidin määrää, jonka rakennus päästää ilmakehään rakentamisen ja elinkaarensa aikana – voidaan pienentää merkittävästi käyttämällä puuta rakennusmateriaalina. Kestävästi hoidetuista metsistä peräisin olevilla puutuotteilla on negatiivinen hiilijalanjälki eli ne sitovat ilmasta hiilidioksidia enemmän kuin tuottavat sitä. Tämän lisäksi sahaustähteistä voidaan tuottaa bioenergiaa, joka on ympäristöystävällinen, uusiutuva energianlähde. Sitä vastoin raaka-aineen hankkiminen muille rakennusmateriaaleille, kuten muoville, metallille ja betonille sekä niiden valmistaminen kuluttavat suuria määriä fossiilista polttoainetta.

Innovaatioita rakennusteollisuudessa

Liiketoimintamme painopiste on uusien talojen rakentamisessa. Kaikkien rakennusmateriaalien laatuvaatimusten kiristyminen sekä jatkuvasti kasvavat aika- ja hintapaineet lisäävät erilaisten valmisosien ja elementtien suosiota rakentamisessa. Laaja tuotevalikoimamme vastaa näihin muuttuviin tarpeisiin. Valikoima sisältää erilaisia jatkojalostettuja tuotteita lujuuslajitelluista, sormijatketuista ja liimatuista tuotteista aina kehittyneempiin ratkaisuihin, kuten liimatuihin seinä- ja kattoelementteihin (Cross Laminated Timber, CLT) sekä pitkälle jalostettuihin, teollisuuskäyttöön tarkoitettuihin ikkuna- ja ovikomponentteihin.

Tuoteinnovaatiomme ja uudet jatkojalostetut ratkaisumme vievät meitä eteenpäin rakentamisen arvoketjussa. Tämä auttaa meitä hallitsemaan

liiketoiminnan epävakautta, mikä on olennaista, jotta voisimme olla kannattava yritys liiketoimintasektorillamme. Tärkein asiakkaamme, rakennusteollisuus, on luonteeltaan suhdanneherkkä.

Varmistaaksemme puun toimivuuden tuotteissamme raaka-aine valitaan jokaisen loppukäyttökohteen perusteella. Käytämme yhä enenevässä määrin innovaatiota, kuten kehittyneitä skannaustekniikoita varmistaaksemme sekä raaka-aineen että valmiin tuotteen laadun.

Hyötyä bioenergiasta

Puunjalostuksen sivutuotteita – kuorta, sahanpurua, höylälastuja ja haketta – voidaan käyttää bioenergian valmistukseen. Tämä on sekä yhtiömme että ympäristömme kannalta hyvää liiketoimintaa.

Stora Enso Timber on suuri bioenergian tuottaja ja käyttäjä. Tuotamme tukkien kuorista lämpöä sahojemme kuivaamoihin. Tarkoituksemme on käyttää tulevaisuudessa vielä enemmän sahanpurua ja höylälastuja pellettien tuotantoon. Pelletteillä voidaan lämmittää kaikkea pientaloista suuriin voimalaitoksiin. Pellettien kysynnän Euroopassa arvioidaan kasvavan nopeasti ensi vuosikymmenen aikana, jopa yli kymmenen prosentin vuotuisin kasvuluvin.

Vuotuinen pellettikapasiteettimme nousee 150 000 tonniin vuonna 2009 ja suunnittelemme merkittäviä laajennuksia tuotantomme lähivuosien aikana. Olemme myös kehittäneet pelleteille oman suoramyyntiketjumme ja myyntityökaluja. Ne ovat jo käytössä Ruotsissa, joka on Euroopan suurin pellettimarkkina. Nämä ovat vain yksittäisiä esimerkkejä tavoista, joilla Stora Enso pyrkii vastaamaan kasvavaan bioenergian kysyntään hyödyntämällä uusia energialähteitä. Näin luomme lisäarvoa sekä ympäristölle että liiketoiminnallemme.

Maa- ja metsätalouden rakentamisen ja uudistamisen hyödyntäminen

Uskomme, että puulla on rakennusmateriaalina hyvät tulevaisuudennäkymät. Pitkän aikavälin kasvunäkymät ovat hyvät, vaikka lyhyellä aikavälillä on suuria haasteita. Väestönkasvu tuo mukanaan paljon uudisrakentamista Yhdysvalloissa, Kiinassa, Itä-Euroopassa, Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa. Toisaalta Länsi-Euroopassa ja Japanissa painopiste on korjausrakentamisessa. Nämä ovat houkuttelevia näkymiä Stora Enso Timberille, ja puutuotekapasiteettimme on asemoitu siten, että meillä on hyvät mahdollisuudet hyötyä näistä kehityssuunnista.

Ratkaisumme haastavissa olosuhteissa

Vuonna 2008 saimme päätökseen merkittävän investointiohjelman erittäin vaikeissa markkinaolosuhteissa. Rakennamme näin kilpailukykyisempää ja fokuksituneempaa liiketoimintaa.

Avasimme uuden puusepän-teollisuuden komponenttitehtaan Uimaharjun sahalla ja laajensimme komponenttitehtaita Honkalahdella sekä Ruotsin Alassa. Toimme Suomen markkinoille uuden,

kehittyneen sisustustuotteen, Effexin. Avasimme myös uuden rakennusteollisuuden ristiin liimattuja elementtejä (CLT) valmistavan tehtaan Bad St. Leonhardin sahalle Itävaltaan. Näitä massiivipuisia elementtejä toimitetaan Keski-Euroopan rakennusmarkkinoille. Tämän lisäksi kolme pellettitehdasta aloitti toimintansa. Tehtaat sijaitsevat Gruvön sahalla Ruotsissa ja Impilahden ja Nebolchin sahoilla Venäjällä. Paransimme lisäksi Venäjän sahojemme toimintaa uudistetulla tuotantolinjoilla, kuivaamalla ja kattiloilla.

Uskomme, että näiden innovaatioiden ja investointien avulla liiketoimintamme on tehokkaampaa haastavilla markkinoilla. Tavoitteemme on varmistaa, että nämä uudet tehtaat käynnistyvät menestyksellä ja että saamme hyvän tuoton investoinneille.

Stora Enso Timber ei saavuttanut kannattavuustavoitteitaan vuonna 2008, koska markkinatilanne heikkeni voimakkaasti ja raaka-aineen hinnat olivat korkeat. Nopea talouden taantuma sekä maailmanlaajuisen rahoituskriisi vaikuttivat negatiivisesti rakennusteollisuuteen. Tämän vuoksi tuotteidemme hinnat heikkenivät voimakkaasti vuoden aikana. Kannattavuus on haasteellista koko teollisuudenalalla, ja tilanne on erityisen vaikea Suomessa, jossa raaka-aineen jatkuvasti korkeat hinnat ovat lisärasite liiketoiminnalle. Suomen tilannetta heikentää lisäksi Venäjän puunvientivero.

Sahateollisuus on vähentänyt tuotantokapasiteettiaan, mutta ei vielä tarpeeksi. Markkinoilla on edelleen ylijarjontaa ja hintapaine on kova. Yleisen heikon tulevaisuudennäkymän vuoksi rajoitimme tuotantomme rajusti vuonna 2008 parantaaksemme kannattavuutta. Lisäksi suljimme yhden sahan ja yhden komponenttitehtaan Virossa vuoden viimeisellä neljänneksellä. Julkistimme myös suunnitelmamme sulkea kaksi sahaa Suomessa vuoden 2009 ajaksi. Lisäksi suunnittelemme rajoittavamme tuotantoa lisää useilla sahoilla Suomessa, Baltiassa, Itävallassa, Tšekissä ja Ruotsissa. Nämä toimenpiteet vähentävät tuotantokapasiteettiamme noin 1,3 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.

Kannattavuuden parantaminen

Vuoden 2009 tärkein tavoitteemme on parantaa kannattavuuttamme haasteellisissa liiketoimintaolosuhteissa sekä viedä läpi vuoden 2008 lopulla ilmoittamamme vaikeat päätökset.

Lyhyellä aikavälillä sopeutamme toimintamme vallitseviin markkinaolosuhteisiin. Pidemmällä aikavälillä suhtaudumme toiveikkaasti puun mahdollisuuksiin rakennusmateriaalina ja bioenergian lähteenä. Jatkamme tuotteidemme ja markkinoidemme strategista arviointia määrätelmällisemmin kannattavimmat, pitkäaikaiset liiketoimintaratkaisut yrityksellemme. Rajoitamme myös toimintaamme vähiten kannattavilla raaka-ainemarkkinoilla, ja teemme sen johdosta vaadittavat muutokset tuotevalikoimaamme.

haaste: miten kehittää ympäristöystävällisiä mediapakkauksia?

ratkaisu: kierrätettävästä kartongista valmistettu CD- ja DVD-kotelo.

Vuositain sadat miljoonat muovista valmistetut CD- ja DVD-kotelot ovat jo suorastaan ympäristöhaitta. Koteloiden valmistuksessa käytettyä uusiutumattomaa raaka-ainetta ei voi kierrättää, ja sen valmistamisesta syntyy hiilidioksidipäästöjä.

Stora Enso tarjoaa ympäristöystävälliseksi vaihtoehdoksi CD- ja DVD-koteloita, jotka on valmistettu kierrätettävästä kartongista. Kartonkikotelon nimi on DBS Discbox Slider. Tutkimustemme mukaan kartonkikotelon valmistuksesta aiheutuvat CO₂-päästöt ovat vain 10 prosenttia perinteisen muovikotelon valmistuksesta aiheutuvista päästöistä.

Sen lisäksi, että DBS Discbox Slider on kierrätettävä ja valmistettu uusiutuvasta raaka-aineesta, kotelon paino on vain puolet perinteisen muovisen CD-kotelon painosta, mikä vähentää kuljetusten aikana fossiilisten polttoaineiden kulutusta ja niistä aiheutuvia päästöjä.

Ympäristöasioiden noustessa yhä suuremmaksi huolenaiheeksi levy-yhtiöt ovat siirtyneet ripeää tahtia kartonkisiin levykoteloihin. Mediajätti Sony BMG on yksi lukuisista yhtiöistä, joiden tuottamista levyistä nykyään yhä useampi sujutetaan Stora Enson valmistamaan DBS Discbox Slider -koteloon.

Uskomme, että keskeinen ratkaisu ilmastonmuutoksen hillitsemisessä on uusiutuvien raaka-aineiden laajempi käyttö.

Kehityssuuntamme on kohti entistä kestävämpiä ratkaisuja. Metsäteollisuus tarjoaa luonnostaan hyviä mahdollisuuksia ilmastonmuutoksen torjuntaan ja pyrimme myös aktiivisesti vähentämään hiilidioksidipäästöjämme (CO₂). Stora Enson tarkoituksena on hyödyntää ainutlaatuisia asemaansa kehittämällä uusiutuviin raaka-aineisiin perustuvia ratkaisuja. Tämä on sekä yhtiön että ympäristön kannalta hyvää liiketoimintaa.

Tuotteiden elinkaari

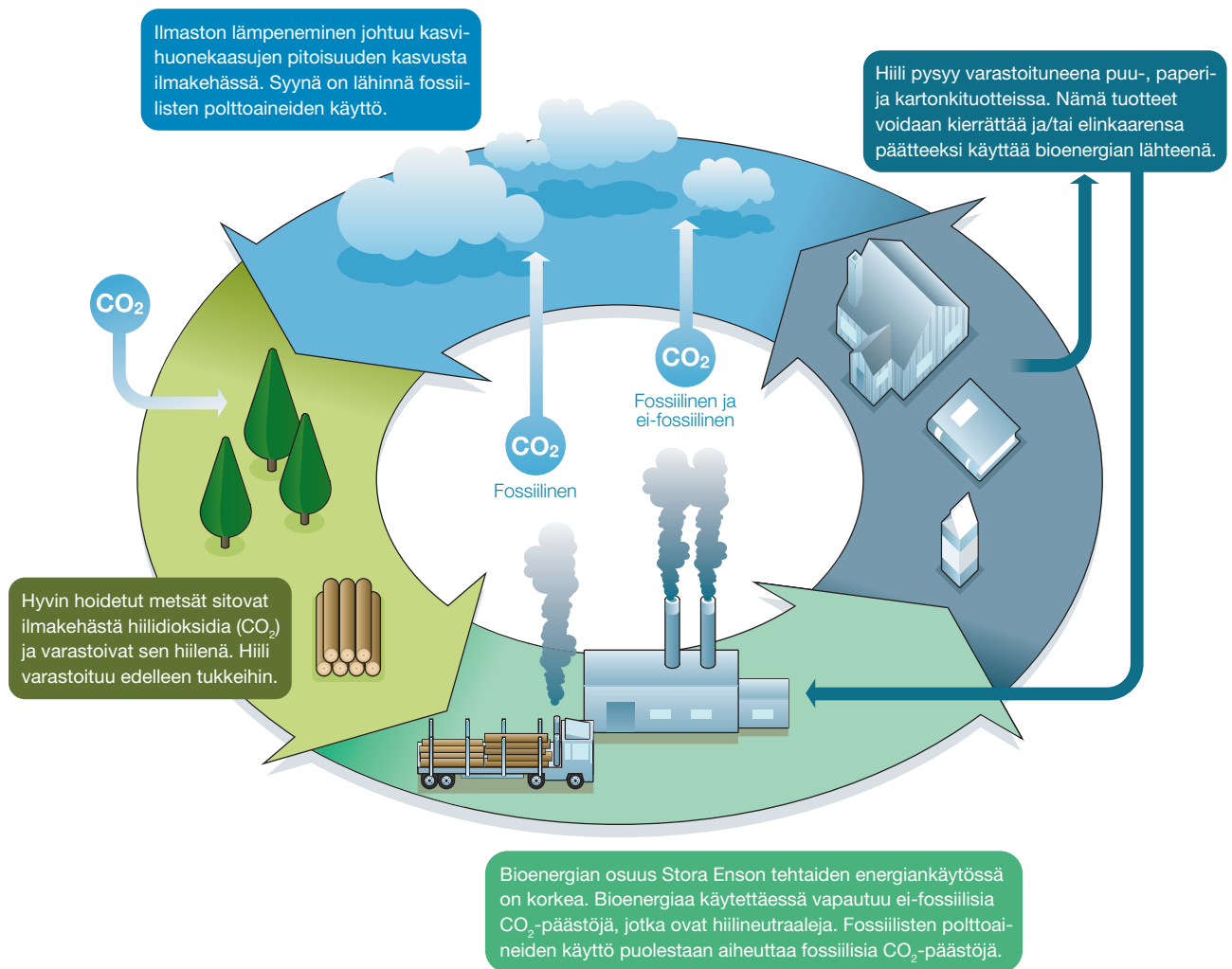
Toimialamme ehkäisee ilmastonmuutosta kestävällä metsänhoidolla ja valmistamalla puusta tuotteita, jotka varastoivat hiiltä. Tuotteemme aiheuttavat uusiutumattomista raaka-aineista valmistettuihin tuotteisiin verrattuna vähäiset hiilidioksidipäästöt. Lisäksi tuotteemme ovat kierrätettäviä ja ne voidaan elinkaarensa päätteeksi polttaa bioenergiaksi.

Hiilidioksidipäästöjä vähennetään

Suurin osa tuotantomme kasvihuonekaasupäästöistä liittyy käyttämääme ostoenergiaan ja omaan energiantuotantoomme. Stora Enso ryhtyi toimialan ensimmäisten yritysten joukossa selvittämään toimintansa aiheuttamaa hiilijalanjälkeä. Konserninlaajuisessa hiilijalanjälkiselvityksessä määriteltiin yhtiön toiminnasta aiheutuvien hiilidioksidipäästöjen pääasialliset lähteet. Kattavasta selvityksestä saatujen tulosten pohjalta yhtiö on asettanut konserninlaajuisiksi

tavoitteeksi vähentää CO₂-päästöjään 20 prosenttia vuoden 2006 päästötasosta vuoteen 2020 mennessä. Luku kattaa oman tuotannon suorat päästöt sekä ostosähkön ja -lämmön tuotannosta aiheutuvat epäsuorat päästöt. Vähennystavoitteeseen päästään ensi sijassa parantamalla tuottavuutta ja energiatehokkuutta sekä suosimalla bioenergiaa fossiilisilla polttoaineilla tuotetun energian sijaan. Vuonna 2008 Stora Enso vähensi sellu-, paperi- ja kartonkitehtaidensa CO₂-päästöjä 16 prosenttia vertailuvuodesta 2006.

Hiilen kierto metsäteollisuudessa

Lue lisää bioenergian käytön kasvusta **sivulta 13** ja tuotekohtaisista hiilijalanjälkilaskelmista **sivulta 26**

Lue lisää ilmastomuutoksesta vuoden 2008 yritys vastuutyömme tuloksista kertovassa raportissa (Sustainability Performance 2008) osoitteesta www.storaenso.com/sustainability

haaste: miten hyödyntää sellun ja paperin tuotannossa syntyvää ylimääräistä lämpöä?

ratkaisu: innovatiivinen kalankasvattamo, joka lämmittää vetensä Imatran tehtaiden hukkalämmöllä.

Sellun ja paperin valmistus tuottaa ylimääräistä lämpöä. Stora Enson Imatran tehtailla ylimääräinen lämpöenergia on otettu hyötykäyttöön, sillä paikallinen yrittäjä on perustanut tehdasalueelle kalankasvattamon.

Kalankasvattamo ottaa kala-altaisiin tarvitsemansa veden Vuoksesta ja lämmittää sen tehtaiden hukkalämmöllä. Näin vesi pysyy ympäri vuoden tasaisessa 20°C lämpötilassa, mikä luo ihanteelliset olosuhteet sammen ja kuhan kasvatukselle.

Nämä kalalajit viihtyvät kasvattamossa hyvin. Esimerkiksi sampi saavuttaa siellä sukukypsyyden ja alkaa tuottaa mätimunia 4–7 vuoden ikäisenä, kun se luonnossa lisääntyy vasta 15–20-vuotiaana.

Kalankasvattamo tuottaa sekä kalanpoikasia että korkealuokkaista sammen mätiä eli kaviaaria. Liiketoiminnasta on kehittynyt varsin kannattavaa: kasvattamo myy kaviaaria kansainvälisille tukkureille ja ravintoloille sekä kalanpoikasia muihin kasvattamoihin.

Koska veden lämmitykseen tarvittavan energian ostaminen tulisi liian kalliiksi, Stora Enson tehtaiden hukkalämpö on kalankasvattamolle kannattavan toiminnan elinehto.

Stora Enson menestys riippuu puun saatavuudesta tulevaisuudessa – käyttämämme puu tulee aina kestävän kehityksen periaatteiden mukaan hoidetuista metsistä. Pidämme huolen siitä, että uudistushakkuun jälkeen metsä istutetaan.

Puu on uusiutuva luonnonvara, ja siksi usein parempi kuin uusiutumattomista luonnonvaroista peräisin olevat materiaalit. Puunsaannin jatkuvuus turvataan istuttamalla puita kaadettujen tilalle ja huolehtimalla kestävästä metsien ja puuviljelmien hoidosta. Puusta valmistetut tuotteet voidaan uusiokäyttää useita kertoja ja lopulta polttaa bioenergiaksi. Monien muiden luonnonvarojen niukentuessa puun erinomaisuus raaka-aineena korostuu.

Stora Enson toiminnan perustana on kestävä metsätalous. Se on sekä taloudellisesti, sosiaalisesti että ekologisesti tasapainoinen tie nykytarpeiden täyttämiseen sekä metsien ja puuraaka-aineen riittävyyden tae myös tuleville sukupolville. Taloudellisilla näkökohdilla tarkoitetaan lähinnä liiketoimintamme kannattavuuden varmistamista. Sosiaaliset näkökohdat kattavat ihmisoikeuksien ja työntekijän oikeuksien kunnioittamisen, työterveyshuollon ja työsuojelun, taloudellisten etujen jakamisen, metsien monikäytön sekä historiallisesti tai kulttuurillisesti arvokkaiden alueiden suojelun. Ympäristönäkökohdat puolestaan käsittävät metsävarojen suojelun ja kestävä käytön, luonnon monimuotoisuuden sekä maaperän ja vesien suojelun. Eri näkökohtien välinen tasapaino vaihtelee alueittain.

Vuonna 2008 Stora Enson tehtaalle toimitetun puun (tukkipuu, hake ja sahanpuru) määrä oli yhteensä 38,2 miljoonaa kuutiometriä (kuoreton). Suurin osa hankittiin ulkopuolisilta toimittajilta. Samana vuonna 7 prosenttia Stora Enson käyttämästä kemiallisesta sellusta hankittiin laatu- ja logistiikkasyistä ulkopuolisilta toimittajilta. Noin 6 prosenttia käyttämästämme puusta on peräisin puuviljelmiltä.

Edistämme metsien sertifiointia

Metsäsertifiointi on prosessi, jolla varmennetaan, että metsänhoidossa on noudatettu tiettyjä periaatteita. Tärkeimmät metsäsertifiointijärjestelmät ovat PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes) ja FSC (Forest Stewardship Council). Näissä järjestelmissä kestävä metsänhoito todennetaan riippumattoman tahon suorittamalla sertifiointilla.

Koska mielestämme erityyppisiä metsäsertifiointijärjestelmiä tarvitaan, teemme yhteistyötä sekä PEFC:n että FSC:n kanssa. Tavoittemme lisätä sertifioidun puun osuutta tuotannossamme on haasteellinen, sillä maailman metsistä alle 10 prosenttia on sertifioitu. Toistaiseksi olemme siinä onnistuneet, sillä sertifioiduista metsistä hankkimamme puun osuus on kasvanut 45 prosentista (v. 2003) 63 prosenttiin (v. 2008).

Yhteistyötä pienmetsänomistajien kanssa

Euroopassa on noin 16 miljoonaa metsänomistajaa, joista useimmat ovat pienomistajia. PEFC-sertifioidun metsien osuus on nykyään suurempi kuin FSC-sertifioidun metsien. Stora Enso pyrkii lisäämään FSC-sertifiointiin kiinnostavuutta järjestämällä metsänomistajille Suomessa, Virossa, Liettuassa ja Ruotsissa ryhmäsertifiointia, jotka alentavat pienmetsänomistajille sertifiointia koituvia kustannuksia.

Ruotsissa Stora Enso kehittää yhdessä kansainvälisen luonnonsuojelujärjestö WWF:n ja muiden sidosryhmien kanssa Ruotsin kansallista metsänhoidon FSC-standardia sopeuttamalla sitä entistä paremmin pienten ja keski suurten metsänomistajien tarpeisiin osana SLIMF-suunnitelmaa (Small and Low Intensity Managed Forests).

Baltiassa olemme kehittäneet yhteistyössä FSC:n, WWF:n ja NEPConin (Nature, Ecology and People Consult) kanssa pilottiprojektia FSC-sertifioinnin hankkimiseksi yksityisille pienmetsänomistajille.

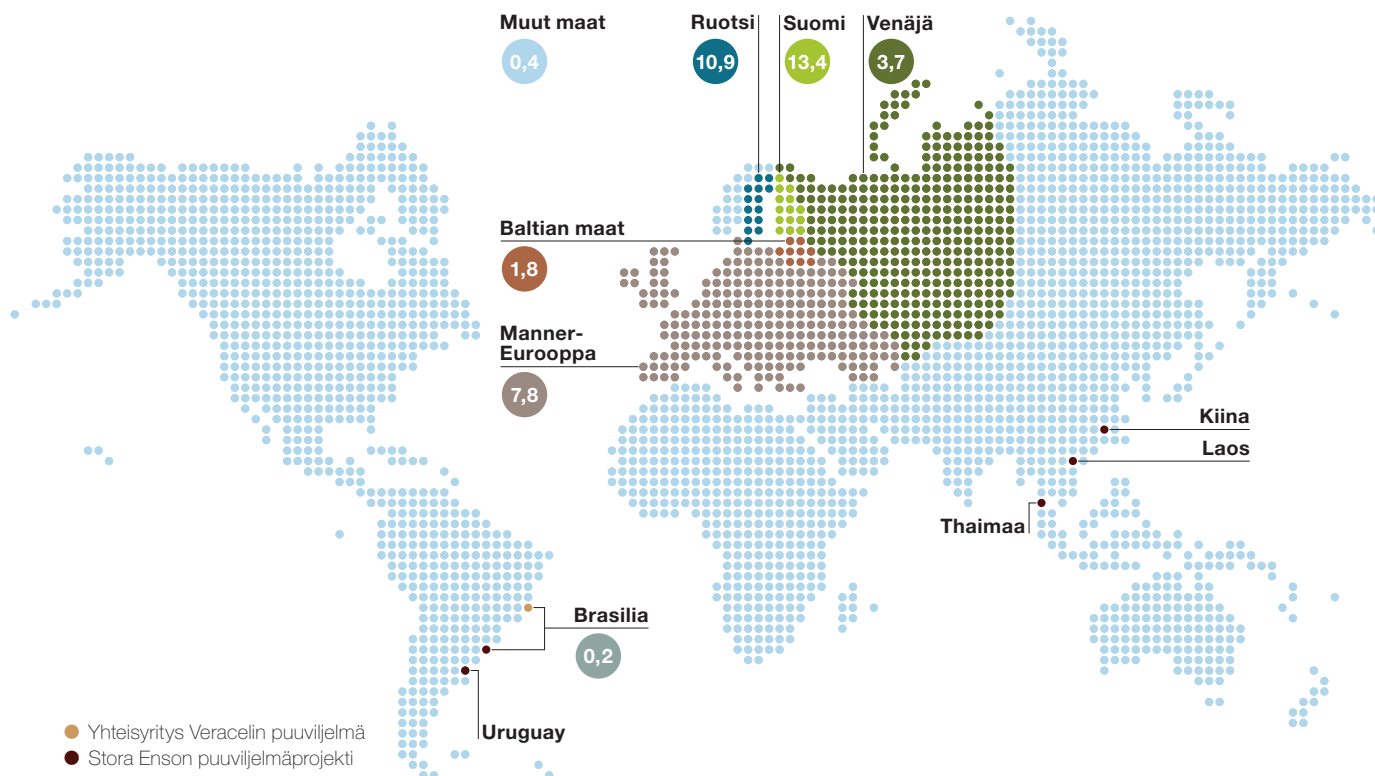
Suomessa Stora Enso osallistuu parhaillaan Suomen PEFC-standardin ja FSC-standardin tarkastamiseen. Tarkoituksena on kehittää järjestelmistä niin metsänomistajille kuin muillekin sidosryhmille nykyistä houkuttelevampia.

Tuntemme käyttämämme puun alkuperän

Suhtaudumme ympäristönsuojeluun vakavasti. Oli käyttämämme puu peräisin sertifioidusta metsästä tai ei, asiakkaamme voivat aina luottaa siihen, että se on hankittu laillisista ja hyvin hoidetuista metsistä.

Stora Ensossa käytetään puun jäljitettävyyssjärjestelmiä, joiden avulla voidaan varmistaa, että kaikki yhtiön käyttämä puu korjataan kansallisia lakeja noudattaen ja yhtiön puunhankintaperiaatteiden mukaisesti. Järjestelmät kattavat sekä tukkipuun, hakkeen, sahanpurun että ostosellun. Vuonna 2008 98 prosenttia puun alkuperän jäljitettävyyssjärjestelmien kattamasta puusta ja sellusta oli lisäksi riippumattoman tahon sertifioimia. Tällaisia järjestelmiä ovat muun muassa puun alkuperäketjun (chain-of-custody) sertifiointi, controlled wood -sertifiointi, EMAS ja/tai ISO 14001.

Stora Enson puuvirrat vuonna 2008

Omille tehtaalle toimitetun puun (tukkipuu, hake, ja sahanpuru) määrä alueittain (milj. m³, kuoreton)

Puuviljelmiltä saatava kuitupuu on hinnaltaan kilpailukykyistä raaka-ainetta, mikä auttaa Stora Ensoa vastaamaan maailman kasvaviin paperin ja metsäteollisuustuotteiden tarpeisiin. Nopeakasvuiset puut tuottavat paperinvalmistuksessa tarvittavaa kuitua jopa kymmenen kertaa nopeammin kuin pohjoisen pallonpuoliskon tavanomaiset metsät. Vaikka puuviljelmien osuus maailman metsistä on vain 0,3 prosenttia, ne ovat teollisuudelle merkittävä raakapuun lähde ja turvaavat vastuullisesti tuotetun puuraaka-aineen saannin kilpailukykyisin hinnoin.

Stora Enson Brasiliassa, Uruguayssa ja Kiinassa sijaitsevat puuviljelmät antavat yhtiölle hyvät edellytykset kasvupotentiaalin hyödyntämiseen. Yhtiöllä on lisäksi pieniä koeviljelmiä Thaimaassa ja Laosissa. Noin 6 prosenttia käyttämästämme puusta on peräisin puuviljelmiltä, ja tavoitteenamme on kasvattaa määrää.

Puuviljelmiä hoidetaan vastuullisesti

Kaikkia puuviljelmiämme hoidetaan vastuullisesti niin ekologiset, sosiaaliset kuin taloudelliset näkökohdat huomioiden. Vastuullisesti hoidetut puuviljelmät, joiden perustana on tasapainoinen maankäyttö, ovat kannattavia ja edistävät luontaisten ekosysteemien suojelua sekä paikallisyhteisöjen hyvinvointia.

Stora Enso ei muuta luonnonmetsää tai suojelualueita puuviljelmiksi. Huomioimme sosiaalisesti, kulttuurillisesti ja ekologisesti tärkeitä alueita, jotka suojellaan. Sen sijaan puuviljelmiä perustetaan maille, joiden arvo luonnon monimuotoisuuden kannalta on vähäinen, ja seuraamme tarkoin puuviljelmien vesitasapainoa ja veden laatua. Hyvin suunnitellut puuviljelmät tukevat myös luonnonmetsien suojelua ja sitovat ilmakehästä hiilidioksidia, mikä hillitsee ilmastomuutosta.

haaste: miten voimme tukea puuviljelmiemme lähiympäristössä asuvan maaseutuväestön elinoloja Kiinassa?

ratkaisu: internetyhteys paikallisille viljelijöille

Sen lisäksi, että Stora Enson puuviljelmät Kiinan Guangxin provinssissa ovat tärkeä kuidun lähde, ne tarjoavat paikalliselle väestölle toimeentuloa. Stora Enson sitoutuminen vastuulliseen toimintaan näkyy myös paikallisyhteisöjen elintason parantumisena.

Stora Enso toteuttaa Kiinassa viisivuotista paikallisyhteisön kehitysohjelmaa yhteistyössä YK:n kehitysohjelman UNDP:n kanssa. Yksi ohjelman aloitteista on telekeskusverkon rakentaminen, jota toteutetaan yhdessä Kiinan tiede- ja teknologiaministeriön ja paikallisten viranomaisten kanssa.

Telekeskusten tarkoituksena on tuoda viljelijäväestön ulottuville viestintäteknologiaa, esimerkiksi internetyhteys, jotta viljelijät saavat tietoa markkinoista sekä maa- ja metsätalouteen liittyvistä hyvistä käytännöistä. Keskusten kautta levitetään myös tietoa luonnon monimuotoisuudesta ja annetaan hygieni- ja HIV/AIDS-valistusta. Lisäksi keskuksat tarjoavat paikallisyhteisöille viestintämahdollisuuden. Kaikki nämä tekijät edistävät osaltaan paikallisyhteisöjen kehitystä.

Ympäristövaikutusten ja sosiaalisten vaikutusten arviointi on oleellinen osa uusien puuviljelmien perustamista koskevaa suunnittelua ja päätöksentekoprosessia. Arvioinnin avulla kartoitetaan tulevan toiminnan vaikutuksia, ja tuloksena saadaan suosituksia keinoista, joilla voidaan ehkäistä projektin mahdolliset kielteiset vaikutukset ja vahvistaa myönteisiä vaikutuksia.

Hyötyä paikallisyhteisöille

Puuviljelämä luo paikallisille asukkailla uusia työtilaisuuksia ja liiketointimahdollisuuksia ja edistää myös muulla tavoin alueen kehitystä. Monet Stora Enson puuviljelmistä hyödyttävät myös paikallisia maanomistajia, joiden kanssa voidaan solmia puunviljely- ja maanvuokrasopimuksia. Yhtiö kannustaa paikallisyhteisöjä aktiivisesti maan monipuoliseen käyttöön. Esimerkiksi Uruguayssa karjankasvattajat voivat käyttää yhtiön maita laitumina ja Veracelin tehdas Brasiliassa tukee paikallisyhteisöjä kestävässä piassava-palmujen hoidossa ja mehiläishoidossa.

Sen lisäksi, että yhteistyö on hyödyksi paikallisyhteisöille, se lisää keskinäistä yhteisymmärrystä ja auttaa meitä kunnioittamaan paikallista kulttuuria ja puuviljelmien naapurustossa elävien ihmisten oikeuksia. Käymme myös vuoropuhelua paikallisyhteisöjen kanssa ja kannustamme henkilöstöämme osallistumaan paikallisyhteisöjen toimintaan.

Uudenlaista sidosryhmävuoropuhelua WWF:n kanssa

Puuviljelmän perustaminen muuttaa alueen alkuperäistä maisemaa. Pyrimme varmistamaan siitä, että paikallisväestö hyväksyy puuviljelmämme ottamalla huomioon heidän näkökantojaan, arvojaan ja kulttuuriaan.

Vuonna 2008 Stora Enson puuviljelmillä Uruguayssa toteutettiin yhteistyöprojekti kansainvälisen luonnonsuojelujärjestö WWF:n kanssa. Tavoitteena oli testata WWF:n menetelmää, jossa paikallisille sidosryhmille annetaan tilaisuus arvioida, miten puuviljelmän perustaminen on vaikuttanut alueen elinkeinoelämään. Kyseessä on ensimmäinen kerta, kun ns. LOAM-menetelmää (Landscape Outcomes Assessments Methodology) sovelletaan puuviljelämäprojektiin ja käytetään Latinalaisessa Amerikassa.

Projektia varten kutsuimme paikallisyhteisöjen edustajia päivän mittaisiin seminaareihin, joissa he määrittivät elinympäristönsä tärkeimmät piirteet ja esittivät suurimmat puuviljelmää koskevat huolenaiheensa ja odotuksensa. Havaitimme osanottajien kommentteissa kaksi pääteemaa, jotka näyttivät kiinnostavan eniten: puuviljelmien mahdolliset vaikutukset veden saantiin ja niiden mukanaan tuomat uudet työmahdollisuudet.

Puuviljelmien perustamisesta lähtien yhtiö on rakentanut Uruguayssa myös paikallisista sidosryhmien edustajista koostuvaa verkostoa. LOAM-prosessi luo perustan järjestelmälliselle sidosryhmien kanssa käytävälle vuoropuhelulle. Se avaa yhtiölle paikallisväestön näkökulmaa puuviljelmiin ja selvittää paikallisille toimintamme perusteet.

haaste: miten edistää rakentavaa ja avointa keskustelua Brasilian puuviljelmistä?

ratkaisu: avoin vuoropuhelu kriitikoiden kanssa.

Kansalaisjärjestöt ovat kritisoineet Stora Ensoa maareformin vaarantamisesta Brasiliassa. Vuonna 2008 Brasilian Maattomien liike (MST) ja pienviljelijöiden oikeuksia puolustava Via Campesina -järjestö aloittivat yhdessä suomalaisen Maan ystävät -yhdistyksen kanssa Stora Enson toimintaa vastustavan kirjekampanjan, jolla pyrittiin kiinnittämään huomiota maareformin toteuttamisessa esiintyviin ongelmiin.

Stora Enso on hankkinut maata Rio Grande do Sulista yksityisiltä maanomistajilta vuodesta 2005 lähtien. Periaatteisiimme kuuluu, ettei maata hankita alueilta, jotka on tarkoitettu maareformin käyttöön. Puuviljelmiä perustetaan entisille laidunmaille, joiden alkuperäinen ruohostokasvillisuus on kärsinyt alueiden vuosisadan ajan kestäneestä käytöstä karjan laiduntamiseen. Stora Enson omistamat maa-alueet kattavat vain yhden prosentin niiden yhdentoista kunnan kokonaispinta-alasta, joissa yhtiöllä on toimintaa Rio Grande do Sulissa.

**Koska kansalaisjärjestöjen näkemykset erosi-
vat huomattavasti Stora Enson näkemyksestä,
katsoimme tarpeelliseksi järjestää tapaami-
sen, jossa molemmat osapuolet pääsivät
kasvotusten esittämään omat huolenaiheensa
ja näkökantansa. Vaikka nämä keskustelut
eivät johtaneetkaan yhteisymmärrykseen, ne
auttoivat osapuolia ymmärtämään paremmin
toistensa näkökulmia. Osapuolet sopivat jat-
kavansa vuoropuhelua, mitä voidaan pitää
arvokkaana saavutuksena mahdollisten tule-
vien ristiriitojen ratkaisemisen kannalta.**

Lue lisää puunhankinnasta vuoden 2008 yritys vastuutyöme tuloksista
kertovassa raportissa (Sustainability Performance 2008)
osoitteesta www.storaenso.com/sustainability

Luotamme ihmisten osaamiseen – annamme heille mahdollisuuden oppia uutta ja vastuun menestyksestä.

Henkilöstö on paitsi tärkein voimavaramme myös perusta, jolle rakennamme tulevaisuuttamme ja josta käsin uudistamme yhtiötämme. Suunnitelmissamme on merkittäviä muutoksia, jotka tähtäävät päivä päivältä kilpailukykyisempään toimintaan. Kehittyminen edellyttää kuitenkin henkilöstöltämme valtavia ponnisteluja.

Toimintaympäristömme on vatedeskin erittäin haastava, ja lukuisat ulkoiset tekijät vaativat meiltä määrätietoisia toimenpiteitä. Samanaikaisesti vahvistamme aktiivisesti henkilöstömme osaamista yhtiön tulevan menestyksen takaamiseksi.

Brändimme edustamat arvot – luo, uudista, luota – joutuvat koetukselle joka kerta, kun ryhdymme toteuttamaan globaalia muutosohjelmaamme, sopeuttamaan organisaatorakennetta ja liiketoimintaa hyödyntääksemme uusilla kasvavilla markkinoilla avautuvat mahdollisuudet tai keventämään ja tehostamaan toimintaamme kehittyneillä markkinoilla.

Tätä taustaa vasten olemme sitoutuneet tarjoamaan henkilöstöllemme tarvittavat välineet ja sellaisen ympäristön, jossa heillä on mahdollisuus jatkuvasti oppia uutta ja kehittää itseään, niin että he voivat hyödyntää työssään kaikkea osaamistaan ja lahjakkuuttaan ja edetä urallaan Stora Ensossa mahdollisimman pitkälle. Silloin, kun työvoiman vähennykset ovat toiminnan tehostamisen ja uudelleenjärjestelyjen vuoksi välttämättömiä (kuten vuonna 2008, kun henkilöstömäärää supistettiin noin 3 400 työntekijällä),

tuemme vähennysten kohteeksi joutuneita, niin että he pystyvät hyödyntämään vahvuuksiaan uusien ratkaisujen etsinnässä.

Suoritusten johtaminen ja kykyjen rekrytointi

Stora Enson vuonna 2007 aloittama vuotuinen tavoite- ja kehitysuunnitteluprosessi suuntaa työntekijöiden tavoitteita yhtiön tavoitteiden mukaisiksi ja asettaa kunkin yksilön kehitystavoitteet tärkeysjärjestykseen. Prosessi edistää suorituskkyä tukevaa kulttuuria, joka on yksi yhtiömme tavoitteista ja meille myös tarpeellinen.

Johdon katselmuksissa etsitään ja kehitetään kyvykkäitä henkilöitä eri puolilla Stora Enson organisaatiota – jokaisella liiketoiminta-alueella ja tukitoiminnossa – yhdistäen yhtiön henkilöstön nykyisen osaaminen ja kehittäminen yhtiön tulevaisuuden mahdollisuuksiin. Näin voimme edistää yksilöiden urakehitystä ja tukea henkilöstöpäätöksiä asiantuntevilla arvioinneilla.

Kehitämme keskijohtoa ja ylintä johtoa tarpeisiimme räätälöidyillä koulutusohjelmilla. Koulutuksessa käsitellään asiakasnäkökulmaa, strategiaa, ihmisten johtamista sekä liiketoiminnan kehittämistä ja johtamista globaalissa toimintaympäristössä. Jokainen osanottaja laatii koulutuksen kuluessa projektityön, josta saadaan välitöntä lisäarvoa liiketoiminnalle.

Kykyjen etsinnän ja urakehityksen tukemisen ohella pyrimme myös jatkuvasti parantamaan kuvaamme toimialan houkuttelevimpiin lukeutuvana työnantajana. Pyrimme määrätietoisesti rekrytoimaan

yhtiöömme lahjakkaimmat ja parhaat työntekijät, ja teemme yhteistyötä yliopistojen ja muiden oppilaitosten kanssa tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitteluun ja opinnäytetöihin. Tavoitteenamme on rekrytoida sellaisia ihmisiä, jotka täydentävät vahvuuksiamme ja tarttuvat niihin globaaleihin haasteisiin ja uramahdollisuuksiin, joita meillä kansainvälisenä yrityksenä on tarjota.

Maailmanlaajuisesti toimivana yrityksenä, jonka juuret ovat vahvasti Pohjolan maaperässä, edessämme ovat haasteet, joita laajentuminen uusille kasvaville markkinoille esimerkiksi Latinalaiseen Amerikkaan ja Kiinaan tuo mukanaan. Lähetämme näille alueille kokenutta henkilöstöä kehittyneiltä markkinoiltamme siirtämään osaamista ja auttamaan toiminnan käynnistämisessä. Tämä tarjoaa matkaan lähteille asiantuntijoille innostavia mahdollisuuksia ja uusia kokemuksia. Stora Enso tukee kasvumarkkinoille lähtijöitä räätälöidyn koulutusohjelman. Vuonna 2008 tällaisia ohjelmia oli tarjolla Kiinassa ja Puolassa, ja vuonna 2009 niitä järjestetään Latinalaisessa Amerikassa.

Stora Enson kulttuurillinen monimuotoisuus syntyy ympäri maailmaa toimivien työntekijöidemme edustamien taustojen, koulutuksen ja kokemuksen kirjosta. Monimuotoisuus on yhtiöllemme rikkaus ja samalla ratkaisevan tärkeä tekijä liiketoimintamme menestykselle harjoittamiselle ja kehittämiselle eri puolilla maailmaa. Yhtiömme kansainvälisyys ja globaalit tulevaisuudennäkymät tarjoavat lahjakaille ja energisille ihmisille sukupuolesta tai kansallisuudesta riippumatta monipuolisia, kiinnostavia ja innostavia uramahdollisuuksia.

haaste: miten voimme varmistaa, että henkilöstömme Latinalaisessa Amerikassa omaksuu yhtiömme arvot ja yrityskulttuurin?

ratkaisu: koulutusohjelma valmentamaan paikallisia kykyjä avaintehtäviin Latinalaisessa Amerikassa.

Stora Enson kaltaisessa maailmanlaajuisesti toimivassa yrityksessä on olennaisen tärkeää, että alueellisten toimipaikkojen johdossa on paikallisia ihmisiä, jotka ovat sisäistäneet yhtiömme arvot ja yrityskulttuurin. Erityisen tärkeää tämä on uusilla kasvavilla markkinoilla.

Rekrytoimme Latinalaisessa Amerikassa kehittämämme koulutusohjelman kautta kyvykkäitä työntekijöitä yhtiömme tulevaisuuden tarpeisiin. Tarjoamme nuorille kyvyille kattavaa koulutusta sekä Latinalaisessa Amerikassa että ulkomailla. Tilaisuus kansainvälisen kokemuksen hankkimiseen ja Stora Enson toteuttama yritysvastuu ovat rekrytoitaville suuri houkutin. Koulutus antaa tietoa yhtiömme liiketoimintakäytännöistä ja mahdollisuuksia verkostoitumiseen. Myöhemmin nämä uudet lupaukset sijoittuvat avainhenkilöiksi toimipaikkoihimme Latinalaisessa Amerikassa, jossa he voivat hyödyntää konsernin eri yksiköissä kiertäessään hankkimaansa tietoa ja kokemusta.

Keskimääräinen henkilöstömäärä väheni 6 prosenttia vuonna 2008, 36 137:sta 33 815:een. Syynä tähän olivat pääasiassa yhteisyrityksen perustaminen ABB:n kanssa sekä tehtaiden ja koneiden sulkemiset. Henkilöstön vaihtuvuus nousi 6,3 prosenttiin (5,1 vuonna 2007). Koulutuspäivien määrä työntekijää kohti laski 3,1:een (3,4 vuonna 2007).

Suurin osa työntekijöistämme (64 %) työskentelee Suomessa, Ruotsissa ja Saksassa, joissa henkilöstömäärä väheni yhteensä 11 prosenttia vuonna 2008. Vaikka henkilöstön kokonaismäärä onkin vähentynyt, työvoimamme on kasvussa tietyillä maantieteellisillä

alueilla. Eniten henkilöstömäärä kasvoi Kiinassa, jossa kasvua oli 19 prosenttia. Toinen tärkeä kasvualueemme on Puola, jossa henkilöstömäärä kasvoi 6 prosenttia. Johtuen vahvasta keskittymisestä uusille kasvaville markkinoille odotamme henkilöstön lisäkasvua suhteessa Pohjoismaihin ja Saksaan Latinalaisessa Amerikassa ja Aasiassa.

Useimmissa maissa henkilöstömme keski-ikä on nousussa. Vuonna 2008 24 prosenttia työntekijöistämme oli 51–60-vuotiaita ja 3 prosenttia yli 61-vuotiaita. Voimakkaimmillaan ilmiö näkyy Pohjoismaissa ja Saksassa.

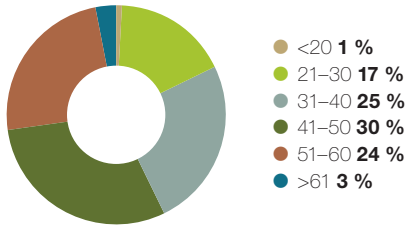
Tärkeimmät henkilöstöluvut

	2008	2007	2006
Henkilöstömäärä keskimäärin*	33 815	36 137	37 859
Henkilöstömäärä vuoden lopussa	31 667	34 906	36 282
Liikevaihto/työntekijä vuodessa, EUR	364 992	398 545	332 534
Henkilöstön vaihtuvuus**, %	6,3	5,1	5,6
Koulutuspäiviä/työntekijä	3,1	3,4	3,1

* Jatkuvat toiminnot

** Stora Enson vapaaehtoisesti jättäneiden vakituisten työntekijöiden määrä

Ikäjakauma vuonna 2008

Lisää henkilöstöä koskevia tilastotietoja löytyy liitteestä 3

ja vuoden 2008 yritys vastuutyömmme tuloksista
kertovasta raportista (Sustainability Performance 2008)
osoitteesta www.storaenso.com/sustainability

Vastuullinen organisaation keventäminen

Stora Enso pyrki toteuttamaan organisaatorakenteen kehittämiseksi ja toiminnan tehostamiseksi vaaditut henkilöstövähennykset henkilöstöään tukien. Vähennysten kohteeksi joutuneita työntekijöitä tuetaan sekä yhtiön omin että ulkopuolisten tahojen toimenpiteillä, joita ovat esimerkiksi uudelleentyöllistäminen, eläkejärjestelyt, uudelleensijoitus, tuetut siirrot muihin toimipaikkoihin sekä uudelleenkoulutus.

Kemijärven ja Summan tehtaiden sekä Anjalan tehtaan kirjapaperia tuottavan koneen sulkemistoimenpiteet jatkuivat vuonna 2008 koskien Suomessa yhteensä tuhatta työntekijää. Stora Enso on varannut toimenpiteiden vaikutuspiiriin kuuluvien Suomen tehtaiden työntekijöille noin 10 miljoonan euron tukipaketin, joka täydentää Suomen valtiolta saatavaa tukipakettia. Yhtiön tukipaketti sisältää muun muassa pidennetyn takaisinottovelvoiteajan, uusien yritysten aloitustuen ja uudelleenkoulutuksen. Olemme myös etsineet suljet-taviin toimitiloihin uutta liiketoimintaa.

Ruotsissa suljettiin Norrsundetin tehdas ja lakkautettiin Falunin tutkimuskeskus, mikä koski yhteensä 380 työntekijää. Irtisanotuille tarjottiin mittava tukipaketti, joka sisältää sekä yhtiön että ulkopuolisten tahojen toimenpiteitä.

Tähän mennessä olemme löytäneet ratkaisun yli 800 henkilölle, jotka ovat joutuneet lokakuussa 2007 ilmoitettujen ja vuonna 2008 jatku-neiden uudelleenjärjestelyiden kohteeksi.

Vuonna 2008 Stora Enso ilmoitti myös uusista uudelleenjärjestelyistä. Suunnitellut toimenpiteet sisältävät tulevaisuudennäkymiltään lupaavien yksiköiden kilpailukykyä vahvistavia investointeja, kilpailukyvyttään heikkojen tuotantolinjojen sulkemisia sekä tukitoimintojen sopeuttamista yhtiön organisaatiouudistusten jälkeiseen kokoon ja rakenteeseen. Järjestelyt koskevat yhteensä 1 700:aa työntekijää, joista 600 työskentelee Saksassa, 550 Suomessa, 400 Venäjällä ja 150 muissa maissa.

Vuonna 2008 suljimme kannattamattomia koneita Baienfurtin ja Kabelin tehtailla Saksassa sekä Varkauden tehtaalla Suomessa. Lisäksi Imatralla suljetaan koneita vuonna 2009 ja Karhulassa vuonna 2010. Samanaikaisesti pyrimme parantamaan tuottavuutta Veitsiluodon tehtaalla Suomessa, Maxaun tehtaalla Saksassa ja Hylten tehtaalla Ruotsissa.

Ammattimaisten ja tehokkaiden kunnossapitopalvelujen varmistamiseksi Stora Enso on perustanut ABB:n kanssa yhteisyrityksen, joka toimittaa kunnossapitopalveluja yhtiömme kuudelle suomalais-tehtaalle. Vuoden 2008 lopussa henkilöstöstämme 1 450 työntekijää siirtyi uuteen yritykseen, joka aloitti toimintansa ABB:n johdolla vuoden 2009 alussa.

Vuonna 2008 Stora Enson puutuoteliiketoiminta-alue ilmoitti jatkuvien kannattavuusongelmien korjaamiseen tähtäävistä uudelleenjärjestelyistä. Tuotannon rajoitukset ja tehtaiden väliaikaiset sulkemiset koskevat puutuotteiden kaikkia yksiköitä. Virossa toimivat Paikusen saha ja Viljandin komponenttitehdas suljetaan pysyvästi.

Stora Enso aikoo keventää hallintoaan vuosina 2009–2010 sopeuttaakseen hallintonsa uuteen organisaatorakenteeseen ja liiketoiminnan uusiin tarpeisiin. Toimintaa tehostetaan rakennemuutoksilla, yhteisillä palvelukeskuksilla ja ulkoistamisella.

Yhtiö on järjestellyt uudelleen taloushallintoaan ja aloitti suunnitelman mukaisesti useimpien transaktioprosessiensä ulkoistamisen vuoden 2009 alussa, minkä arvioidaan vähentävän henkilöstöä noin 300:lla. Kotkaan perustetaan keskitetty kansainvälinen taloushallinnon palvelukeskus. Henkilöstöhallinto jatkaa vuonna 2007 aloittamiaan uudelleenjärjestelyjä uuden maakohtaisen palvelumallin kehittämiseksi. Uudessa toimintamallissa on tarkoitus hyödyntää entistä paremmin tietotekniikkaa ja yhtenäistää toimintaperiaatteet kaikissa maissa, joissa yhtiöllä on merkittävää toimintaa.

haaste: miten löytää uusi työpaikka irtisanomisen jälkeen?

ratkaisu: ryhdy yrittäjäksi!

Lokakuussa 2007 Stora Enso ilmoitti sulkevansa Kymenlaaksossa sijaitsevan Summan tehtaan. Sulkeminen oli välttämätöntä tehtaan tappiollisen toiminnan ja heikon kannattavuuden vuoksi. Tehtaan tuotanto pysähtyi tamikuussa 2008, ja 450 ihmistä jäi työttömäksi.

Yksi tehtaan työntekijöistä oli 35-vuotias Jani Hellberg. Hän ehti työskennellä tehtaalla 11 vuotta koneistajana. Jani oli jo jonkin aikaa pohtinut oman erä- ja vaellusvarusteita myyvän yrityksen perustamista, ja tehtaan

sulkeminen antoi hänelle siihen lopullisen sysäyksen. Paikallinen TE-keskus auttoi uutta yrittäjää pääsemään alkuun, minkä lisäksi Jani sai Stora Ensolta 20 000 euron "starttirahan".

Näillä eväillä Jani avasi toukokuussa 2008 Haminan keskustaan Summan Erä ja Varuste -nimisen erä- ja vaellustarvikeliikkeen. Toistaiseksi Jani on yrityksen ainoa työntekijä, mutta liike on alueella ainoa laatuaan ja tulevaisuus näyttää lupaavalta.

Jani on aina viihtynyt luonnon helmassa, ja metsästys ja ammunta ovat kuuluneet aktiivisiin harrastuksiin. Niinpä oma yritys tarjoaa Janille paitsi toimeentulon myös mahdollisuuden työskennellä omien rakkaiden harrastusten parissa. Työttömyys ratkesi siis hänen kohdallaan hyvin palkitsevalla tavalla.

Vuoden 2008 lopussa 113 Summan tehtaiden entistä työntekijää oli ilmoittautuneina työttömiksi työnhakijoiksi.

Uskomme hyvään hallintotapaan ja pyrimme toteuttamaan parhaita käytäntöjä ja korkeatasoisia työskentelytapoja.

Konsernihallinnointi Stora Ensossa

Stora Enso Oyj:n (Stora Enso tai yhtiö) eri johtuelinten tehtävät ja velvollisuudet määräytyvät Suomen lakien ja yhtiön hallituksen määrittelemän konsernihallinnointiohjeen periaatteiden mukaisesti. Stora Enson konsernihallinnointiohje perustuu Suomen osakeyhtiölakiin ja arvopaperimarkkinalakeihin, ja siinä on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon Helsingin ja Tukholman arvopaperipörssien säännöt ja suositukset. Konsernihallinnointiohje on hallituksen hyväksymä.

Stora Enson konsernihallinnointiohje on laadittu Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n 20.10.2008 julkaiseman Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin, joka löytyy internetosoitteesta www.cgfinland.fi, mukaisesti, yhtä seikkaa lukuunottamatta:

Stora Enson konsernihallinnointiohje eroaa hallinnointikoodista suositusten 22 ja 28 osalta, joissa suositellaan, että nimityskomitea koostuisi hallituksen jäsenistä. Stora Enson nimityskomiteaan kuuluu hallituksen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, sekä kaksi muuta jäsentä, jotka 1.10. päivätyn osakseluettelon mukaiset kaksi suurinta osakkeenomistajaa nimittää. Nimityskomitean kokoonpano perustuu yhtiökokouksen tekemään päätökseen. Tällä kokoonpanolla katsotaan varmistettavan, että sekä hallituksen että suurimpien osakkeenomistajien näkökulmat tulevat esille ja otetaan huomioon, esitettäessä yhtiökokoukselle hallituksen kokoonpanoa ja palkkioita.

Stora Enson englanninkielinen konsernihallinnointiraportti on saatavissa pdf-dokumenttina yhtiön Internet-sivuilla www.storaenso.com/investors.

Yleiset hallinnointiasiat

Yhtiötä johtavat hallitus ja toimitusjohtaja. Muiden toimielinten tehtävänä on avustaa ja tukea johtoelinten päätöksentekoa.

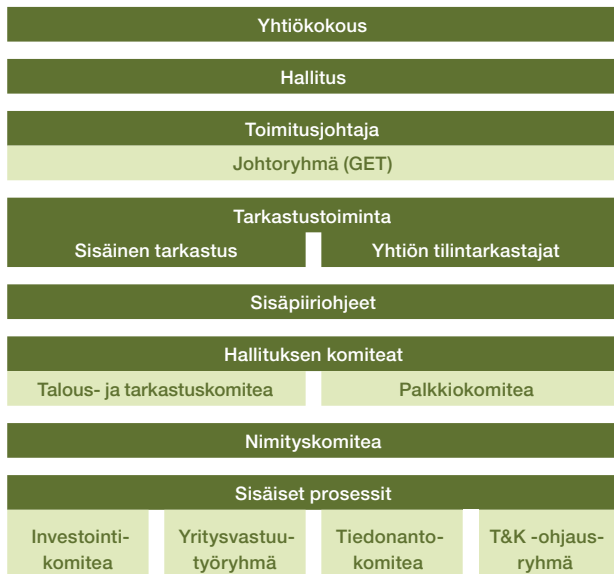
Stora Enso laatii tilinpäätöksensä ja osavuositarkastuksensa kansainvälisen tilinpäätöskäytännön (IFRS) mukaisesti ja julkaisee ne suomen, ruotsin ja englannin kielillä. Vuosikertomus julkaistaan myös saksan kielellä.

Yhtiön pääkonttori on Helsingissä. Yhtiöllä on myös kansainvälinen toimisto Lontoossa Isossa-Britanniassa sekä pääkonttoritoimintoja Tukholmassa Ruotsissa.

Stora Ensolla on yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti yksi varsinainen tilintarkastaja.

Yhtiön liiketoimintaa koskevat päätökset ja toimenpiteet kirjataan englannin kielellä niin laajasti kuin mahdollista.

Hallinnointielimet

Hallintoelinten tehtävät ja kokoonpano

Yhtiön johtamisesta vastaavat päätöksentekoelementit ovat hallitus ja toimitusjohtaja. Johtoryhmä tukee toimitusjohtajaa yhtiön johtamisessa.

Vastuu päivittäisistä toiminnoista on johtoryhmän jäsenillä sekä heidän johtoryhmillään, joita konsernin eri esikunta- ja palvelutoiminnot tukevat.

Hallitus

Stora Ensoa johtaa yhtiön hallitus kansainvälisten hyvää hallintotapaa koskevien periaatteiden mukaisesti.

Yhtiöjärjestyksen mukaan hallitukseen kuuluu 6–11 varsinaista jäsentä, jotka varsinainen yhtiökokous valitsee vuodeksi kerrallaan. Periaatteena on, että enemmistö hallituksen jäsenistä on riippumattomia yhtiöstä. Lisäksi vähintään kahden tähän enemmistöön kuuluvista jäsenistä tulee olla riippumattomia merkittävistä osakkeenomistajista. Riippumattomuus arvioidaan Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin 15. suosituksen mukaisesti. Tällä hetkellä hallituksessa on yhdeksän jäsentä, jotka ovat kaikki riippumattomia yhtiöstä. Lisäksi kaikki jäsenet Claes Dahlbäck (Senior Advisor ja investointikomitean jäsen Foundation Asset Managementissa) ja Marcus Wallenberg (investointikomitean jäsen Foundation Asset Managementissa) lukuunottamatta ovat riippumattomia yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista. Merkittäväksi osakkeenomistajaksi katsotaan osakkeenomistaja, jolla on hallussa enemmän kuin 10 % kaikista yhtiön osakkeista tai niiden tuottamasta äänimäärästä.

Hallituksen jäsenten tulee toimia tavanomaisin kaupallisin ehdoin yhtiön ja sen kanssa samaan konserniin kuuluvien yhtiöiden kanssa. Hallituksen jäsenet ovat velvollisia ilmoittamaan tilanteista, joissa voi olla eturistiriita.

Varsinainen yhtiökokous päättää vuosittain hallituksen palkkiot (mukaan lukien hallituksen komiteoiden jäsenten palkkiot).

Hallitus valvoo Stora Enson johtoa, yhtiön toimintaa ja hallintoa sekä tekee merkittävät strategiat, investointeja, organisaatiota ja rahoitusta koskevat päätökset.

Hallitus vastaa yhtiön hallinnon ja toiminnan asianmukaisista järjestelyistä sekä huolehtii siitä, että yhtiön kirjanpidon ja varainhoidon valvonta on asianmukaisesti järjestetty.

Hallitus hyväksyy itselleen työjärjestyksen, jonka periaatteet julkistetaan vuosikertomuksessa sekä yhtiön kotisivuilla.

Hallitus valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä nimittää toimitusjohtajan, varatoimitusjohtajan, talousjohtajan sekä muut johtoryhmän jäsenet. Hallitus hyväksyy yhtiön perusorganisaatorakenteen.

Hallitus määrittelee toimitusjohtajan palkan, palkkiot ja muut edut, jotka julkaistaan yhtiön vuosikertomuksessa ja yhtiön kotisivuilla.

Hallitus arvioi toimintaansa ja työskentelyään vuosittain. Lisäksi hallitus tarkastaa konsernihallinnointiohjeen vuosittain ja tekee siihen muutoksia tarvittaessa.

Hallituksen toimintaa tukevat sen talous- ja tarkastuskomitea sekä palkkiokomitea. Hallitus valitsee komiteoiden puheenjohtajat sekä jäsenet keskuudestaan vuosittain.

Hallitus kokoontuu vähintään viisi kertaa vuodessa. Lisäksi hallituksen kokousten yhteydessä hallituksen jäsenet kokoontuvat ilman toimivaan johtoon kuuluvien läsnäoloa.

Vuonna 2008

Hallituksessa oli yhdeksän jäsentä, jotka kaikki ovat riippumattomia yhtiöstä. Lisäksi kaikki jäsenet Claes Dahlbäck (Senior Advisor ja investointikomitean jäsen Foundation Asset Managementissa) ja Marcus Wallenberg (investointikomitean jäsen Foundation Asset Managementissa) lukuunottamatta olivat riippumattomia yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista. Yhtiökokouksessa 2008 nimitetyt hallituksen jäsenet olivat Claes Dahlbäck (puheenjohtaja), Ilkka Niemi (varapuheenjohtaja), Gunnar Brock, Dominique Hériard Dubreuil, Birgitta Kantola, Juha Rantanen, Jan Sjöqvist, Matti Vuoria ja Marcus Wallenberg. Lee A. Chaden oli hallituksen jäsen vuoden 2008 yhtiökokoukseen saakka. Juha Rantanen valittiin uudeksi hallituksen jäseneksi yhtiökokouksessa 2008. Lisätietoa hallituksen jäsenistä on sivuilla 60–61. Hallitus kokoontui 11 kertaa vuoden aikana. Hallituksen jäsenet osallistuivat keskimäärin 86 prosenttiin kokouksista.

Hallituksen palkkiot

EUR	2008*	2007	2006
Puheenjohtaja	135 000	135 000	135 000
Varapuheenjohtaja	85 000	85 000	85 000
Hallituksen jäsen	60 000	60 000	60 000

* Vuoden 2008 palkkioista maksettiin 40 % markkinoilta hankituilla yhtiön R-sarjan osakkeilla. Palkkion osuus osakkeina: hallituksen puheenjohtaja 6 585 R-osaketta, varapuheenjohtaja 4 146 R-osaketta ja jäsenet 2 927 R-osaketta.

Hallituksen omistukset 31.12.2008 ovat liitteessä 8

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja hoitaa yhtiön päivittäistä hallintoa hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti. Toimitusjohtajan vastuulla ovat kirjanpidon lainmukaisuus ja luotettava varainhoito.

Hallitus hyväksyy yhtiön perusorganisaatorakenteen, mukaan lukien toimitusjohtajalle raportoitavat toiminnot. Tällä hetkellä toimitusjohtaja on suoraan vastuussa seuraavista hänelle raportoitavista toiminnoista:

- Liiketoiminta-alueet
- Varatoimitusjohtaja (strategia, talous, ostot ja IT)
- Talousjohtaja (Group Controlling, rahoitus, riskien hallinta, verot, sisäinen tarkastus ja sijoittajasuhteet)

Hallituksen työjärjestys

Työjärjestys kuvaa hallituksen työskentelytapoja. Työjärjestyksen pääkohdat esitellään ohessa:

Hallituksen kokoukset

- Kokoukset järjestetään säännöllisesti vähintään viisi kertaa vuodessa ennalta päätetyn aikataulun mukaisesti.
- Ylimääräinen hallituksen kokous pidetään hallituksen jäsenen taikka toimitusjohtajan pyynnöstä 14 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä.
- Kokouksen esityslista ja kokousmateriaali toimitetaan hallituksen jäsenille viikkoa ennen kokousta.

Hallitukselle toimitettava informaatio

- Hallitus saa kuukausiraportin, joka käsittää yhtiön tuloksen, markkinakatsauksen sekä katsauksen merkittävistä yhtiötä tai konsernia koskevista tapahtumista.
- Hallituksen jäseniä informoidaan merkittävistä tapahtumista välittömästi.

Hallituksen kokouksessa käsiteltävät asiat

- Suomen osakeyhtiölain mukaan hallitukselle kuuluvat asiat
- Liiketoimintastrategian hyväksyminen
- Organisaatio ja henkilöstöasiat
  - Päätökset, jotka koskevat ylimmän johdon organisaatiota
  - Johtoryhmän kokoonpanosta päättäminen
  - Toimitusjohtajan palkkio ja muut etuudet
  - Toimitusjohtajan, liiketoiminta-alueiden johtajien ja muiden johtoryhmän jäsenten nimitykset ja erottamiset

- Hallituksen komiteoiden puheenjohtajien ja jäsenten nimitykset
- Talous- ja rahoitusasiat
  - Vuosibudjetin läpikäyminen
  - Lainojen ja takausten hyväksyminen, lukuunottamatta konsernin sisäisiä lainoja ja takauksia
  - Mahdollisten omien osakkeiden hankkimisen raportointi
  - Talous- ja tarkastuskomitean ehdottaman konsernin riskienhallintapolitiikan hyväksyminen
- Investoinnit
  - Konsernin investointipolitiikan hyväksyminen
  - Merkittävien investointien hyväksyminen
  - Merkittävien yritysmyyntien hyväksyminen
- Muut asiat
  - Toimitusjohtajan katsaus
  - Hallituksen komiteoiden (talous- ja tarkastuskomitea, nimityskomitea ja palkkiokomitea) puheenjohtajien raportit. Hallituksen puheenjohtaja esittää nimityskomitean suositukset ja ehdotukset hallitukselle.
  - Konsernihallinnointiohjeen hyväksyminen ja sen säännöllinen tarkastaminen sekä hallituksen komiteoiden säännöistä päättäminen
  - Vuotuinen hallituksen toiminnan ja työskentelyn arviointi
- Muut hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan esittämät asiat

- Puutuotteet, sellu, henkilöstö ja yritysvastuu
- Teknologia ja investoinnit
- Viestintä
- Markkinointipalvelut
- Lakiasiat
- Venäjän, Aasian ja Tyynenmeren sekä Etelä-Amerikan toiminnot.

Toimitusjohtaja on vastuussa myös hallituksen kokousten valmistelusta. Lisäksi hän valvoo päätöksiä, jotka koskevat avainhenkilöstöä sekä muita tärkeitä operatiivisia asioita.

Varatoimitusjohtaja toimii toimitusjohtajan sijaisena siten kuin on määritetty Suomen osakeyhtiölaissa.

Lisätietoja toimitusjohtajasta on **sivulla 62**
Tietoa toimitusjohtajan palkkioista on **liitteessä 8**

Johtoryhmä (GET)

Johtoryhmän puheenjohtajana toimii yhtiön toimitusjohtaja. Hallitus hyväksyy toimitusjohtajan nimittämät johtoryhmän jäsenet. Tällä hetkellä johtoryhmään kuuluvat toimitusjohtaja, varatoimitusjohtaja, talousjohtaja (CFO) sekä liiketoiminta-alueiden, teknologian ja investointien, puunhankinnan, sellunhankinnan, henkilöstöjohtamisen ja yritysvastuun vastuulliset johtajat.

Johtoryhmän tehtävänä on päivittäisten avaintoimintojen ja merkittävien operatiivisten päätösten valvonta, johtamiseen liittyvät avainasiat, investointien suunnittelu ja seuranta, yritysostojen ja -myyntien valvonta, strategisten linjausten valmisteluun liittyvät asiat, yritysvastuuseen kuuluvat tehtävät, resurssien kohdentaminen ja hallituksen kokousten valmisteluun liittyvät asiat.

Johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti kerran kuukaudessa sekä aina tarvittaessa.

Vuonna 2008

Johtoryhmässä (GET) oli 11 jäsentä vuoden 2008 lopussa. Johtoryhmä kokoontui 13 kertaa vuoden aikana. Tärkeitä vuoden 2008 aikana käsiteltyjä asioita olivat konsernin toimintojen tarkastelu, investointien ja muiden strategisten hankkeiden suunnittelu ja seuranta sekä hallituksen kokousten valmistelu.

Lisätietoa johtoryhmän jäsenistä on sivuilla 62-63 ja tietoa johtoryhmän jäsenten palkkioista on **liitteessä 8**

Hallituksen komiteat

Komiteoiden toimivalta määräytyy hallituksen hyväksymän komitean säännön perusteella. Komitea arvioi toimintaansa ja työskentelyään vuosittain. Komitealla on oikeus käyttää ulkopuolisia konsultteja ja asiantuntijoita tarvittaessa. Lisäksi komitean jäsenillä on oikeus saada tietoa kaikesta komitean toiminnan kannalta tarvittavasta informaatiosta. Hallitus valitsee komiteoiden puheenjohtajat sekä jäsenet keskuudestaan vuosittain.

Talous- ja tarkastuskomitea

Talous- ja tarkastuskomitean tehtävänä on avustaa hallitusta sen valvontatehtävien suorittamisessa (taloudellisen raportoinnin oikeellisuudessa sekä sisäisessä valvonnassa). Komitea tarkastaa säännöllisesti yhtiön sisäistä valvontaa, taloudellisten riskien hallintaa ja raportointia, tilintarkastusprosessia sekä vuosittaisen konsernin hallinnointiraportin. Lisäksi komitea valmistelee suosituksen emoyhtiön ja tärkeimpien konserniyhtiöiden tilintarkastajien valintaa varten.

Talous- ja tarkastuskomiteaan kuuluu 3–5 riippumatonta hallituksen jäsentä. Vähintään yhdellä komitean jäsenistä tulee olla taloushallinnon erityistuntemusta sekä kokemusta erityisesti yhtiön sovellettavien kirjanpitosääntöjen ja periaatteiden osalta. Talous- ja tarkastuskomitea kokoontuu säännönmukaisesti vähintään neljä kertaa vuodessa. Komitean jäsenet tapaavat tilintarkastajat ja sisäisen tarkastuksen edustajia säännöllisesti ilman yhtiön johdon läsnäoloa. Komitean puheenjohtaja raportoi hallitukselle komitean kokouksissa esillä olleista asioista. Komitean tehtävät on määritetty yksityiskohdaisesti hallituksen hyväksymässä talous- ja tarkastuskomitean säännössä. Komitean jäsenet voivat saada palkkioita yhtiöltä vain yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti, ja palkkiot perustuvat yksinomaan hallituksen tai sen komitean jäsenyyteen.

Vuonna 2008

Talous- ja tarkastuskomiteaan kuului neljä jäsentä vuonna 2008: Jan Sjöqvist (puheenjohtaja ja taloudellinen asiantuntija), Claes Dahlbäck, Birgitta Kantola ja Ilkka Niemi. Lee A. Chaden oli komitean jäsen vuoden 2008 yhtiökokoukseen saakka. Komitea kokoontui kahdeksan kertaa. Hallituksen jäsenet osallistuivat keskimäärin 94 prosenttiin kokouksista. Säännönmukaisten tehtäviensä lisäksi vuonna 2008 komitea keskittyi kokonaisvaltaisen riskienhallinnan järjestämiseen.

Palkkiot

Puheenjohtaja 20 000 euroa/vuosi ja jäsen 14 000 euroa/vuosi yhtiökokouksen päätöksen mukaan.

Talous- ja tarkastuskomitean säännöt löytyvät yhtiön internetsivuilta osoitteesta www.storaenso.com/investors

Palkkiokomitea

Palkkiokomitean tehtävänä on valmistella ja hyväksyä yhtiön ylimmän johdon nimityksiä ja palkkioasioita (mukaan lukien toimitusjohtaja), arvioida toimitusjohtajan toimintaa sekä antaa suosituksia johdon palkitsemisjärjestelmistä mukaan lukien osakesidonnaiset palkitsemisjärjestelmät. Hallitus nimittää toimitusjohtajan ja päättää hänen palkka- ja palkkioasioistaan.

Palkkiokomiteassa on 3–4 riippumatonta hallituksen jäsentä. Komitea kokoontuu vähintään kerran vuodessa. Komitean puheenjohtaja raportoi hallitukselle komitean kokouksissa käsitellyistä asioista. Komitean tehtävät on määritelty yksityiskohtaisesti hallituksen hyväksymässä palkkiokomitean säännössä.

Vuonna 2008

Palkkiokomiteaan kuului neljä jäsentä vuonna 2008: Claes Dahlbäck (puheenjohtaja), Dominique Hériard Dubreuil, Ilkka Niemi ja Matti Vuoria. Komitea kokoontui seitsemän kertaa. Hallituksen jäsenet osallistuivat keskimäärin 96 prosenttiin kokouksista.

Päätehtävät vuoden 2008 aikana olivat ylimmän johdon nimitysten ja palkkioiden suositukset, arviot ja hyväksymiset sekä ehdotusten tekemiset hallitukselle koskien yleisesti ylimmän johdon palkkioita.

Palkkiot

Puheenjohtaja 10 000 euroa/vuosi ja jäsen 6 000 euroa/vuosi yhtiökokouksen päätöksen mukaan.

Palkkiokomitean säännöt löytyvät yhtiön internetsivuilta osoitteesta www.storaenso.com/investors

Osakkeenomistajien nimittämä nimityskomitea

Yhtiökokouksessa osakkeenomistajat nimittivät nimityskomitean, jonka tehtävänä on valmistella päätösesityksiä, jotka koskevat:

- hallituksen jäsenten lukumäärää
- hallituksen jäseniä
- hallituksen puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja jäsenten palkkioita
- hallituksen komiteoiden puheenjohtajien ja jäsenten palkkioita.

Nimityskomiteassa on neljä jäsentä:

- hallituksen puheenjohtaja
- hallituksen varapuheenjohtaja
- kaksi muuta jäsentä, jotka osakasluettelon 1.10. mukaisesti kaksi suurinta osakkeenomistajaa nimittää (kumpikin yhden).

Hallituksen puheenjohtaja kutsuu koolle nimityskomitean. Nimityskomitean jäsen, joka on myös hallituksen jäsen, ei saa toimia nimityskomitean puheenjohtajana. Nimityskomitea esittelee hallitukselle esityksensä yhtiökokousta varten vuosittain viimeistään 31.1.

Lakiasiaintoimittaja hyväksyy nimityskomitean säännöt.

Vuonna 2008

Nimityskomiteaan kuului vuonna 2008 neljä jäsentä: Hallituksen puheenjohtaja (Claes Dahlbäck), hallituksen varapuheenjohtaja (Ilkka Niemi) ja kaksi muuta kahden suurimman osakkeenomistajan nimittämää jäsentä, Pekka Timonen (Suomen valtio) ja Marcus Wallenberg (Foundation Asset Management).

Menettely poikkeaa Helsingin pörssin suosituksesta, jonka mukaan nimityskomitea on hallituksen alainen komitea. Pekka Timonen valittiin komitean puheenjohtajaksi sen ensimmäisessä kokouksessa. Vuoden aikana päätehtävä oli valmistella esitys yhtiökokoukselle hallituksen jäsenistä ja heidän palkkioistaan. Nimityskomitea kokoontui kolme kertaa vuoden aikana. Kaikki jäsenet osallistuivat kaikkiin kokouksiin.

Palkkiot

Nimityskomitean jäsenille, jotka eivät ole hallituksen jäseniä, maksetaan 3 000 euroa/vuosi yhtiökokouksen päätöksen mukaan.

Sisäiset prosessit investointeihin, yritys vastuuseen, tiedonantoon ja tutkimukseen ja kehitykseen liittyen**Investoinnit**

Investointikomitean puheenjohtajana toimii teknologiasta ja investoinneista vastaava johtaja. Puheenjohtajan lisäksi komitea koostuu 4–6 johtoryhmän jäsenestä, strategiasta vastaavasta johtajasta ja investoinneista vastaavasta johtajasta, joka toimii komitean sihteerinä.

Investointikomitean tehtävät ovat: esikannattavuus- ja kannattavuustutkimusten ja toteuttamishdotusten suositteleminen toimitusjohtajan ja hallituksen päätettäväksi, konsernin ja liiketoiminta-alueiden pitkäaikaisten investointisuunnitelmien läpikäyminen, vuosittaisten investointien kehityksen asettaminen kolmen vuoden kehysuunnitelmaan perustuen, vuosittaisten liiketoiminta-alueille jaettavien korvausten ja kehitysvarojen hyväksyminen, investointien kannattavuuslaskennassa käytettävien taloudellisten oletusten hyväksyminen ja investointien toteuttamisen jälkeisten tilintarkastusten läpikäyminen.

Investointikomitea kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa ja aina tarvittaessa.

Vuonna 2008

Investointikomitea käsittelee useita merkittäviä investointiehdotuksia ja antoi johtoryhmälle suosituksensa käytettävissä olevien varojen kohdentamisesta.

Tärkeitä vuoden 2008 aikana käsiteltyjä asioita oli energiahanke Ostroļkan tehtaalla Puolassa sekä Imatran tehtaiden kartonkikone 4:n uudistaminen.

Investointikomiteassa oli kahdeksan jäsentä. Investointikomitea kokoontui neljä kertaa vuoden aikana. Lisäksi johtoryhmä kävi läpi konsernin investointisuunnitelmat neljä kertaa vuoden 2008 aikana.

Yritysvastuu

Sellun ja puunhankinnasta sekä henkilöstö- ja yritysvastuuasioista vastaava johtaja on vastuussa yritysvastuusta, ja on yritysvastuutyöryhmän puheenjohtaja. Yritysvastuutyöryhmä valmistelee yritysvastuuseen liittyviä asioita ja päätöksiä johtoryhmän päätettäväksi. Toimitusjohtaja nimittää yritysvastuutyöryhmän jäsenet.

Johtoryhmä on vastuussa konsernin yritysvastuupolitiikasta ja -strategiasta. Lisäksi johtoryhmä varmistaa, että politiikat ja strategiat otetaan käyttöön ja niitä noudatetaan kaikkialla konsernissa, koordinoi ja seuraa sidosryhmäsuhteita ja -viestintää, esimerkiksi julkisen sektorin ja kansalaisjärjestöjen osalta, kehittää yritysvastuun kannalta keskeisiä johtamiskäytäntöjä sekä julkaisee vuosittaisen yritysvastuuraportin.

Yritysvastuutyöryhmä kokoontuu neljänneksittäin yritysvastuuseen liittyvien asioiden ja niiden etenemisen läpikäymiseksi.

Vuonna 2008

Vuonna 2008 tärkeimmät asiat konsernissa yritysvastuuseen liittyen olivat Stora Enson hiilijalanjälki ja hiilidioksiidipäästövoitot, tuotteiden hiilijalanjälki, puuviljelmien vastuullinen hoito ja Stora Enson eettisten periaatteiden julkaiseminen.

Tiedonanto

Tiedonantokomitean tehtävä on valvoa yhtiön taloudellista raportointia ja yhtiön taloudellista tiedonantoa koskevien sääntöjen noudattamista ja oikeellisuutta. Komitean puheenjohtajana toimii lakiasiaintohtaja, ja sen muut jäsenet edustavat sisäistä tarkastusta, laskentaa, talousviestintää ja riskienhallintaa. Lisäksi toimitusjohtaja nimittää muut jäsenet tarpeen mukaan. Tiedonantokomitea raportoi toimitusjohtajalle sekä talousjohtajalle (CFO). Tiedonantokomitean säännöistä päättää toimitusjohtaja ja talousjohtaja.

Tiedonantokomitea kokoontuu säännöllisesti tarpeen mukaan.

Vuonna 2008

Tiedonantokomiteaan kuului viisi jäsentä, ja se kokoontui kymmenen kertaa. Vuoden aikana komitea tarkasti konsernin pörssi- ja lehdistötiedotteet, osavuositarkastukset, vuosikertomuksen ja raportoinnin valvonnan.

Tutkimus ja kehitys

Tutkimus- ja kehitysohjausryhmän puheenjohtajana toimii teknologiasta ja investoinneista vastaava johtaja. Tutkimus- ja kehitysohjausryhmään kuuluu tutkimus- ja kehitysorganisaation sekä operatiivisten toimintojen edustajia, jotka toimitusjohtaja nimittää.

Tutkimus- ja kehitysohjausryhmän tarkoituksena ja tehtävänä on huolehtia konsernitasolla siitä, että tutkimus- ja kehitystoiminta on järjestetty tehokkaasti ja laatu huomioon ottaen sekä määritellä konsernille tutkimus- ja kehitysstrategia ja -periaatteet. Lisäksi ohjausryhmän tulee seurata konsernin tutkimusta ja kehitystä, kehittää rahoitus- ja budjettiehdotuksia sekä valvoa yhtiön rahoittamaa tutkimusta ja kehitystä.

Tämän lisäksi ohjausryhmän tulee seurata teknologian kehitystä ja tulevaisuuteen suuntautuvaa tuotekehitystä.

Tutkimus- ja kehitysohjausryhmä kokoontuu säännöllisesti tarpeen mukaan.

Vuonna 2008

Tärkeitä vuoden 2008 aikana käsiteltyjä asioita olivat konsernin toiminta innovaatioiden ja teknologian kehittämisessä, erityisesti bioenergian alalla, toiminta konsernin tutkimusohjelmien suunnittelussa, kansallisten tutkimushankkeiden toteuttaminen erityisesti Ruotsissa ja Suomessa sekä tutkimus ja kehitysresurssien kokonaisvaltainen tarkastelu konsernin, liiketoiminta-alueiden, liiketoimintayksiköiden ja tehtaiden tasolla sekä näiden resurssien yleinen optimointi. Konsernin tutkimus- ja kehitys ohjausryhmässä oli 12 jäsentä ja se kokoontui neljä kertaa vuoden 2008 aikana.

Muut yhtiötä valvovat toimielimet

Tilintarkastajat

Varsinainen yhtiökokous valitsee yhtiölle vuosittain yhden tilintarkastajan. Talous- ja tarkastuskomitea valmistelee tilintarkastajan valintaprosessia ja antaa suosituksensa hallitukselle ja osakkeenomistajille yhtiökokouksessa tilintarkastajan valinnasta. Tilintarkastajan tulee olla KHT-yhteisö, joka nimittää päävastuullisen tilintarkastajan.

Sisäinen tarkastus

Stora Ensolla on erillinen sisäisen tarkastuksen yksikkö. Sisäisen tarkastuksen tehtävänä on tarjota riippumattomia ja puolueettomia tarkastus- ja konsultointipalveluita, joilla tuotetaan lisäarvoa organisaatiolle ja parannetaan sen toimintaa. Sisäinen tarkastus tukee organisaatiota tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Taatakseen riippumattoman sisäisen tarkastuksen toiminnan, yksikön henkilöstö raportoi sisäisestä tarkastuksesta vastaavalle johtajalle, joka toiminnallisesti raportoi talous- ja tarkastuskomitealle sekä toimitusjohtajalle ja hallinnollisesti talousjohtajalle (CFO). Toimitusjohtaja nimittää sisäisen tarkastuksen johtajan. Toimitusjohtaja hakee talous- ja tarkastuskomitean hyväksynnän ja yhtiön tilintarkastajien tuen nimitykselle.

Sisäinen tarkastus tarkastaa säännöllisesti tehtaiden, tytäryhtiöiden ja muiden yksiköiden toimintaa talous- ja tarkastuskomitean hyväksymän vuosittaisen tarkastussuunnitelman mukaan. Tarkastuksiin kuuluu myös mahdolliset erityistehtävät tai -projektit johdon tai talous- ja tarkastuskomitean pyynnöstä.

Sisäpiiriohjeet

Yhtiö noudattaa voimassa olevia NASDAQ OMX Helsingin sisäpiiriohjeita. Yhtiöllä on sisäiset sisäpiiriohjeet, jotka ovat koko konsernin henkilöstön saatavilla.

Yhtiö edellyttää, että sen johto ja kaikki työntekijät toimivat sisäpiirisäännösten edellyttämällä tavalla. Kaikkea yhtiön liiketoimintaan liittyvää ei-julkista tietoa oletetaan käsiteltävän erityisen luottamuksellisenä.

Julkinen sisäpiiri

Suomen arvopaperimarkkinalain mukaan hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen sekä tilintarkastaja ja päävastuullinen tilintarkastaja kuuluvat julkiseen sisäpiiriin tai ovat ns. ilmoitusvelvollisia. Lisäksi toimitusjohtaja on nimennyt julkiseen sisäpiiriin kuuluvaksi johtoryhmän jäsenet ja yhtiön lakiasioista, sijoittajasuh-teista, rahoituksesta, viestinnästä, talousviestinnästä sekä strategista vastuussa olevat henkilöt.

Toimitusjohtaja hyväksyy luettelon julkisista sisäpiiriläisistä. Yhtiön sisäpiirirekisteri on julkinen, ja sitä ylläpitää Euroclear Finland Oy (entinen Suomen Arvopaperikeskus, APK).

Yrityskohtainen sisäpiiri

Yrityskohtaiseen sisäpiiriin kuuluvat henkilöt, jotka säännöllisesti saavat sisäpiiriin tietoa tai joilla olisi mahdollisuus saada tietoonsa sisäpiiritietoja työnsä luonteen vuoksi ja jotka eivät ole julkisessa sisäpiirirekisterissä. Yrityskohtaiseen sisäpiiriin on nimetty liiketoiminta-alueiden johtoryhmät, konsernin johtoryhmän ja liiketoiminta-alueiden johtoryhmien jäsenten henkilökohtaiset assistentit/sihteerit kuten myös yhtiön lakiasioista, rahoitustoiminnoista, viestinnästä, talousviestinnästä ja yhtiön strategiasta vastuussa olevien henkilöiden henkilökohtaiset assistentit/sihteerit. Työntekijöiden edustajat sekä talousviestinnässä, konsernilaskennassa ja strategiaosastolla toimivia henkilöitä on myös nimetty yrityskohtaiseen sisäpiiriin.

Yrityskohtainen sisäpiirirekisteri on pysyvä rekisteri, joka ei ole julkinen. Yrityskohtaiseen sisäpiirirekisteriin kuuluville henkilöille tiedotetaan heidän rekisteriin kuulumisestaan joko kirjeitse tai sähköpostitse. Yhtiön lakiasiaintoiminta hyväksyy yrityskohtaisen sisäpiirirekisterin, jota päivitetään aina tarvittaessa.

Hankekohtainen sisäpiirirekisteri

Kun merkittävä hanke (esimerkiksi yrityskauppa) on valmisteilla, henkilöt, jotka osallistuvat tähän hankkeeseen ja saavat siihen liittyvää sisäpiiritietoa, määritellään sisäpiiriläisiksi. Näissä tapauksissa perustetaan erillinen hankekohtainen sisäpiirirekisteri. Lakiasianjohtaja tai apulaislakiasiaintoiminta päättävät tapauskohtaisesti mitkä ovat sellaisia hankkeita, että hankekohtainen sisäpiirirekisteri perustetaan.

Hankekohtainen sisäpiirirekisteri on väliaikainen rekisteri. Hankekoh-taiseen sisäpiirirekisteriin kuuluville henkilöille tiedotetaan heidän rekisteriin kuulumisestaan joko kirjeitse tai sähköpostitse.

Suljettu ikkuna

Suljetun ikkunan aikana sisäpiiriläiset eivät saa käydä kauppaa yhtiön arvopapereilla. Suljettu ikkuna alkaa raportointijakson päättyessä. Tarkat päivämäärät julkaistaan yhtiön kalenterissa osoitteessa www.storaenso.com/investors.

Taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteet

Taloudellisen raportoinnin sisäinen valvonta

Yhtiössä taloudelliseen raportointiin liittyvä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmä on suunniteltu siten, että se tuottaa kohtuullisen varmuuden taloudellisen raportoinnin ja tilinpäätöksen luotettavuudesta, sekä varmistaa että nämä noudattavat sovellettavaa lakia ja säädöksiä, yleisesti hyväksyttyjä kirjanpitoperiaatteita ja muita pörssinoteerattuja yhtiöitä koskevia määräyksiä.

Sisäisen valvonnan järjestelmä Stora Enso konsernissa perustuu COSO organisaation (Committee of Sponsoring Organizations) julkaisemaan ohjeistukseen, joka koostuu viidestä sisäisen valvonnan keskeisestä osa-alueesta: kontrolliympäristöstä, riskien arvioinnista, kontrollitoimenpiteistä, raportoinnista ja tiedonvälityksestä sekä sisäisen valvonnan toimivuuden seurannasta.

Kontrolliympäristö

Kontrolliympäristö määrittää organisaation toimintakulttuurin ja vaikuttaa työntekijöiden suhtautumiseen sisäistä valvontaa kohtaan osana yritystoimintaa. Se toimii kaikkien sisäisen valvonnan osa-alueiden lähtökohtana, luomalla järjestelmällisen perustan organisaation toiminnalle ja rakenteelle.

Hallituksella on kokonaisvastuu toimivan ja tehokkaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Johtoelinten roolit ja vastuut on määritelty organisaation konsernihallinnointiohjeessa.

Toimitusjohtajalla on velvollisuus ylläpitää tehokasta kontrolliympäristöä sekä käyttäen taloudellisen raportointiprosessiin kohdistuvaa riskienhallinnan järjestelmää ja sisäistä valvontaa. Organisaation sisäinen valvonta perustuu konsernirakenteeseen, jonka mukaisesti konsernin toiminnot koostuvat kuudesta liiketoiminta-alueesta ja useista tuki- ja hankintatoiminnoista. Konsernihallinnon eri toiminnot antavat vastuita ja määräysvaltaa säätävät ohjeet, jotka muodostavat kunkin alueen kontrolliympäristön; kuten esim. rahoituksen, kirjanpidon, investoinnin, hankinnan ja myynnin. Yhtiön tiedonantokomitea valvoo yhtiön taloudellisen raportoinnin ja tiedotuksen luotettavuutta.

Yhtiöllä on yleiset ja yhteiset toimintaohjeet sekä muita yksityiskohdaisempia kirjallisia ohjeita koskien hyväksyttäviä liiketoimintatapoja, eturistiriitoja, oleellisia eettisiä kysymyksiä sekä moraalikäyttämisen normeja. Ohjeet on käännetty yhtiössä yleisimmin käytetyille kielille. Taloudellista raportointia koskevan sisäisen valvonnan perusvaatimukset on määritetty ja ohjeistettu prosesseittain ja itsearviointia käytetään työkaluna eri liiketoimintayksiköissä ja tukitoiminnoissa, osana kontrollien toimivuuden jatkuvaa evaluointia.

Yhtiö edellyttää kaikkien työntekijöidensä noudattavan korkeaa moraalialia ja yhtiön eettisiä standardeja. Nämä vaatimukset on kommunikoitu työntekijöille sisäisiä viestintäkanavia hyödyntäen ja koulutuksen avulla. Yhtiön menettelytavat perustuvat periaatteeseen, jonka mukaisesti henkilökohtaisten tulostavoitteiden ei tule vaarantaa työntekijän edellytyksiä sitoutua yhtiön eettisiin arvoihin.

Riskien arviointi

Riskien arviointi pitää sisällään määriteltyjen tavoitteiden saavuttamisen, vaarantavien riskien tunnistamisen ja analysoinnin. Siten riskien arviointi luo pohjan riskienhallinnalle. Yhtiössä merkittävimmät taloudellista raportointia koskevat riskit on tunnistettu prosessikohdaisessa riskianalyysissä konserni-, liiketoiminta-alue- ja yksikkötasolla sekä toiminto- ja prosessitasolla. Riskien arviointi kattaa väärinkäytöksiin ja näiden kautta syntyneisiin taloudellisiin menetyksiin sekä muiden yhtiön varojen väärinkäyttöön liittyvät riskit. Talous- ja tarkastuskomitealle raportoidaan säännöllisesti oleellisten riskialueiden muutoksista, sekä suoritetuista ja suunnitelluista riskejä pienentävistä toimenpiteistä näillä alueilla.

Kontrollitoimenpiteet

Kontrollitoimenpiteet koostuvat ohjeista ja menettelytavoista joilla pyritään turvaamaan yhtiön toimintaperiaatteiden noudattaminen. Nämä kontrollit auttavat varmistamaan tarpeellisten toimenpiteiden suorittamisen riskien pienentämiseksi, ja auttavat ehkäisemään, havaitsemaan ja korjaamaan virheitä ja väärinkäytöksiä. Kontrollitoimenpiteitä, jotka täyttävät talousraportoinnin prosessikohtaisessa riskianalyysissä määritellyt kontrollitavoitteet, suoritetaan koko organisaatiossa, kattaen prosessin kaikki tasot ja toiminnot. Yleisten informaatioteknologiaan liittyvien kontrollien lisäksi kontrollitoimenpiteisiin sisältyvät mm. hyväksymiset, valtuutukset, vahvistukset, täsmäytykset, operatiivisen suorituskyvyn seuranta, yhtiön omaisuuden ja rahavarojen turvaamiseen liittyvät toimenpiteet sekä työtehtävien eriyttäminen.

Tiedottaminen ja viestintä

Yhtiön tiedotukseen ja viestintään liittyvät menettelytavat tukevat talousviestinnän eheyttä, oikeellisuutta ja täsmällisyyttä, esimerkiksi pitämällä huolen siitä että kirjanpidon ja talousraportoinnin sisäiset ohjeet ja menettelytavat ovat kaikkien asianosaisten saatavilla ja tiedossa. Tiedotuksen ja viestinnän mekanismit mahdollistavat tehokkaan sisäisen tiedonkulun esim. kirjanpitosääntöjen, raportointivaatimusten sekä tiedonantovelvoitteiden muutoksia koskien mm. päivitystiedotteiden ja selontekoasiakirjojen muodossa. Tytär-yhtiöt ja operatiiviset yksiköt valmistelevat taloudelliset ja operatiiviset raportit johdolle, sisältäen tarvittavat analyysit ja selvitykset yksikön taloudellisesta tuloksesta ja riskeistä. Yhtiön hallitukselle toimitetaan yhteenvedoraportit kuukausittain. Hallituksen talous- ja tarkastuskomitea on ottanut käyttöön menettelytavan, joka mahdollistaa kirjanpidon, sisäisen valvonnan ja tilintarkastuksen rikkomuksiin liittyvien epäilyksien luottamuksellisen ilmoittamisen.

Valvonta

Yhtiön taloudellinen kannattavuus arvioidaan jokaisessa hallituksen kokouksessa. Talous- ja tarkastuskomitea ja hallitus käyvät läpi kaikki osavuosi- ja vuosiraportit ennen niiden julkaisua. Riskienarviointiprosessin tehokkuutta ja kontrollitoiminnan täytäntöönpanoa valvotaan jatkuvasti eri organisaatiotasolla. Valvonta tapahtuu johdon ja prosessin omistajien toimesta muodollisia ja epämuodollisia menettelytapoja hyödyntäen. Näihin menettelytapoihin lukeutuu mm. tulosten tarkastelu ja toteutumien vertailu budjetteihin ja suunnitelmiin, kuten myös erinäiset analyttiset selvitykset ja avainmittarien seuranta.

Yhtiöllä on erillinen sisäisen tarkastuksen organisaatio. Sisäisen tarkastuksen rooli, vastuut ja organisaation kuvaus löytyy osiosta Muut yhtiötä valvovat toimeilimet.

Vasemmalta oikealle: Birgitta Kantola, Ilkka Niemi, Gunnar Brock ja Claes Dahlbäck

Claes Dahlbäck

Stora Enson hallituksen puheenjohtaja joulukuusta 1998 lähtien.

Riippumaton yhtiöstä*.

S. 1947. Kauppat. maist., kunniatri. Ruotsin kansalainen.

STORA:n hallituksen jäsen toukokuusta 1990 ja puheenjohtaja toukokuusta 1997 vuoteen 1998 STORA:n ja Enson yhdistymiseen asti. Stora Enson palkkiokomitean puheenjohtaja 23.12.1998 sekä talous- ja tarkastuskomitean jäsen 22.3.2005 lähtien. Nimityskomitean jäsen. Investor AB:n ja Foundation Asset Management Sweden AB:n neuvonantaja. EQT-rahastojen puheenjohtaja. Goldman Sachs & Co:n hallituksen jäsen.

Investor AB:n toimitusjohtaja 1978–1999. Investor AB:n hallituksen varapuheenjohtaja 1999–2001 ja puheenjohtaja 2002–2005. Skandinaviska Enskilda Bankenin hallituksen varapuheenjohtaja 1997–2002. Ericssonin hallituksen jäsen 1993–1996 ja ABB:n hallituksen jäsen 1991–1996.

Omistaa 2 541 Stora Enson A-osaketta ja 26 114 R-osaketta.

Ilkka Niemi

Stora Enson hallituksen varapuheenjohtaja maaliskuusta 2005 lähtien.

Hallituksen jäsen maaliskuusta 2001 lähtien.

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

S. 1946. Kauppat. maist. Suomen kansalainen. Stora Enson talous- ja tarkastuskomitean jäsen 19.3.2002 ja palkkiokomitean jäsen 18.3.2004 lähtien. Nimityskomitean jäsen.

Kansainvälisen rahoituksen neuvonantaja ja itsenäinen konsultti. Motiva Oy:n hallituksen puheenjohtaja 2001–2006 sekä Aker Yards Finland Pty Ltd:n hallituksen jäsen 2003–2008. Valtiontakuulaitoksen hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja 1989–1997. Maailmanpankin hallituksen jäsen sekä Pohjoismaiden ja Baltian edustaja 1997–2000. Kirjanpitolautakunnan puheenjohtaja 1993–1996.

Omistaa 4 146 Stora Enson R-osaketta.

Gunnar Brock

Stora Enson hallituksen jäsen maaliskuusta 2005 lähtien. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

S. 1950. Kauppat. maist. Ruotsin kansalainen. Atlas Copco -konsernin toimitusjohtaja. Mölnlycke Healthcare AB:n puheenjohtaja. Teknikföretagenin hallituksen jäsen. Royal Swedish Academy of Engineering Sciencesin (IVA) jäsen.

Alfa Lavalin toimitusjohtaja 1992–1994, Tetra Pak -konsernin toimitusjohtaja 1994–2000, Thule Internationalin toimitusjohtaja 2001–2002.

Omistaa 6 927 Stora Enson R-osaketta.

Dominique Hériard Dubreuil

Hallituksen jäsen maaliskuusta 2006 lähtien.

Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

S. 1946. Oikeusnotaari, Fil. kand. (Viestintä). Ranskan kansalainen.

Stora Enson palkkiokomitean jäsen 21.3.2006 lähtien.

Rémy Cointreaun hallituksen puheenjohtaja. Vinexpo Overseas -järjestön puheenjohtaja ja Comité Colbert -yrittäjärjestön, Institute National de la Recherche Agronomique -instituutin (INRA), Ranskan viinien ja väkevien alkoholijuomien viejien keskusliiton sekä Baccarat SA:n hallituksen jäsen.

Rémy Cointreaun johtoryhmän puheenjohtaja 2000–2004.

Omistaa 3 927 Stora Enson R-osaketta.

Birgitta Kantola

Stora Enson hallituksen jäsen maaliskuusta 2005 lähtien. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

S. 1948. Oik. kand. Suomen kansalainen.

Stora Enson talous- ja tarkastuskomitean jäsen 22.3.2005 lähtien.

Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman, NASDAQ OMX:n ja Åbo Akademin hallituksen jäsen.

Johtaja sekä talousjohtaja International Finance Corporationissa Washington D.C:ssä (World Bank Group) 1995–2000. Johtaja Pohjoismaiden investointipankissa 1991–1995.

Omistaa 6 427 Stora Enson R-osaketta.

Vasemmalta oikealle: Dominique Hériard Dubreuil, Jan Sjöqvist, Juha Rantanen, Marcus Wallenberg ja Matti Vuoria

Juha Rantanen

Stora Enson hallituksen jäsen maaliskuusta 2008 lähtien. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

S. 1952. Kauppat. maist. Suomen kansalainen. Outokumpu Oyj:n toimitusjohtaja. Fennovoima Oyj:n, Finpron ja Suomen Metallinjalostajien hallituksen puheenjohtaja. Moventas Oy:n hallituksen varapuheenjohtaja, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman hallintoneuvoston jäsen, Teknologiateollisuus ry:n hallituksen jäsen. Euroferin (European Confederation of Iron and Steel Industries) varapuheenjohtaja. Omistaa 6 927 Stora Enson R-osaketta.

Matti Vuoria

Stora Enson hallituksen jäsen maaliskuusta 2005 lähtien. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

S. 1951. Oik. kand., hum. kand. Suomen kansalainen. Stora Enson palkkiokomitean jäsen 22.3.2005 lähtien. Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman toimitusjohtaja. Sampo Oyj:n ja Wärtsilä Oyj Abp:n hallitusten varapuheenjohtaja. Danisco A/S:n hallituksen jäsen. Johtajana Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varmassa tammikuusta 2004 toukokuuhun 2004. Fortum Oyj:n hallituksen puheenjohtaja 1998–2003. Danisco A/S:n hallituksen varapuheenjohtaja 2002–2005 ja hallituksen jäsen 1999–2002. Omistaa 11 927 Stora Enson R-osaketta.

Jan Sjöqvist

Stora Enson hallituksen jäsen joulukuusta 1998 lähtien. Riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

S. 1948. Kauppat. maist. Ruotsin kansalainen. STORA:n hallituksen jäsen maaliskuusta 1997 STORA:n ja Enson yhdistymiseen asti 1998. Stora Enson talous- ja tarkastuskomitean puheenjohtaja 20.3.2003 ja talousasiantuntija 21.4.2004 lähtien. Concordia BUS AB:n ja ODEN Anläggningsentreprenad AB:n hallituksen puheenjohtaja sekä Green Cargo AB:n ja Aspen AB:n hallituksen jäsen. Swedia Networks AB:n toimitusjohtaja 2002–2004 ja NCC AB:n toimitusjohtaja 1993–2001. Swedia Networks AB:n hallituksen jäsen 2001–2004, SSAB Swedish Steelin hallituksen jäsen 2000–2003 ja NCC AB:n hallituksen jäsen 1988–2001. Omistaa 508 Stora Enson A-osaketta ja 4 870 R-osaketta.

Marcus Wallenberg

Stora Enson hallituksen jäsen joulukuusta 1998 lähtien. Riippumaton yhtiöstä*.

S. 1956. Ulkoasiainhallinnon (Foreign Service) kand. Ruotsin kansalainen. Johtajana STORA:n tytäryrityksessä Stora Feldmühle AG:ssä elokuusta 1990 kesäkuuhun 1993. STORA:n hallituksen jäsen maaliskuusta 1998 STORA:n ja Enson yhdistymiseen asti 1998. Stora Enson talous- ja tarkastuskomitean jäsen 29.12.2000–22.3.2005. Nimityskomitean jäsen. Skandinaviska Enskilda Banken AB:n, AB Electroluxin ja Saab AB:n hallituksen puheen-

johtaja, ja Kansainvälisen kauppakamarin (ICC) kunniapuheenjohtaja. Ericsson AB:n hallituksen varapuheenjohtaja ja AstraZeneca PLC:n, Foundation Asset Managementin (FAM), Knut och Alice Wallenberg Stiftelsen ja Temasek Holdings Limitedin hallituksen jäsen. Investor AB:n toimitusjohtaja 1999–2005 ja johtaja 1993–1999. Skandinaviska Enskilda Bankenin hallituksen jäsen 2002–2005 ja 1995–1999, Scania AB:n hallituksen jäsen 1994–2005, Ericsson AB:n hallituksen jäsen 1996–1998 ja Saab AB:n hallituksen jäsen 1992–1998. Omistaa 2 541 Stora Enson A-osaketta ja 7 642 R-osaketta.

Lee A. Chaden oli Stora Enson hallituksen jäsen maaliskuusta 2004 lähtien ja erosi tehtävästään 26.3.2008. Hän oli myös Stora Enson talous- ja tarkastuskomitean jäsen 22.3.2005–26.3.2008. Hän oli riippumaton yhtiöstä ja merkittävistä osakkeenomistajista.

Riippumattomuus arvioidaan Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin 15. suosituksen mukaisesti. Suositus löytyy kokonaisuudessaan internetosoitteesta www.cgfinland.fi. Suosituksen mukaan merkittäväksi osakkeenomistajaksi katsotaan osakkeenomistaja, jolla on hallussa enemmän kuin 10 % kaikista yhtiön osakkeista tai niiden tuottamasta äänimäärästä.

* **Claes Dahlbäck** (Senior Advisor ja investointikomitean jäsen Foundation Asset Managementissa) ja **Marcus Walleberg** (Foundation Asset Managementin investointikomitean jäsen) eivät ole riippumattomia yhtiön merkittävistä osakkeenomistajista.

Vasemmalta oikealle/ylhäältä alas: Hannu Alalauri, Veli-Jussi Potka, Jouko Karvinen, Mats Nordlander ja Aulis Ansaharju

Jouko Karvinen Stora Enson toimitusjohtaja S.1957. Dipl. ins. Suomen kansalainen. Stora Enson palveluksessa vuoden 2007 tammikuusta. Philips Medical Systemsin, USA, toimitusjohtaja kesäkuusta 2002 marraskuuhun 2006. Nimitetty Royal Philips Electronicsin, Alankomaat, johtoryhmään huhtikuussa 2006. Ennen siirtymistään Philipsille työskenteli ABB Group Limitedissä vuodesta 1987. Automation Technology Products -divisionaan johtaja, toimi useissa kansainvälisissä tehtävissä ja oli konsernin johtoryhmän jäsen 2000–2002. Metsäteollisuus ry:n ja Euroopan paperiteollisuuden liiton (CEPI) hallituksen jäsen, Elinkeino-elämän keskusliiton (EK) vaalikomitean jäsen, EU-Russia Industrialists' Round Table (IRT) Councilin jäsen ja Metsäteollisuusyöryhmän EU-osapuolen puheenjohtaja. Omistaa 23 122 Stora Enson R-osaketta sekä 157 646 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

Hannu Ryöppönen Varatoimitusjohtaja, strategia, ostotoiminnot ja informaatioteknologia S. 1952. Kauppat. kand. Suomen kansalainen. Stora Enso palveluksessa syyskuusta 2005. Talousjohtajana syyskuusta 2005 syyskuuhun 2008 ja varatoimitusjohtajana maaliskuusta 2007 kevään 2009 eläkkeelle jäämiseen saakka. Stora Enson investointikomitean jäsen. Usean osakkuusyrityksen hallituksen jäsen. Royal Aholdin johtoryhmän jäsen ja talousjohtaja 2003–2005. Industri Kapital Groupin talousjohtaja, Lontoo 1999–2003 ja Ikea Groupin talousjohtaja, Tanska 1985–1998. Altor-sijoitusrahastojen (Altor 2003 GP Limited, Altor Fund II GP Limited ja Altor Fund III GP Limited) hallituksen puheenjohtaja. Value Creation

Investments Limitedin hallituksen jäsen. Omistaa 27 428 Stora Enson R-osaketta sekä 50 000 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

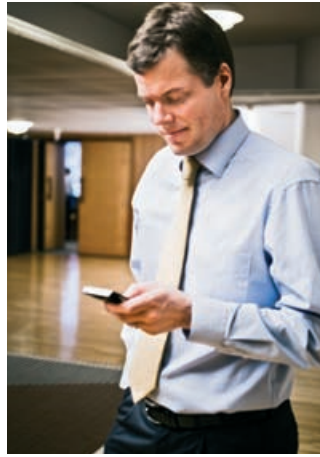
Hannu Alalauri Johtaja, aikakauslehtipaperi S. 1959. Fil. maist., eMBA. Suomen kansalainen. Oulun tehtaan (aikaisemmin Oulu Oy) kemianteollisuuden palveluksessa vuodesta 1985. Forchem Oy:n (Veitsiluoto Oy:n ja UPM:n yhteisyritys) toimitusjohtaja 1994–1996, johtaja, Varkauden hienopaperitehdas 1996–1999, johtaja, Stora Enson toimistopaperit 1999–2000, johtaja, Stora Enson graafiset paperit 2000–2004, toimitusjohtaja, Stora Enso Packaging Oy, aaltopahviliiketoiminta 2004–2005, johtaja, Suomen henkilöstöhallinto ja pakkauskartonkividuisioinan henkilöstöhallinto 2006–2007. Usean tytär- ja osakkuusyrityksen hallituksen jäsen. Omistaa 5 469 Stora Enson R-osaketta sekä 45 000 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

Aulis Ansaharju Johtaja, hienopaperi S. 1951. Dipl.ins., MBA Suomen kansalainen. Yhtiön palveluksessa vuodesta 1975. Tehtaanjohtaja, Enso-Gutzeit Oy Tervakosken tehtaasta 1990–1992. Tehtaanjohtaja, Enso Oy Imatran tehtaasta 1993–1996. Eri johtajatasen tehtäviä konsernin henkilöstöhallinnossa Enso Oy:ssä ja Stora Enso Oy:ssä 1996–2000. Johtaja, hienopaperit, Stora Enson Pohjois-Amerikan liiketoiminta-alue 2000–2003. Liiketoimintojen kehitysjohtaja, Stora Enson hienopaperit 2003–2004. Johtaja, graafiset paperit, Stora Enson hienopaperit 2004–2007. Stora Enson investointikomitean jäsen. Metsäteollisuus ry:n hallituksen varapuheenjohtaja ja työkomitean jäsen 31.12.2008 saakka.

Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen hallintoneuvoston jäsen. Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) edustajiston jäsen. Omistaa 3 843 Stora Enson R-osaketta sekä 56 250 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

Hannu Kasurinen Johtaja, puutuotteet S. 1963. Kauppat. maist. Suomen kansalainen. Enso-Gutzeit Oy:n palveluksessa vuodesta 1993. Rahoituspäällikkö, Enso-Gutzeit Oy 1993–1997, rahoitusjohtaja, Enso Deutschland Verwaltungs GmbH 1997–1998, johtaja, rahoitus ja yritys-kaupat 1998–1999, konsernin rahoitusjohtaja, Stora Enso Financial Services S.A. 1999–2003, rahoitusjohtaja 2003–2004, johtaja, strategia ja liiketoiminnan kehittäminen, paperituotealue 2004–2005, johtaja, kannattavuuden parantamissuunnitelma 2005, johtaja, erikoispaperit 2005–2007, johtaja, konsernin strategia 2007–2008. Stora Enson investointikomitean jäsen. Omistaa 2 581 Stora Enson R-osaketta sekä 56 250 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

Mats Nordlander Johtaja, kuluttajapakkauskartonki, markkinapalvelut ja Aasian ja Tyynenmeren toiminnot S. 1961. Ruotsin kansalainen. Yhtiön palveluksessa vuodesta 1994. Johtaja, Papyrus Sweden AB 1994–1998, markkinointi- ja hankintajohtaja, Papyrus AB 1998–2002, markkinointi- ja myyntijohtaja, Stora Enson hienopaperit, Lontoo 2002–2003, johtaja, tukkuritoiminta ja toimitusjohtaja, Papyrus AB 2003–2007. Usean Stora Enson tytär- ja osakkuusyrityksen hallituksen jäsen. STFI-Packfors, sellu, paperi ja pakkaus T&K

Vasemmalta oikealle/ylhäältä alas: Juha Vanhainen, Markus Rauramo, Elisabet Salander Björklund, Hannu Ryöppönen, Bernd Rettig ja Hannu Kasurinen

yrityksen hallituksen puheenjohtaja. Falu Rödfärgin hallituksen puheenjohtaja. Swedish Industrial Boardin jäsen Axel-sijoitusrahastossa. Swedish Forest Industries Federationin hallituksen jäsen. Omistaa 3 598 Stora Enson R-osaketta sekä 45 000 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

Veli-Jussi Potka Johtaja, teollisuuspakkaukset ja Venäjän toiminnot
S. 1959. Kauppat. maist. Suomen kansalainen. Enso-Gutzeitin palveluksessa vuodesta 1983. Talousjohtaja, Enso Group Oyj ja Stora Enso Oyj 1993–2000. Toimitusjohtaja, Stora Enso Packaging Oy 2000–2004. Johtaja, liiketoiminnan kehitys, Stora Enso Packaging Boards huhtikuusta 2004 huhtikuuhun 2005. Johtaja, teollisuuspakkaukset 2005–2007. Stora Enson investointikomitean jäsen. Usean tytär- ja osakkuusyrityksen hallituksen jäsen. Omistaa 4 093 Stora Enson R-osaketta sekä 78 750 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

Markus Rauramo Talousjohtaja
S. 1968. Valtiot. maist. Suomen kansalainen. Enso-Gutzeit Oy:n palveluksessa vuodesta 1993. Rahoituspääällikkö, Enso Oy 1995–1997, pääällikkö, pitkäaikaiset rahoitukset, Enso Oy 1997–1999, johtaja, varainhankinta, Stora Enso Financial Services 1999–2001, johtaja, strategia ja investoinnit 2001–2004, konsernin rahoitusjohtaja 2004–2008. Oy Proselectum AB:n hallituksen jäsen. Omistaa 3 108 Stora Enson R-osaketta sekä 42 500 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

Bernd Rettig Johtaja, teknologia ja investoinnit, Saksan maajohtaja
S. 1956. Dipl. ins. Saksan kansalainen. STORA:n palveluksessa vuodesta 1982. Stora Reisholz GmbH:n toimitusjohtaja 1992–1996, Stora Enso Kabel GmbH:n toimitusjohtaja 1996–1999, aikakauslehtipaperitulosryhmän johtaja huhtikuusta 1999 toukokuuhun 2003, painopaperitulosryhmän johtaja toukokuusta 2003 lokakuuhun 2007. Stora Enson investointikomitean ja tutkimus- ja tuotekehitysohjausryhmän puheenjohtaja. Verband Deutscher Papierfabriken e.V:n (VDP) varapuheenjohtaja. Omistaa 6 894 Stora Enson R-osaketta sekä 147 500 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

Elisabet Salander Björklund Johtaja, sellunhankinta, puunhankinta, henkilöstö, yritysastuu ja Latinalaisen Amerikan liiketoiminnot, Ruotsin maajohtaja
S. 1958. Metsät. maist. Ruotsin kansalainen. STORA:n palveluksessa vuodesta 1995. Stora Timber AB:n toimitusjohtaja 1995–1999, Stora Timberin Nordic Redwood -tulosyksikön johtaja 1999–2000, Stora Enso Timberin raaka-aineista ja kuidusta vastaava johtaja 2000–2003, Stora Enson Euroopan puunhankintaorganisaation johtaja 2003–2005. Johtaja, puutuotteet ja kuituhuolto 2005–2007, johtaja, puutuotteet, sellunhankinta, puunhankinta ja yritysastuu 2007–2008. Stora Enson Sustainability Action Teamin puheenjohtaja. Stora Enson investointikomitean jäsen. SJAB:n, Clas Ohlson AB:n, Marcus Wallenberg Prize Foundationin ja the Swedish Forest Industries Federationin hallituksen jäsen, ja

Kungliga Skogs- och Lantbruksakademienin ja Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademienin jäsen. Usean Stora Enson tytär- ja osakkuusyrityksen hallituksen jäsen. Omistaa 17 879 Stora Enson R-osaketta sekä 82 500 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

Juha Vanhainen Johtaja, sanomalehti- ja kirjapaperi, Suomen maajohtaja
S. 1961. Dipl. ins. Suomen kansalainen. Stora Enso Oulun palveluksessa vuodesta 1990. Eri johtajantason tehtäviä Stora Enson Oulun paperitehtaalla vuosina 1993–1998. Tehtaanjohtaja, Stora Enson hienopaperit, Oulun tehdas 1999–2003, johtaja, toimistopaperit, Stora Enson hienopaperit, Lontoo 2003–2007. Stora Enson investointikomitean jäsen. Usean tytär- ja osakkuusyrityksen hallituksen jäsen. Pohjolan Voima Oy:n hallituksen varapuheenjohtaja. CEPIPRINT'in hallituksen jäsen 31.12.2008 saakka. Metsäteollisuus ry:n hallituksen jäsen 1.1.2009 lähtien. Omistaa 4 310 Stora Enson R-osaketta sekä 63 750 (2002–2007) optiota/synteettistä optiota.

Christer Ågren, johtaja, henkilöstö ja informaatioteknologia, Ruotsin maajohtaja, jätti tehtävänsä Stora Ensossa 30.11.2008.

Optiot/synteettiset optiot on laskettu liikkeeseen vuosittain 1999–2007.
Enso-Gutzeit muuttui Ensoksi toukokuussa 1996.
STORA ja Enso yhdistyivät joulukuussa 1998.

Stora Enso pääomamarkkinoilla

Osakkeet ja osakkeenomistajat

Osakesarjat ja äänioikeudet

Stora Enso Oyj:llä (myöhemmin tässä tekstissä "yhtiö" tai "Stora Enso") on kaksi osakesarjaa: A ja R. Kaikki osakkeet oikeuttavat samansuuruiseen osinkoon, mutta niillä on eroa äänioikeudessa. Yhtiökokouksessa A-osakkeiden omistajalla on yksi ääni edustamaansa osaketta kohti. R-osakkeet tuottavat omistajalleen yhden äänen kymmentä osaketta kohti. Jokaisella osakkeenomistajalla on kuitenkin vähintään yksi ääni.

31.12.2008 Stora Enson liikkeeseen laskettuja A-sarjan osakkeita oli 177 152 481 kappaletta ja R-sarjan osakkeita 612 386 018 kappaletta. Yhtiön omistuksessa ei ollut A-sarjan osakkeita. Yhtiön omistuksessa oli 918 512 R-sarjan osaketta, joiden nimellisarvo on 1,6 milj. euroa. Omistusosuus vastaa 0,12 % yhtiön osakepääomasta ja 0,04 % äänimäärästä. Vuoden lopussa Stora Enson liikkeeseen laskettuja osakkeita oli yhteensä 789 538 499. Osakkeiden äänimäärä oli 238 391 083.

Osakkeiden noteeraus

Stora Enson osakkeet noteerataan Helsingin ja Tukholman pörssissä (NASDAQ OMX Helsinki ja NASDAQ OMX Stockholm). Helsingissä osakkeet noteerataan euroissa (EUR) ja Tukholmassa Ruotsin kruunuissa (SEK).

ADR-todistukset

Stora Enson on listaamaton ADR-ohjelma (sponsored Level I ADR facility). Stora Enson ADR-todistuksilla on käyty kauppaa International OTCQX:ssa siitä lähtien kun yhtiön ADR-todistusten listaus päättyi New Yorkin pörssissä (NYSE) 28.12.2007. Kukin ADR-todistus vastaa yhtä Stora Enson R-osaketta. Deutsche Bank Trust Company Americas toimii ADR-todistusten ns. säilytyspankkina. Kaupankäyntitunnus on SEOAY ja CUSIP-numero on 86210M106.

Listauksesta luopumisen seurauksena Stora Enso antoi Yhdysvaltain arvopaperiviranomaisille (U.S. Securities and Exchange Commission) Form 15-F-asiakirjan rekisteröinnin lakkauttamiseksi ja Yhdysvaltain vuoden 1934 arvopaperimarkkinalain (U.S. Securities Exchange Act of 1934) mukaisten raportointivelvollisuuksiensa lopettamiseksi. Rekisteröinti ja raportointivelvollisuudet päättyivät huhtikuussa 2008. 20-F-vuosikertomusta ei enää tarvitse toimittaa viranomaisille, joten Stora Enso ei julkaise 20-F-vuosikertomusta vuodelta 2008.

Osakkeiden rekisteröinti

Yhtiön osakkeet on liitetty Euroclear Finland Oy:n (entinen Suomen Arvopaperikeskus, APK) ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään. Euroclear Finland on myös Stora Enso Oyj:n virallisen osakasluettelon ylläpitäjä.

31.12.2008 yhtiön osakkeista 125 432 244 oli rekisteröitynä ruotsalaisessa Euroclear Sweden AB:ssa (entinen Värdepapperscentralen AB, VPC) ja 85 864 105 R-osaketta ADR-todistusten muodossa Deutsche Bank Trust Company Americasissa.

Osakekannan jakautuminen arvo-osuusjärjestelmien mukaan 31.12.2008

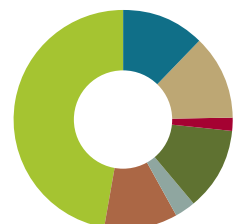
Osakkeiden lukumäärä	Yhteensä	A-osakkeet	R-osakkeet
Euroclear Finland	578 242 150	103 289 001	474 953 149
Euroclear Sweden*	125 432 244	73 863 480	51 568 764
Deutsche Bankin hallinnoimat ADR-todistukset*	85 864 105	-	85 864 105
Yhteensä	789 538 499	177 152 481	612 386 018

* Euroclear Sweden AB:ssa rekisteröidyt osakkeet ja ADR-todistukset ovat myös hallintarekisteröityinä Euroclear Finland Oy:ssä

Omistusjakauma 31.12.2008

	% osakekannasta	% äänistä	% osakkaista	Omistusosuuden mukaan, %
● Suomalaiset yhteisöt	12,5	20,9	2,2	
● Solidium Oy*	12,3	25,1	0,0	
● Suomalaiset yksityiset osakkeenomistajat	1,9	1,7	34,5	
● Ruotsalaiset yhteisöt	12,3	30,3	2,0	
● Ruotsalaiset yksityiset osakkeenomistajat	3,2	2,6	56,7	
● ADR-todistusten haltijat	10,9	3,6	3,3	
● Hallintarekisteröidyt (muut kuin suomalaiset/ruotsalaiset) osakkeenomistajat	46,9	15,8	1,3	

* Kokonaan Suomen valtion omistama

Osakepääoma

Yhtiöjärjestyksen mukaan Stora Enso Oyj:n vähimmäispääoma on 850 milj. euroa ja enimmäispääoma 3 400 milj. euroa; näissä rajoissa osakepääomaa voidaan korottaa tai alentaa yhtiöjärjestystä muuttamatta. Osakkeiden kirjanpidollinen vasta-arvo on 1,70 euroa osakkeelta. Yhtiön kaupparekisteriin merkitty ja täysin maksettu osakepääoma 31.12.2008 oli 1 342,2 milj. euroa.

A-osakkeiden muuntaminen R-osakkeiksi

Yhtiöjärjestyksen mukaan osakkeenomistaja voi esittää haluamaan ajankohtana yhtiölle muuntovaatimuksen, jolla hänen omistamansa A-osake voidaan muuntaa R-osakkeeksi. Osakkeiden muunto on vapaaehtoinen. Vuoden aikana yhteensä 326 552 A-osaketta muunnettiin R-osakkeiksi. Viimeisin osakemuunto merkittiin kaupparekisteriin 14.11.2008.

Osakepääoman muutokset 2004-2008

	Liikkeeseen laskettujen A-osakkeiden lukumäärä	Liikkeeseen laskettujen R-osakkeiden lukumäärä	Osakkeiden lukumäärä yhteensä	Osakepääoma (milj. EUR)
Stora Enso Oyj, 1.1.2004	181 211 080	683 051 419	864 262 499	1 469,3
Optiomerkinnot vuoden aikana	-	789 000	789 000	-
Hankittujen omien osakkeiden mitätöinti, 5.4.2004	-8 100	-27 800 000	-27 808 100	-47,3
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi tammikuu–marraskuu 2004	-2 154 457	2 154 457	-	-
Stora Enso Oyj, 31.12.2004	179 048 523	658 194 876	837 243 399	1 423,3
Hankittujen omien osakkeiden mitätöinti, 31.3.2005	-16 300	-24 250 000	-24 266 300	-41,3
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi joulukuu 2004–marraskuu 2005	-872 445	872 445	-	-
Stora Enso Oyj, 31.12.2005	178 159 778	634 817 321	812 977 099	1 382,1
Hankittujen omien osakkeiden mitätöinti, 31.3.2006	-38 600	-23 400 000	-23 438 600	-39,9
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi joulukuu 2005–marraskuu 2006	-18 061	18 061	-	-
Stora Enso Oyj, 31.12.2006	178 103 117	611 435 382	789 538 499	1 342,2
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi joulukuu 2006–marraskuu 2007	-624 084	624 084	-	-
Stora Enso Oyj, 31.12.2007	177 479 033	612 059 466	789 538 499	1 342,2
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi joulukuu 2007–marraskuu 2008	-326 552	326 552	-	-
Stora Enso Oyj, 31.12.2008	177 152 481	612 386 018	789 538 499	1 342,2

Osakepääomatiedot pidemmältä ajanjaksolta ovat saatavissa osoitteessa www.storaenso.com/investors

Stora Enso pääomamarkkinoilla vuonna 2008

Stora Enson sijoittajasuhteiden toiminta kattaa sekä oman pääomanehtoiset että velkasijoittajat. Tavoitteena on saavuttaa yhtiön osakkeiden oikea arvostus, jatkuvasti saatavilla olevat rahoitusratkaisut sekä vakaa joukkovelkakirjojen hinnoittelu. Yhtiö tapaa sijoittajia Euroopassa, Pohjois-Amerikassa ja Aasiassa säännöllisesti. Vuoden 2008 aikana sijoittajasuhdetiimi tapasi ammattiosakesijoittajia joko yksitellen tai ryhmänä useita kertoja. Myös analyyttikkoihin, investointipankkeihin ja osakevälittäjiin pidettiin säännöllistä yhteyttä. Vuoden aikana oli myös tapauksia velkasijoittajien ja -analyytikoiden kanssa. Lisäksi yhtiö järjesti tehdaskäyntejä sijoittajayhteisön jäsenille. Sijoittajasuhdetiimi ja yhtiön ylin johto pitivät esityksiä useissa osake- ja velka-

sijoittajakonferensseissa Pohjoismaissa, Manner-Euroopassa, Isossa-Britanniassa ja Pohjois-Amerikassa. Yksi vuoden tärkeimmistä sijoittajatapahtumista on vuotuinen sijoittajapäivä. Vuonna 2008 sijoittajapäivä pidettiin marraskuun alussa, ja painopisteenä olivat kuitupohjaiset pakkaukset ja puuviljelmiltä peräisin oleva sellu. Kaksipäiväinen tapahtuma käynnistyi ylimmän johdon pitämällä esityksillä ja jatkui matkalla Etelä-Ruotsissa sijaitsevaan Lundiin. Matkan aikana vierailtiin Tetra Pakilla, joka on yksi Stora Enson tärkeimmistä asiakkaista ja maailman johtava nestepakkausten valmistaja. Tilaisuuteen osallistui edustajia osake- ja velkamarkkinoilta. Joukossa oli analyytikkoja, rahastonhoitajia ja institutionaalisia osakkeenomistajia.

Konserniin kuuluvien tahojen osakeomistukset 31.12.2008

E.J. Ljungbergs Utbildningsfond omisti 1 880 540 A-osaketta ja 2 236 224 R-osaketta, E.J. Ljungbergs Stiftelse omisti 39 534 A-osaketta ja 101 579 R-osaketta, Makarna Ljungbergs Testament-sfond omisti 5 093 A-osaketta ja 13 085 R-osaketta. Bergslagens Sjuk- och Hälsovårdskassa omisti 626 269 A-osaketta ja 1 609 483 R-osaketta.

Osakkeenomistajat

Yhtiöllä oli vuoden 2008 lopussa noin 64 500 rekisteröityä osakkeenomistajaa, joista ruotsalaisia osakkeenomistajia oli noin 38 400 ja ADR-todistusten haltijoita noin 2 100. Kukin hallintarekisteri on merkitty osakerekisteriin yhtenä osakkeenomistajana. Hallintarekistereihin on merkitty noin 577 miljoonaa osaketta (73,1 % yhtiön osakkeista).

Kun huomiotta jätetään osakkaat, joiden omistusosuus on yli 5 %, jäljelle jäävien, vapaasti vaihdettavien osakkeiden määrä on noin 583 miljoonaa eli 74 % liikkeeseen lasketusta osakkeista. Yhtiön suurin osakkeenomistaja on ruotsalainen Foundation Asset Management.

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2008

Äänimäärän mukaan	A-osakkeet	R-osakkeet	% osakekannasta	% äänistä
1 Foundation Asset Management	63 123 386	4 500 000 ¹⁾	8,6	26,7
2 Solidium Oy ²⁾	55 595 937	41 483 501	12,3	25,1
3 Kansaneläkelaitos	23 825 086	2 775 965	3,4	10,1
4 Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma	15 572 117	140 874	2,0	6,5
5 Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	3 492 740	11 444 108	1,9	1,9
6 MP-Bolagen i Vetlanda AB (Werner von Seydlitz)	3 650 000	2 122 000	0,7	1,6
7 Erik Johan Ljungbergs Utbildningsfond	1 880 540	2 236 224	0,5	0,9
8 Bergslagens Sjuk- och Hälsovårdskassa	626 269	1 609 483	0,3	0,3
9 Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva	618 789	0	0,1	0,3
10 Valtion Eläkerahasto	0	5 500 000	0,7	0,2
11 Lamar Mary (ADR)	0	3 600 000	0,5	0,2
12 AMF eläkevakuutusyhtiö	0	3 600 000	0,5	0,2
13 OP-delta-rahasto	0	3 411 540	0,4	0,1
14 Bröderna Molanders Stiftelse	200 000	355 600	0,1	0,1
15 Kuntien eläkevakuutus	0	1 921 220	0,2	0,1
Yhteensä	168 584 864	84 700 515	32,1³⁾	74,3³⁾
Hallintarekisteröidyt osakkeet	74 223 669	502 977 889	73,1 ³⁾	52,2 ³⁾

1) kuten Stora Enso Oy:lle on ilmoitettu 20.11.2007

2) kokonaan Suomen valtion omistama

3) Koska osa listalla olevista omistuksista on hallintarekisteröity, prosenttiosuuksumma ei tule 100.

Yhtiö on koonnut tämän luettelon Euroclear Finlandin, Euroclear Swedenin ja Deutsche Bank Trust Company Amerikan rekisteristä saatujen osakastietojen perusteella. Nämä tiedot sisältävät ainoastaan suoraan rekisteröidyt omistukset, joten tietyt hallintarekisteröidyt osakeomistukset (jotka voivat olla huomattavasti), eivät sisälly osakerekistereistä saataviin tietoihin. Yllä oleva lista on sen vuoksi epätäydellinen.

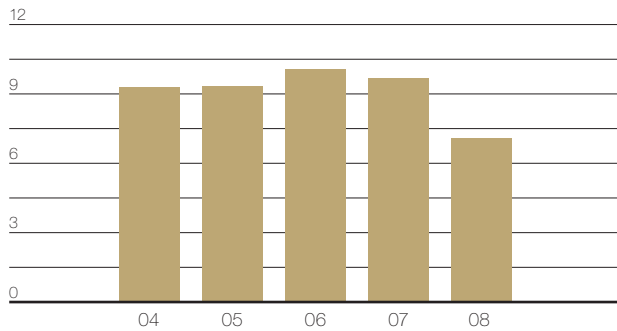
Merkittävimmät muutokset osakeomistuksissa

Maaliskuussa Stora Enso sai ilmoituksen, että AXA S.A.:n ja sen tytäryhtiöiden (AXA Group) omistamien osakkeiden osuus yhtiössä oli noussut yli 5 %:iin osakepääomasta 7.9.2007 ja yli 10 %:iin 2.11.2007.

Heinäkuussa Stora Enso sai ilmoituksen, että Tradewinds Global Investors, LLC:n omistamien osakkeiden osuus yhtiössä oli noussut yli 5 %:iin osakepääomasta 16.7.2008.

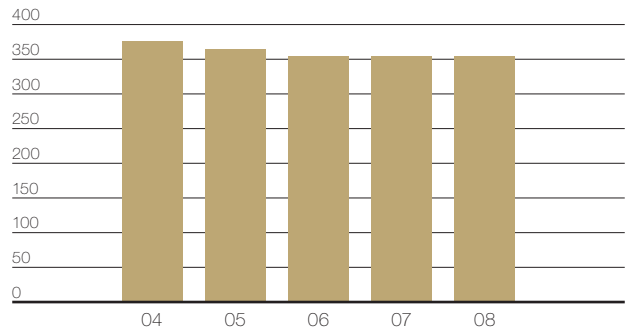
Oma pääoma/osake

EUR

Maksetut osingot

Milj. EUR

Osakkeiden kurssikehitys ja vaihto

Helsinki

Stora Enson R-osakkeen (STERV) kurssi laski vuoden 2008 aikana 46 % (15 %:n lasku vuonna 2007). Samalla jaksolla OMX Helsinki -yleisindeksi laski 53 %, OMX Helsinki Benchmark -indeksi laski 50 % ja OMX Helsinki Materials -indeksi laski 49 %.

Stora Enso A

Osakkeiden määrä, milj.

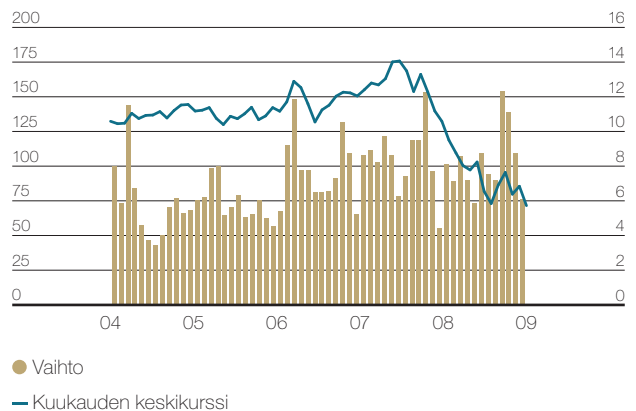
Osakekurssi (EUR)

Stora Enso R

Osakkeiden määrä, milj.

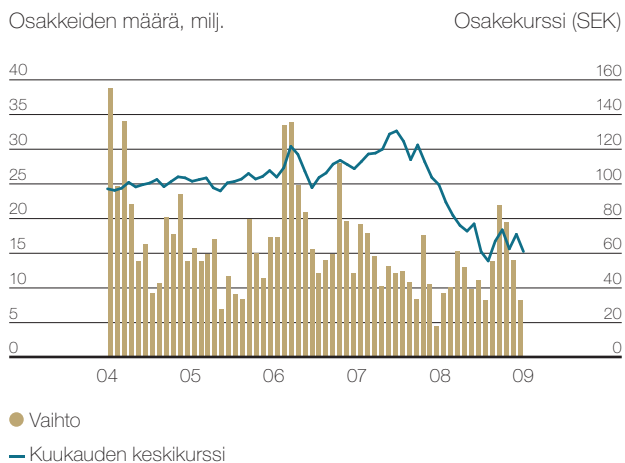
Osakekurssi (EUR)

Tukholma

Stora Enson R-osakkeen (STE R) kurssi laski vuoden 2008 aikana 38 % (10 %:n lasku vuonna 2007). Samalla jaksolla OMX Stockholm -indeksi laski 39 % ja OMX Stockholm Materials -indeksi 51 %.

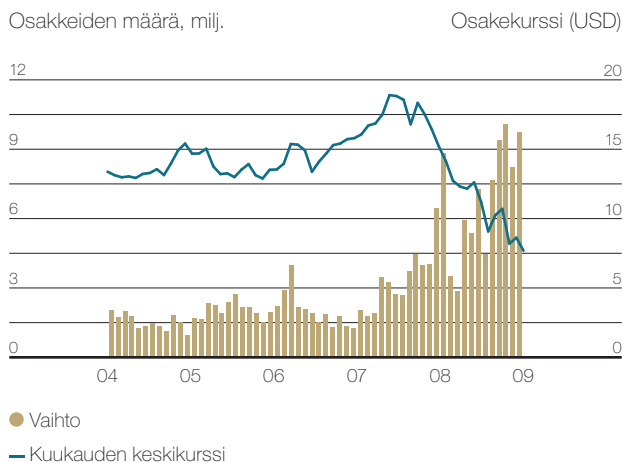
Stora Enso R

OTCQX

International OTCQX:ssä Stora Enson ADR-todistuksen (SEOAY) kurssi laski vuoden 2008 aikana 47 % (6 %:n lasku vuonna 2007 New Yorkin pörssissä). Samalla jaksolla Standard & Poor's Paper -indeksi laski 61 %.

Stora Enso ADR

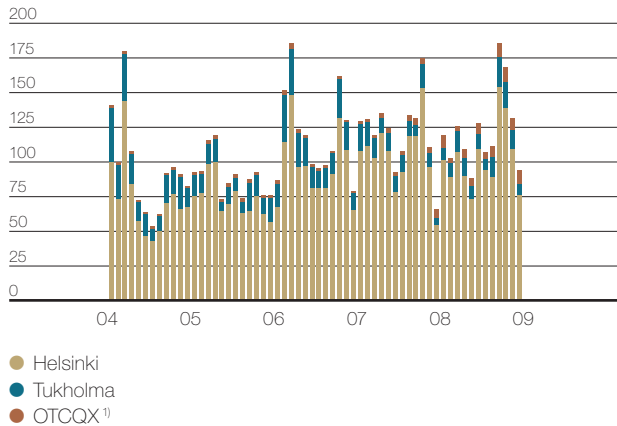
Osakkeiden kurssit ja vaihto vuonna 2008

		Helsinki, EUR	Tukholma, SEK	OTCQX, USD
Ylin	A-osake	11,20	96,75	-
	R-osake	10,44	97,75	15,00
Alin	A-osake	5,16	51,50	-
	R-osake	5,10	50,50	6,61
Päätöskurssi 31.12.2008	A-osake	5,63	61,00	-
	R-osake	5,52	60,75	7,83
Muutos edellisestä vuodesta	A-osake	-45 %	-37 %	-
	R-osake	-46 %	-38 %	-47 %
Kumulatiivinen vaihto, osakkeiden määrä	A-osake	1 712 078	2 513 149	-
	R-osake	1 231 605 001	153 224 862	83 547 966

R-osakkeen vuoden painotettu keskihinta oli Helsingissä 7,32 euroa (12,69 euroa vuonna 2007), Tukholmassa 70,52 Ruotsin kruunua (117,55 kruunua vuonna 2007) ja OTCQX:ssä 10,47 Yhdysvaltain dollaria (17,21 dollaria vuonna 2007 NYSE:ssä). R-osakkeen vaihto vuoden aikana oli Helsingissä yhteensä 1 231 605 001 osaketta

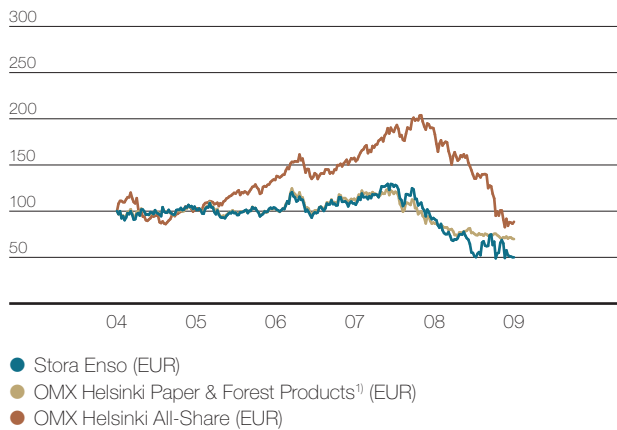
R-osakkeen kuukausivaihto 2004–2008

Osakkeiden määrä, milj.

1) New Yorkin pörssi 28.12.2007 asti.

Stora Enson R-osake NASDAQ OMX Helsingin indekseihin verrattuna 1.1.2004 = 100

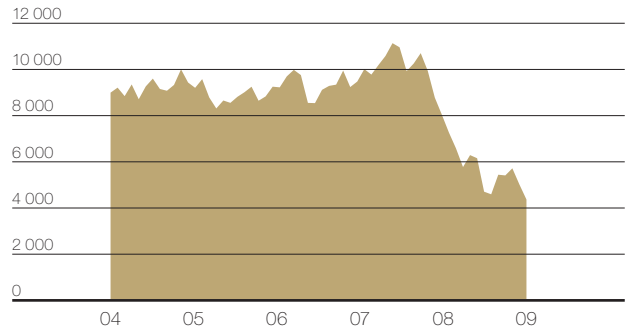

1) 1.10.2005 alkaen. 30.9.2005 asti HEX-metsäindeksi, joka on lopetettu.

(84 % kokonaisvaihdosta), Tukholmassa 153 224 862 osaketta (10 % kokonaisvaihtosta) ja OTCQX:ssä 83 547 966 osaketta (6 % kokonaisvaihtosta). Koko osakekannan markkina-arvo Helsingissä oli vuoden lopussa 4,4 miljardia euroa.

Markkina-arvo NASDAQ OMX Helsingissä

Milj. EUR

Stora Enso on mukana mm. seuraavissa indekseissä

- OMX Helsinki
- OMX Helsinki 25
- OMX Helsinki Cap
- OMX Helsinki Benchmark
- OMX Helsinki Benchmark Cap
- OMX Helsinki Materials
- OMX Helsinki Paper & Forest Products
- OMX Stockholm
- OMX Stockholm Materials
- OMX Stockholm Paper & Forest Products
- OMX Nordic
- OMX Nordic Large Cap
- DJ STOXX Global 1800
- DJ STOXX 600
- DJ STOXX Large 200
- DJ STOXX 600 Basic Resources
- DJ EURO STOXX
- DJ STOXX Nordic
- DJ STOXX Sustainability
- FTSE Eurofirst 100
- FTSE Nordic 30
- FTSE4Good
- MSCI Finland
- MSCI Europe
- MSCI World
- Ethibel Ethical Index
- Climate Disclosure Leadership Index

Osakekohtaiset tunnusluvut 1999–2008, koko liiketoiminta (tunnuslukujen laskentaperiaatteet sivulla 181)

NASDAQ OMX Helsinki	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001	2000	1999
Tulos/osake, EUR	-0,85	-0,27	0,74	-0,14	0,91	0,16	-0,27	1,02	1,77	0,98
– laimennettu, EUR	-0,85	-0,27	0,74	-0,14	0,91	0,17	-0,27	1,02	1,76	0,98
– EPS ilman kertaluonteisia eriä, EUR	0,19	0,88	0,55	0,28	0,25	0,24	0,55	0,93	1,32	0,89
Kassatulos/osake, EUR	1,01	2,11	2,34	1,65	2,04	1,57	2,50	2,42	3,16	2,18
– laimennettu, EUR	1,01	2,11	2,34	1,65	2,04	1,57	2,50	2,42	3,13	2,18
– CEPS ilman kertaluonteisia eriä, EUR	1,05	2,35	1,97	1,70	1,67	1,63	1,97	2,33	2,61	2,09
Oma pääoma/osake, EUR	7,09	9,63	10,04	9,31	9,29	9,49	9,22	9,90	9,41	7,84
Osinko/varojenjako osaketta kohti, EUR	0,20*	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,40
Osinko-/varojenjako suhde, ilman kertaluonteisia eriä, %	105	51	82	161	180	188	82	48	34	45
Efektiivinen osinkotuotto, %										
A-osake	3,6	4,4	3,7	3,9	3,9	4,1	4,5	3,2	3,5	2,3
R-osake	3,6	4,4	3,8	3,9	4,0	4,2	4,5	3,1	3,6	2,3
Hinta/voitto-suhde (P/E), ilman kertaluonteisia eriä										
A-osake	29,6	11,6	22,4	40,9	46,2	44,0	17,7	15,1	9,7	19,8
R-osake	29,1	11,6	21,8	40,9	45,1	42,7	17,6	15,3	9,5	19,4
Osakkeiden kurssikehitys, EUR										
A-osake										
– päätöskurssi	5,63	10,19	12,30	11,46	11,55	11,00	10,10	14,20	12,86	17,60
– keskipurssi	7,48	12,71	12,10	11,05	11,11	10,63	11,24	12,24	12,01	11,21
– ylin	11,20	14,65	13,80	12,19	12,15	12,48	16,00	15,50	18,70	17,60
– alin	5,16	9,80	10,16	9,51	10,00	8,25	8,50	10,10	8,95	6,45
R-osake										
– päätöskurssi	5,52	10,24	12,00	11,44	11,27	10,68	10,05	14,38	12,60	17,31
– keskipurssi	7,32	12,67	11,89	10,98	10,89	10,23	12,86	12,57	11,27	11,84
– ylin	10,44	14,56	13,58	12,17	12,11	12,42	16,13	15,67	19,00	17,70
– alin	5,10	9,99	10,01	10,05	9,60	8,30	8,41	10,12	8,70	6,60
Markkina-arvo kauden lopussa, milj. EUR										
A-osake	997	1 809	2 191	2 042	2 068	1 993	1 841	2 617	2 501	3 677
R-osake	3 380	6 267	7 337	7 262	7 418	7 295	7 211	10 389	9 232	9 532
Yhteensä	4 378	8 076	9 528	9 304	9 486	9 288	9 052	13 006	11 733	13 209
Osakkeiden lukumäärä tilikauden lopussa, 1 000										
A-osake	177 152	177 479	178 103	178 160	179 049	181 211	182 317	184 274	194 496	208 951
R-osake	612 386	612 059	611 435	634 817	658 195	683 051	717 462	723 638	732 727	550 659
Yhteensä	789 538	789 538	789 538	812 977	837 244	864 262	899 779	907 912	927 223	759 610
Osakevaihto, 1 000										
A-osake	1 712	5 409	1 403	6 290	1 203	2 937	5 875	10 737	12 917	28 349
% A-osakkeiden määrästä	1,0	3,1	0,8	3,5	0,7	1,6	3,2	5,8	6,7	12,1
R-osake	1 231 605	1 263 658	1 165 656	888 511	880 002	780 890	751 909	548 547	396 783	259 287
% R-osakkeiden määrästä	201,1	206,5	190,6	104,0	133,7	114,3	104,8	75,8	55,4	49,3
Osakkeiden keskimääräinen määrä, 1 000										
laimentamaton	788 620	788 599	788 578	798 687	829 935	851 128	889 606	901 506	812 040	759 580
laimennettu	788 620	788 751	788 863	799 218	830 546	851 326	889 956	902 296	813 488	760 628

* Hallituksen esitys yhtiökokoukselle jaettavista varoista

Kaupankäyntitunnukset, pörssierät ja valuutat

	Helsinki	Tukholma	International OTCQX
A-osake	STEAV	STE A	-
R-osake	STERV	STE R	-
ADR-todistukset	-	-	SEOAY
Segmentti	Large Cap	Large Cap	-
Teollisuudenala	Materiaalit	Materiaalit	-
Pörssierät	-	200	-
Valuutta	EUR	SEK	USD
ISIN-koodi, A-osake	FI0009005953	FI0009007603	-
ISIN-koodi, R-osake	FI0009005961	FI0009007611	-
CUSIP	-	-	86210M106

Reuters
Bloomberg

STERV.HE
STERV FH EQUITY

Stora Enson osakkeet saksalaisissa pörsseissä
(Freiverkehr)

	Tunnus	CUSIP-numero	Listauspaikka
A-osake	ENUA	870 734	Berliini, München
R-osake	ENUR	871 004	Berliini, Frankfurt, Stuttgart, München

Lisätietoja kannustinohjelmista **liitteessä 23**
johdon osakeomistuksista **liitteessä 8**

Velkasijoittajat

Rahoitusstrategia

Stora Enson rahoitusstrategia perustuu konsernin taloudellisille tavoitteille. Stora Ensolla tulisi olla pääsy riittäville, kilpailukykyisesti hinnoitelluille rahoitusvaihtoehdoille koska tahansa, jotta se voisi toteuttaa strategiaansa ja saavuttaa taloudelliset tavoitteensa.

Saavuttaakseen nämä tavoitteet konsernin painopiste on pääoma-markkinarahoituksessa. Stora Enso pyrkii rakentamaan luottamusta ja hyvää mainetta velkasijoittajien keskuudessa kertomalla asioistaan selkeästi ja avoimesti.

Stora Enson velkarakenne keskittyy pääomamarkkinoihin, kun taas pankkien kanssa tehdään pääasiassa valmiusluottosopimuksia. Multilateraalisia rahoitusinstituutiota käytetään pääasiassa hankekohtaiseen rahoitukseen. Riskien tasapainottamiseksi rahoitus hankitaan niissä valuutoissa, joissa konsernilla on investointeja tai sijoituksia (pääasiassa euro, Yhdysvaltain dollari ja Ruotsin kruunu). Yritystodistusmarkkinoita käytetään lyhyen aikavälin rahoitukseen ja likviditeetin hallintaan.

Luottokelpoisuusluokitukset

Stora Enso pitää kahta investointien luottokelpoisuusluokitusta tärkeänä tavoitteena. Nykyiset luokitukset ja tulevaisuuden arviot Moody'siltä, Standard & Poor'silta (S&P) ja Fitchiltä ovat oheisessa taulukossa.

Luottoluokituslaitos	Pitkän/lyhyen tähtäimen luokitus	Voimassa alkaen
Standard & Poor's	BB+ (vakaa) / B	16.11.2008
	Ba2 (luokituksen mahdollisen alentamisen tarkistus)	13.2.2009
Moody's		28.7.2008 (Stora Enso)
Fitch	BB+ (negatiivinen) / B	ei ole Fitchin asiakas

Stora Enson päämääränä on varmistaa että luottoluokituslaitokset ovat jatkossakin tietoisia konsernin strategiasta ja suorituskykyvysä. Stora Enson ylin johto ja luottoluokituslaitokset pitävät tarkistuskouksia vuosittain, ja yhtiö on yhteydessä luottoluokitusanalytikoihin säännöllisesti.

Stora Enson velkarakenne 31.12.2008

	EUR Eurolaina	USD Kansainvälinen joukkovelkakirjalaina	SEK Medium-Term Note
Joukkovelkakirjalainat	517 milj. euroa, 2014 500 milj. euroa, 2010	469 milj. Yhdysvaltain dollaria, 2011 508 milj. Yhdysvaltain dollaria, 2016 300 milj. Yhdysvaltain dollaria, 2036	3,6 mrd. Ruotsin kruunua, 2009 500 milj. Ruotsin kruunua, 2015
Private placement -järjestelyt	100 milj. euroa	50 milj. Yhdysvaltain dollaria	
Rahoituslaitokset	141 milj. euroa	358 milj. Yhdysvaltain dollaria	
Eläkevastuulainat	200 milj. euroa		
Velkaohjelmat ja luottolimiitit			
Yritystodistukset	Suomalainen yritystodistus-ohjelma 750 milj. euroa		Ruotsalainen yritystodistus-ohjelma, 10 mrd. kruunua
EMTN (Euro Medium Term Note Programme)	4 mrd. euroa		
Valmiusluottosopimukset	Syndikoitu monivaluuttainen valmiusluotto, 1,4 mrd. euroa, 2012*		

* Käyttämätön luottolimiitti 1,4 mrd. euroa (tammikuu 2008)

Markkinatilanne ja toimitukset

Maaailman taloustilanteen heikentyminen pienensi sanomalehtipaperin maailmanlaajuista kysyntää 2,5 % vuonna 2008. Lasku on suurin seitsemään vuoteen. Vaikeassa taloustilanteessa mainontaan käytettiin vähemmän rahaa ja maksullisten sanomalehtien kulutus pieneni. Siten sanomalehtipaperin kysyntä laski Pohjois-Amerikassa yli 10 % ja Euroopassa 3 %. Aasiassa kysyntä kasvoi 5 % Japania lukuun ottamatta. Kiinan ja Intian osuus kasvusta oli suurin.

Paino- ja kirjoituspaperin maailmanlaajuinen kysyntä oli laimeaa vuonna 2008 ja pieneni 2 % edellisvuodesta. Länsi-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa kysyntä heikkeni merkittävästi vuoden jälkipuoliskolla. Vuositasolla kysyntä pieneni Pohjois-Amerikassa 9 % ja Euroopassa 3 %. Myös kehittyvillä markkinoilla, kuten Itä-Euroopassa ja Kiinassa, kasvu alkoi hidastua vuoden loppua kohti. Mainonnan vähenemisestä kärsi erityisesti päällystetty aikakauslehti-

tipaperi, jonka kysyntä pieneni merkittävästi sekä Pohjois-Amerikassa että Euroopassa.

Paino- ja kirjoituspaperin vienti Länsi-Euroopasta muualle pysytteli pääosin edellisvuotisella tasolla.

Kartongin kysyntä Euroopassa pieneni 4 % edellisvuodesta. Kysyntä heikkeni Länsi- ja Itä-Euroopassa, mutta Kiinassa kartongin kysynnän kasvu jatkui, joskin hitaammin kuin aiempina vuosina.

Rakennusmarkkinoilla oli hiljaista koko vuoden Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa, ja rakennustoiminta oli erittäin vähäistä. Tämä heijastui voimakkaasti puutuotteiden markkinoihin. Havusahatavaran kysyntä pieneni merkittävästi molemmilla alueilla.

Arvioitu paperin ja kartongin kulutus vuonna 2008

Milj. tonnia	Eurooppa	Pohjois-Amerikka	Aasia ja Tyynenmeren alue
Sanomalehtipaperi	10,7	7,8	14,6
Päällystämätön aikakauslehtipaperi	6,8	6,0	2,2
Päällystetty aikakauslehtipaperi	7,9	5,1	3,7
Päällystämätön hienopaperi	*8,3	11,4	23,8
Päällystetty hienopaperi	*8,0	5,3	12,9
Kartonki	**6,3	***13,1	19,8
Havusahatavara (milj. m ³)	95	82	n/a

* ilman erikoislaatuja, ** sisältäen taivekartongin, valkaisuamattoman ja toispuolisesti valkeapintaisen kartongin, *** taivekartonki

Lähteet: Kansainvälinen havupuu konferenssi, PPPC, RISI, Stora Enso

Konsernin paperin ja kartongin toimitukset vuonna 2008 olivat yhteensä 11 836 000 tonnia eli 641 000 tonnia vähemmän kuin edellisvuonna. Tämä selittyy sillä, että vuotuista kapasiteettia vähennettiin 737 000 tonnilla vuosina 2007 ja 2008. Tuotanto väheni 712 000 tonnia 11 746 000 tonniin kapasiteetin leikkausten ja

vuoden 2008 viimeisellä neljänneksellä tehtyjen merkittävien tuotannonrajoitusten takia. Puutuotteiden toimitukset pienenivät 455 000 kuutiometriä 5 893 000 kuutiometriin erityisesti Suomessa sijaitsevien sahojen tuotannonrajoitusten takia. Tuotannonrajoitukset kasvoivat 331 000 tonnia 510 000 tonniin.

Toimitukset segmentteittäin

1 000 tonnia	31.12. päättyvä tilikausi				Tuotannonrajoitukset	
	2008	2007	2006	Muutos %	2008	2007
Sanomalehti- ja kirjapaperi	2 870	3 061	3 091	-6	34	28
Aikakauslehtipaperi	2 786	2 993	2 765	-7	161	116
Hienopaperi	2 730	2 826	3 022	-3	136	-
Kuluttajapakkauskartonki	2 442	2 532	2 537	-4	133	35
Teollisuuspakkaukset	1 008	1 065	1 006	-5	46	-
Muut	0	0	68	0	-	-
Yhteensä	11 836	12 477	12 489	-5	510	179
Puutuotteet, 1 000 m ³	5 893	6 348	6 551	-7		
Aaltopahvi, milj. m ²	1 071	1 091	974	-2		

Tulos, jatkuvat toiminnot

Liikevaihto 11 028,8 milj. euroa oli 819,7 milj. euroa pienempi kuin vuonna 2007. Tehtaiden sulkemisesta pienensivät liikevaihtoa 504 milj. euroa. Liikevaihtoa pienensivät myös epäsuotuisat valuuttakurssimuutokset sekä puutuotteissa merkittävästi alhaisemmat hinnat ja vähäisemmät toimitukset.

Liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä ja arvostuseriä laski 472,7 milj. euroa 388,4 milj. euroon, joka on 3,5 % liikevaihdosta. Puutuotteiden osalle laskusta tulee 218,2 miljoonaa euroa, ja liikevoitto oli pienempi myös kaikissa muissa segmenteissä aikakauslehtipaperia lukuun ottamatta. Puutuotteiden liiketappio oli 67,5 milj. euroa (liikevoitto 150,7 milj. euroa).

Toimituksissa tapahtuneet muutokset, lukuun ottamatta suljettuja tehtaita, pienensivät konsernin liikevoittoa 33 milj. euroa, sillä muiden liiketoiminta-alueiden lisääntyneet toimitukset eivät pystyneet täysin korvaamaan puutuotteiden reilusti vähentyneitä toimituksia eivätkä kuluttajapakkauskartonkien ja teollisuuspakkausten vähentyneitä toimituksia. Myyntihinnat paikallisissa valuutoissa nostivat konsernin liikevoittoa, lukuun ottamatta suljettujen tehtaiden vaikutusta 57 milj. euroa, kun aikakauslehtipaperin, hienopaperin ja kuluttajapakkaus-

kartonkien kasvu enemmän kuin korvasi jonkin verran alhaisemmat sanomalehtipaperin hinnat ja puutuotteiden paljon alhaisemmat hinnat. Epäsuotuisien valuuttakurssimuutoksien ja suojaussopimusten nettovaikutus liikevoittoon oli noin 181 milj. euroa.

Korkeammat raakapuun kustannukset vähensivät konsernin kokonaisliikevoittoa noin 124 miljoonaa euroa, koska sahatukin alentuneet kustannukset (38 milj. euroa) olivat pienemmät kuin kuitupuun hintojen nousu (162 milj. euroa).

Huomattavasti korkeammat polttoaineiden ja sähkön hinnat pienensivät liikevoittoa noin 133 milj. euroa.

Puuta toimitettiin konsernin tehtaille yhteensä 37 miljoonaa kuutiometriä vuonna 2008, mikä on 12 % vähemmän kuin vuonna 2007. Tämä johtui tehtaiden sulkemisista ja supistuksista erityisesti Suomessa.

Kiinteät kustannukset laskivat noin 134 milj. euroa, mikä johtui pääasiassa kustannustason parannustoimenpiteistä uudelleenjärjestelyt mukaan lukien.

Sanomalehti- ja kirjapaperi

Milj. euroa	2008	2007	2006
Liikevaihto	1 594,7	1 734,9	1 704,0
Liiketulos ennen poistoja (EBITDA)*	255,2	345,0	372,5
Liiketulos*	140,8	211,9	232,1
% liikevaihdosta	8,8	12,2	13,6
Sidottu pääoma 31.12.	1 136,5	1 191,7	1 390,5
ROOC, %**	12,1	15,7	16,7
Henkilöstö keskimäärin	2 771	2 813	2 945
Toimitukset, 1 000 t	2 870	3 061	3 091
Tuotantomäärät, 1 000 t	2 808	3 061	3 096

* ilman kertaluonteisia eriä

** ROOC = 100 % x liikevoitto/keskimääräinen sidottu pääoma

Sanomalehti- ja kirjapaperin liikevaihto oli 8,1 % pienempi kuin vuonna 2007. Tämä johtui Summan tehtaan sulkemisesta, jonka seurauksena liikevaihto pieneni 182 milj. euroa vuonna 2008.

Liikevoitto ilman kertaluonteisia eriä pieneni 71,1 milj. euroa 140,8 milj. euroon epäsuotuisien valuuttakurssimuutosten sekä raaka-aine- ja energiakustannusten nousun takia, jota myyntivolyymien kasvu kompensoi vain osittain.

Aikakauslehtipaperi

Milj. euroa	2008	2007	2006
Liikevaihto	2 177,0	2 296,3	2 220,3
Liiketulos ennen poistoja (EBITDA)*	223,5	222,1	236,8
Liiketulos*	88,8	50,9	61,8
% liikevaihdosta	4,1	2,2	2,8
Sidottu pääoma 31.12.	1 413,1	1 528,6	1 966,6
ROOC, %**	6,0	2,9	3,1
Henkilöstö keskimäärin	4 331	5 216	5 292
Toimitukset, 1 000 t	2 786	2 993	2 765
Tuotantomäärät, 1 000 t	2 774	2 951	2 772

* ilman kertaluonteisia eriä

** ROOC = 100 % x liikevoitto/keskimääräinen sidottu pääoma

Aikakauslehtipaperin liikevaihto pieneni 5,2 % vuonna 2007 lähinnä kapasiteetin sulkemisten takia.

Liikevoitto kasvoi 37,9 milj. euroa 88,8 milj. euroon. Valuuttakurssien epäsuotuisa kehitys, energian hintojen voimakas nousu sekä Ruotsissa sijaitsevan Skutskärin sellutehtaan merkittävästi huonontunut kannattavuus pienensivät vain osittain vuoden alussa ja keski-vaiheilla tapahtuneen myyntihintojen nousun, myyntivolyymien kasvun ja uudelleenjärjestelystä sekä tuottavuuden parantamisesta aiheutuvien hyötyjen vaikutusta. Vuonna 2007 tehdyt arvonalennukset pienensivät normaaleja poistoja vuonna 2008 noin 22 milj. euroa.

Hienopaperi

Milj. euroa	2008	2007	2006
Liikevaihto	2 111,7	2 156,2	2 261,8
Liiketulos ennen poistoja (EBITDA)*	219,8	301,6	308,3
Liiketulos*	80,4	163,7	140,2
% liikevaihdosta	3,8	7,6	6,2
Sidottu pääoma 31.12.	1 369,8	1 692,1	1 673,3
ROOC, %**	5,3	9,7	7,7
Henkilöstö keskimäärin	3 644	3 845	4 550
Toimitukset, 1 000 t	2 730	2 826	3 022
Tuotantomäärät, 1 000 t	2 707	2 856	3 032

* ilman kertaluonteisia eriä

** ROOC = 100 % x liikevoitto/keskimääräinen sidottu pääoma

Hienopaperin liikevaihto pieneni 2,1 % vuonna 2007 pääasiassa Alankomaissa sijaitsevan Berghuizerin tehtaan sulkemisen seurauksena.

Liikevoitto pieneni vuoden 2007 tasosta alle puoleen eli 80,4 milj. euroon. Hintojen nousu paikallisissa valuutoissa kompensoi osittain korkeita sellu-, energia- ja puukustannuksia sekä valuuttakurssien negatiivista vaikutusta.

Teollisuuspakkaukset

Milj. euroa	2008	2007	2006
Liikevaihto	1 076,5	1 083,5	970,7
Liiketulos ennen poistoja (EBITDA)*	132,7	168,8	145,8
Liiketulos*	73,9	111,9	85,0
% liikevaihdosta	6,9	10,3	8,8
Sidottu pääoma 31.12.	616,1	697,1	627,2
ROOC, %**	11,2	17,1	13,6
Henkilöstö keskimäärin	5 903	5 907	5 795
Paperin ja kartongin toimitukset, 1 000 t	1 008	1 065	1 006
Paperin ja kartongin tuotantomäärät, 1 000 t	1 020	1 058	1 014
Aaltopahvipakkausten toimitukset, milj. m ²	1 071	1 091	974
Aaltopahvipakkausten tuotantomäärät, milj. m ²	1 066	1 090	991

* ilman kertaluonteisia eriä

** ROOC = 100 % x liikevoitto/keskimääräinen sidottu pääoma

Liikevaihto oli edellisvuotisolle tasolla.

Liikevoitto oli 73,9 milj. euroa, mikä on 38,0 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Tämä johtui myyntivolyymien pienenemisestä sekä energian, erityisesti kaasun, hinnan sekä puukustannusten noususta. Myyntihintojen nousu kompensoi osittain kustannusten nousun vaikutusta.

Kuluttajapakkauskartonki

Milj. euroa	2008	2007	2006
Liikevaihto	2 231,9	2 300,9	2 331,9
Liiketulos ennen poistoja (EBITDA)*	242,0	336,4	441,3
Liiketulos*	107,3	158,0	240,9
% liikevaihdosta	4,8	6,9	10,3
Sidottu pääoma 31.12.	1 262,6	1 702,2	1 997,9
ROOC, %**	7,2	8,4	11,9
Henkilöstö keskimäärin	4 343	4 519	4 857
Toimitukset, 1 000 t	2 442	2 532	2 537
Tuotantomäärät, 1 000 t	2 437	2 532	2 566

* ilman kertaluonteisia eriä

** ROOC = 100 % x liikevoitto/keskimääräinen sidottu pääoma

Kuluttajapakkauskartongin liikevaihto pieneni 3,0 % edellisvuoteen verrattuna toimitusten vähenemisen seurauksena.

Liikevoitto oli 107,3 milj. euroa, mikä on 50,7 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Tämä selittyy korkeilla puu- ja energiakustannuksilla, valuuttakurssien negatiivisella vaikutuksella sekä myyntivolyymien pienenemisellä, jota myyntihintojen nousu osittain kompensoi. Enocellin sellutehtaan kannattavuus oli yhä parempi kuin vuosi sitten, vaikka se alkoi huonontua merkittävästi vuoden lopulla. Vuonna 2007 tehdyt arvonalennukset pienensivät normaaleja poistoja vuonna 2008 noin 24 milj. euroa.

Puutuotteet

Milj. euroa	2008	2007	2006
Liikevaihto	1 503,3	1 853,1	1 673,0
Liiketulos ennen poistoja (EBITDA)*	-19,4	205,5	122,9
Liiketulos*	-67,5	150,7	63,4
% liikevaihdosta	-4,5	8,1	3,8
Sidottu pääoma 31.12.	618,7	763,6	780,2
ROOC, %**	-9,8	19,5	8,0
Henkilöstö keskimäärin	4 835	4 876	4 841
Toimitukset, 1 000 m ³	5 893	6 348	6 551

* ilman kertaluonteisia eriä

** ROOC = 100 % x liikevoitto/keskimääräinen sidottu pääoma

Liikevaihto pieneni 18,9 % vuoteen 2007 verrattuna pääasiassa vaikeasta markkinatilanteesta johtuvien myyntihintojen laskun vuoksi.

Liiketulos oli -67,5 milj. euroa, mikä on 218,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Tämä johtuu siitä, että kustannussäästöihin tähtäävät toimenpiteet ja raaka-ainekustannusten lasku eivät pystyneet kompensoimaan myyntihintojen ja -volyymien merkittävää laskua.

Osuus osakkuusyrityksen tuloksista ilman kertaluonteisia eriä ja käyvän arvon arvostuksia oli yhteensä 42,1 (74,3) milj. euroa. Tämä johtuu valuuttakurssien epäsuotuisasta vaikutuksesta ja sellun hintojen laskusta. Vuoden 2008 alusta lähtien osakkuusyritysten tulos on esitetty liikevoitossa erillään. Aiempina vuosina ne sisällytettiin kunkin liiketoiminta-alueen liikevoittoon. Liiketoiminta-alueiden vertailuliikevoitot vuodelta 2007 on luokiteltu sen mukaisesti uudelleen.

Liikevoitto sisältää käyvän arvon arvostuksista aiheutuvan -69,6 (265,7) milj. euron nettovaikutuksen, joka koostuu osakeperusteisten maksujen kirjaamisesta, optio-ohjelmien suojausinstrumenteista, hiilidioksidin päästöoikeuksista sekä pääasiassa osakkuusyritysten IAS 41:n mukaisen metsäomaisuuden arvostuksesta.

Stora Enso jatkoi toimintojensa uudelleenjärjestelyjä. Syyskuussa julkistetun suunnitelmansa mukaan konserni aikoo sulkea koneita, joiden vuotuinen kapasiteetti on 600 000 tonnia paperia ja kartonkia ja 170 000 kuutiometriä sahatavaraa. Myös Venäjän puunhankintaa aiotaan supistaa merkittävästi ja yhteisomistuksessa olevan Sunilan sellutehtaan tuotantoa aiotaan rajoittaa hallitusti. Toimenpiteiden tarkoituksena on leikata liikkapotentiaalia ja siten sopeuttaa tarjonta vastaamaan paremmin kysyntää sekä keskittyä tuotteisiin, joiden katteet ovat suuremmat. Tämän vuoksi konserni ilmoitti sulkevansa Saksassa sijaitsevan Baienfurtin tehtaan ja kaksi Virossa sijaitsevaa sahaa sekä lopettavansa tuotantolinjan Saksassa sijaitsevalla Kabelin tehtaalla sekä Imatran ja Varkauden tehtailla. Sulkemisten arvioidaan johtavan noin 1 700 henkilön irtisanomiseen. Saksassa irtisanomistarve on noin 600, Suomessa 550, Venäjällä 400 ja muualla 150 henkilöä. Uudelleenjärjestelykustannukset olivat yhteensä 213,1 milj. euroa.

Aineellisten hyödykkeiden sekä liikearvon arvonalentumiset vuonna 2008 olivat yhteensä 739,5 (770,6) milj. euroa, josta 125,0 milj. euroa liittyi syyskuussa julkistettuihin tehtaiden sulkemisiin ja 614,5 milj. euroa viimeisellä vuosineljänneksellä tehtyihin arvonalentumistestihin. Lisäksi osakkuusyritys Sunila Oy:tä koskevasta investoinnista kirjattiin 44 milj. euron arvonalentuminen.

Uudelleenjärjestelyihin liittyvät varaukset ja arvonalentumiset sekä aiemmin julkistettuihin uudelleenjärjestelytoimiin liittyvät oikaisut olivat yhteensä 1 045,4 (949,9) milj. euroa. Ne käsiteltiin kertaluonteisina erinä. Liiketappio käyvän arvon arvostukset ja kertaluonteiset erät mukaan lukien oli -726,6 (voitto 176,9) milj. euroa.

Nettorahoituserät olivat -167,2 (-156,7) milj. euroa. Nettokorkokustannukset kasvoivat 15,2 milj. euroa -165,2 milj. euroon ja valuuttakurssitappiot kasvoivat -3,3 milj. eurosta -15,3 milj. euroon. Voitot muista rahoituseristä olivat 13,3 (-3,4) milj. euroa ja koostuivat välirahoituslainoista saadusta 19,7 milj. euron tuotosta, koronvaihtosopimuksiin liittyvistä 1,1 milj. euron arvostusvoitoista, pitkäaikaisen vieraan pääoman -7,9 milj. euron arvostustappioista sekä muista 0,4 milj. euron voitoista.

Tulos ennen veroja ja vähemmistöosuuksia ilman kertaluonteisia eriä laski 818,5 milj. euroa 151,6 milj. euroon. Tulos ennen veroja kertaluonteisten erien jälkeen oli -893,8 (20,2) milj. euroa.

Jatkuvien toimintojen nettoverot olivat +214,8 (-7,4) milj. euroa 24,0 % (36,6 %) efektiivisen verokannan mukaan.

Lopetettavien toimintojen nettotulos oli 4,3 milj. euroa (-225,2 milj. euroa) ja vähemmistöosuuksien osuus tuloksesta oli -1,3 (+ 2,3) milj. euroa. Yhtiön osakkeenomistajille kohdistuva tappio oli näin ollen 673,4 milj. euroa (214,7 milj. euron tappio).

Jatkuvien toimintojen osakekohtainen tulos ilman kertaluonteisia eriä oli 0,18 (0,94) euroa. Osakekohtainen tulos kertaluonteisten erien jälkeen oli -0,86 (0,01) euroa. Koko liiketoiminnan osakekohtainen tulos kertaluonteisten erien jälkeen oli -0,85 (-0,27) euroa. Jatkuvien toimintojen osakekohtainen kassatulos ilman kertaluonteisia eriä oli 0,99 (1,94) euroa.

Jatkuvien toimintojen osalta sijoitetun pääoman tuotto oli 3,4 (11,3) % ilman kertaluonteisia eriä ja 4,1 (8,6) % ilman kertaluonteisia eriä sekä käyvän arvon arvostuksia. Konsernin sijoitettu pääoma 31.12.2008 oli 8 774,5 milj. euroa, joka on nettomääräisesti 1 845,7 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Tämä selittyy tukkuritoiminnan myynnillä, konsernin toimintojen uudelleenjärjestelyllä, aineellisten hyödykkeiden ja liikearvon arvonalentumisilla, Pohjolan Voima Oy:n ja NewPagen noteeraamattomien osakkeiden käyvän arvon arvostuksilla sekä käyttöpääoman pienentämisellä.

Avainluvut – Jatkuvat toiminnot

	2008	2007	2006
Liikevaihto, milj. euroa	11 028,8	11 848,5	11 460,4
Liiketulos ilman kertaluonteisia eriä ja käyvän arvon muutoksia ¹⁾ , milj. euroa	388,4	861,1	839,1
% liikevaihdosta	3,5	7,3	7,3
Liiketulos (IFRS), milj. euroa	-726,6	176,9	708,4
% liikevaihdosta	-6,6	1,5	6,2
Oman pääoman tuotto (ROE) ²⁾ , %	-10,1	-2,5	7,5
Sijoitetun pääoman tuotto (ROCE) ilman kertaluonteisia eriä ja käyvän arvon muutoksia, % ¹⁾	4,1	8,6	8,7
Velkaantumisaste ²⁾	0,56	0,39	0,54
Tulos/osake, euroa	-0,86	0,01	0,87
Tulos/osake, ilman kertaluonteisia eriä, euroa	0,18	0,94	0,68
Osinko/varojen jako osaketta kohti, euroa	0,20 ³⁾	0,45	0,45
Osinko-/varojenjakosuhte ilman kertaluonteisia eriä, %	111,1	47,9	66,2
Efektiiivinen osinkotuotto, % (R-osake)	3,6	4,4	3,8
Hinta/voitto-suhde (P/E) (R-osake)	30,7	10,9	17,6
Oma pääoma/osake ²⁾ , euroa	7,09	9,63	10,04
Markkina-arvo 31.12., milj. euroa	4 378	8 076	9 528
Päätöskurssi 31.12., A/R-osake, euroa	5,63/5,52	10,19/10,24	12,30/12,00
Keskikurssi, A/R-osake, euroa	7,48/7,32	12,71/12,67	12,10/11,89
Osakkeiden määrä 31.12. (tuhatta)	789 538	789 538	789 538
Osakevaihto, A-osake (tuhatta)	1 712	5 409	1 403
% A-osakkeiden määrästä	1,0	3,1	0,8
Osakevaihto, R-osake (tuhatta)	1 231 605	1 263 658	1 165 656
% R-osakkeiden määrästä	201,1	206,5	190,6
Osakkeiden keskimääräinen määrä, laimentamaton (tuhatta)	788 620	788 599	788 578
Osakkeiden keskimääräinen määrä, laimennettu (tuhatta)	788 620	788 751	788 863

1) Kertaluonteiset erät ovat poikkeuksellisia eriä, jotka eivät liity normaaliin liiketoimintaan. Tyypillisimpiä kertaluonteisia eriä ovat omaisuuden myyntivoitot, ylimääräiset omaisuusarvojen alaskirjaukset, toiminnan uudelleenjärjestelyistä johtuvat varaukset sekä sakot ja korvaukset. Yksittäiset kertaluonteiset erät eritellään mikäli niiden tulosvaikutus on yli yhden sentin osaketta kohti. Käyvän arvon muutokset sisältävät synteettiset optiot ilman toteutuneita ja avoimia suojauksia, hiilidioksidin päästöoikeuksien arvostuksen sekä osakkuusyritysten biologisen, etupäässä metsäomaisuuteen liittyvän omaisuuden uudelleenarvostuksen.

2) Koko liiketoiminta

3) Katso hallituksen ehdotus varojen jaosta

Johtuen virheellisestä luokittelusta sidotun ja vapaan oman pääoman välillä omien osakkeiden mitätöinnin seurauksena vuosina 2001–2006, Stora Enso Oyj (emoyhtiö) on uudelleenluokitellut 1 511,9 milj. euroa kertyneistä voittovaroista ylikurssirahastoon. Uudelleenluokituksesta 1 262,8 milj. euroa on kirjattu avaavaan omaan pääomaan ja 249,1 milj. euroa vuodelle 2006. Uudelleenluokittelu ei vaikuta emoyhtiön tai konsernin oman pääoman kokonaismäärään.

Liiketoiminnan näkymät ovat heikentyneet huomattavasti maailmantalouden hidastumisen seurauksena. Sen vuoksi emoyhtiössä tehtiin alaskirjauksia. Yhdessä näiden alaskirjausten kanssa uudelleenluokittelu alensi emoyhtiön vapaan oman pääoman -410,7 milj. euroon.

Lopetetut toiminnot

30.4.2008 Stora Enso sai päätökseen Papyrus-tukkuriliiketoimintansa myynnin Altor Fund II:lle 6.3.2008 julkistetun mukaisesti. Tukkuriliiketoiminta on luokiteltu lopetettavaksi toiminnoksi IFRS:n mukaan, joten sen nettotulos 30.4. päättyneiltä neljältä kuukaudelta ilmoitetaan yhdellä rivillä jatkuvien toimintojen nettotuloksen jälkeen. Tämä lopetettavien toimintojen tulos sisältää luovutustappion, jota kumulatiiviset valuuttakurssierot pienensivät osittain.

Lopetettavien toimintojen liikevoitto ilman luovutustappiota oli 15,6 milj. euroa. Luovutustappio ennen veroja oli 3,7 milj. euroa, sisältäen kumulatiiviset kurssierot.

Rahoitus

Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan rahavirta oli 748,4 (1 168,3) milj. euroa ja rahavirta investointien jälkeen 43,7 (400,0) milj. euroa. Käyttöpääoma pieneni hieman, 31,8 milj. euroa (228,4 milj. euron kasvu). Ostovelkojen pieneneminen kompensoi lähes kokonaan myyntisaamisten ja vaihto-omaisuuden kasvun.

Rahavirta jatkuvista toiminnoista

Milj. euroa	2008	2007
Liiketulos	-726,6	176,9
Poistot ja muut kassavaikutuksettomat erät*	1 443,2	1 219,8
Käyttöpääoman muutos	31,8	-228,4
Liiketoiminnan rahavirta	748,4	1 168,3
Investoinnit	-704,7	-768,3
Rahavirta investointien jälkeen	43,7	400,0

* Muut kassavaikutuksettomat erät koostuvat pääasiassa osakkuusyritysten tuloksesta ja laskennallisista arvonalentumisista.

Tilikauden lopussa konsernin korolliset nettovelat olivat 3 124,0 milj. euroa eli 169,3 milj. euroa suuremmat kuin edellisvuonna rahavarojen pienenemisen seurauksena. Rahavarat vuoden 2008 lopussa olivat yhteensä 415,8 milj. euroa, kun ne vuoden 2007 lopussa olivat 970,7 milj. euroa. Tähän sisältyi osa Pohjois-Amerikan toimintojen myynnistä saadusta myyntivoitosta, jolla pitkäaikaista velkaa pienennettiin myöhemmin 3 868 milj. eurosta 3 445 milj. euroon.

Käyttämättömät luottolimiitit ja rahavarat olivat yhteensä 1,8 mrd. euroa. Lisäksi Stora Ensolla on käytettävissä erilaisia pitkäaikaisia rahoituslähteitä 0,7 mrd. euroon saakka.

Velkaantumistaso 31.12.2008 oli 0,56 (0,39). Valuuttojen nettovaikeus omaan pääomaan oli 328,2 milj. euroa negatiivinen muuntoerojen suojausten jälkeen. Kassavirran ja hyödykesuojausten sekä noteeraamattomien osakkeiden ja velkainstrumenttien käyvän arvon arvostus pienensi omaa pääomaa 626,4 milj. euroa. Nämä liittyivät pääasiassa Pohjolan Voimaan ja NewPageen.

Stora Enson joukkovelkakirjojen luokitukset olivat tilikauden lopussa seuraavat:

Luottoluokitus-laitos	Pitkän/lyhyen tähtäimen luokitus	Voimassa alkaen
Standard & Poor's	BB+ (vakaa) / B	11.11.2008
Moody's	Ba1 (negatiivinen) / NP	28.7.2008 (Stora Enso)
Fitch	BB+ (negatiivinen) / B	ei ole Fitchin asiakas

Investoinnit

Kokonaisinvestoinnit olivat 706,6 milj. euroa ja sisälsivät maa-alueiden oston 58,3 milj. eurolla. Tämä on linjassa tilikaudella pienentyneiden poistojen kanssa.

Vuonna 2008 suurimmat hankkeet liittyivät sanomalehti- ja kirjapaperisegmentin sekä aikakauslehtipaperisegmentin energiatehokkuuden parantamiseen 260 milj. euron investoinneilla Langerbruggen tehtaaseen Belgiassa sekä Maxaun tehtaaseen Saksassa. Molempien projektien arvioidaan valmistuvan vuoden 2010 toisella neljänneksellä. Vuonna 2008 Langerbruggen tehtaaseen investoitiin 43 milj. euroa ja Maxaun 23 milj. euroa. Nämä investoinnit vähentävät merkittävästi polttoainekustannuksia ja lisäävät bioenergian

käyttöä. Niiden avulla on tarkoitus vähentää hiilidioksidipäästöjä noin 105 000 tonnilla vuodessa.

Anjalan tehtaalla aikakauslehtipaperikone PK 2:ta muutettiin kirjapaperia tuottavaksi koneeksi. Investoinnin arvo oli 22 milj. euroa, ja se liittyi tehtaan uudelleenjärjestelyihin PK 1:n sulkemisen jälkeen. Investointi parantaa päällystetyn kirjapaperin laatua ja kasvattaa tehtaan vuotuista kirjapaperikapasiteettia 65 000 tonnia 320 000 tonniin. Kun muutostyöt ovat valmistuneet, päällystetyn aikakauslehtipaperin tuotanto pienenee 155 000 tonnilla vuodessa. Vuonna 2008 Anjalassa saatiin päätökseen myös energiainvestointiprojekti, jonka arvo oli 15 milj. euroa. Kattilan uusimisprojektin tarkoituksena on parantaa kapasiteettia ja lisätä uusiutuvien polttoaineiden käyttöä ja siten vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista.

Stora Enso investoi 137 milj. euroa voimalaitoksen rakentamiseen Puolassa sijaitsevalle Ostrolėkan teollisuuspakkaustehtaalle. Projektin odotetaan valmistuvan vuoden 2010 kolmannella neljänneksellä. Projekti käynnistyi marraskuussa 2008, ja siihen käytettiin vuoden loppuun mennessä 8 milj. euroa. Uudessa voimalaitoksessa voidaan käyttää erilaisia polttoaineita, joten se parantaa Ostrolėkan tehtaan energiaomavaraisuutta ja -tehokkuutta sekä vähentää hiilidioksidipäästöjä. Voimalaitosinvestointi parantaa myös entisestään Stora Enson toimintojen kilpailukykyä Puolassa ja tukee konsernin strategiaa kannattavasta kasvusta nopeasti kasvavilla Keski- ja Itä-Euroopan markkinoilla.

Teollisuuspakkausliiketoiminta-alue sai päätökseen kolmannen aaltopahvipakkaustehtaan rakennusprojektin Lukhovitsyssa Venäjällä, lähellä Moskovaa. Projektin kustannukset olivat noin 50 milj. euroa, josta 12 milj. euroa käytettiin vuonna 2008. Lisäksi teollisuuspakkausliiketoiminta-alue laajensi toimintaansa Balabanovossa käynnistämällä uuden mikroaaltopahvipakkaustehtaan. Projektin kustannukset ovat 25 milj. euroa, joista 12 milj. euroa käytettiin vuonna 2008. Teollisuuspakkaussegmentti sai valmiiksi myös Unkarissa sijaitsevan Komaromin mikroaaltopahvipakkaustehtaan. Projektin kustannukset ovat 14 milj. euroa.

Hienopaperiliiketoiminta-alue on investoinut noin 25 milj. euroa uuteen kopiopaperin arkkileikkuriin, kahteen pakkauslinjaan ja arkkileikkaustehtaan laajentamiseen Veitsiluodon tehtaalla. Tästä käytettiin 15 milj. euroa vuonna 2008. Investointi kasvattaa tehtaan kopiopaperin arkkileikkauskapasiteettia noin 140 000 tonnilla 510 000 tonniin vuodessa. Myös Oulun tehtaan arkkileikkauskapasiteettia lisättiin 130 000 tonnilla vuodessa. Vuoden 2008 toisella neljänneksellä valmistunut projekti maksoi 25 milj. euroa, josta 11 milj. euroa käytettiin vuonna 2008.

Kuluttajapakkauskartonkiliiketoiminta-alue investoi 29 milj. euroa Ruotsissa sijaitsevan Forsin tehtaan kahden kartonkikoneen (kartonkikoneet 2 ja 3) sekä kemimekaanisen massalaitoksen uudistamiseen parantaakseen kartongin laatua ja massan tuotantoa. Kartonkikone 3:een ja kemimekaaniseen massalaitokseen liittyvät työt valmistuivat vuoden 2008 alussa ja kartonkikone 2:een liittyvät työt vuoden 2008 lopulla.

Stora Enso osti Etelä-Amerikassa 57 (38) milj. eurolla maa-alueita ja puuviljelmiä Etelä-Brasiliasta ja Uruguaysta. Ostojen seurauksena konserni omistaa nykyisin 45 350 hehtaaria maata Brazilian Rio Grande do Sulissa ja 69 750 hehtaaria Uruguayssa.

Konserni aikoo investoida noin 135 milj. euroa Imatran, Forsin ja Inkeröisten tehtaan toimintojen kehittämiseen seuraavien kahden vuoden aikana. Imatran sellutehtaaseen tehtävä investointi pienentää kustannuksia, vähentää riippuvuutta Venäjän tuontipuusta, kasvattaa kartonkikone 4:n vuotuista kapasiteettia ja parantaa tuotteiden laatua. Investoinnin avulla voidaan jatkaa tuotteiden toimituksia Imatralla suljettavan kartonkikone 1:n asiakkaille. Inkeröisten tehtaalla kartonkikoneen laatua, kapasiteettia ja tuottavuutta aiotaan parantaa ja arkkileikkauskapasiteettia kasvattaa, jotta tuotteiden toimittamista suljetun Baienfurtin tehtaan asiakkaille voitaisiin jatkaa. Kartonkikoneprojektit käynnistyivät vuoden 2008 lopulla, ja niiden arvioidaan valmistuvan vuoden 2009 loppuun mennessä. Meneillään oleva sellutehdashanke etenee suunnitelmien mukaan ja valmistuu vuoden 2009 alussa. Imatran tehtäseen tehtävän investoinnin arvioidaan olevan arvoltaan yhteensä noin 75 milj. euroa, joista 12 milj. euroa käytettiin vuonna 2008.

Toukokuussa 2008 Stora Enso päätti käynnistää kannattavuustutkimuksen integroidun sellu- ja paperitehtaan rakentamisesta Nižni Novgorodin alueelle Venäjällä, koska alustavan kannattavuustutkimuksen tulokset tukivat prosessin jatkamista. Siinä arvioidaan, kannattaako Venäjällä valmistaa paperia venäläisestä puusta venäläisille asiakkaille.

Muutoksia konsernin rakenteessa vuonna 2008

6.3.2008 Stora Enso allekirjoitti sopimuksen Papyrus-tukkuliiketoimintansa myymisestä Altor Fund II:lle. Kauppa saatiin päätökseen 30.4.2008 Stora Enso myi Papyruksen osana strategiaansa keskittää konsernin liiketoimintoja. Myynti sisältää pitkäaikaisen hankintasopimuksen Papyruksen kanssa. Sen avulla Stora Enso säilyttää vahvan liiketoimintasuhteen Papyruksen kanssa samalla, kun konserni saa toimia itsenäisesti kaikkien tärkeiden jakelukansiensa kanssa.

Tutkimus ja kehitys

Stora Enso käytti 79,2 (80,2) milj. euroa tutkimukseen ja kehitykseen vuonna 2008. Tämä on 0,7 % liikevaihdosta.

Tutkimus ja tuotekehitys on keskittynyt aiempaa enemmän strategisten tutkimusohjelmien rahoittamiseen sisäisesti ja yhä enenevässä määrin maailmanlaajuisissa johtavissa verkostoissa. Falunin tutkimuskeskus suljettiin vuonna 2008 ja tarkoituksena on vahvistaa Karlstadin ja Mönchengladbachin tutkimuskeskusten ydinosaamista. Osana hallinnon keskittämiseen tähtäävää ohjelmaa Stora Enson New Business Creation -toimintoja pyritään yhdistämään lähemmin konsernin tutkimus- ja tuotekehitystoimintoihin.

Biojalostus, tulevaisuuden pakkausratkaisut, toimintojen tehokkuus ja yritysvastuu olivat avainsanoja tutkimuksessa ja tuotekehityksessä vuonna 2008. Stora Enso on ollut vahvasti mukana toteuttamassa

kansallista tutkimusohjelmaa päätoimintamaissaan. Osana ohjelmaa Stora Enso on rahoittanut Metsäklusteri Oy:tä Suomessa ja metsäsektorin tutkimusohjelmaa Ruotsissa.

Henkilöstö

Henkilöstön määrä jatkuvissa toiminnoissa 31.12.2008 oli 31 667 henkilöä, joka on 3 239 henkilöä vähemmän kuin edellisvuoden lopussa. Vähennys johtuu tehtaiden sulkemisesta ja kunnossapidon uudelleenjärjestelyistä Suomessa. Henkilöstön keskimääräinen määrä väheni vuoden aikana 2 322 henkilöllä 33 815 henkilöön.

Henkilöstökulut jatkuvista toiminnoista olivat yhteensä 1 669,1 (1 712,9) milj. euroa eli 14,5 % liikevaihdosta. Palkat ja palkkiot olivat 1 205,2 (1 272,3) milj. euroa, eläkekulut 204,0 (209,3) milj. euroa ja muut pakolliset henkilöstökulut 259,9 (231,3) milj. euroa.

Valtaosa henkilöstöstä (64 %) työskentelee Suomessa, Ruotsissa ja Saksassa, joissa henkilöstön kokonaismäärä pieneni 11 % vuonna 2008. Vaikka henkilöstömäärä on yleisesti ottaen laskussa, joillakin maantieteellisillä alueilla henkilöstömäärä on kasvanut. Henkilöstömäärä kasvoi eniten Kiinassa, jossa kasvua oli 19 %. Toinen tärkeä kasvualue on Puola, jossa henkilöstön suhteellinen osuus kasvoi 6 %. Konsernin tähdätessä voimakkaasti uusille kasvumarkkinoille henkilöstömäärän odotetaan kasvavan edelleen Latinalaisessa Amerikassa ja Aasiassa suhteessa Pohjoismaihin ja Saksaan.

Stora Enson henkilöstö on varsin ikääntynyttä useimmissa toiminnoissa, erityisesti Pohjoismaissa ja Saksassa. 24 % henkilöstöstä on 51–60-vuotiaita ja 3 % yli 61-vuotiaita.

20 % henkilöstöstä on naisia, lähes saman verran kuin vuonna 2007 (21 %), ja 20 % vakituisiin työsuhteisiin palkatuista henkilöistä oli naisia vuonna 2008 (22 % vuonna 2007). Heistä 30 %:lla oli vähintään alempi korkeakoulututkinto (32 %:lla vuonna 2007).

Henkilöstön vaihtuvuus kasvoi 6,3 %:iin vuonna 2008, kun edellisvuonna se oli 5,1 %. Koulutuspäivien määrä työntekijää kohti oli 3,1 eli 0,3 päivää vähemmän kuin edellisvuonna.

Sairaudesta ja tapaturmista johtuneet poissaolot olivat 4,3 % (4,7 %) teoreettisesta kokonaistyöajasta.

Riskit ja riskienhallinta

Herkkyysanalyysi

Paperin ja kartongin hinnat ovat perinteisesti olleet syklisiä ja heijastavat siten talouden yleistä kehitystä ja toimialan kapasiteetin muutoksia. Kannattavuuteen vaikuttavat myös raaka-ainehintojen vaihtelut (etenkin puun, sellun ja energian hinnat) sekä valuuttakurssien muutokset.

Konsernin tulokseen vaikuttavat hintojen ja toimitusmäärien muutokset, vaikkakin muutosten vaikutus liikevoittoon vaihtelee liiketoiminta-alueittain. Oheinen taulukko näyttää +/- 10 prosentin hintojen ja toimitusmäärien muutosvaikutuksen eri liiketoiminta-alueiden liikevoittoon perustuen vuoden 2008 lukuihin.

Liikevoitto: +/- 10 % muutoksen vaikutus, milj. euroa

Liiketoiminta-alue	Hinta	Määrä
Sanomalehti- ja kirjapaperi	159	60
Aikakauslehtipaperi	217	70
Hienopaperi	210	64
Kuluttajapakkauskartonki	222	72
Teollisuuspakkauskaukset	106	46
Puutuotteet	151	28

Riskienhallinta

Riskienhallintaan kuuluu tunnistettujen ja materiaalistien riskien jatkuva seuranta, sekä niiden asettaminen tärkeysjärjestykseen todennäköisyyden perusteella organisaation jokaisella tasolla. Lisäksi riskit on huomioitava strategia- ja liiketoiminnan suunnittelu-prosesseissa. On myös tärkeää tehokkaasti tunnistaa ja hallita mahdollisuuksia.

Liiketoiminta-alueet vastaavat sellaisten mahdollisuuksien arvioinnista ja riskien hallinnasta, joille ne altistuvat. Eräät konsernitoiminnot, kuten rahoitus, omaisuusriskienhallinta ja investointikomitea, vastaavat asiantuntijoina järjestelmien, rutiinien ja prosessien laatimisesta, joiden avulla mitataan ja hallitaan riskien mahdollisia toteutumisia ja/tai riskien vaikutuksia.

Riskit voivat olla konserniokohtaisia, tai liittyä toimialaan tai maantieteelliseen markkinaan. Joitain riskejä konserni voi itse hallita, kun taas osa riskeistä on sen hallinnan ulkopuolella. Stora Enso on tunnistanut useita mahdollisia riskejä, jotka voivat vaikuttaa sen kannattavuuteen ja suorituskykyyn. Yleisiä riskejä, kuten BKT-muutoksia, ei ole sisällytetty Stora Enson omaan riskilistaan.

Stora Enso on luokitellut riskit neljään ryhmään: 1) strategiset riskit, 2) operatiiviset riskit, 3) vahinkoriskit ja 4) rahoitusriskit. Konsernin periaatteena on hallita riskejä, jotta pystytään lieventämään riskien vaikutuksia ja vakauttamaan liiketoimintaa.

Huolimatta siitä, mitä toimenpiteitä käytetään riskien hallinnassa ja niiden vaikutusten rajaamisessa, riskien toteutuessa ei voida taata, ettei niillä voisi olla merkittäviä haitallisia vaikutuksia Stora Enson liiketoimintaan, taloudelliseen asemaan, tulokseen tai kykyyn täyttää taloudellisia velvollisuuksia.

Strategiset riskit

Liiketoimintaympäristön riskit

Jatkuva kilpailu ja epätasapaino tarjonnassa/kysynnässä paperi-, kartonki- ja puutuotemarkkinoilla voivat vaikuttaa kannattavuuteen. Paperi-, kartonki- ja puutuotetoimialat ovat kypsiä ja pääomavaltaisia sekä niillä on kova kilpailu. Stora Enson pääasiallisiin kilpailijoihin kuuluu useita suuria kansainvälisiä metsäteollisuusyrityksiä sekä useita alueellisia ja erikoistuneita kilpailijoita.

Taloussuhdanteilla ja kulutustottumusten muutoksilla saattaa olla haitallisia vaikutuksia joidenkin tuotteiden kysyntään ja näin ollen kannattavuuteen. Jatkuva markkinoiden ja loppukäyttökohteiden seuranta on keskeistä, jotta kyetään vastaamaan kulutustottumusten muutoksiin ja kehittämään uusia kilpailukykyisiä ja taloudellisesti järkeviä tuotteita.

Nousseilla kustannuksilla, kuten energialla, kuidulla ja muilla raaka-aineilla sekä kuljetuksilla ja työvoimalla, voi olla haitallisia vaikutuksia kannattavuuteen. Edullisen ja luotettavan hankinnan takaaminen sekä ennakoiva kustannusten ja tuottavuuden hallinta on tärkeää.

Lainsäädäntömuutokset, etenkin muutokset ympäristömääräyksissä, saattavat vaikuttaa Stora Enson toimintoihin. Stora Enso seuraa, tarkkailee ja osallistuu aktiivisesti ympäristölainsäädännön kehittämiseen minimoidakseen mahdollisia haitallisia vaikutuksia liiketoimintaan. Tiukempi ympäristölainsäädäntö voi vaikuttaa kuidunhankintaan tai tuotantokustannuksiin.

Liiketoiminnan kehitysriskit

Liiketoiminnan kehitysriskit liittyvät pääasiassa Stora Enson strategiaan. Stora Enson tavoitteena on parantaa kannattavuutta. Tämä voidaan saavuttaa sekä orgaanisen kasvun että harkittujen yritys-fuusioiden ja -ostojen avulla ydinliiketoiminnassa pääasiassa kasvavilla markkina-alueilla ja nykyiseen tuotantoon liittyvillä operatiivisilla parannuksilla.

Stora Enso pyrkii vähentämään liiketoiminnan epävakaisuutta kehittämällä tuotevalikoimaansa vähemmän suhdanneherkäksi.

Kasvaville markkinoille tehtyjen investointien arvoon voivat vaikuttaa maiden poliittinen, taloudellinen ja lainsäädännöllinen kehitys. Näissä maissa Stora Enson toimintaan vaikuttaa myös paikallinen kulttuuri ja uskonto, ympäristö- ja sosiaalisen vastuun kysymykset sekä kyky kohdata paikallisia ja kansainvälisiä sidosryhmiä. Stora Enso on altistunut myös uudelleenjärjestelyihin ja nykyisten toimintojen parantamiseen liittyville riskeille.

Stora Enson kehitys saattaa osittain olla riippuvaista yritysostoista ja fuusioista. Mahdollisten fuusioiden ja yrityskauppojen riskejä hallitaan Stora Enson yrityskauppaohjeistuksen ja due diligence -menettelyn avulla. Ohjeistuksella varmistetaan, että Stora Enson strategiset ja taloudelliset tavoitteet sekä ympäristöriskit ja sosiaaliseen vastuuseen liittyvät riskit otetaan huomioon.

Liiketoiminnan kehitysriskeihin kuuluu myös luonnonvarojen, raaka-aineiden ja energian hankintaan ja saatavuuteen liittyviä riskejä.

Lisäksi, muutamat merkittävät osakkeenomistajat saattavat vaikuttaa liiketoimintaan tai ohjailla sitä.

Toimittajariskit

Stora Enso on monilla alueilla riippuvainen tavarantoimittajista sekä heidän kyvystä toimittaa oikealaatuisia tuotteita oikeaan aikaan. Stora Enson tärkeimmät tuotannon tekijät ovat kuitu, kuljetukset, kemikaalit ja energia sekä koneet ja laitteet käyttöpääomainvestoinneissa. Toimittajien rajallinen määrä voi muodostaa riskin. Konsernilla on tämän takia useita toimittajia, joiden toimintaa se seuraa, jotta tuotannon jatkuvuus tai kehitysprojektit eivät vaarantuisi.

Puun saatavuus ja alkuperän hyväksyttävyys

Riippuvaisuus tuontikuidusta voi aiheuttaa häiriöitä toimitusketjussa ja pakottaa konsernin maksamaan korkeampia hintoja tai tekemään muutoksia tuotannossa. Taloudelliset, poliittiset, lainsäädännölliset tai muut vaikeudet tai rajoitukset Venäjällä ja Baltian maissa voivat pysäyttää tai rajoittaa puunhankintaa näistä maista. Lisäksi Venäjän ja Baltian maiden lisääntyvä puuraaka-aineenkysyntä kehittyvän metsäteollisuuden takia voi pysäyttää tai rajoittaa puunhankintaa.

Ympäristö- ja sosiaalisen vastuun hallinta puun- ja kuidun hankinnassa sekä metsänhoidossa on Stora Enson sidosryhmien ensisijainen vaatimus. Jos konserni ei pysty takaamaan puun alkuperän hyväksyttävyyttä, saattaa tällä olla vakavat seuraamukset markkinoilla. Stora Enso hallitsee tätä riskiä laatimillaan kestävän puun- ja kuidunhankinnan sekä maankäytön periaatteilla, jotka asettavat perusvaatimukset koko konsernin puun- ja kuidunhankinnalle. Puun alkuperän jäljitettävyyjärjestelmiä käytetään puun alkuperän dokumentoinnissa ja niillä varmistetaan, että puu tulee laillisista ja hyväksyttävistä lähteistä. Metsäsertifiointijärjestelmät ja sertifioitu puun alkuperäketju (chain-of-custody) ovat myös menetelmiä, joilla hallitaan puun alkuperän hyväksyttävyyteen liittyviä riskejä.

Henkilöstöriskit

Pätevän työvoiman kehittäminen ja avainhenkilöiden pitäminen Stora Enson organisaatiossa ovat merkittäviä tekijöitä liiketoiminnan kehityksen kannalta etenkin aikana, jolloin yksiköiden myyntien ja sulkemisen takia toteutetaan uudelleenjärjestelyitä ja henkilöstöä vähennetään. Stora Enso arvioi henkilöstönsä osaamista ja potentiaalisia johtajia erilaisten kartoitusten ja kyselyjen avulla. Henkilöstön kehittämisohjelmien avulla Stora Enso pystyy hallitsemaan osaamis- ja koulutusriskiä. Vuosittain suoritettavan seuraajasuunnitelman avulla pyritään minimoimaan riskiä menettää organisaation avainhenkilöitä.

Ilmastonmuutosriskit

Stora Enso osallistuu ilmastonmuutoksesta aiheutuvien vaikutusten lieventämiseen hakemalla aktiivisesti ratkaisuja, joilla se pystyy pienentämään toimintoistaan aiheutuvaa hiilijalanjälkeä. Stora Enso hallitsee ilmastonmuutokseen liittyviä riskejä etsimällä puhtaita, edullisia ja turvallisia tuotannon ja kuljetusten energianlähteitä, ja vähentämällä energian kokonaiskulutusta. Lisäksi energiatehokkuuden lisääminen, hiiliineutraalien biopoltoaineiden ja yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotannon käyttäminen sekä hiilidioksidin sitoutuminen metsään ja puutuotteisiin auttavat hidastamaan ilmastonmuutosta. Puutuotteilla voidaan korvata muita hiili-intensiivisempiä tuotteita.

Hallintoriskit

Stora Enso on suuri kansainvälinen yritys, jossa on monenlaisia toiminnallisia ja juridisia rakenteita. Tämän vuoksi on tärkeää, että konsernilla on selkeät hallinnointiohjeet. Stora Enson konsernihallinnointiohjeissa on määritelty eri hallintoelinten tehtävät ja vastuut. Tarkoituksena on varmistaa kaikkien tärkeiden asioiden ja päätösten johdonmukainen käsittely.

Stora Enson viestintäpolitiikka korostaa läpinäkyvyyden, uskottavuuden, vastuullisuuden, proaktiivisuuden ja vuorovaikutuksen tärkeyttä. Periaatteet laadittiin konsernin viestintäkäytäntöjen perusteella, jotka noudattavat lakeja ja asetuksia.

Operatiiviset riskit

Markkinariskit

Kysyntään, hintoihin, kilpailuun, asiakkaisiin, tavarantoimittajiin ja raaka-aineisiin liittyviä riskejä seurataan säännöllisesti liiketoiminta-alueissa ja -yksiköissä osana normaalia liiketoimintaa. Näitä riskejä seurataan ja arvioidaan myös talous- ja strategia -osastolla. Tavoitteena on luoda laajempi kuva konsernin tuotantorakenteesta ja yleisestä pitkän aikavälin kannattavuuspotentiaalista.

Tuotehinnat ovat tällä toimialalla yleensä syklisiä ja niihin vaikuttaa toimialalla tapahtuvat kapasiteetti- ja tuotantomuutokset. Kysyntä vaikuttaa tuotehintoihin, joihin heijastuu myös talouden yleinen kehitys ja varastotasot. Hintamuutokset eroavat tuotteiden ja maantieteellisten alueiden välillä.

Muutokset raaka-aine- ja energiakustannuksissa saattavat myös vaikuttaa kannattavuuteen. Kuidun osuus on noin 28 % ja energian noin 10 % Stora Enson kokonaiskustannuksista.

Seuraava taulukossa ovat Stora Enson tärkeimmät kustannustekijät:

Kustannusten ja liikevaihdon jakauma

Kustannukset	% kokonaiskustannuksista	% liikevaihdesta
Logistiikka ja komissiot	10	10
Tuotantokustannukset		
Kuitu	28	27
Kemikaalit ja täyteaineet	10	9
Energia	10	10
Tuotantopalvelut ja materiaalit	9	9
Henkilöstö	15	15
Muut	12	11
Poistot ja arvonalennukset	6	6
Yhteensä	100	97
Yhteensä, milj. euroa	10 723	11 029

Hyödykkeiden ja energian hintariski

Stora Enso on riippuvainen ulkopuolisista maakaasun- ja hiilentoimittajista. Ulkopuolisilta toimittajilta tulee myös suurin osan konsernin kuluttamasta sähköstä. Näistä seikoista johtuen Stora Enso altistuu energian markkinahinnan muutoksille ja häiriöille toimitusketjussa. Ulkopuoliset toimittajat kattoivat noin 44 % Stora Enson sähkön tarpeista Suomessa ja Ruotsissa vuonna 2008. Vastaava luku Manner-Euroopassa oli 60 %.

Konsernilla on johdonmukainen ja pitkäaikainen energian suojausstrategia. Hinta- ja tarjontariskiä hallitaan pitkäaikaisten toimitussopimusten ja johdannaisten avulla. Konserni suojaa hintariskiä raaka-aine- ja lopputuotemarkkinoilla ja tukee osaltaan kyseisten markkinoiden kehitystä.

Työmarkkinaseisaukset

Merkittävä osa Stora Enson työntekijöistä on ammattijärjestöjen jäseniä. Konserni saattaa joutua mukaan työsuojelusuhteisiin, jotka voivat häiritä toimintoja ja joilla voi olla haitallisia vaikutuksia sen liiketoimintaan, taloudelliseen asemaan tai kannattavuuteen. Näin voi tapahtua etenkin aikana, jolloin yksiköiden myyntien ja sulkemisten takia toteutetaan uudelleenjärjestelyitä ja henkilöstöä vähennetään. Ammattijärjestöt edustavat suurinta osaa työntekijöistä ja voimassa on useita työehtosopimuksia niissä maissa, joissa Stora Enso on toimintaa. Näin ollen suhteilla ammattijärjestöihin on tärkeä merkitys.

Toimitusketjuun liittyvät riskit

Stora Ensolle on tärkeää, että se pystyy hallitsemaan toimittajiin ja alihankkijoihin liittyviä riskejä. Investointien ja tuotannon tehokkuuden kannalta on tärkeää, että toimittajat pystyvät vastaamaan asetettuihin laatu- ja toimitusaikavaatimuksiin. Koska toimittajat ja alihankkijat ovat osa Stora Enson arvoketjua, tulee niiden noudattaa Stora Enson yritys vastuuvaatimuksia. Yritysvastuuasioiden heikko hallinta toimitusketjussa voi vahingoittaa Stora Enson mainetta.

Informaatioteknologiariskit (IT-riskit)

Stora Enson liiketoimintaympäristössä informaation pitää olla helposti saatavilla tukeakseen liiketoimintaprosesseja.

Stora Enson IT-toiminto tarjoaa IT-riskien hallintajärjestelmän, jonka avulla voidaan tunnistaa IT-riskit ja sääntelyiden vaatimukset. Liiketoimintasovellusten, IT-infrastruktuurin ja IT-prosessien yhtenäistäminen on tärkeä kulmakivi IT-riskien hallinnassa. Nämä toimenpiteet lieventävät niin sisäiseen valvontaan ja taloudelliseen raportointiin kuin myös koko tuotantoympäristön toimintaan liittyviä riskejä.

Vahinkoriskit

Ympäristöriskit

Ympäristölainsäädännöstä ja -määräyksistä saattaa aiheutua Stora Ensolle huomattavia lupa- ja ympäristövaatimusten noudattamiseen tai ympäristön puhdistamiseen liittyviä kustannuksia, jotka voivat vaikuttaa konsernin voittomarginaaleihin ja tulokseen. Ympäristöhallintajärjestelmien ja yritysostojen ja -myyntien yhteydessä suoritettavien due diligence -menettelyiden avulla minimoidaan ympäristöriskkejä. Lisäksi käytetään myös vastuusitoumuksia, kun tehokkaat ja asianmukaiset maaperänpuhdistusprojektit ovat tarpeellisia. Maaperänpuhdistukset liittyvät luonnollisesti tehtaiden sulkemisiin.

Kilpailulainsäädäntöön liittyvät riskit

Stora Enson ohjelmaa kilpailulainsäädännön noudattamiseksi päivitetään jatkuvasti, ja uusin versio on päivitetty 1.8.2006. Ohjelmassa korostetaan, että Stora Enso kannattaa vapaata ja rehtiä kilpailua, ja on sitoutunut kilpailulakien noudattamiseen. Sitoumus on myös oleellinen osa yhtiön toimintaohjeita ja liiketoiminnan periaatteita. Konsernin toimintaohjeiden ja koulutuksen kautta Stora Enso jatkaa työtään osoittaakseen sitoutumisensa kilpailulainsäädännön noudattamiseen.

Omaisuuks- ja liiketoiminnan keskeytysriskit

Stora Ensolle on tärkeää tuotantolaitosten suojaaminen, jotta voidaan välttää yllättäviä tuotannonkeskeytyksiä. Järjestelmällisten menetelmien avulla voidaan tunnistaa, mitata ja valvoa erityyppisiä riskejä. Stora Enson riskienhallintatoiminto käsittelee näitä asioita yhdessä vakuutusyhtiöiden kanssa. Tuotantoyksiköissä suoritetaan vuosittain teknisiä riskiarvioita. Näiden lisäksi on olemassa riskienhallintapolitiikka ja käytössä on erilaisia riskien arviointityökaluja ja erityisiä vahinkojen ehkäisyohjelmia.

Suunnitellut kunnossapitoseisokit ja muut työt ovat tärkeitä ylläpidettäessä koneistoa hyvässä kunnossa.

Tärkeää on myös tasapainon löytäminen koskien riskien hyväksymistä ja välttämistä, lieventämistä tai siirtämistä. Riskienhallintatoiminnon vastuulla on varmistaa, että konsernilla on riittävä vakuutus-suoja ja tukea yksiköitä vahinkojen ehkäisytyössä. Riskien kokonaiskustannusten optimointia helpottamaan käytetään konsernin omia malleja.

Tuoteturvallisuus

Stora Enson paperia ja kartonkia käytetään muun muassa erilaisissa elintarvikepakkauksissa, jolloin elintarvike- ja kuluttajaturvallisuus on tärkeää. Näitä tuotteita valmistavat tehtaat ovat laatineet tai ovat laatimassa sertifoituja hygieniäjärjestelmiä, jotka perustuvat riski- ja vahinkoanalyysiin. Lisäksi kaikilla Stora Enson tehtailla on sertifioitunut ISO-laatu- ja ympäristöjärjestelmät.

Työterveys- ja työsuojeluriskit

Stora Enson tavoitteena on saavuttaa nollaraja tapaturmien ja työhön liittyvien sairaspotenssien saralla, ja että yhtiöllä on terve ja työkykyinen henkilöstö. Työhön liittyvät tapaturmat aiheuttavat henkilölle vahinkoa sekä usein tilapäisiä tuotanto- ja toimintakatkoksia. Työterveys- ja työsuojelujärjestelmien ja riskikartoitusten avulla voidaan parantaa turvallisuutta ja varmistaa toimintojen jatkuminen. Stora Enso pitää myös varautua maailmalla leviäviin epidemioihin ja pandemioihin.

Henkilöstön turvallisuusriskit

Henkilöstön turvallisuudesta ei voida koskaan tinkiä, joten Stora Enson tulee olla tietoinen mahdollisista turvallisuusriskeistä ja ohjeistaa henkilöstöä näiden varalta. Riskit voivat liittyä esimerkiksi matkusteluun, työskentelyyn ja oleskeluun maissa, joissa turvallisuustaso on alhainen ja rikollisuus yleistä. Liiketoiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää panostaa avainhenkilöiden turvallisuuteen.

Luonnonkatastrofit

Stora Enson on tiedostettava, että luonnonkatastrofit kuten myrskyt, tulvat, maanjäristykset ja tulivuorten purkaukset voivat vahingoittaa konsernin omaisuutta ja vaikuttaa sen toimintaan. Suurin osa konsernin omaisuudesta sijaitsee kuitenkin alueilla, joissa tulvien, maanjäristysten ja tulivuorten purkausten todennäköisyys on pieni. Luonnonkatastrofeista aiheutuvia seuraamuksia voidaan lieventää laatimalla etukäteen hätä- ja liiketoiminnan jatkuvuussuunnitelmat yhdessä viranomaisten kanssa.

Rahoitusriskit

Korkoriski

Korkotason vaihtelut vaikuttavat konsernin korkokuluihin. Talouden suhdanneherkkyyden vuoksi konsernin korkoriskejä pyritään hallitsemaan sovittamalla yhteen rahoituskustannukset ja operatiivisen toiminnan tuotto.

31.12.2008 tilanteen mukaisesti yhden prosenttiyksikön muutos korkotasossa aiheuttaisi 16,0 (31,0) milj. euron vaikutuksen vuotuisissa nettokorkokuluissa olettaen, että lainojen duraatio ja konsernin rahoitusrakenne pysyvät ennallaan vuoden aikana. Konsernin vaihtuvakorkoinen nettovelkapositiio rahavarat pois lukien, sisältäen koronvaihtosopimusten muuttuvan osan, oli yhteensä noin 2,2 (4,0) mrd. euroa. Keskimääräinen koron uudelleenmääräytymiskausi oli noin 4,0 (2,9) kuukautta. Konsernin korollisten nettovelkojen, mukaan lukien kaikki korkojohdannaiset mutta ei rahavaroja, koron keskimääräinen uudelleenmääräytymiskausi oli noin 1,6 (1,0) vuotta.

Valuuttariski

Konserni on alttiina valuuttariskille, joka aiheutuu sen toiminta- ja raportointivaluutta euroa vastaan tapahtuvista valuuttakurssimuutoksista. Valuuttariski tarkoittaa valuuttakurssivaihteluiden vaikutusta konsernin tuloslaskelmaan eli valuuttakurssien vaikutusta odotettuihin tuleviin kassavirtoihin. Konsernin toimintaohjeena on suojata puolet tärkeimpien valuuttojen määräisistä ennustetuista kassavirroista. Valuuttariskin tärkeimmät syyt ovat Stora Enson tuotantolaitosten maantieteellinen sijainti, raaka-aineen hankinta ja euroalueen ulkopuolelle suuntautuva myynti. Tärkeimmät valuutat näissä tapauksissa ovat Ruotsin kruunu, Yhdysvaltain dollari ja Ison-Britannian punna.

Jos euron ja Ruotsin kruunun arvossa tapahtuu 10 % muutos suhteessa Yhdysvaltain dollariin ja Ison-Britannian punnaan ja muut muuttujat pysyvät ennallaan, liiketulos ennen poistoja ja osakkuusyritysten tulosta muuttuu noin 16 (28) milj. eurolla pääasiassa dollarimääräisten myyntisaamisten kertamuunnoksesta aiheutuvien valuuttakurssivoittojen ja -tappioiden vuoksi.

Muuntoriski

Ulkomaisten tytär- ja osakkuusyritysten taseet sekä ulkomaan valuuttamääräiset myytävissä olevat rahoitusvarat muunnetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Konsernin pääomaan voi siis kohdistua valuuttakurssivaihteluiden aiheuttamia riskejä.

Jos Ruotsin kruunun kurssi muuttuu 5 % ja Yhdysvaltain dollarin ja Brasilian realin kurssi muuttuu 10 % euroa vastaan, vaikutus konsernin omaan pääomaan on 91 milj. euroa suojausten jälkeen.

Stora Enso suojautuu muuntoriskeiltä rahoittamalla hyödykkeitä ja tuotantolaitoksiaan aina kun mahdollista samassa valuutassa kuin ne ovat. Konserni käyttää valuuttatermiinisopimuksia ja valuuttaopioita suojautuakseen muuntoriskeiltä.

Maksuvalmius- ja uudelleenrahoitusriski

Varainhankintariskillä tarkoitetaan riskiä rahoituksen saatavuudesta tietyllä hetkellä. Stora Enson rahoitustoiminnan periaatteisiin kuuluu, että nostettujen lainojen ja lyhytaikaisia lainoja kattavien nostamattomien luottolimiittien keskimääräinen maturiteetti tulee olla neljästä seitsemään vuotta. Lisäksi konsernilla tulee olla nostamattomia luottolimiittejä kattamaan suunnitellut rahoitustarpeet, pitkäaikaisten lainojen lyhennyserät, yritystodistuslainat ja muut lyhytaikaiset luotot.

Luottoluokitukset ovat tärkeä edellytys rahoituksen turvaamiseksi. Stora Enso varmistaa oikean luokituksen ja sen, että luottoluokituslaitoksilla on oikeat tiedot konsernin strategiasta ja suorituskyvystä, järjestämällä säännöllisesti johdon tapaamisia näiden laitosten kanssa.

Vastapuoliriski

Vastapuoliriski tarkoittaa sitä, että Stora Enson tekemiin rahoitussopeuksiin kohdistuu vastapuolen taloudellisesta tilanteesta aiheutuva riski. Riskiä minimoidaan toimimalla vain johtavien rahoituslaitosten ja sellaisten yritysten kanssa, joilla on korkea luottoluokitus, tekemällä sijoituksia vain taloudelliselta tilanteeltaan vakaiden laitosten tai yritysten likvideihin käteisrahastoihin sekä vaatimalla emoyhtiöltä vakuudet, kun toimitaan luottoluokituksen saaneen yhtiön tytäryritysten kanssa.

Ulkoisten vastapuolien luottoluokituksen tulee olla vähintään A-(pankit) tai BBB (hyödykkeitä myyvät yritykset). Ulkoisten vastapuolien kanssa tehdään ISDA-/FEMA-puitesopimus tai vastaava.

Asiakkaiden luottoriski

Luottoriski on konsernin altistuminen mahdollisuudelle, että asiakas ei täytä vastuusitoumuksiaan Stora Ensolle.

Päämarkkina-alueilla Länsi-Euroopassa sekä Kanadassa ja Yhdysvalloissa asiakkaat vakuutetaan asiakasluottovakuutuksella. Muilla markkinoilla luottoriskiä pienennetään käyttämällä muun muassa remburseja, ennakkomaksuja ja pankkitakuita. Lisäksi käytössä on vientitakuita, jotka kattavat sekä poliittisen että kaupallisen riskin. Vientitakuut koskevat yksittäisiä OECD-maiden ulkopuolisia asiakkaita.

Lisätietoja rahoitusriskien hallinnasta on tilinpäätöksen liitteessä 26.

Ympäristöasiat

Stora Enson ympäristökulut olivat yhteensä 184 (178) milj. euroa vuonna 2008. Ne sisältävät ympäristöverot, maksut, korvaukset, lupiin liittyvät kustannukset, korjaus- ja kunnossapitokustannukset sekä kemikaalit ja materiaalit, mutta eivät korkoja tai poistoja.

Ympäristövaraukset 31.12.2008 olivat yhteensä 80,5 (67,4) milj. euroa ja ne aiheutuivat pääasiassa elohopean ja muiden saasteiden poistamisesta Ruotsin ja Suomen tehdasalueilla.

Tällä hetkellä ei ole vireillä ympäristöasioihin liittyviä korvausvaatimuksia, joilla voisi olla olennainen negatiivinen vaikutus konsernin taloudelliseen tilanteeseen.

Vuonna 2008 merkittäviä ympäristöinvestointeja tehtiin Hylten tehtaalla Ruotsissa, Uetersenin tehtaalla Saksassa sekä Enocellin tehtaalla Suomessa. Hylten tehtaalla investoitiin yhden kattilan uusimiseen, joka mahdollistaa erityyppisten polttoaineiden käytön. Näin fossiiliset polttoaineet voidaan korvata biopolttoaineilla. Uetersenin tehtaaseen asennettiin uusi jäädytystorni, jonka tarkoituksena on pienentää vedenkulutusta 800 m³ päivässä. Enocellin tehtaalle rakennettiin uusi kaatopaikka ja vanha kaatopaikka suljettiin vuonna 2008.

Ympäristötyön pohjana ovat konsernin yritysvaluupoliittika sekä konsernitason tavoitteet. Konsernissa on käytössä ulkopuolisten tahojen sertifioimia ympäristönhallintajärjestelmiä, joiden avulla voidaan määrittää mitattavia tavoitteita sekä valvoa ympäristötyön tuloksia ja raportoida niistä. Kaikki Stora Enson sellu-, paperi- ja kartonkitehtaat ovat ISO 14001 -sertifioituja ja/tai EMAS-rekisteröityjä, lukuun ottamatta Brasiliassa sijaitsevaa Arapotin tehdasta, jonka ISO 14001 -sertifiointi on kesken. Konsernin politiikan mukaisesti kaikki konsernin ostamat yritykset ja yksiköt ISO 14001 -sertifioidaan ja/tai EMAS-rekisteröidään mahdollisimman nopeasti.

Konsernitason tavoitteita asetetaan päästöille ilmaan, prosessiveden käyttöön ja kaatopaikkajätteen määrälle. Kaikki ympäristötavoitteet suhteutetaan tuotantoon, ja ne koskevat vain sellu-, paperi- ja kartonkiyksiköitä. Näitä tavoitteita ollaan tarkistamassa erityisesti niissä yksiköissä, joissa tavoitteet on jo saavutettu.

Suurin osa Stora Enson aiheuttamista päästöistä ilmaan johtuu polttoaineiden käytöstä paperinvalmistukseen tarvittavan energian tuotannossa. Polttoaineiden käytöstä vapautuu ilmaan hiilidioksidia (CO₂), rikkidioksidia (SO₂) ja typen oksideja (NO_x). Rikkidioksidi ja typen oksidit voivat edistää maaperän ja veden happamoitumista sekä heikentää paikallista ilmanlaatua. Stora Enso pyrkii pienentämään päästöjä ilmaan maksimoimalla uusiutuvan energian käytön, tehostamalla energiankäyttöä ja tuotantoa sekä käyttämällä pitkälle kehitettyjä prosessinhallintatekniikoita, jotka tehostavat pesulaitteiden ja kattiloiden toimintaa.

Stora Enso on asettanut hiilidioksidipäästöjen alentamisen tavoitteeksi 20 % vuoden 2006 tasolta vuoteen 2020 mennessä. 20 % vähennys kattaa tuotannon suorat päästöt sekä ostosähkön ja -lämmön epäsuorat päästöt.

Stora Enson rikkidioksidipäästöt vähenivät edelleen vuonna 2008. Konserni on jo saavuttanut tavoitteensa vähentää SO₂-kokonaispäästöjään 15 %:lla vuoteen 2009 mennessä vuoden 2004 tasosta. Konserni on vähentänyt suhteutettuja rikkidioksidipäästöjään 41 % ja typen oksidien päästöjä 8 % vuosina 2004–2008.

Vesi on olennainen osa Stora Enson tuotantoprosesseja. Tehtaissa tarvittavasta vedestä noin 99 % saadaan järvistä ja joista, ja loput 1 % saadaan kunnallisista vesilähteistä ja pohjavesistä. Tehtaiden

jätevedenpuhdistusjärjestelmät kierrättävät vettä tehtaissa useita kertoja ja vähentävät siten tarvittavan veden määrää.

Konsernitason tavoite prosessiveden käytön vähentämisestä 10 % vuoden 2005 tasosta vuoden 2010 loppuun mennessä eteni hyvin vuonna 2008. Kahtena edellisvuonna tavoitteessa edettiin vain vähän. Suhteutettu prosessiveden kulutus on tällä hetkellä vähentynyt 5 % vuoden 2005 tasosta.

Konsernin tavoitteena on vähentää jäteveden kemiallista hapenkulutusta (COD) 10 % vuoteen 2009 mennessä vuoden 2004 lähtötasosta. COD-luvulla mitataan orgaanisten yhdisteiden määrää vedessä. Tuotantoon suhteutetut COD-päästöt vähenivät vuodesta 2007 ja ovat nyt 14 % pienemmät kuin vuonna 2004.

Orgaanisiin yhdisteisiin sitoutuneen kloorin (AOX) pitoisuus kertoo jäteveden sisältämän, orgaanisiin yhdisteisiin sitoutuneen kloorin tai muiden halogeenien määrän. Vuonna 2008 konsernin tuotantoon suhteutetut AOX-päästöt vähenivät 2 % vuoden 2004 tasosta. AOX-päästöjen vaihtelu on pysynyt tavoitetasoissa viiden viime vuoden aikana.

Sekä typen että fosforin tuotantoon suhteutetut päästöt vähenivät vuonna 2008. Ajanjaksolla 2004–2008 sekä typen että fosforin tuotantoon suhteutetut päästöt vähenivät, typen osalta 20 % ja fosforin osalta 39 %.

Stora Enson tuotantoprosesseissa syntyvistä kiinteistä jätteistä tärkeimmät ovat puunkäsittelystä ja kuorimosta tuleva puujäte, jäteveden puhdistamolta tuleva liete, energiantuotannosta syntyvä tuhka ja sellukemikaalien talteenotosta tuleva meesa.

Kaatopaikkajätteen kokonaismäärä pysyi edellisvuotisella tasolla, mutta tuotantoon suhteutettu määrä kasvoi 12,3:sta 13,1 kiloon tonnilta. Tämä selittyy sellun, paperin ja kartongin kokonaistuotannon pienenemisellä vuonna 2008. Tavoite tuotantoon suhteutetun kaatopaikkajätteen määrän vähentämisestä 10 %:lla vuoteen 2009 mennessä vuoden 2004 alkuvuodesta on kuitenkin jo saavutettu, sillä vuonna 2008 kaatopaikkajätteen määrä oli 13 % pienempi kuin vuonna 2004.

Stora Enson sellun, paperin ja kartongin tuotantoyksiköissä syntyi 3 626 tonnia ongelmajätettä vuonna 2008 eli vähemmän kuin vuonna 2007, jolloin ongelmajätettä syntyi 3 982 tonnia. Stora Enson tuotannossa syntyviä ongelmajätteitä ovat jäteöljyt, liuottimet, maalit, laboratoriokemikaalit ja paristot. Ongelmajätteet poltetaan energian tuottamiseksi tai käsitellään ja hävitetään turvallisesti lainmukaisissa ongelmajätteen käsittely- tai polttolaitoksissa.

Stora Enso toimitti ympäristölupahakemukset kaikista tehtaiden sulkemisista kunkin maan lainsäädännön mukaisesti.

Kemijärven tehtaan tuotanto lopetettiin huhtikuussa 2008. Tehtaan biologisena jäteveden käsittelylaitoksena vuoteen 2006 asti toimineesta ilmastusaltaasta levisi tehtaan sulkemisen jälkeen alueelle pahaa hajua, joka aiheutui tilapäisestä hapenpuutteesta altaassa.

Osana ympäristölupahakemusta Stora Enso ehdotti toimenpiteitä ilmastusaltaan korjaamiseksi. Viranomaisten päätöstä asiaan ei ole vielä saatu. Konserni teki myös arvion saastuneista maa- ja pohja-vesialueista ja laati toimintasuunnitelman alueen puhdistamiseksi.

Varmennetut ympäristötiedot julkaistaan erillisessä yhtiön yritys vastuun tuloksista kertovassa raportissa (Sustainability Performance 2008).

Kilpailuviranomaisten tutkinta

Yhdysvaltain liittovaltion alueellisessa alioikeudessa pidetyn valamiesoikeudenkäynnin jälkeen vuonna 2007 todettiin, että Stora Enso ei ollut syyllistynyt toimintaan, josta Yhdysvaltain oikeusministeriö syytti sitä Yhdysvalloissa 2002 ja 2003 tapahtuneen päällystetyn aikakauslehtipaperin myynnin osalta. Samanaikaisesti tämän oikeusjutun kanssa Stora Enso on joutunut Yhdysvalloissa useiden vielä vireillä olevien joukkokanteiden kohteeksi.

Suomen kilpailuvirasto on tutkimuksen tuloksena esittänyt markkinaoikeudelle, että Stora Ensolle määrätään 30 milj. euron seuraamusmaksu kilpailulakien rikkomisesta raakapuun hankinnassa Suomessa vuosina 1997–2004. Oikeuskäsittelyn odotetaan alkavan vuoden 2009 aikana. Stora Enso katsoo esityksen olevan perusteeton.

Stora Enso ei ole tehnyt kirjanpidollista varausta, jolla varauduttaisiin edellä mainittujen tutkimusten ja joukkokanteiden kustannuksiin.

Muutokset konsernin johdossa ja organisaatorakenteessa

Stora Enso ilmoitti 25.8.2008 nimittäneensä Hannu Kasurisen puutuotteet liiketoiminta-alueen uudeksi johtajaksi ja konsernin johtoryhmän jäseneksi.

Stora Enso ilmoitti 1.9.2008 seuraavat johtoryhmän muutokset, jotka astuivat voimaan 1.10.2008.

- Talousjohtajan tehtävät siirtyivät varatoimitusjohtaja Hannu Ryöppöselältä Markus Rauramolle, joka toimi aiemmin konsernin rahoitusjohtajana. Hannu Ryöppösen jatkaa johtoryhmän jäsenenä kunnes jää eläkkeelle keuhkälä 2009. Hannu Ryöppösen vastualueet ovat konsernin strategia, yritysjärjestelyt, ostotoiminnot ja informaatioteknologia. Markus Rauramosta tuli johtoryhmän jäsen.
- Christer Ågren, jolle kuuluivat henkilöstöhallinto ja informaatioteknologia sekä Ruotsin maajohto, päätti siirtyä toisen yhtiön palvelukseen Stora Enson ulkopuolelle. Elisabet Salander Björklund otti henkilöstöhallinnon vastuulleen nykyisten tehtäviensä eli puun- ja sellunhankinnan sekä yritys vastuun lisäksi. Informaatioteknologia siirtyi Hannu Ryöppösen vastuulle.
- Kuluttajakassakartankilijetoiminta-alueen johtaja Mats Nordlander otti Kiinan ja muun Aasian aluevastuun, teollisuuspakkaukset liiketoiminta-alueen johtaja Veli-Jussi Potka Venäjän ja Elisabet Salander Björklund Latinalaisen Amerikan.
- Sanomalehti- ja kirjapaperiliiketoiminta-alueen johtaja Juha Vanhainen otti vastuulleen Suomen maajohtajuuden Aulis Ansaharjulta, joka jatkaa hienopaperiliiketoiminta-alueen johtajana. Elisabet Salander Björklund otti vastuulleen Ruotsin maajohtajuuden.

Osakepääoma

Vuoden aikana yhteensä 326 552 A-osaketta muunnettiin R-osakkeiksi. Viimeisin osakemuunto merkittiin kaupparekisteriin 14.11.2008.

31.12.2008 Stora Enson liikkeeseen laskettuja A-sarjan osakkeita oli 177 152 481 kappaletta ja R-sarjan osakkeita 612 386 018 kappaletta. Yhtiön omistuksessa ei ollut A-sarjan osakkeita. Yhtiön omistuksessa oli 918 512 R-sarjan osaketta, joiden nimellisarvo oli 1,6 milj. euroa. Omistusosuus vastaa 0,12 % yhtiön osakepääomasta ja 0,04 % äänimäärästä. Stora Enson liikkeeseenlaskettuja osakkeita oli yhteensä 789 538 499. Osakkeiden äänimäärä oli 238 391 083.

Omistusjakauma 31.12.2008

	% osakekannasta	% äänistä
Suomalaiset yhteisöt	12,5	20,9
Solidium Oy*	12,3	25,1
Suomalaiset yksityiset osakkeenomistajat	1,9	1,7
Ruotsalaiset yhteisöt	12,3	30,3
Ruotsalaiset yksityiset osakkeenomistajat	3,2	2,6
ADR-todistusten haltijat	10,9	3,6
Hallintarekisteröidyt (muut kuin suomalaiset/ruotsalaiset) osakkeenomistajat	46,9	15,8

* Kokonaan Suomen valtion omistama

Omistusmääräjakauma 31.12.2008

Lukumäärän mukaan, A-osake	Osakkeenomistajat	%	kpl	%
1–100	2 322	38,32	125 394	0,07
101–1 000	3 085	50,91	1 179 445	0,67
1 001–10 000	608	10,03	1 517 015	0,86
10 001–100 000	36	0,59	774 892	0,44
100 001–1 000 000	4	0,07	1 029 798	0,58
1 000 001–	5	0,08	172 525 937	97,39
Yhteensä	6 060	100,00	177 152 481	100,00

Lukumäärän mukaan, R-osake	Osakkeenomistajat	%	kpl	%
1–100	4 566	25,55	305 582	0,05
101–1 000	10 220	57,18	4 356 067	0,71
1 001–10 000	2 787	15,59	7 627 467	1,25
10 001–100 000	228	1,28	6 183 869	1,01
100 001–1 000 000	57	0,32	19 540 834	3,19
1 000 001–	14	0,08	574 372 199	93,79
Yhteensä	17 872	100,00	612 386 018	100,00

Euroclear Finlandin mukaan

Tilikauden jälkeiset tapahtumat

Stora Enso ilmoitti 12.1.2009 saaneensa samana päivänä ilmoituksen, että AXA S.A:n ja sen tytäryhtiöiden (AXA Group) omistamien osakkeiden osuus yhtiössä oli laskenut alle 10 %:iin osakepääomasta 5.1.2009.

Stora Enso ilmoitti 16.1.2009 nimittäneensä Lauri Peltolan yhtiön uudeksi viestintäjohtajaksi seuraamaan Kari Vainiota, joka jäi eläkkeelle vuoden 2008 lopussa. Lauri Peltola aloittaa Stora Enson palveluksessa vuoden 2009 toisella vuosineljänneksellä toimipaikanaan Helsinki. Hän raportoi Stora Enson toimitusjohtaja Jouko Karviselle.

Stora Enso ilmoitti 19.1.2009, että merkittävät paperin ja kartongin tuotannonrajoitukset sekä rajoitukset sellun ja sahatavaran tuotannossa jatkuvat vuoden 2009 ensimmäisen puoliskon aikana. Tämän lisäksi yhtiö rajoittaa tuotantoa puutuotteissa, kuten 30.10.2008 ilmoitettiin. Nämä tuotannonrajoitukset tehdään konsernin tuotteiden heikentyneen kysynnän vuoksi.

Lisäksi Stora Enso ilmoitti 19.1.2009 aloittavansa yt-neuvottelut lomautuksista Suomessa. Yt-neuvottelujen piirissä olevien henkilöiden määrä saattaa ylittää 5 000 henkilöä.

Stora Enso ilmoitti 29.1.2009, että yhtiö on valittu Global 100 listaan, johon on listattu maailman 100 vastuullisinta yritystä. Lista julkaistiin World Economic Forumissa Sveitsin Davosissa. Stora Ensoa pidetään yhtenä parhaimmista metsäsektorin yrityksistä ympäristö-, yhteiskuntavastuu- ja hallinnon riskien ja mahdollisuuksien johtamisessa.

Stora Enso ilmoitti 5.2.2009, että yhtiö muuttaa hallituksen, johdon ja henkilöstön palkkioita.

Stora Enso ilmoitti 5.2.2009 myös, että johtuen virheellisestä luokitelusta sidotun ja vapaan oman pääoman välillä omien osakkeiden mitätöinnin seurauksena vuosina 2001–2006, Stora Enso Oyj (emoyhtiö) on uudelleenluokitellut 1 511,9 miljoonaa euroa kertyneistä voittovaroista ylikurssirahastoon.

Uudelleenluokittelulla ei ollut vaikutusta emoyhtiön eikä konsernin omaan pääomaan. Liiketoiminnan näkymien huomattavan heikentymisen seurauksena yhtiö teki arvonalennuksia. Nämä arvonalennukset yhdessä uudelleenluokittelun kanssa vähensivät emoyhtiön jakokelpoisa varoja -410,7 milj. euroon.

Lyhyen aikavälin näkymät

Euroopassa konsernin kaikkien tuotteiden kysynnän ennustetaan pysyvän heikkona ja selkeästi huonompana kuin vuotta aiemmin ainakin vuoden 2009 ensimmäisen puoliskon ajan talouden taantumana vuoksi. Mainontaan käytettävä rahamäärä alkoi laskea jyrkästi vuoden 2008 neljännellä neljänneksellä, ja sen odotetaan pysyvän heikkona, mikä vähentää paperin kysyntää merkittävästi.

Kausiluonteiset tekijät ja asiakkaiden varastojen tyhjentäminen ilmoitettujen hinnankorotusten seurauksena vähentävät todennäköisesti sanomalehtipaperin kysyntää vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä. Väliaikaiset ja pysyvät tuotantokapasiteetin leikkaukset ovat kuitenkin parantaneet kysynnän ja tarjonnan tasapainoa erityisesti aikakauslehtipaperin ja päällystetyn hienopaperin markkinoilla. Joidenkin pakkaustuotteiden kysynnän odotetaan nousevan kausiluonteisesti jonkin verran ensimmäisen neljänneksen lopussa. Puutuotteiden markkinoiden odotetaan olevan erittäin heikot, sillä rakennustoiminta on hidastunut nopeasti kaikilla tärkeimmillä markkinoilla.

Euroopassa toteutetaan joitakin hinnankorotuksia paikallisissa valuutoissa vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä vuoden 2008 viimeiseen neljännekseen verrattuna erityisesti sanomalehtipaperissa, aikakauslehtipaperissa, päälystetyssä hienopaperissa ja kuluttajapakkauskartongeissa. Päälystämättömän hienopaperin hintapaineet kuitenkin todennäköisesti jatkuvat. Puutuotteiden ja useimpien teollisuuspakkausten hintoihin odotetaan kohdistuvan edelleen paineita. Sanomalehtipaperin hintojen ennustetaan laskevan Euroopan ulkopuolisilla vientimarkkinoilla.

Kiinassa päälystämättömän aikakauslehtipaperin ja hienopaperin kysynnän odotetaan olevan heikkoa hidastuvan talouskasvun ja asiakkaiden varastojen tyhjentämisen seurauksena. Päälystetyn aikakauslehtipaperin markkinoiden jatkuva heikkous vaikuttaa päälystämättömän aikakauslehtipaperin markkinoihin. Aikakauslehtipaperin hintojen odotetaan laskevan, ja hienopaperin hintoihin kohdistuu oletettavasti edelleen paineita. Kuluttajapakkauskartongin markkinoiden kehitys on epävarmaa Kiinan viimevuotisen maitoskandaalin jälkeen.

Latinalaisessa Amerikassa kausiluonteisten tekijöiden ja asiakkaiden korkeiden varastotasojen odotetaan hillitsevän päälystetyn aikakauslehtipaperin kysyntää, mikä pitää hinnat tasaisina.

Hallituksen ehdotus varojen jaosta

Emoyhtiön taseen mukaan jakokelpoisia varoja ei ole. Hallitus esittää varsinaiselle yhtiökokoukselle, että emoyhtiön vuoden 2008 tappio, 1 204,2 milj. euroa, kirjataan kertyneisiin voittovaroihin.

Hallitus on päättänyt ehdottaa yhtiökokoukselle, että 0,20 euroa osakkeelta, yhteensä enintään 157 907 699,80 euroa, jaetaan osakkeenomistajille emoyhtiön ylikurssirahastosta. Jos ehdotus hyväksytään, maksetaan jaettava määrä sen jälkeen kun Patentti- ja rekisterihallitus on myöntänyt luvan ylikurssirahaston alentamiselle, minkä oletetaan tapahtuvan aikaisintaan heinäkuussa 2009. Varojenjaon täsmäytys- ja maksupäivän yksityiskohdat päätetään yhtiökokouksessa.

Varsinainen yhtiökokous

Varsinainen yhtiökokous pidetään keskiviikkona 1.4.2009 klo 16.00 (Suomen aikaa) Marina Congress Centerissä osoitteessa Katajanokanlaituri 6, Helsinki.

Konsernin tuloslaskelma

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Liite	2008	2007	2006
Jatkuvat toiminnot				
Liikevaihto	3	11 028,8	11 848,5	11 460,4
Liiketoiminnan muut tuotot	6	120,2	88,4	360,0
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos		-78,1	81,0	-14,3
Biologisten hyödykkeiden nettomuutos	14	-18,2	7,5	-2,2
Materiaalit ja palvelut		-6 815,7	-7 051,5	-6 371,9
Toimituskulut ja komissiot		-1 127,1	-1 133,9	-1 193,2
Henkilöstökulut	7	-1 669,1	-1 712,9	-1 728,1
Liiketoiminnan muut kulut	6	-752,6	-761,9	-846,5
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	15	7,6	341,3	88,0
Poistot ja arvonalentumiset	12	-1 422,4	-1 529,6	-1 043,8
Liiketulos	3	-726,6	176,9	708,4
Rahoitustuotot	9	356,7	161,9	274,1
Rahoituskulut	9	-523,9	-318,6	-289,0
Tulos ennen veroja		-893,8	20,2	693,5
Tuloverot	10	214,8	-7,4	-6,2
Tilikauden tulos: Jatkuvat toiminnot		-679,0	12,8	687,3
Tilikauden tulos verojen jälkeen: Lopetetut toiminnot	5	4,3	-225,2	-98,1
Tilikauden tulos: Koko liiketoiminta		-674,7	-212,4	589,2
Jakaantuminen omistajille:				
Emoyhtiön osakkeenomistajille	20	-673,4	-214,7	585,0
Vähemmistöosuudet	21	-1,3	2,3	4,2
Tilikauden tulos		-674,7	-212,4	589,2
Osakekohtainen tulos				
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, Koko liiketoiminta, euroa	33	-0,85	-0,27	0,74
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos, Jatkuvat toiminnot, euroa	33	-0,86	0,01	0,87

Oheiset liitetiedot ovat osa konsernitilinpäätöstä.

Konsernin laskelma kirjatusta tuotoista ja kuluista

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Liite	2008	2007	2006
Etuuspohtajasten järjestelyjen vakuutusmatemaattiset voitot / (tappiot)	22	-12,7	17,3	135,1
Verot vakuutusmatemaattisista muutoksista	10, 22	-3,3	-6,3	-46,6
Myytavissa olevien varojen käyvän arvon nettomuutokset	28	-398,0	217,3	251,6
Valuuttasuojaukset	28	-145,4	-4,3	20,3
Hyödykesuojaukset	28	-166,9	9,9	-65,6
Osakkuusyritysten suojaukset	28	-9,4	5,1	11,1
Verot suoraan omaan pääomaan kirjattujen nettotulojen muutoksista	10, 28	93,3	-3,2	50,2
Ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten muuntoerojen muutokset	29	-296,0	-85,3	-86,4
Ulkomaisten yksiköiden nettosijoitusten suojaukset	29	1,3	53,7	118,0
Verot ulkomaisten yksiköiden nettosijoitusten suojauksista	10, 29	-1,1	-13,2	-30,7
Suoraan omaan pääomaan kirjatut tuotot ja kulut		-938,2	191,0	357,0
Pääomaerät tuloslaskelmassa				
Kertyneet muuntoerot	5, 6, 29	-32,6	508,1	-5,8
Ulkomaisten yksiköiden nettosijoitusten suojaukset	5, 6, 29	0,3	-646,8	-
Verot ulkomaisten yksiköiden nettosijoitusten suojauksista	5, 10, 29	-0,1	191,4	-
Suoraan omaan pääomaan kirjatut tuotot ja kulut		-970,6	253,7	351,2
Tilikauden tulos		-674,7	-212,4	589,2
Tilikauden kirjatut tuotot ja kulut yhteensä		-1 645,3	31,3	940,4
Jakaantuminen omistajille:				
Emoyhtiön osakkeenomistajille				
Jatkuvat toiminnot		-1 648,3	269,1	1 031,1
Lopetetut toiminnot		4,3	-240,1	-94,9
Koko liiketoiminta		-1 644,0	29,0	936,2
Vähemmistöosuudet	21	-1,3	2,3	4,2
Tilikauden kirjatut tuotot ja kulut yhteensä		-1 645,3	31,3	940,4

Oheiset liitetiedot ovat osa konsernitilinpäätöstä.

Konsernin tase

31.12.

Milj. euroa	Liite		2008	(oikaistu) 2007	(oikaistu) 2006
Varat					
Pitkäaikaiset varat					
Liikearvo	O	13	207,6	502,7	906,8
Muut aineettomat hyödykkeet	O	13	77,5	159,1	170,4
Maa-alueet, rakennukset, koneet ja kalusto	O	13	5 413,7	6 476,7	9 153,6
		13	5 698,8	7 138,5	10 230,8
Biologiset hyödykkeet	O	14	133,6	88,7	111,5
Päästöoikeudet	O		67,0	5,2	98,1
Osuudet osakkuusyrityksissä	O	15	1 042,5	1 154,5	805,2
Myytavissa olevat julkisesti noteeratut osakkeet	I	16	154,9	161,8	41,2
Myytavissa olevat muut osakkeet	O	16	954,3	1 260,8	794,3
Pitkäaikaiset lainasaamiset	I	19	130,3	126,5	149,2
Laskennalliset verosaamiset	T	10	74,5	63,7	53,5
Muut pitkäaikaiset varat	O	17	16,2	22,6	61,1
			8 272,1	10 022,3	12 344,9
Lyhytaikaiset varat					
Vaihto-omaisuus	O	18	1 693,6	1 992,6	2 019,5
Versaamiset	T	10	25,0	34,3	66,6
Lyhytaikaiset korottomat saamiset	O	19	1 583,2	2 063,1	2 156,6
Korolliset saamiset	I	19	251,1	227,8	185,5
Rahavarat	I		415,8	970,7	609,0
			3 968,7	5 288,5	5 037,2
Varat yhteensä			12 240,8	15 310,8	17 382,1
Oma pääoma ja velat					
Emoyhtiön osakkeenomistajille kohdistuva oma pääoma					
Osakepääoma		20	1 342,2	1 342,2	1 342,2
Ylikurssirahasto (uudelleen luokiteltu)			2 037,5	2 037,5	2 039,9
Vararahasto			238,9	238,9	238,9
Omat osakkeet		20	-10,2	-10,2	-10,5
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot		28	334,0	960,4	735,6
Kertyneet muuntoerot		29	-443,8	-115,6	-132,0
Kertyneet voittovarot (oikaistu)			2 768,8	3 355,1	3 118,0
Tilikauden tulos			-673,4	-214,7	585,0
			5 594,0	7 593,6	7 917,1
Vähemmistöosuudet		21	56,5	71,9	103,5
Oma pääoma yhteensä			5 650,5	7 665,5	8 020,6
Pitkäaikaiset velat					
Työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuksiin liittyvät varaukset	O	22	299,0	327,3	763,1
Muut varaukset	O	24	202,3	135,9	308,3
Laskennalliset verovelat	T	10	277,5	582,0	793,0
Korollinen pitkäaikainen velka	I	27	3 007,8	3 354,8	4 081,0
Muut pitkäaikaiset korottomat velat	O	25	28,5	52,7	76,2
			3 815,1	4 452,7	6 021,6
Lyhytaikaiset velat					
Korollisten velkojen lyhennyserät	I	27	437,4	513,1	630,2
Korolliset velat	I	27	587,7	482,2	217,3
Käytössä olevat luottolimiitit	I		43,2	91,4	299,4
Lyhytaikaiset korottomat velat	O	25	1 602,1	1 971,3	1 992,5
Verovelat	T	10	104,8	134,6	200,5
			2 775,2	3 192,6	3 339,9
Oma pääoma ja velat yhteensä			12 240,8	15 310,8	17 382,1

Omaa pääomaa ja muita pitkäaikaisia korottomia velkoja on oikaistu ja oman pääoman eriä uudelleen luokiteltu (ks. kohta Laatomisperiaatteet liitteessä 1, Tilinpäätöksen laatomisperusteet).

O-kirjaimella merkityt erät sisältyvät sidottuun pääomaan. I-kirjaimella merkityt erät sisältyvät korollisiin nettovelkoihin. T-kirjaimella merkityt erät sisältyvät verovelkaan.

Oheiset liitetiedot ovat osa konsernitilinpäätöstä.

Konsernin rahoituslaskelma

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Liite	2008	2007	2006
Liiketoiminnan rahavirta				
Tilikauden tulos		-674,7	-212,4	589,2
Tulos kirjattujen tuottojen ja kulujen laskelmasta				
Valuuttajohdannaiset	28	-145,6	-3,7	21,7
Hyödykesuojaukset	28	-160,0	11,8	-70,2
Ulkomaisten yksiköiden nettosijoitusten suojaukset		24,7	-4,5	-10,7
Oikaisuerät:				
Verot	10	-212,7	196,1	42,6
Poistot ja arvonalentumiset:	12	1 468,5	1 881,3	1 257,7
Biologisten hyödykkeiden muutos	14	18,2	-7,5	2,2
Optioiden ja optioiden suojausinstrumenttien käyvän arvon muutos		6,1	23,6	7,9
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	15	-7,6	-342,7	-87,3
Aineelliset ja aineettomien hyödykkeiden ja sijoitusten myyntivoitot/-tappiot	6	-12,5	-36,0	-201,2
Kuluiksi kirjatut kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaukset	5, 6, 29	-32,3	-138,8	-5,8
Nettorahoitustulot	9	172,7	266,2	104,0
Osakkuusyritysten osinkotuotot	15	13,5	31,8	5,6
Saadut korot		26,9	21,0	23,4
Maksetut korot		-191,2	-261,9	-247,5
Saadut osingot	9	0,2	0,4	1,3
Muut rahoituserät, netto		211,3	-82,4	-11,5
Saadut / (maksetut) tuloverot	10	25,5	-111,6	-215,4
Nettokäyttöpääoman muutos ilman ostettuja tai myytyjä liiketoimintoja		81,5	-330,9	289,0
Liiketoiminnan rahavirta		612,5	899,8	1 495,0
Investointien rahavirta				
Ostetut konserniyritysten osakkeet	4	-4,5	-71,4	-329,8
Osakkuusyritysosuuksien hankinnat	15	-53,9	-91,6	-19,4
Myytävissä olevien sijoitusten hankinnat	16	-8,8	-14,3	-5,2
Investoinnit aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	3, 13	-648,3	-770,2	-559,1
Investoinnit biologisiin hyödykkeisiin	14	-58,3	-50,2	-24,3
Myödyt konserniyritykset	4	171,4	330,1	466,5
Osakkuusyritysosuuksien myynnistä saadut tulot	15	0,1	0,4	0,3
Myytävissä olevien sijoitusten myynnistä saadut tulot	16	15,6	15,9	209,1
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myynnistä saadut tulot	13	52,0	83,5	30,0
Pitkäaikaisten saamisten nettomuutos		-16,2	17,8	-21,3
Investointien rahavirta		-550,9	-550,0	-253,2
Rahoituksen rahavirta				
Pitkäaikaisten lainojen nostot		303,6	289,0	775,4
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset		-634,2	-799,5	-550,2
Lyhytaikaisten lainojen nettomuutos		4,0	1 145,4	-869,5
Maksetut osingot		-354,9	-354,9	-354,9
Investoinnit vähemmistöosuuksiin vähennettynä osingoilla	21	-4,2	7,0	6,6
Merkityt optiot		-	-2,4	-2,0
Omien osakkeiden hankinta		-	0,3	0,3
Rahoituksen rahavirta		-685,7	284,9	-994,3
Rahavarojen nettomuutos				
Rahavarat hankituissa yrityksissä		-	0,3	1,6
Rahavarat myydyissä yrityksissä		-31,3	-110,8	-20,2
Muuntoerot		148,7	45,5	-68,8
Rahavarat tilikauden alussa		879,3	309,6	149,5
Rahavarat tilikauden lopussa, netto		372,6	879,3	309,6
Rahavarat tilikauden lopussa				
Käytössä olevat luottolimiitit vuoden lopussa		-43,2	-91,4	-299,4
		372,6	879,3	309,6

Oheiset liitetiedot ovat osa konsernitilinpäätöstä.

Konsernin rahoituslaskelma Rahoituslaskelman liitetiedot

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Liite	2008	2007	2006
Nettokäyttöpääoman muutos:				
Varastojen muutos		49,5	-245,7	94,3
Korottomien saamisten muutos:				
Lyhytaikaiset		-38,9	-136,4	-0,2
Pitkäaikaiset		5,5	18,3	-36,6
Korottomien velkojen muutos:				
Lyhytaikaiset		-4,9	220,8	35,7
Pitkäaikaiset		59,8	-161,3	105,9
Lyhytaikaisten korollisten saamisten muutos		10,5	-26,6	89,9
		81,5	-330,9	289,0
Ei-kassavaikutteiset investoinnit				
Investoinnit yhteensä		658,3	-	-
Maksetut summat		-648,2	-	-
Rahoitusleasingillä rahoitetut investoinnit		10,1	-	-
Konserniyritysten hankinta	4			
Hankinnan rahavirta				
Yritysten hankintameno		4,5	71,4	329,8
Ostettujen yritysten rahavarat		-	-0,3	-1,6
Hankintahinta yhteensä		4,5	71,1	328,2
Hankittu netto-omaisuus				
Nettokäyttöpääoma		0,1	-9,5	47,3
Liiketoiminnassa käytetyt aineelliset hyödykkeet	13	4,0	10,7	283,1
Verovelat	10	-0,4	-0,2	1,2
Korolliset velat		-1,0	-1,2	-4,5
Vähemmistön osuudet	21	1,8	71,3	1,1
Hankittu netto-omaisuus yhteensä		4,5	71,1	328,2
Konserniyritysten myynnit	4			
Myyntien rahavirta				
Myyntien rahavirta		171,4	330,1	466,5
Myytyjen yritysten rahavarat		-31,3	-110,8	-20,2
		140,1	219,3	446,3
Liiketoimet, joihin ei liity maksutapahtumaa				
Myytävissä olevat arvopaperit	16	50,0	377,0	-
Osakkuusyritysten osakkeet	15	6,9	24,7	-
Hankitut vähemmistöosuudet	21	3,3	-30,9	-
Myyntihinta yhteensä		200,3	590,1	446,3
Myyty netto-omaisuus				
Nettokäyttöpääoma		173,8	-126,0	59,5
Liiketoiminnassa käytetyt aineelliset hyödykkeet	13	281,8	1 695,8	172,4
Biologiset hyödykkeet	14	-	84,1	45,5
Korolliset saamiset (pl. rahavarat)		-	0,6	1,2
Verovelat	10	-26,7	-49,6	-18,0
Korolliset velat		-230,1	-1 019,2	-12,0
Vähemmistön osuudet	21	-	-0,6	-0,2
		198,8	585,1	248,4
Myyntivoitto	4, 6, 13	1,5	5,0	197,9
Myyty netto-omaisuus yhteensä		200,3	590,1	446,3

Oheiset liitetiedot ovat osa konsernitilinpäätöstä.

Konsernin oman pääoman muutokset

Milj. euroa	Osake- pääoma	Ylikurssi- ja vara- rahasto (uudelleen luokiteltu)*	Omat osakkeet	Suoraan omaan pää- omaan kirjatut nettotulot	Kertyneet muunto- erot	Kertyneet voitto- varat (oikaistu*)	Yhteensä
Oma pääoma 31.12.2005 uudelleenluokiteltuna	1 382,1	2 047,6	-259,9	468,0	-127,1	3 709,4	7 220,1
Uudelleen luokittelu*	-	-	-	-	-	117,5	117,5
Oma pääoma 1.1.2006	1 382,1	2 047,6	-259,9	468,0	-127,1	3 826,9	7 337,6
Omien osakkeiden mitätöinti (uudelleen luokiteltu)	-39,9	39,9	249,1	-	-	-249,1	-
Muutos vararahastossa	-	193,3	-	-	-	-193,3	-
Maksetut osingot (EUR 0,45/osake)	-	-	-	-	-	-354,9	-354,9
Merkityt optiot	-	-2,0	0,3	-	-	-	-1,7
Vähemmistöosuuksien lunastus	-	-	-	-	-	-0,1	-0,1
Tilikauden voitto	-	-	-	-	-5,8	585,0	579,2
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot	-	-	-	267,6	0,9	88,5	357,0
Oma pääoma 31.12.2006	1 342,2	2 278,8	-10,5	735,6	-132,0	3 703,0	7 917,1
Maksetut osingot (EUR 0,45/osake)	-	-	-	-	-	-354,9	-354,9
Merkityt optiot	-	-2,4	0,3	-	8,5	-8,5	-2,1
Vähemmistöosuuksien lunastus	-	-	-	-	-	4,5	4,5
Tilikauden tappio	-	-	-	-	52,7	-214,7	-162,0
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot	-	-	-	224,8	-44,8	11,0	191,0
Oma pääoma 31.12.2007	1 342,2	2 276,4	-10,2	960,4	-115,6	3 140,4	7 593,6
Maksetut osingot (EUR 0,45/osake)	-	-	-	-	-	-354,9	-354,9
Vähemmistöosuuksien lunastus	-	-	-	-	-	-0,7	-0,7
Tilikauden tappio	-	-	-	-	-32,4	-673,4	-705,8
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot	-	-	-	-626,4	-295,8	-16,0	-938,2
Oma pääoma 31.12.2008	1 342,2	2 276,4	-10,2	334,0	-443,8	2 095,4	5 594,0

Oma pääoma ja varaukset sisältävät ylikurssi- ja vararahaston.

Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot esitetään liitteessä 28. Kertyneet muuntoerot esitetään liitteessä 29.

* Ks. kohta Laatisperiaatteet liitteessä 1.

Oma pääoma yhteensä

31.12.

Milj. euroa	2008	(oikaistu)* 2007	(oikaistu)* 2006
Emoyhtiön osakkeenomistajille kohdistuva oma pääoma	5 594,0	7 593,6	7 917,1
Vähemmistöosuuksille kohdistuva oma pääoma	56,5	71,9	103,5
Oma pääoma yhteensä	5 650,5	7 665,5	8 020,6

Vähemmistölle kohdistuvan oman pääoman tarkempi erittely liitteessä 21.

* Ks. kohta Laatisperiaatteet liitteessä 1.

Liite 1 Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Päätoiminnot

Stora Enso Oyj ("yhtiö") on suomalainen, Suomen lakien mukaan perustettu julkinen osakeyhtiö, jonka rekisteröity osoite on Kanavaraanta 1, 00160 Helsinki. Yhtiön osakkeet noteerataan Helsingin ja Tukholman pörsseissä. Stora Enso Oyj:n ja sen tytäryritysten (yhdessä "Stora Enso" tai "konserni") liiketoiminta jakautuu maailmanlaajuisiin tulosryhmiin, jotka ovat aikakauslehtipaperi, sanomalehti- ja kirjapaperi, hienopaperi, kuluttajapakkauskartonki, teollisuuspakkaukset, puutuotteet ja muut. Viimeksi mainittuun ryhmään kuuluvat puunhankinta ja tukitoimintoina energiaosasto ja pääkonttori sekä muut konsernitoiminnot. Konsernin päämarkkina-alue on Eurooppa, ja liiketoiminta kasvaa koko ajan myös Kauko-idässä sekä Etelä-Amerikassa. Konsernin entinen tukkuriliiketoiminta-alue myytiin 30.4.2008 (ks. liite 4, Yrityssostot ja -myynnit).

Yhtiön hallitus on hyväksynyt 4.2.2009 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi.

Laatimisperiaatteet

Stora Enson konsernitilinpäätös on laadittu Euroopan unionin käyttöön ottaman kansainvälisen tilinpäätöskäytännön mukaisesti (International Financial Reporting Standards, IFRS), joka sisältää kansainväliset tilinpäätösstandardit (IAS) sekä International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC) tulkinnat. Täyden IFRS:n ja EU:n omaksuman IFRS:n väliset erot eivät vaikuta tähän tilinpäätökseen. Konsernitilinpäätös käsittää yhdistellyt yhtiön ja tytäryritysten tilinpäätöstiedot, jotka perustuvat alkuperäisiin hankintamenoihin, lukuun ottamatta erikseen mainittuja poikkeuksia. Esimerkiksi myytävissä olevat rahoitusvarat ja johdannaiset arvostetaan käypään arvoon.

Oikaisu ja uudelleenryhmittely

Stora Enson metsäomaisuuksien myynti Suomessa vuonna 2002 ja Ruotsissa vuonna 2004 kirjattiin myyntinä osakkuusyhtiölle ja siksi Stora Enson jäljellä olevaa osuutta vastaava osa myyntivoitosta jaksetettiin ja kirjattiin pitkäaikaisiin lainoihin. Koska suurin osa varoista arvostetaan käypään arvoon, voitosta ei olisi pitänyt jaksottaa mitään osuutta. Tähän liittyvää jaksotettua 117,5 milj. euron varausta ei enää pidetä tarpeellisenä ja siksi aloittava oma pääoma on korotettu samalla määrällä tekemättä muutosta tuloslaskelmaan, koska omaisuudet myytiin vuosina 2002 ja 2004.

Stora Enso on uudelleenluokitellut 1 511,9 miljoonaa euroa kertyneistä voittovaroista ylikurssirahastoon, koska oma pääoma oli luokiteltu väärin sidottuun omaan pääomaan ja jakokelpoisein varoihin omien osakkeiden mitätöinnin yhteydessä vuosina 2001-2006. Uudelleenluokituksesta 1 262,8 milj. euroa on kirjattu avaavaan omaan pääomaan 1.1.2006 ja 249,1 milj. euroa vuodelle 2006.

Konsolidointiperiaatteet

Stora Enso -konserni muodostui Enso Oyj:n ja entisen Stora Kopparberg Bergslags Aktiebolag (publ.):n yhdistymisenä joulukuussa 1998. Tällöin Stora Kopparberg Bergslags Aktiebolagista tuli Stora Enso Oyj:n (aiemmin Enso Oyj) tytäryhtiö. Stora Enson fuusio käsiteltiin IFRS:n mukaisena yritysten yhteenliittymänä.

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Stora Enso Oyj:n lisäksi kaikki ne yritykset, joiden äänivallasta emoyhtiö omistaa joko suoraan tai välillisesti enemmän kuin puolet. Myös ne yritykset, joissa Stora Enso -konsernilla on vähemmän kuin 50 % äänivallasta, on yhdistetty konsernitilinpäätökseen, mikäli konsernilla on yksikössä pääomistajien kanssa tehtyihin sopimuksiin perustuva määräysvalta. Mahdollisten voimassa olevien tai vaihdettavien äänimäärien olemassaolo ja vaikutus otetaan myös huomioon, kun arvioidaan, yhdistetäänkö yksikkö konsernitilinpäätökseen. Merkittävimmät tytäryritykset esitetään liitteessä 31, Merkittävimmät konserniyritykset.

Osakkuusyritykset, joissa Stora Ensolla on huomattava vaikutusvalta – joka yleisesti tarkoittaa 20–50 % osuutta äänivallasta – on yhdistetty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Tällöin konsernitulokseen sisällytetään konsernin omistusosuutta vastaava osuus osakkuusyrityksen tuloksesta vähennettynä liikearvon poistoilla. Osakkuusyrityksissä konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Tärkeimmät osakkuusyritykset esitetään liitteessä 15, Osakkuus- ja yhteisyritykset. Osakkuusyrityksen kirjanpitoarvo kuvastaa konsernin osuutta osakkuusyrityksen nettovarallisuudesta lisättynä hankinnasta aiheutuneella poistamattomalla liikearvolla. Jos konsernin osuus osakkuusyrityksen tappioista on yhtä suuri tai suurempi kuin sijoituksen kirjanpitoarvo, osakkuusyritysosakkeet merkitään taseeseen nolla-arvoon. Konsernin osuuden ylittäviä tappioita ei oteta huomioon, ellei konserni ole velvollinen täyttämään sellaisia osakkuusyrityksen velvoitteita, jotka konserni on taannut tai joihin se muutoin on sitoutunut.

Yhteisyritykset, joita Stora Enso hallitsee yhdessä kolmansien osapuolten kanssa, on yhdistetty konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä, kuten yllä on kuvattu. Tärkeimmät yhteisyritykset esitetään liitteessä 15, Osakkuus- ja yhteisyritykset.

Yrityssostot kirjataan hankintamenomenetelmää käyttäen siten, että ostettu yritys yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä päivästä lukien, jona se hankintaan. Yrityssmyynnit kirjataan vastaavasti siihen päivään saakka, jona yrityksestä luovutaan.

Kaikki konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset, velat, realisoitumattomat sisäiset katteet ja konsernin sisäinen voitonjako eliminoidaan konsernitilinpäätöksessä. Tytäryritysten ja osakkuusyhtiöiden tilinpäätösten laatimisperiaatteita on tarvittaessa muutettu Stora Enson laatimisperiaatteiden mukaisiksi. Vähemmistöosuudet esitetään oman pääoman erillisenä osana.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet esitetään konsernin omassa pääomassa. Vähemmistö- ja osakkeenomistajien osuus emoyhtiön voitosta tai tappiosta esitetään tuloslaskelmassa tilikauden voiton jälkeen. Vähemmistöosuuksien ja osakkeenomistajien välisiä liiketapahtumia käsitellään nyt oman pääoman yhteydessä, ja näin ollen niitä käsitellään oman pääoman täsmäytyslaskelman yhteydessä sekä liitteessä 21, Vähemmistöosuudet.

Vuonna 2008 voimaan tulleet uudet ja muutetut laskentastandardit

Konsernissa otettiin ennen pakollista voimaantuloa käyttöön IAS 23 (Muutos) Vieraan pääoman menot. Käyttöön otettiin myös vieraan pääoman menoja ei voi enää kirjata kuluksi tilikaudella, jolla ne ovat syntyneet. Muutos ei vaikuttanut Stora Enson tilinpäätökseen, koska konserni on aiemminkin aktivoinut ehdot täyttävistä hyödykkeistä aiheutuvat vieraan pääoman menot.

Seuraavat tulkinnat otettiin käyttöön vuonna 2008:

- IFRIC 11, IFRS 2 – Konsernin ja omia osakkeita koskevat liiketoimet käsittelee IFRS 2:n, Osakeperusteiset maksut, soveltamista osakeperusteisiin maksujärjestelmiin, joihin liittyy yksikön omia pääomainstrumentteja. Tulkinta ei vaikuta konsernitilinpäätökseen. IFRIC 12, Service Concession Arrangements ei koske konsernin toimintoja.
- IFRIC 13, Customer Loyalty Programmes ei koske konsernin toimintoja.
- IFRIC 14, Etuuspohjaisesta järjestelystä johtuvat omaisuuserän yläraja, vähimmäisrahoitustarvikkeet ja näiden välinen yhteys käsittelee palautuksista tai tulevien eläkejärjestelyvarojen supistuksista aiheutuvien voittojen kirjaamista, eläkejärjestelyvarojen rahastointia koskevien vähimmäisvaatimusten mahdollisista vaikutuksista tulevien eläkejärjestelyvarojen vähennysten kirjaamiseen sekä rahastoinnin vähimmäisvaatimuksista aiheutuvan velan kirjaamismahdollisuutta. Tulkinta ei vaikuttanut konsernitilinpäätökseen merkittävästi, koska etuuspohjaisen eläkejärjestelyn nettovarot olivat vain 5,8 milj. euroa 31.12.2007.

Uudet standardit sekä sellaiset muutokset ja tulkinnat jo julkaistuihin standardeihin, jotka eivät olleet vielä voimassa vuonna 2008

- IAS 1 (Muutos), Tilinpäätöksen esittäminen -standardin tarkoituksena on helpottaa tilinpäätöksissä annettujen tietojen analysointia ja vertailua siten, että omassa pääomassa tapahtuvat muutokset, jotka aiheutuvat omistajien kanssa tehdyistä liiketoimista, erotellaan muista oman pääoman muutoksista. Stora Enson tilinpäätökseen sisältyy jo nykyisin laskelma kirjatusta tuotoista ja kuluista, joten standardin muutoksella ei ole merkittävää vaikutusta konsernin raportointiin.
- IFRS 2, Osakeperusteiset maksut -standardin muutoksen mukaisesti oikeuden syntymisehtoja ovat vain palveluiden tai työsuorituksen suorittamista koskevat ehdot. Muut tekijät sisällytetään myöntämispäivän mukaan käypään arvoon, ja ne eivät vaikuta ansaittavissa olevien kannustimien määrään tai myöntämispäivän jälkeiseen arvostukseen. Muutoksessa määritetään myös, että kaikki kyseisen yksikön tai muiden osapuolten tekemät mitätöinnit on kirjattava samalla tavalla. Muutoksen ei odoteta vaikuttavan konsernin raportointiin.
- IFRS 3 (Muutos), Liiketoimintojen yhdistäminen -standardin mukaisesti liiketoimintojen yhdistämiseen sovelletaan yhä hankintamenomenetelmää, mutta joitakin merkittäviä muutoksia otetaan huomioon. Esimerkiksi liiketoiminnan ostamiseen liittyvät maksut on kirjattava käypään arvoon hankinta-ajankohtana, ja eräät ehdolliset vastikkeet arvostetaan hankinnan jälkeen käypään arvoon tulosvaikutteisesti. Liikearvo voidaan laskea emoyhtiön osuutena

hankitun liiketoiminnan nettovarallisuudesta, tai siihen voidaan sisällyttää vähemmistöosuuteen liittyvä liikearvo. Kaikki liiketoimintojen yhdistämisestä välittömästi johtuvat kustannukset on kuitenkin kirjattava kuluksi. Konsernin raportointiin vaikuttanee näistä vain viimeksi mainittu kohta, mutta ei merkittävästi.

- IAS 27 (Muutos), Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös -standardin mukaisesti transaktiot, joissa määräysvallassa ei tapahdu muutosta, on kirjattava omaan pääomaan. Liikearvoa tai tulosvaikutteisia voittoja tai tappioita ei siis kirjata. Jos määräysvalta siirtyy toiselle osapuolelle liiketoimen yhteydessä, jäljelle jäävä omistusosuus arvostetaan käypään arvoon ja liiketoimesta kirjataan voitto tai tappio. Stora Enso soveltaa taloudellisten yksiköiden mallia jo nykyisin, joten standardin muutos ei vaikuta konsernitilinpäätökseen.
- IFRS 8, Operating Segments -standardi korvaa IAS 14 -standardin. Sen mukaan yksikön on sovellettava operatiivisten segmenttiensä taloudellisen tuloksen raportoinnissa "johdon lähestymistapaa", jolloin tilinpäätöksen segmenttikohtaiset tiedot laaditaan saman periaatteen mukaisesti kuin konsernin sisäisissä hallintotarkoituksissa. Tärkein muutos on se, että segmenttikohtaisista liiketoimintatuloksista jätetään pois kertaluonteiset erät, osakeperusteiset maksujen käyvän arvon oikaisut, optio-ohjelmien suojausinstrumentit, päästöoikeudet ja biologisten hyödykkeiden käyvän arvon muutokset.
- IAS 32 (Muutos), Rahoitusinstrumentit: Esittämistapa, ja IAS 1 (Muutos), Tilinpäätöksen esittäminen – Puttable Financial Instruments and Obligations Arising on Liquidation (voimaan 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilta tilikausilta). Standardin mukaisesti lunastusvelvoitteiset rahoitusinstrumentit on luokiteltava omaan pääomaan silloin, kun instrumenttiin liittyy velvoite luovuttaa toiselle osapuolelle suhteellinen osuus yrityksen nettovaroista lopettamisen yhteydessä. Standardin ei odoteta vaikuttavan konsernitilinpäätökseen.
- IFRS 1 (Muutos) Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto ja IAS 27 Konsernitilinpäätös ja erillistilinpäätös (voimaan 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilta tilikausilta) eivät vaikuta konsernitilinpäätökseen.
- International Accounting Standards Board ("IASB") julkisti toukuussa 2008 ensimmäisen kokoelman muutoksista omiin standardeihinsa osana standardien parantamisprojektia. Tavoitteena on ensisijaisesti epäyhteneväisyyksien poistaminen ja sanamuotojen selkiyttäminen. 1.1.2009 lähtien voimaan tulevien muutosten ei odoteta vaikuttavan merkittävästi konsernitilinpäätökseen.
- IFRIC 15, Agreements for the Construction of Real Estate (voimaan 1.1.2009 tai sen jälkeen alkavilta tilikausilta) ei ole konsernin liiketoimintojen kannalta olennainen, koska kaikki tuloutukset esitetään IAS 18:n mukaisesti.
- IFRIC 16, Hedges of a Net Investment in a Foreign Operation (voimaan 1.10.2008 tai sen jälkeen alkavalla tilikaudella). IFRIC 16 -standardissa selvennetään, että investointien nettosuojauksia liittyy tilinpäätösvaluutan sijasta toimintavaluutan eroihin ja että IAS 21 -standardin vaatimukset koskevat suojattavaa omaisuuserää. Tulkinnan ei odoteta vaikuttavan merkittävästi konsernitilinpäätökseen.

Ulkomaanrahanmääräiset liiketoimet

Ulkomaanrahanmääräiset liiketoimet kirjataan kirjanpitoon toteutuspäivän kurssiin. Kunkin kuukauden päättyessä valuuttamääräiset taseen saamiset ja velat arvostetaan kuukauden lopun kurssiin. Liiketapahtumien kurssierot kirjataan vastaaville tuloslaskelmatileille liikevoittoon, ja rahoituserien kurssierot kirjataan nettomääräisinä rahoitustuottoihin ja -kuluihin, paitsi silloin kun ne täyttävät nettointivestointisuojaus kriteerit ja kirjataan omaan pääomaan. Ei-rahallisten rahoitusvarojen, kuten myytävissä olevaksi luokitellun pääoman, muuntoerot on kirjattu omaan pääomaan.

Raportointivaluutan muunto – Tytäryritykset

Ulkomaisten tytäryritysten, joiden toiminta- ja tilinpäätösvaluutta on muu kuin euro, tuloslaskelmat muunnetaan konsernin raportointivaluuttan tilikauden keskikurssin mukaan. Näiden yritysten taseet muunnetaan raportointivaluuttan tilinpäätöspäivän kurssin mukaan. Euroalueen ulkopuolella sijaitseviin tytär- ja osakkuusyrityksiin tehtyjen nettomääräisten sijoitusten muuntoerot ja näitä sijoituksia tehokkaasti suojaavien rahoitusinstrumenttien arvostukset kirjataan suoraan oman pääoman muuntoeroihin, kuten on esitetty kohdassa Konsernin laskelma kirjatusta tuotoista ja kuluista sekä liitteessä 29, Kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaus. Yritysmyyntien tai lopettamisten (likvidaatio) yhteydessä kertyneet muuntoerot sisällytetään myyntivoittoon tai -tappioon. Kertynyttä muuntoeroa kirjataan tuloslaskelman kautta myös osakepääoman takaisinmaksun, sijoituksen palautuksen ja liiketoimintayksikön osittaisen myynnin yhteydessä.

Myyntisaamiset

Myyntisaamiset arvostetaan alun perin käypään arvoon ja jälkeenpäin odotettuun realisointisarvoon. Epävarmat saamiset arvioidaan tilinpäätöshetkellä saamisen riippumattoman, kattavan tarkastelun perusteella vuoden lopussa. Epävarmoista saamisista johtuvat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan "liiketoiminnan muihin kuluihin". Myyntisaamiset esitetään lyhytaikaisissa varoissa lyhytaikaisina korottomina saamisina.

Rahavarat

Rahavarat sisältävät rahat ja pankkisaamiset sekä muut varat, joiden alkuperäinen maturiteetti on alle kolme kuukautta. Käytössä olevat luottolimiitit sisältyvät taseessa lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin.

Sijoitukset

Konserni luokittelee markkinakelpoiisiin velka- ja arvopapereihin sekä noteeraamattomiin arvopapereihin tehdyt sijoitukset kolmeen ryhmään, jotka ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät rahoitusvarat, eräpäivään asti pidettävät rahoitusvarat ja myytävissä olevat rahoitusvarat. Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien rahoitusvarojen tarkoituksena on tuottaa voittoa lyhyellä aikavälillä, ja ne arvostetaan tuloslaskelmassa käypään arvoon ja esitetään osana lyhytaikaisia sijoituksia. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset on tarkoitettu pidettäväksi erääntymiseensä saakka, ja ne raportoidaan osana pitkäaikaisia sijoituksia. Konsernilla ei ollut näihin ryhmiin luokiteltavia sijoituksia vuonna 2008. Ne varat, joita pidetään hallussa ennalta määrittelemättömän ajan ja joista likviditeetin turvaamisen tai korkomuutosten takia voidaan luopua, luokitellaan

myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi. Nämä erät esitetään taseen pitkäaikaisissa varoissa, ellei johto ole ilmaissut aikomustaan luopua omistuksesta tilinpäätöspäivää seuraavien 12 kuukauden kuluessa, jolloin ne esitetään lyhytaikaisissa varoissa. Johto tekee sijoitusten luokitteluun liittyvät päätökset osthetkellä ja arvioi luokitusta säännöllisesti.

Myytävänä olevat omaisuuserät kirjataan alun perin käypään arvoon ja niistä johtuvat voitot ja tappiot myytävänä olevista omaisuuseristä kirjataan nettomääräisinä suoraan oman pääoman "käyvän arvon rahastoon". Kun ne myydään, kumulatiivinen käyvän arvon oikaisu kirjataan tuloslaskelmaan. Arvon alentumistesti suoritetaan, jos varojen markkina-arvo on alle kirjanpitoarvon yli vuoden ajan. Jos arvonalentuminen on selvä, sitä vastaava osa käyvän arvon rahastosta kirjataan tuloslaskelmaan.

Lainasaamiset

Lainasaamiset ovat johdannaisvaroihin kuulumattomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määriteltävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Ne merkitään alun perin käypään arvoon taseeseen ja niitä arvioidaan säännöllisesti sekä systemaattisesti perintäkelpoisuuden suhteen. Mikäli jonkin lainasaatavan arvioidaan olevan palautumaton, kirjataan kirja-arvon ja odotettavissa olevien kassavirtojen nykyarvon alijäämän kattamiseksi varaus. Korkotuotto lainasaatavista sisältyy rahoituseriin. Alle 12 kuukauden kuluessa erääntyvät lainasaamiset esitetään lyhytaikaisissa varoissa korollisina saamisina ja 12 kuukauden jälkeen erääntyvät lainasaamiset pitkäaikaisina lainasaamisina.

Velat

Rahoitusvelat merkitään alun perin kirjanpitoon käypään arvoon vähennettynä transaktiokustannuksilla. Seuraavina tilikausina velat esitetään jaksotettuun hankintamenuun käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Mahdollinen ero transaktiokustannuksilla vähennetyn saadun vastikkeen ja lunastushinnan välillä kirjataan tuloslaskelmaan velan juoksuajalle jaksotettuna. Korkokulut kirjataan tuloslaskelmaan suoriteperusteisesti.

12 kuukauden jälkeen erääntyvät velat on luokiteltu taseessa pitkäaikaisiksi, mutta alle 12 kuukauden kuluessa erääntyvät lyhennykset on esitetty lyhytaikaisissa veloissa korollisten velkojen lyhennyserinä. Lyhytaikaiset yritystodistuslainat, pankkilainat ja muut korolliset lainat, jotka erääntyvät alle 12 kuukauden kuluessa, on esitetty lyhytaikaisten velkojen kohdassa Korolliset velat.

Johdannaiset ja suojaukset

Johdannaiset kirjataan hankittaessa taseeseen käypään arvoon ja arvostetaan käypään arvoon jokaisena tilinpäätöspäivänä. Syntyvien voittojen ja tappioiden kirjaaminen riippuu suojauskohteen luonteesta. Kun johdannaissovimukset solmitaan, konserni määrittää ne saamisen tai velkojen käyvän arvon muutosten suojaukseksi, ennakoidun liiketoimen tai kiinteän sitoumuksen suojaukseksi (rahavirran suojaus), ulkomaiseen yksikköön tehdyn sijoituksen suojaukseksi tai johdannaissovimukseksi, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä IAS 39:n mukaisesti.

Käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan suojattavien varojen tai velkojen käyvän arvon muutosta vastaan sellaisista johdannaisista, jotka on määritelty käyvän arvon suojauksiksi, jotka täyttävät suojauslaskennan soveltamisedellytykset ja jotka ovat erittäin tehokkaita.

Käyvän arvon muutokset kirjataan suoraan oman pääoman nettotuloihin sisältyvään suojausrahastoon sellaisista johdannaisista, jotka on määritelty rahavirran suojauksiksi, jotka täyttävät suojauslaskennan soveltamisedellytykset ja jotka ovat tehokkaita. Oman pääoman nettotulojen liikkeitä käsitellään kohdassa Konsernin laskelma kirjatusta tuotoista ja kuluista. Omaan pääomaan kirjatun johdannaisen kertyneet voitot tai tappiot kirjataan tuloslaskelmaan sen tilikauden tuotoksi tai kuluksi, jolla suojauksen kohde kirjataan tuloslaskelmaan.

Kun suojausinstrumentti ei enää täytä IAS 39:n mukaisia suojauslaskennan soveltamisedellytyksiä, oman pääoman kertyneet voitot tai tappiot jäävät omaan pääomaan ja ne käsitellään kirjanpidossa tuottoina tai kuluina, kun sitoumus tai ennakoitu liiketoimi lopulta kirjataan tuloslaskelmaan. Jos sitoumuksen tai ennakoitun liiketoimen ei enää odoteta toteutuvan, kirjataan omassa pääomassa raportoidut kertyneet voitot tai tappiot kuitenkin välittömästi tilikauden tuloslaskelmaan.

Vaikka tietyt johdannaissovimukset täyttävätkin konsernin riskienhallinnan asettamat tehokkaan suojauksen vaatimukset, ne eivät täytä IAS 39:n kaikkia suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä. Tällaisten suojausinstrumenttien käyvän arvon muutokset, mukaan lukien suojauslaskennan alaisten suojauksen tehon osa, kirjataan tuloslaskelmaan käypään arvoon. Myynteihin ja ostoihin sekä henkilöstön etuuksiin liittyvien johdannaisten käyvän arvon muutokset esitetään liikevoitossa ja kyseiset erät on eritelty liitteessä 28, Rahoitusinstrumentit, sekä liitteessä 7, Henkilöstökulut. Kaikkien muiden johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman rahoituseriin.

Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus käsitellään kirjanpidossa kuten kassavirran suojaus, ja konserni käyttää joko johdannaisia tai lainaa tähän tarkoitukseen. Kun suojausinstrumentti on johdannainen, suojauksen tehokkaan osan voitto tai tappio esitetään oman pääoman muuntoeroissa, kuten konsernin laskelmassa kirjatusta tuotoista ja kuluista on esitetty. Tehottoman osan voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Muuntoerot, jotka liittyvät ulkomaiseen yksikköön tehtyä nettosijoitusta suojaaviin velkoihin, kirjataan myös omaan pääomaan muuntoeroihin ja tehoton osa kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Konserni dokumentoi liiketoimen alusta lähtien suojausinstrumentin ja suojauskohteen välisen yhteyden, kuten myös riskienhallinnan tavoitteen ja sen taustalla vaikuttavan suojautumisstrategian. Tämä prosessi sisältää kaikkien suojaaviksi määriteltyjen rahoitusinstrumenttien yhdistämisen tiettyihin varoihin, velkoihin, kiinteisiin sitoumuksiin tai vastaisiin tapahtumiin. Konserni myös dokumentoi sekä suojauksen alkuhetkellä että jatkuvasti arviolaskelman siitä, kumovatkoo suojaukseen käytettävät johdannaiset erittäin tehokkaasti suojattavan kohteen käyvän arvon tai siihen liittyvän kassavirran muutoksia.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo

Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien johdannaisten, mukaan lukien kaupankäyntitarkoituksessa pidettävien ja myytävissä olevien rahoitusvarojen (tai -instrumenttien), käyvät arvot perustuvat tilinpäätöspäivänä noteerattuun markkinahintaan. Koronvaihtosopimusten käyvät arvot lasketaan tulevien kassavirtojen nykyarvona. Valuuttatermiinisopimukset arvostetaan tilinpäätöspäivänä tilinpäätöspäivän valuuttatermiinikursseihin. Arvostettaessa johdannaisia ja muita rahoitusinstrumentteja, jotka eivät ole kaupankäynnin kohteina, konserni käyttää useita menetelmiä ja tekee arvostuksen tilinpäätöspäivän markkinatilanteen perusteella. Pitkäaikaisiin velkoihin käytetään identtisten tai vastaavanlaisten instrumenttien noteerattuja markkinahintoja tai jälleenmyyntihintoja. Muiden rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittämisessä käytetään erilaisia menetelmiä, kuten optioiden yleisesti hyväksytyt arvomäärittäysmallit sekä tulevaisuuden kassavirtojen diskontattuja arvoja. Vuoden sisällä erääntyvien rahoitussaamisten ja -velkojen nimellisarvo, mukaan lukien arvioidut vähennykset, oletetaan likimain niiden käyväksi arvoksi. Rahoitusvelkojen käyvät arvot arvioidaan diskonttaamalla tulevat kassavirrat sellaisella markkinakorolla, jonka konserni joutuisi maksamaan vastaavista rahoitusinstrumenteista tilinpäätöshetkellä.

Rahoitusinstrumenttien ostot ja myynnit kirjataan kauppapäivänä eli päivänä, jona konserni sitoutuu ostamaan tai myymään rahoitusinstrumentin. Rahoitusinstrumentit kirjataan pois taseesta, kun oikeudet saada tai maksaa rahavirtoja rahoitusinstrumenteista ovat menneet umpeen tai konserni on siirtänyt rahoitusinstrumenttien riskit, edut ja sitoumukset.

Tuloutusperiaate

Liikevaihto sisältää tuotteiden ja palveluiden sekä raaka-aineiden ja tarvikkeiden myynnistä saadut tuotot oikaistuna välillisillä veroilla, myynnin oikaisuerillä ja valuuttamääräisen myynnin kurssieroilla. Tuotot tavaroiden myynnistä tuloutetaan sillä hetkellä, kun tuotteen omistukseen liittyvät riskit ja edut siirtyvät ostajalle eikä konsernilla ole enää valvonta- eikä määräysvaltaa tuotteeseen. Yleensä tämä tarkoittaa sitä hetkeä, jona tuote on toimitettu sovitun toimituslausekkeen mukaisesti asiakkaalle.

Stora Enson toimitusehdot perustuvat Incoterms 2000 -toimituslausekkeen kokoelmaan, joka on Kansainvälisen kauppakamarin julkaisema toimituslausekkeiden määritelmien kokoelma. Konsernin myyntiä koskevat yleisimmät toimituslausekkeet ovat:

- D-lausekkeet, joiden mukaan konsernin on toimitettava tuotteet sovittuun määräpaikkaan. Myynnin toteutumishetki on toimitus ostajalle sovitussa määräpaikassa sovittuna aikana.
- C-lausekkeet, joiden mukaan myyjä järjestää ja maksaa kuljetuksen sovittuun määräpaikkaan sekä tietyt muut kulut. Konsernin vastuu tuotteista kuitenkin päättyy, kun tuotteet on luovutettu rahdinkuljettajalle käytettävän lausekkeen mukaisesti. Myynnin toteutumishetki on siten se, jona myyjä luovuttaa tavarat rahdinkuljettajalle sovittuun määräpaikkaan kuljettamista varten.
- F-lausekkeet, joiden mukaan ostaja järjestää kuljetuksen ja vastaa siitä. Myynnin toteutumishetki on tuotteiden toimittaminen ostajan rahdinkuljettajalle.

Jos paikalliset säännöt johtavat yllä olevista säännöistä poikkeavaan laskutukseen, tämän tuoton vaikutus on laskettu ja oikaistu. Palveluista saadut tuotot kirjataan, kun palvelu on suoritettu.

Lähetys- ja käsittelymenot

Lähetyskuluja ei laskuteta erikseen vaan ne sisältyvät asiakkailta laskutettavien tuotteiden arvoon, jos Stora Enso on vastuussa kuljetuksista. Kuljettamisesta aiheutuvat kulut sisältyvät tuloslaskelman materiaaleihin ja palveluihin.

Tutkimus ja kehitys

Tutkimusmenot kirjataan kuluksi toteutumishetkellä ja ne sisältyvät konsernin tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin kuluihin. Kehityskulut kirjataan myös kuluksi toteutumishetkellä, ellei voida varmistua siitä, että niistä saadaan taloudellista hyötyä tulevaisuudessa, jolloin ne aktivoidaan aineettomina hyödykkeinä ja poistetaan niihin liittyvän tuottokauden aikana.

Tietokoneohjelmistojen kehitysmenot

Jos uuden ohjelmiston hankinta- ja kehitysmeno liittyy selvästi määriteltävissä olevaan ja ainutlaatuihin tuotteeseen, johon konsernilla on määräysvalta ja josta saatava pitkäaikainen hyöty on suurempi kuin sen kustannukset, se kirjataan taseeseen aineettomaksi hyödykkeeksi ja poistetaan arvioituna taloudellisena vaikutusajanaan. Internetsivujen kustannukset kirjataan kuluksi synty-mishetkellä.

Ympäristövelvoitteet

Aikaisemman liiketoiminnan aiheuttamien ympäristövaikutusten korjaamisesta syntyneet kustannukset, jotka eivät lisää nykyisiä tai tulevia tuottoja, kirjataan kuluksi. Ympäristölakien ja -säästöjen nykytulkintaan perustuen ympäristövastuut kirjataan, mikäli on todennäköistä, että on syntynyt vastuu ja sen määrä voidaan luotettavasti arvioida.

Lopetettavat toiminnot ja myytävä omaisuus

Lopetettava toiminto syntyy, kun päätetään yksittäisen suunnitelman mukaisesti luopua kokonaan tai olennaisilta osin konsernin merkittävästä erillisestä liiketoiminta-alueesta tai maantieteellisestä toiminta-alueesta, jonka omaisuus ja tulos voidaan erottaa fyysisesti, liiketoiminnallisesti ja raportointitarkoituksessa ja joka on myyty tai luokitellaan myytäväksi. Omaisuus luokitellaan myytävänä olevaksi kun on erittäin todennäköistä, että omaisuuserästä saatava tuotto tulee kertymään myynnistä eikä omaisuuserän jatkuvasta käytöstä.

Tuloverot

Konsernin verot sisältävät konserniyritysten verot, jotka perustuvat tilikauden verotettavaan tulokseen, sekä aikaisempien tilikausien verot, laskennallisten verojen muutokset ja osuudet osakkuusyritysten veroista. Taseen lyhytaikaisiin veroihin sisältyy oman pääoman suojauksen verovaikutus, kuten tuloverojen täsmäytyksen yhteydessä mainitaan liitteessä 10, Tuloverot.

Laskennalliset verot lasketaan taselähtöisen velkamenetelmän mukaan, jolloin kaikista omaisuuserien ja velkojen kirjanpito- sekä

verotusarvojen väliaikaisista eroista lasketaan nettovaikutus kulloinkin voimassaolevia tai voimaantulevia verokantoja käyttäen. Merkittävimmät jaksotuserot syntyvät aineellisten hyödykkeiden poist-erosta, hankittujen yritysten hankintahetken netto-omaisuuden uudelleenarvostuksesta, myytävissä olevien rahoitusvarojen ja johdannaisinstrumenttien arvostamisesta käypiin arvoihin, vaihto-omaisuuden konsernin sisäisen katteen eliminoinnista, verottomat-tomista varauksista ja vahvistetuista tappioista. Vahvistetuista tappi-oista kirjataan laskennallisia verosaamia siinä määrin kuin on todennäköistä, että vahvistettuja tappioita voidaan käyttää hyväksi tulevien tilikausien verotettavaa tuloa vastaan.

Liikearvo

Liikearvo sisältää tulevia taloudellisia hyötyjä omaisuuseristä, joita konserni ei yritystoston yhteydessä voi määrittää ja kirjata erikseen. Liikearvo lasketaan yritystostojen hankintamenon ja hankitun yrityksen netto-omaisuuden käyvän arvon erotuksena hankintahetkellä. Liikearvo kohdistetaan niille rahavirtaa tuottaville yksiköille, joiden odotetaan hyötyvän yritystostosta, arvonalentumistestausta varten. Euroalueen ulkopuolella sijaitsevien yritysten hankinnasta aiheutuva konserniliikearvo käsitellään konserniliiketoimintatapa-tyksessä kyseisen yrityksen varallisuutena ja muutetaan euroiksi tilinpäätös-päivän valuuttakurssiin.

Liikearvosta ei tehdä poistoja, mutta sille tehdään arvonalentumis-testi vuosittain tai useamminkin, jos arvonalentumisesta on viitteitä.

Konserniyksikön myynnistä aiheutuvat voitot ja tappiot sisältävät myyntiin yksikköön liittyvän liikearvon määrän.

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet on kirjattu taseessa alkuperäiseen hankin-tamenoon ja ne poistetaan tasapoistoin taloudellisena vaikutusaj-anaan. Taloudelliset vaikutusajat vaihtelevat kolmesta kymmeneen vuoteen ja patenttien osalta kahteenkymmeneen vuoteen. Hankitut aineettomat hyödykkeet kirjataan taseessa erilleen liikearvosta, mikäli ne täyttävät hyödykkeen määritelmän, ovat eriteltävissä tai jos ne syntyvät sopimuksista tai laillisista oikeuksista ja jos niiden käypä arvo voidaan määritellä luotettavasti.

Muut yrityskaupan yhteydessä kirjatut aineettomat hyödykkeet kuin konserniliikearvo koostuvat markkinointiin ja asiakkaisiin liittyvistä tai sopimus- ja teknologiapohjaisista aineettomista hyödykkeistä. Tyypil-lisiä markkinointiin sekä asiakkaisiin liittyviä aineettomia hyödykkeitä ovat tuotemerkit, tuote- ja palvelunimet, yhteismerkit, tuotetakuu-merkinnät, asiakaslistat, tilaukset tai tilauskanta, asiakassopimukset sekä niihin liittyvät asiakassuhteet. Sopimus- ja teknologiapohjaiset aineettomat hyödykkeet ovat tyypillisesti lisenssi- ja rojaltisopimuksia tai patentoituja teknologiaan tai alaan liittyviä salaisuuksia, kuten luottamuksellisia kaavoja, prosesseja tai reseptejä. Asiakassopi-musten ja niihin liittyvien asiakassuhteiden käypä arvo määritellään oletettujen asiakkuuksien pysyvyyden ja asiakkuuksien arvioidun kestoajan rahavirtojen mukaan. Tuotemerkkien arvo määritellään diskontatun rahavirran analyysillä käyttämällä rojaltimetodia.

Aineelliset hyödykkeet

Konserniyhtymien aineelliset hyödykkeet on arvostettu taseessa alkuperäiseen hankintamenoa lisättynä tarvittaessa hyödykkeen käytöstä poistamisesta tulevaisuudessa toteutuvilla kuluilla. Uuden tytäryhtymän oston yhteydessä tulevat aineelliset hyödykkeet arvostetaan käypään arvoonsa ostopäivänä. Poistot lasketaan tasapoistomenetelmällä ja oikaistaan mahdollisilla arvonalentumis- tai myyntikuluilla. Tasearvo edustaa hankintamenoa vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla. Rakennusaikaiset korot pitkäaikaista rakennusaikeesta edellyttävistä hankkeista aktivoidaan aineellisiin hyödykkeisiin osaksi hankintamenoa rakennusajalta.

Maa-alueista ei tehdä poistoja. Muiden aineellisten hyödykkeiden ryhmien poistot perustuvat seuraaviin odotettuihin taloudellisiin vaikutusaikoihin:

Aineellisten hyödykkeiden ryhmä	Poisto aika vuosina
Teollisuusrakennukset	10–50
Toimisto- ja asuinrakennukset	20–50
Puuhiokehteet	15–20
Vesivoimalaitokset	40
Paperi-, kartonki- ja sellutehtaat, pääkoneet	20
Raskas koneisto	10–20
Pakkaus- ja hylsytehtaat	10–15
Sahat	10–15
Tietokoneet	3–5
Ajoneuvot	5
Toimistokalusto	3–5
Rautatiet, satamat	20–25
Metsäautotiet	10–35
Tiet, kentät, sillat	15–20
Aineettomat hyödykkeet	3–20

Normaalit kunnossapito- ja korjauskustannukset kirjataan kuluksi syntymishetkellä. Merkittävät uudistus- ja parannusinvestoinnit aktivoidaan ja poistetaan niihin liittyvän päähyödykkeen jäljellä olevana taloudellisena vaikutusajana. Aineellisten hyödykkeiden luovutus tai käytöstä poistaminen kirjataan poistamalla hankintameno ja kertyneet poistot kirjanpidosta ja mahdollinen luovutus hetken arvon ja poistamattoman hankintameno erotus kirjataan tuloslaskelmassa arvonalentumisiin. Myyntivoitot esitetään liiketoiminnan muissa tuotoissa.

Arvonalentumiset

Useimpien omaisuuserien kirjanpitoarvo arvioidaan jokaisena tilinpäätöspäivänä mahdollisen arvonalentumisen tunnistamiseksi. Liikearvoa testataan vuosittain. Jos arvonalentumiseen viittaavia tekijöitä ilmenee, arvioidaan omaisuuserän kerrytettävissä olevaksi rahamääräksi nettomyyntihinta tai sitä korkeampi käyttöarvo. Arvonalentuminen kirjataan, jos kirjanpitoarvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän.

Aikaisemmin tehty arvonalentumiskirjaus aineellisista hyödykkeistä perutaan, jos kerrytettävissä olevan rahamäärän määrittämistä koskevat arviot ovat muuttuneet. Arvonalentumiskirjauksen peruuttaminen ei silti saa johtaa korkeampaan kirjanpitoarvoon kuin mikä

taseessa olisi ollut, jos arvonalentumista ei olisi aikaisempina vuosina kirjattu. Liikearvosta tehty arvonalentumista ei kuitenkaan peruta.

Aineettomille ja aineellisille hyödykkeille tehdään arvonalentumistestejä rahavirtaa tuottavan yksikön tasolla, kun taas liikearvon yhteydessä arvonalentumistestit tehdään rahavirtaa tuottavissa yksiköissä tai yksiköiden ryhmässä matalimmalla tasolla, jolla ryhmän liikearvoa sisäisissä hallinnointitarkoituksissa seurataan.

Vuokrasopimukset (Leasing)

Aineellisten hyödykkeiden vuokrasopimukset, joissa konsernille siirtyy olennainen osa omistamisen eduista ja riskeistä, luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Muunlaiset aineellisten hyödykkeiden vuokrasopimukset luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Rahoitusleasingsopimukset merkitään taseeseen sopimuksen alkaessa varoiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin hyödykkeen käypä arvo sopimuksen alkamisajankohdasta, tai sitä alempana vähimmäisvuokrien nykyarvoon. Maksettavat leasingvuokrat jaetaan rahoitusmenoon ja velan vähennykseen. Rahoitusmenot kohdistetaan vuokraajan tilikausille siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruinen korkoprosentti. Vastaavat leasingvuokravastuut rahoituskustannuksella vähennettynä sisältyvät korollisiin velkoihin. Rahoituksen korko-osuus kirjataan tuloslaskelmaan leasingopimuksen aikana. Rahoitusleasingillä vuokratut omaisuuserät poistetaan joko suunnitelman mukaan taloudellisena pitoajana tai sitä lyhyemmän leasingopimuksen keston mukaan.

Muiden vuokrasopimusten vuokrat merkitään kuluksi tasasuuruksina erinä vuokraajan kuluessa. Jos muu vuokrasopimus puretaan ennen vuokraajan umpeutumista, kaikki sopimuksen purkamisesta vuokranottajalle aiheutuvat kustannukset kirjataan kuluksi purkamisajaksi. Leasingopimusten lakkauttamisen yhteydessä saadut edut kirjataan diskontattuina.

Saadut valtionavustukset

Aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin liittyvät valtionavustukset vähennetään hyödykkeen hankintahinnasta ja nettohankintameno aktivoidaan taseeseen. Muut valtionavustukset kirjataan systemaattisesti tulona jaksoille, joilla niitä vastaava kulu syntyy.

Biologiset hyödykkeet

IAS 41 Maatalous edellyttää, että biologiset hyödykkeet, kuten Stora Enson osalta kasvava puusto, on kirjattava taseeseen markkinaarvoonsa. Konsernin metsät on kirjattu käypään arvoon vähennettynä arvioidulla myyntiin liittyvillä menoilla, mikä perustuu siihen oletukseen, että näiden hyödykkeiden käypä arvo on luotettavasti määritettävissä. Stora Enso myös varmistaa, että konsernin osuus osakkuusyritysten metsäomistuksen arvosta on yhdenmukainen konsernin laskentaperiaatteiden kanssa.

Konsernin metsäomaisuuden arvo perustuu diskontattujen kassavirtojen malleihin. Biologisten hyödykkeiden käypä arvo lasketaan jatkuvien toimintojen kassavirtojen pohjalta eli kestävä metsänhoidon perusteella ja kasvupotentiaali huomioon ottaen. Ennustettuun puun kasvuun perustuvat vuosittaiset hakkuut kerrotaan toteutuneilla puun hinnoilla ja saadusta arvosta vähennetään lannoitteiden

sekä hakkuiden kustannukset. Biologisten hyödykkeiden käypä arvo mitataan tuottavan metsäalueen yhden kasvukauden hakkuiden nykyarvona ottaen huomioon ympäristörajoitukset ja muut varaukset.

Käyvän arvon katsotaan olevan kustannusten tasolla, kun biologinen muuttuminen on ollut vähäistä tai muuttumisen ei odoteta vaikuttavan merkittävästi hintaan.

Päästöoikeudet ja päästökauppa

Konserni on osallisena Euroopan päästökaupassa, jossa sille on allokoitu tietty määrä päästöoikeuksia tietyllä ajanjaksolle. Päästöoikeudet lisäävät konsernin aineettomien hyödykkeiden ja valtionavustuksien määrää sekä velvoittavat konsernin luovuttamaan toteutusjaksolla toteutuneita päästöjä vastaavan päästöoikeusmäärän. Päästöoikeudet on kirjattu aineettomiin hyödykkeisiin konsernin saadessa ne haltuun, ja niiden arvostus perustuu tuon päivän käypään arvoon. Jos päästöoikeuksien markkina-arvo laskee merkittävästi niistä saatavan tuoton alle ja lasku katsotaan pysyväksi, arvonalentuminen kirjataan oikeuksista, joita konserni ei aio käyttää sisäisesti. Varaus päästöoikeuksien palautusveloitteen täyttämiseksi perustuu toteutuneisiin päästöihin ja palautusveloitteen täyttämiseen käytetään saatuja päästöoikeuksia. Mahdolliset yli jäävät päästöoikeudet arvostetaan aikajakson lopun markkinahinnalla.

Tuloslaskelmaan kirjataan tehdyt päästöt kuluiksi materiaaleihin ja palveluihin allokaatiopäivän käyvällä arvolla. Markkinoilta ostetut päästöoikeudet kirjataan kuluiksi hankintahintaan. Vastaavasti liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjataan vastaavan kokoinen hyvyys, jonka johdosta allokoitujen päästöjen vaikutus eliminoiduu. Täten tuloslaskelmaan ei synny alkujaossa allokoitujen päästöoikeuksien osalta tulosvaikutusta. Mahdollinen tulosvaikutus syntyy ainoastaan allokaation ylittävien päästöjen vuoksi tehdyistä lisäostoista, ylijäämäoikeuksien myynnistä tai sellaisten oikeuksien arvonalentumisesta, joita ei tarvita sisäiseen käyttöön.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus esitetään taseessa hankintamenon tai sitä alemman nettorealisointiarvon määräisenä. Hankintameno määritellään FIFO-menetelmää käyttäen tai vaihtoehtoisesti painotetun keskihinnan menetelmällä, mikäli se johtaa likimain samaan lopputulokseen kuin FIFO-menetelmä. Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden hankintameno käsittää raaka-aineet, välittömät palkat, poistot ja muut välittömät kustannukset sekä tuotteisiin kohdistuvan osuuden tuotannon välillisistä kustannuksista ilman korkokuluja. Nettorealisointiarvo on arvioitu myyntihinta tavanomaisessa liiketoiminnassa vähennettynä tuotteiden valmiiksi saattamisesta ja myynnistä aiheutuvilla menoilla.

Mikäli tuotteen valmistuskulut ylittävät tilapäisessä markkinatilanteessa sen nettorealisointiarvon, tehdään arvonoikaisu. Tasearvojen oikaisuja tehdään myös vanhoille, hidaskiertoisille ja vanhentuneille tuotteille sekä varaosille. Yksityiskohtaisempia tietoja tasearvojen oikaisusta on liitteessä 11 kohdassa Tasearvojen arvostukset ja liitteessä 18 kohdassa Vaihto-omaisuus. Taseessa ne puolestaan vähennetään varastojen tasearvosta.

Pakolliset varaukset

Varaus kirjataan, kun konsernilla on aikaisemman tapahtuman seurauksena oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite ja kun on todennäköistä, että veloitteen täyttäminen edellyttää taloudellista suoritusta tai aiheuttaa taloudellisen menetyksen ja että veloitteen määrä on arvioitavissa luotettavasti. Ympäristön ennalleen palauttamiseen liittyvät ympäristövaraukset tehdään projektin alkaessa. Varauksena aktivoidut kustannukset poistetaan taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Varaukset diskontataan nettonykyarvoonsa.

Uudelleenjärjestelyvaraus kirjataan jaksolta, jona konserni sitoutuu suunnitellaan juridisesti tai tosiasiallisesti. Varaukseen kirjataan ne kustannukset, jotka sisältyvät lopettamissuunnitelmaan tai aiheutuvat suoraan siitä, jotka ovat tulosta jatkuvasta sopimusveloitteesta, josta ei ole jatkuvaa taloudellista hyötyä, tai jotka liittyvät veloitteen purkamisesta aiheutuvaan sanktioon.

Työsuhde-etuudet

Konsernilla on eri puolilla maailmaa useita maksupohjaisia ja etuus-pohjaisia eläkejärjestelmiä, joihin kuuluvaa omaisuutta hallinnoivat yleensä erilliset säätöt ja rahastot. Eläkejärjestelyt ja työsuhteen jälkeiset järjestelyt rahoitetaan yleensä työntekijöiltä ja asianomaisilta konserniyrityksiltä perittävien maksuin, jotka perustuvat riippumattomien vakuutusmatemaatikkojen suosituksiin. Konsernin suoritukset maksupohjaisiin järjestelyihin kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan sinä kautena, johon maksusuoritus liittyy.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä taloudelliset kustannukset määritetään ennakoituun etuus-oikeusyksikköön (projected credit unit) perustuvalla menetelmällä. Menetelmän mukaan eläkejärjestelyjen kustannukset kirjataan tuloslaskelmaan jaksottamalla säännönmukaiset kustannukset työntekijän työvuosille hyväksytyjen vakuutusmatemaatikkojen vuosittain laatimien vakuutusmatemaattisten laskelmien mukaisesti. Eläkevastuuna esitetään tulevien arvioitujen eläkemaksujen nykyarvo, joka lasketaan käyttäen korkona juoksuajaltaan vastaavien (highly rated corporate bonds) tai valtion velkasitoumusten korkoja tilanteesta riippuen.

Konserni kirjaa kaikki tietyistä etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä aiheutuvat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot välittömästi suoraan omaan pääomaan, kuten konsernin laskelmassa kirjatusta tuotoista ja kuluista ("SORIE") on esitetty. Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot tunnistetaan kuitenkin järjestelyihin tehtävien muutosten yhteydessä, ja karttavat menot esitetään tuloslaskelmassa. Karttumattomat summat poistetaan systemaattisesti karttumisjaksolla. Konsernitaseeseen kirjataan täysi varaus kaikista suunnitelman vajauksista oikaistuna aiemmillä työsuoritukseen perustuvilla kuluilla, joita ei ole vielä poistettu.

Johdon osakeoptiot ja -kannustimet

Kaikki osakeperusteiset maksut (synteettiset optio-ohjelmat ja muut johdon palkitsemis- ja kannustusohjelmat) kirjataan tuloslaskelmaan henkilöstökuluksi oikeuden syntymisajanjaksona. Synteettiset optio-ohjelmat 2000–2007 on suojattu optioiden suojausinstrumenteilla (Total Return Swap), jotka maksetaan käteissuorituksin. Konsernilla on täten mahdollisuus saada käteissuorituksia, jotka osittain

kompensoivat muutokset osakkeen kurssissa sen myöntämispäivän ja maksupäivän välillä.

Työsuorituksen käypä arvo, joka on saatu optioiden vastikkeena, määritetään optioiden käypänä arvona myöntämispäivänä ja kirjataan kuluksi option oikeuden syntymisajanjaksolla. Velka arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä uudelleen käypään arvoonsa käyttämällä arvioita niiden optioiden määrästä, joiden odotetaan tulevan merkittäviksi, ja viimeisimmät käyvät arvot lasketaan käyttämällä Black-Scholes-hinnoittelumallia, jolloin kaikki muutokset kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Työsuorituksen käypä arvo, joka on saatu osakekannustimien vastikkeena, määritetään myöntämispäivänä ja kirjataan kuluksi syntymisajanjaksolla. Varaus arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä uudelleen käypään arvoonsa käyttämällä arvioita niiden osakekannustimien määrästä, joiden odotetaan tulevan lunastettaviksi, ja viimeisimmät käyvät arvot lasketaan käyttämällä Stora Enson R-osakkeen päätöskurssia, jolloin kaikki muutokset kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Osakekohtainen tulos

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla tilikauden tulos keskimääräisellä painotetulla osakemäärällä, jota laskettaessa on vähennetty konsernin hallussa kulloinkin olevat omat osakkeet. Laimennusvaiikutuksella oikaistu osakekohtainen tulos on laskettu takaisin ostettujen osakkeiden menetelmällä (treasury stock method). Tällöin optiot oletetaan käytetyiksi tilikauden alussa tai sen jälkeisenä liikkeeseenlaskupäivänä ja saaduilla varoilla oletetaan ostetun omia osakkeita tilikauden keskimääräisellä markkinahinnalla. Keskimääräisen ulkona olevien osakkeiden lukumäärän lisäksi jakaja sisältää oletuksen, että optiot on käytetty.

Optioiden käyttöä ei oteta huomioon osakekohtaista tulosta laskettaessa, jos optioiden toteutushinta ylittää osakkeiden keskimääräisen markkina-arvon kauden aikana. Optioilla on laimentava vaikutus vain, jos osakkeiden kauden keskimääräinen markkinahinta ylittää optioiden toteutushinnan.

Osingonjako

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottamaa osinkoa ei ole vähennetty jakokelpoisesta omasta pääomasta ennen yhtiökokouksen hyväksyntää.

Liite 2 Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät epävarmuustekijät

Arvioiden käyttö

Laadittaessa konsernitiilinpäätöstä kansainvälisen tilinpäätöskäytännön periaatteiden mukaisesti yhtiön johto joutuu tekemään arvioita ja oletuksia. Nämä vaikuttavat taseessa esitettäviin omaisuus- ja velkamääriin, ehdollisten varojen ja velkojen esittämiseen tilinpäätöksessä sekä tilikaudelta esitettäviin tuottoihin ja kuluihin. Toteumat voivat poiketa näistä arvioista.

Kansainvälisen tilinpäätössäännösten (IFRS) mukaan laadittu konsernitiilinpäätös edellyttää yhtiön johdon tekemän subjektiivisia arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat raportoituihin lukuihin. Arviot perustuvat kokemukseen ja lukuihin muihin oletuksiin, joiden uskotaan olevan asianmukaisia. Todellinen tulos ja ajoitus voivat siis poiketa arvioista. Yhtiön johto uskoo, että alla mainitut laskentaperiaatteet edustavat asioita, jotka vaativat arviointia ja joissa eriävä arvio voi vaikuttaa suurestikin raportoituihin tulokseen.

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet

Yrityskaupan yhteydessä käytetään ulkopuolista neuvonantajaa arvioimaan aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden käypiä arvoja ja avustamaan niiden taloudellisen vaikutusajan määrittämisessä. Yhtiön johto uskoo, että arvioidut käyvät arvot ja taloudellinen vaikutusaika sekä taustalla olevat oletukset ovat riittävän tarkkoja, vaikka arviot voivat vaikuttaa merkittävästikin raportoituihin lukuihin.

Hyödykkeiden kirjanpitoarvot tarkistetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä tai muulloin, jos tapahtumat tai olosuhteet viittaavat siihen, että kirjanpitoarvo saattaa olla alentunut. Omaisuuserän kerrytettävissä olevaksi rahamääräksi arvioidaan käypä arvo vähennettynä myynnistä aiheutuvilla kuluilla tai sitä korkeampi käyttöarvo. Arvon alentuminen kirjataan, jos kirjanpitoarvo ylittää kerrytettävissä olevan rahamäärän. Käyttöarvo lasketaan diskontatun kassavirran menetelmällä, joka ottaa parhaiten huomioon diskonttauskoron sekä odotetut tulevat kassavirrat. Lisätietoja arvonalentumistestauksessa käytettävistä tärkeimmistä oletuksista sekä herkkyyksianalysista on liitteessä 12, Poistot ja arvonalentumiset.

Liikearvo

Jokaiselle rahavirtaa tuottavalle yksikölle tai niiden ryhmälle allokoitu konserniliikearvo testataan vähintään kerran vuodessa. Mahdollinen arvonalentuminen mitataan diskontattujen rahavirtojen menetelmällä. Tässä menetelmässä käytetään arvioita tulevista rahavirroista jokaisessa rahavirtaa tuottavan yksikön tai niiden ryhmän raportointiyrityksessä. Se sisältää mm. arvioita tulevasta hinnoittelusta, tuotantotasoista, kustannuksista, markkinoiden kysynnästä ja tarjonnasta ja kunnossapitoinvestoinneista sekä oletuksen keskimääräisestä painotetusta pääomakustannuksesta. Diskonttauskorko ennen veroja, jota käytetään arvioidujen rahavirtojen nettonykyarvolaskelmissa, vastaa keskimääräistä painotettua pääomakustannusta.

Muutokset näissä arvioissa tai rahavirtaa tuottavien yksiköiden tai yksikköryhmien rakenteessa tai lukumäärässä saattavat aiheuttaa merkittäviä arvonalennuksia hyödykkeiden käypiin arvoihin nykyisellä tai tulevilla tarkastelujaksoilla. Nämä arviot koskevat tuotteiden odotettuja myyntihintoja, tuotekustannusten odotettua inflaatiota ja diskonttauskorkoa. Lisätietoja arvonalentumistestauksessa käytettävistä tärkeimmistä oletuksista sekä herkkyyksianalyysistä on liitteessä 12, Poistot ja arvonalentumiset.

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo

Jos rahoitusvarojen ja -velkojen käypää arvoa ei voi määrittää suoraan julkisesti noteeratuista markkinahinnoista, käytetään muita arvostustekniikoita, kuten diskontatun kassavirran menetelmää, transaktioiden kertoimia, Black-Scholes-mallia tai Gordonin mallia. Tärkeimpiä arviointiperusteita ovat muun muassa tulevat kassavirrat, luottoriski ja volatiliiteetti. Näitä tekijöitä koskevien oletusten muutokset voivat vaikuttaa rahoitusinstrumenttien kirjattuun käypään arvoon. Sijoitukset noteeraamattomien yritysten velka- ja arvopapereihin, kuten Newpage Group Inc:iin (Newpage) ja Pohjolan Voima Oy:hyn (PVO), muodostavat merkittävän osan konsernin varoista, joten ne edellyttävät johdolta erityisen huolellista arviointia. Näitä on selitetty tarkemmin liitteissä 16, Myytävissä olevat rahoitusvarat ja 26, Rahoitusriskien hallinta.

Tuloverot

Verosaamiset ja -velat arvioidaan jaksoittain ja erotus oikaistaan tarvittaessa. Yhtiön johto katsoo, että tuleville veroseuraamuksille on tehty riittävä varaus vallitsevien tosiasioiden, olosuhteiden ja verolakien perusteella. Mikäli verotuksen kohdat kyseenalaistetaan tai ne lakkaavat olemasta voimassa, tulokset voivat olla erilaisia ja niillä voi olla merkittävä vaikutus raportoituihin summiin konsernitilinpäätöksessä.

Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Yhtiön eläkevastuun ja kulujen määrittäminen vaatii tiettyjen oletusten valitsemista. Vakuutusmatemaatikot käyttävät näitä oletuksia laskiessaan kyseisiä vastuita. Oletuksiin sisältyy mm. diskonttauskorko, varojen odotettu tuotto, palkkatason nousuoletus ja oletettu elinikä. Riippumattomat vakuutusmatemaatikot määrittävät tuloslaskelmaan kuluksi kirjattavat summat. Jos todelliset tulokset kuitenkin poikkeavat alkuperäisistä arvioista, erotus sekä oletusten tai muiden muuttujien mahdollisten muutosten vaikutus kirjataan suoraan omaan pääomaan kohdassa Laskelma kirjatusta tuotoista ja kuluista kuvatulla tavalla. Yksityiskohtaiset tiedot eläkevastuulaskelmissa käytetyistä oletuksista ovat liitteessä 22, Työsuhteen päättymisen jälkeiset edut.

Biologiset hyödykkeet

Suurin osa konsernin biologisista hyödykkeistä kuuluu osakkuusyrityksille. Konsernilla on kuitenkin myös joitakin pieniä, suoria omistuksia. IAS 41 Maatalous edellyttää, että biologiset hyödykkeet, kuten kasvava puusto, kirjataan käypään arvoon vähennettynä arvioiduilla myyntiin liittyvillä menoilla. Biologisten hyödykkeiden käypä arvo lasketaan jatkuvien toimintojen diskontattujen kassavirtojen pohjalta kestävän metsänhoidon perusteella ja kasvupotentiaali huomioon ottaen. Diskontattuja kassavirtoja varten tarvitaan kasvua, puunkorjuuta, myyntihintaa ja myynnin kustannuksia koskevia arvioita, ja näiden tekijöiden muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Suorat omistukset kirjataan biologisten hyödykkeiden nettomuutoksen alle ja osakkuusyritysten taseissa näkyvät omistukset osuuteen osakkuusyritysten tuloksesta. Tämän vuoksi on tärkeää, että konsernin ja osakkuusyritysten johto tekee paikkansapitävät arviot tulevista hintatasoista sekä myynti- ja kustannusnäköistä. Myös metsän kasvua on analysoitava säännöllisesti, jotta voitaisiin arvioida hakattavissa olevan puun määrä ja metsän nykyinen kasvuvauhti.

Ympäristövaraukset

Konserni on tehnyt tiedossa olevista ympäristövastuista varauksia, jotka perustuvat johdon arvioon ympäristön kunnostustoimenpiteiden kustannuksista. Näiden kustannusten ajankohdasta ja summasta ei ole täyttä varmuutta, joten lopulliset vastuut voivat poiketa merkittävästi alkuperäisestä arviosta.

Liite 3 Tiedot segmenteittäin

Konserni arvioi segmenttien toimintaa ja päättää resurssien allokoinnista segmenttien operatiivisen tuloksen perusteella. Segmenttien liikevaihto sisältää segmenttien välisen myynnin markkinahintaan.

Stora Enso muutti organisaatorakennettaan syyskuussa 2007 siten, että päätuotealueet jaettiin seitsemäksi ulkoisten asiakkaiden kanssa toimivaksi liiketoiminta-alueeksi sekä yhdeksi muiden toimintojen liiketoiminta-alueeksi. Raportoivat segmentit perustuvat näihin liiketoiminta-alueisiin. Tukkuriliiketoiminta kuitenkin myytiin huhtikuussa 2008 ja lisäksi vuoden 2008 alusta lähtien osakkuusyritykset on raportoitu erikseen liikevoitossa. Aiempina vuosina osakkuusyritysten tulokset sisällytettiin kunkin liiketoiminta-alueen tuloksiin. Segmenttien vertailuluvut on luokiteltu uudelleen siten, että tukkuritoiminnan tulokset näkyvät lopetettavien toimintojen osana. Osakkuusyritysten tulokset on myös irrotettu erilliseksi liiketoiminta-alueista, joissa ne aikaisemmin esitettiin. Raportoitavien segmenttien toimialueet ovat:

Sanomalehti- ja kirjapaperi

Stora Enson sanomalehti- ja kirjapaperiliiketoiminta-alue valmistaa sanomalehti-, erikoissanomalehti-, luettelo- ja kirjapaperia kustantajille ja painotaloille. Kirja- ja luettelopaperivalikoimassa on paperilaatuja kova- ja pehmeäkantisiin kirjoihin, puhelinluetteloihin ja aikatauluihin.

Aikakauslehtipaperi

Stora Enson aikakauslehtipaperiliiketoiminta-alue tarjoaa laajan valikoiman paperilaatuja aikakauslehdille ja mainossovelluksille. Päälystämätöntä aikakauslehtipaperia käytetään pääasiassa aikakauslehtiin ja mainospainotuotteisiin. Päälystettyä aikakauslehtipaperia käytetään erikois- ja yleisaikakauslehdissä.

Hienopaperi

Stora Enson hienopaperiliiketoiminta-alue valmistaa graafisia papereita ja toimistopapereita. Toimistopaperilaatuihin kuuluvat kopio-, paino-, kirjekuori-, koulutarvike-, muistio-, lomake- ja toimistopaperit sekä digitaalipainamiseen soveltuvat paperit. Graafisten papereiden tuotevalikoima on räätälöity vastaamaan painotalojen ja kustantajien korkeita laatuvaatimuksia.

Kuluttajapakkauskartonki

Stora Enson kuluttajapakkauskartonkiliiketoiminta-alue on erikoistunut nestepakkauskartonkien, elintarvikekartonkien, kotelokartongin ja graafisten kartonkien valmistukseen. Tuotteita käytetään elintarvikkeiden, juomien, tupakan, lääkkeiden, mediatuotteiden, kosmetiikan ja muun kulutustavaran pakkauksissa.

Teollisuuspakkaukset

Stora Enson teollisuuspakkaukset-liiketoiminta-alue valmistaa aalto-pahvipakkauksia, aaltopahvin raaka-ainetta, hylsyjä, hylsykartonkia, laminaattipaperia sekä säkki- ja voimapaperia. Se osallistuu pakkaustuotannon arvoketjun jokaiseen vaiheeseen alkaen kierrätyksestä ja sellun tuotannosta edeten aina pakkausten valmistamiseen.

Puutuotteet

Stora Enson puutuotteet-liiketoiminta-alueen painopisteitä ovat rakennus- ja puusepänteollisuus sekä suurivolyymiset tiettyyn loppukäyttöön räätälöidyt komponentit. Lisäksi se toimittaa paljon erilaisia sahattuja ja jatkojalostettuja tuotteita puutavarakaupoille, tukkureille ja maahantuojille.

Osakkuusyritykset

Osakkuusyritykset toimivat pääasiassa metsäsektorilla ja toimittavat konsernille kuitupuuta. Stora Ensolla on kuitenkin osakkuusyrityksissä myös muita omistuksia, tärkein niistä yhteisomistuksessa oleva sellutehdas.

Muut

Suurimman osan Muut-segmentistä muodostaa puunhankinta, joka hankkii ja toimittaa puuta Stora Enson tehtaalle. Puutavaraa hankitaan konsernin kahdelta metsänomistusyhtiöltä sekä ulkoisilta toimitajilta. Segmenttiin kuuluvat myös markkinapalvelut (myyntiverkostot sekä kuljetus ja jakelu), energiaosasto sekä muut konsernitoinnot.

Lopetetut toiminnot

Tukkuritoiminta

Stora Enson entinen paperitukkuri Papyrus oli asiakaskeskeinen eurooppalainen tukkuriverkosto. Papyruksen tuotevalikoimaan kuului erilaisia papereita, kartonkeja, graafisia tuotteita ja sähköisiä palveluja graafiselle teollisuudelle, jälleenmyyjille, toimistoille sekä julkiselle sektorille ja teollisuussektorille. Tukkuritoiminta myytiin huhtikuussa 2008.

Pohjois-Amerikka

Yhdysvalloissa ja Kanadassa sijaitsevat tehtaot muodostivat oman segmenttinsä, kunnes ne myytiin joulukuussa 2007.

Liikevaihto segmenteittäin

31.12. päättyvä tilikausi

	Ulkoinen	Sisäinen	Yhteensä	Ulkoinen	Sisäinen	Yhteensä	Ulkoinen	Sisäinen	Yhteensä
Milj. euroa	2008			2007			2006		
Sanomalehti- ja kirjapaperi	1 526,5	68,2	1 594,7	1 652,0	82,9	1 734,9	1 623,6	80,4	1 704,0
Aikakauslehtipaperi	2 083,0	94,0	2 177,0	2 104,9	191,4	2 296,3	1 951,3	269,0	2 220,3
Hienopaperi	1 914,8	196,9	2 111,7	1 705,1	451,1	2 156,2	1 891,5	370,3	2 261,8
Kuluttajapakkauskartonki	2 070,1	161,8	2 231,9	2 122,7	178,2	2 300,9	2 139,0	192,9	2 331,9
Teollisuuspakkauskaukset	997,8	78,7	1 076,5	987,0	96,5	1 083,5	879,5	91,2	970,7
Puutuotteet	1 410,8	92,6	1 503,3	1 743,9	109,2	1 853,1	1 571,8	101,2	1 673,0
Muut	847,0	3 150,0	3 997,1	927,2	3 275,5	4 202,7	778,0	2 966,0	3 744,0
Sisäisten myyntien eliminoinnit	-	-3 663,4	-3 663,4	-	-3 779,1	-3 779,1	-	-3 445,3	-3 445,3
Jatkuvat toiminnot	10 850,0	178,8	11 028,8	11 242,8	605,7	11 848,5	10 834,7	625,7	11 460,4
Lopetetut toiminnot: Tukkuritoiminta	708,2	-178,8	529,4	2 004,8	-479,7	1 525,1	1 906,2	-409,4	1 496,8
Lopetetut toiminnot: Pohjois-Amerikka	-	-	-	1 895,9	-126,0	1 769,9	1 853,0	-216,3	1 636,7
Koko liiketoiminta	11 558,2	0,0	11 558,2	15 143,5	0,0	15 143,5	14 593,9	0,0	14 593,9

Liikevaihto sisältää tuloja ulkoisista palveluista 57,0 (67,3) milj. euroa.

Osuus liikevoitosta, varoista ja veloista segmenteittäin

31.12. päättyvä tilikausi

	Liiketulos			Varat			Velat		
Milj. euroa	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Sanomalehti- ja kirjapaperi	125,6	101,9	233,4	1 320,9	1 422,7	1 629,2	271,7	353,5	345,3
Aikakauslehtipaperi	28,4	-398,3	-101,8	1 862,9	2 110,1	2 526,2	479,1	540,0	581,9
Hienopaperi	-313,8	152,1	198,7	2 137,9	1 877,9	1 890,1	325,8	397,5	464,5
Kuluttajapakkauskartonki	-194,1	-41,3	236,0	1 682,7	2 007,9	2 314,8	475,3	419,2	476,9
Teollisuuspakkauskaukset	9,3	105,2	86,7	831,6	939,4	807,5	199,7	234,5	176,0
Puutuotteet	-155,5	33,1	42,7	835,7	963,6	962,7	221,4	242,9	215,9
Osakkuusyritykset	-11,3	341,9	88,7	1 116,9	1 246,6	918,1	-	-	-
Muut	-215,2	-117,7	-76,0	2 452,2	3 914,2	2 829,4	4 617,3	5 183,9	5 722,7
Jatkuvat toiminnot	-726,6	176,9	708,4	12 240,8	14 482,4	13 878,0	6 590,3	7 371,5	7 983,2
Lopetetut toiminnot: Tukkuritoiminta	11,8	69,3	33,1	-	828,4	888,4	-	273,8	348,5
Lopetetut toiminnot: Pohjois-Amerikka	-	3,7	-5,7	-	-	2 615,7	-	-	1 029,8
Koko liiketoiminta	-714,8	249,9	735,8	12 240,8	15 310,8	17 382,1	6 590,3	7 645,3	9 361,5

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, investoinnit, poistot ja arvonalentumiset segmenteittäin

31.12. päättyvä tilikausi

	Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet			Poistot ja arvonalentumiset			Investoinnit		
Milj. euroa	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Sanomalehti- ja kirjapaperi	996,5	1 024,5	1 206,3	114,3	215,9	140,5	123,8	61,0	64,5
Aikakauslehtipaperi	1 274,1	1 428,8	1 805,5	137,9	506,2	233,3	89,6	147,2	77,5
Hienopaperi	1 052,8	1 363,8	1 393,7	541,3	154,5	220,1	98,5	161,1	77,8
Kuluttajapakkauskartonki	1 067,0	1 379,7	1 694,5	300,5	365,2	211,5	109,6	81,5	97,8
Teollisuuspakkauskaukset	461,9	536,6	488,4	115,2	62,8	61,2	81,9	111,1	46,0
Puutuotteet	424,4	503,8	602,8	130,9	172,8	81,0	62,9	74,6	32,9
Muut	422,1	609,2	521,9	82,3	52,2	96,2	89,8	81,6	100,1
Jatkuvat toiminnot	5 698,8	6 846,4	7 713,1	1422,4	1 529,6	1 043,8	656,1	718,1	496,6
Lopetetut toiminnot: Tukkuritoiminta	-	292,1	326,3	46,1	21,0	24,1	2,2	15,5	14,7
Lopetetut toiminnot: Pohjois-Amerikka	-	-	2 191,4	-	330,7	189,7	-	36,6	47,8
Koko liiketoiminta	5 698,8	7 138,5	10 230,8	1 468,5	1 881,3	1 257,6	658,3	770,2	559,1

Liikearvo segmenteittäin

31.12. päättyvä tilikausi									
Milj. euroa	Liikearvo			Yrityssostojen liikearvo			Poistot ja arvonalentumiset		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Sanomalehti- ja kirjapaperi	23,0	23,0	23,0	-	-	-	-	-	-
Aikakauslehtipaperi	60,0	60,0	100,0	-	-	-	-	20,0	7,0
Hienopaperi	-	230,6	230,8	-	-	-	228,0	-	2,0
Kuluttajapakkauskartonki	-	8,0	8,0	-	-	-	8,0	-	-
Teollisuuspakkaukset	20,2	21,4	23,0	-	-	-	-	-	-
Puutuotteet	104,4	105,0	157,2	-	-	-	-	54,1	-
Osakkuusyritykset	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jatkuvat toiminnot	207,6	448,0	542,0	-	-	-	236,0	74,1	9,0
Lopetetut toiminnot: Tukkuritoiminta	-	54,7	54,8	-	-	2,0	39,2	-	-
Lopetetut toiminnot: Pohjois-Amerikka	-	-	310,0	-	-	-	-	158,9	-
Koko liiketoiminta	207,6	502,7	906,8	-	-	2,0	275,2	233,0	9,0

Sidottu pääoma segmenteittäin

31.12.			
Milj. euroa	2008	2007	2006
Sanomalehti- ja kirjapaperi	1 158,9	1 224,3	1 441,7
Aikakauslehtipaperi	1 445,3	1 572,0	1 990,7
Hienopaperi	1 390,4	1 584,9	1 570,0
Kuluttajapakkauskartonki	1 294,1	1 743,0	2 035,0
Teollisuuspakkaukset	620,7	701,8	628,6
Puutuotteet	653,9	803,1	826,8
Osakkuusyritykset	1 005,3	1 136,0	664,4
Muut	1 488,7	1 973,1	1 460,2
Jatkuvat toiminnot	9 057,3	10 738,2	10 617,4

Sidotun pääoman ja taseen varojen täsmäytys

31.12.			
Milj. euroa	2008	2007	2006
Sidottu pääoma			
Jatkuvat toiminnot	9 057,3	10 738,2	10 617,4
Lopetetut toiminnot: Tukkuritoiminta	-	500,6	527,2
Lopetetut toiminnot: Pohjois-Amerikka	-	-	1 992,4
Sidottu pääoma yhteensä	9 057,3	11 238,8	13 137,0
Koroton vieras pääoma	2 131,9	2 487,2	3 140,2
Korolliset saamiset	952,1	1 486,8	984,8
Verosaamiset	99,5	98,0	120,1
Varat yhteensä	12 240,8	15 310,8	17 382,1

Sidottu pääoma (O-erät) sisältyy taseeseen ja se sisältää aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, biologiset hyödykkeet, päästöoikeudet, listaamattomat osakkeet, muut pitkäaikaiset varat, vaihto-omaisuuden, lyhytaikaiset myyntisaamiset ja lyhytaikaiset korottomat velat, varaukset ja muut pitkäaikaiset korottomat velat.

Henkilöstö keskimäärin

Segmenteittäin	31.12. päättyvä tilikausi			Sijainnin mukaan	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006		2008	2007	2006
Sanomalehti- ja kirjapaperi	2 771	2 813	2 945	Baltian maat	1 405	1 684	1 776
Aikakauslehtipaperi	4 331	5 216	5 292	Suomi	11 040	12 187	12 879
Hienopaperi	3 644	3 845	4 550	Ranska	611	1 094	1 307
Kuluttajapakkauskartonki	4 343	4 519	4 857	Saksa	3 715	5 330	5 786
Teollisuuspakkaukset	5 903	5 907	5 795	Puola	2 221	2 072	1 848
Puutuotteet	4 835	4 876	4 841	Venäjä	1 835	1 875	2 199
Muut	7 988	8 961	9 579	Ruotsi	7 677	7 705	8 128
Jatkuvat toiminnot	33 815	36 137	37 859	Muu Eurooppa	3 755	4 870	5 262
Lopetetut toiminnot: Tukkuritoiminta	957	3 103	3 177	Eurooppa	32 259	36 817	39 185
Lopetetut toiminnot:				Brasilia	428	770	272
Pohjois-Amerikka	-	4 151	4 595	Kiina (ml. Hongkong)	1 660	1 312	1 097
Koko liiketoiminta	34 772	43 391	45 631	Pohjois-Amerikka	208	4 332	4 922
				Muut	217	160	155
Henkilöstö tilikauden lopussa	31 667	37 997	43 887	Yhteensä	34 772	43 391	45 631

Ulkoinen liikevaihto kohteen ja alkuperämaan mukaan

Milj. euroa	31.12.								
	Liikevaihto kohteen mukaan			Liikevaihto alkuperämaan mukaan			Liikevaihdon nettovirrat maittain		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Itävalta	309,4	309,4	275,1	352,7	414,7	353,6	43,3	105,3	78,5
Baltian maat	162,1	203,2	179,5	280,3	347,3	331,5	118,2	144,1	152,0
Belgia	176,9	234,4	229,0	331,0	385,5	357,9	154,1	151,1	128,9
Tšekin tasavalta	151,5	162,5	138,3	213,7	254,3	222,5	62,2	91,8	84,2
Tanska	189,9	198,8	195,6	1,8	2,1	3,9	-188,1	-196,7	-191,7
Suomi	831,8	888,9	844,8	3 671,2	4 176,7	4 244,6	2 839,4	3 287,8	3 399,8
Ranska	699,9	713,5	729,4	216,0	213,2	215,1	-483,9	-500,3	-514,3
Saksa	1 825,3	1 901,0	1 802,4	1 571,8	1 671,0	1 677,7	-253,5	-230,0	-124,7
Italia	362,9	414,5	404,3	14,9	26,9	26,0	-348,0	-387,6	-378,3
Alankomaat	487,4	533,9	524,1	31,8	210,5	226,5	-455,6	-323,4	-297,6
Puola	390,0	361,4	287,9	269,7	280,1	214,7	-120,3	-81,3	-73,2
Venäjä	302,8	312,3	235,2	221,9	243,6	205,8	-80,9	-68,7	-29,4
Espanja	427,9	527,9	521,3	131,7	116,1	117,0	-296,2	-411,8	-404,3
Ruotsi	960,8	1 024,0	963,3	2 950,5	2 726,0	2 561,3	1 989,7	1 702,0	1 598,0
Iso-Britannia	731,9	909,0	885,5	35,4	47,6	33,6	-696,5	-861,4	-851,9
Muu Eurooppa	837,6	822,3	753,0	143,0	280,9	348,3	-694,6	-541,4	-404,7
Eurooppa yhteensä	8 848,1	9 517,0	8 968,7	10 437,4	11 396,5	11 140,0	1 589,3	1 879,5	2 171,3
Afrikka	246,9	267,7	162,2	-	-	-	-246,9	-267,7	-162,2
Australia/Uusi-Seelanti	169,5	129,7	112,2	5,3	5,3	9,8	-164,2	-124,4	-102,4
Brasilia	192,4	181,4	107,9	394,4	306,7	197,3	202,0	125,3	89,4
Kiina (ml. Hongkong)	287,9	241,4	270,0	152,7	102,1	67,0	-135,2	-139,3	-203,0
Japani	266,1	352,4	345,5	0,1	0,2	5,9	-266,0	-352,2	-339,6
Muu Aasia	347,6	332,4	354,9	8,0	9,9	9,9	-339,6	-322,5	-345,0
Lähi-itä	304,9	348,8	406,1	-	-	-	-304,9	-348,6	-406,1
Yhdysvallat	106,2	263,7	521,6	30,4	27,6	30,3	-75,8	-236,1	-491,3
Muu Latinalainen Amerikka	167,8	170,3	159,8	0,5	-	-	-167,3	-170,3	-159,8
Muut	91,4	43,9	51,5	-	0,2	0,2	-91,4	-43,7	-51,3
Jatkuvat toiminnot	11 028,8	11 848,5	11 460,4	11 028,8	11 848,5	11 460,4	0,0	0,0	0,0
Lopetetut toiminnot	529,4	3 295,0	3 133,5	529,4	3 295,0	3 133,5	-	-	-
Koko liiketoiminta	11 558,2	15 143,5	14 593,9	11 558,2	15 143,5	14 593,9	0,0	0,0	0,0

Varat, sijoitettu pääoma ja oma pääoma maittain

31.12.

Milj. euroa	Vastaavat yhteensä			Sijoitettu pääoma			Oma pääoma		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Itävalta	203,4	205,9	224,8	143,7	145,4	162,9	93,5	113,3	98,0
Baltian maat	153,5	226,3	270,7	136,1	201,7	249,5	35,1	68,9	142,6
Belgia	511,6	556,2	574,4	434,6	481,1	506,9	312,6	273,1	289,6
Tšekin tasavalta	140,4	164,4	164,8	111,6	137,1	133,6	163,8	177,1	154,6
Suomi	4 694,8	5 937,7	5 633,8	3 459,6	3 864,9	4 001,5	1 909,9	2 505,5	1 636,5
Ranska	218,0	308,7	381,3	160,4	203,0	232,4	368,1	44,9	144,5
Saksa	1 045,2	1 561,2	1 736,2	384,2	927,1	986,2	393,1	638,2	670,9
Puola	305,0	352,0	293,8	172,8	216,3	190,4	243,9	272,7	158,0
Venäjä	234,9	301,5	204,0	204,4	262,4	177,6	3,1	76,3	51,9
Espanja	105,4	112,2	121,7	73,8	77,5	83,4	73,6	72,2	75,0
Ruotsi	3 002,3	3 592,1	3 611,9	2 173,1	2 420,3	2 363,4	747,7	1 927,4	2 394,7
Muu Eurooppa	138,7	400,6	420,7	43,2	227,2	193,4	193,2	224,0	261,9
Eurooppa yhteensä	10 753,2	13 718,8	13 638,1	7 497,5	9 164,0	9 281,2	4 537,6	6 393,6	6 150,2
Brasilia	642,4	732,7	738,2	606,1	703,9	699,2	606,0	684,8	699,8
Kanada	-	-	344,8	-	-	272,7	-	-	234,3
Kiina (ml. Hongkong)	367,5	314,9	265,2	298,3	257,7	227,5	26,9	50,9	103,4
Yhdysvallat	355,7	459,7	2 341,2	260,5	421,9	1 729,3	310,9	416,7	704,7
Muu Latinalainen Amerikka	89,0	54,5	27,4	86,4	50,5	24,2	87,2	53,5	26,7
Muut	33,0	30,2	27,2	25,7	22,2	20,4	25,4	-5,9	-2,0
Koko liiketoiminta	12 240,8	15 310,8	17 382,1	8 774,5	10 620,2	12 254,5	5 594,0	7 593,6	7 917,1
Jatkuvat toiminnot	12 240,8	14 482,4	13 878,0	8 774,5	10 139,5	9 835,6	5 594,0	7 395,7	6 900,7
Lopetetut toiminnot	-	828,4	3 504,1	-	480,7	2 418,9	-	197,9	1 016,4
Koko liiketoiminta	12 240,8	15 310,8	17 382,1	8 774,5	10 620,2	12 254,5	5 594,0	7 593,6	7 917,1

Sijoitettu pääoma lasketaan vähentämällä nettoverovelat sidotusta pääomasta.

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet, investoinnit, poistot ja arvonalentumiset maittain

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet			Investoinnit			Poistot ja arvonalentumiset		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Itävalta	125,1	127,3	117,6	8,0	18,8	6,2	9,8	8,8	7,1
Baltian maat	74,6	92,8	180,5	8,6	7,3	11,6	24,8	93,2	34,1
Belgia	447,2	446,6	468,8	48,9	13,5	7,1	33,5	35,3	34,3
Tšekin tasavalta	110,7	117,2	119,6	2,1	2,5	4,0	7,5	6,0	7,5
Suomi	1 809,7	2 367,0	2 702,4	227,0	266,1	157,1	696,1	712,4	377,1
Ranska	102,3	118,4	184,2	6,2	4,1	5,7	14,2	68,7	20,2
Saksa	645,8	946,2	1 100,7	59,3	28,5	45,0	279,4	180,7	226,7
Puola	148,5	178,4	165,3	17,0	23,1	10,5	27,6	20,7	19,6
Venäjä	158,1	204,1	133,3	48,2	90,8	29,8	70,1	14,8	12,2
Espanja	56,7	58,0	64,1	5,7	4,0	2,6	6,7	8,0	6,9
Ruotsi	1 608,8	1 971,8	2 200,4	147,6	137,4	166,9	234,9	261,9	242,9
Muu Eurooppa	33,8	134,9	142,4	21,0	8,8	23,2	13,0	-6,1	62,8
Eurooppa yhteensä	5 321,3	6 762,7	7 579,3	599,6	604,9	469,7	1 417,6	1 404,4	1 051,4
Brasilia	90,9	116,2	250,4	5,3	5,9	13,3	7,5	103,0	5,9
Kanada	-	-	290,9	-	9,1	5,1	-	26,9	25,3
Kiina (ml. Hongkong)	178,1	181,0	164,4	6,8	84,8	18,8	31,7	41,1	8,2
Yhdysvallat	30,8	29,7	1 918,5	10,4	43,3	43,0	10,9	305,0	165,6
Muu Latinalainen Amerikka	72,1	42,9	20,7	35,8	21,8	8,6	0,2	0,1	0,1
Muut	5,6	6,0	6,6	0,4	0,4	0,6	0,5	0,8	1,2
Koko liiketoiminta	5 698,8	7 138,5	10 230,8	658,3	770,2	559,1	1 468,5	1 881,3	1 257,7
Jatkuvat toiminnot	5 698,8	6 846,4	7 713,1	656,1	718	496,4	1 422,4	1 529,6	1 043,8
Lopetetut toiminnot	-	292,1	2 517,7	2,2	52,2	62,7	46,1	351,7	213,9
Koko liiketoiminta	5 698,8	7 138,5	10 230,8	658,3	770,2	559,1	1 468,5	1 881,3	1 257,7

Liite 4 Yrityssostot ja -myynnit

Yrityssostot

Stora Enso osti vuonna 2008 ulkoisten yritysten osakkeita 4,5 milj. eurolla. Vuonna 2007 konserni käytti yritysostoihin 71,4 milj. euroa, josta 64,3 milj. euroa liittyi Puolan valtion osuuden ostoon Stora Enso Poland SA:sta. Vuonna 2006 konserni käytti yritysostoihin 329,8 milj.

Konserniyritysten ostot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Ostettu netto-omaisuus			
Rahavarat	-	0,3	1,6
Muu käyttö pääoma	0,1	-9,5	47,3
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	4,0	10,7	222,0
Biologiset hyödykkeet	-	-	61,1
Verovelat	-0,4	-0,2	1,2
Korolliset nettovelat	-1,0	-1,2	-4,5
Vähemmistön osuudet	1,8	71,3	1,1
Ostetun netto-omaisuuden käypä arvo	4,5	71,4	329,8

Stora Enso osti elokuussa 2007 Puolan valtiolta 28 % Stora Enso Poland SA:n osakkeista 64,3 milj. eurolla. Stora Enso omistaa kaupan jälkeen 95 % yhtiön osakkeista. Loput 5 % osakkeista, jotka aiemmin olivat Puolan valtion omistuksessa, jaetaan yhtiön nykyisille ja eläkkeelle siirtyneille työntekijöille, joskin Stora Enso aikoo ostaa ne mahdollisimman pian. Stora Enso osti alun perin 67 % yhtiöstä 133,3 milj. eurolla joulukuussa 2004. Uusimman oston myötä konsernin sijoituksen arvo nousi 197,6 milj. euroon. Stora Enso Poland -konsernin palveluksessa on tällä hetkellä 1 845 henkilöä, ja yhtiön liikevaihto vuonna 2008 oli 236,6 (236,9) milj. euroa.

Puolalaisten osakkeiden oston lisäksi Stora Enso käytti vuonna 2007 muihin yritysostoihin 7,1 milj. euroa, joista 7,0 milj. euroa liittyi myös vähemmistöosuuksien ostoon. Edellisvuotiseen brasilialaisen Arapoti Groupin ostoon liittyvät yritysostolaskelmat viimeisteltiin vuonna 2007, ja kaupan arvoihin tehtiin vain vähäisiä oikaisuja.

Stora Enso vei syyskuussa 2006 päätökseen brasilialaisen Arapoti Groupin koko osakekannan oston International Paper Inc -yhtiöltä. 320,0 milj. euron arvoiseen kauppaan sisältyi paperitehdas, saha ja noin 30 000 hehtaaria puuviljelmiä. Saha ja puuviljelmät myytiin vuonna 2007. Paranán osavaltiossa, Etelä-Brasilian tärkeimpien markkina-alueiden lähellä sijaitseva Arapotin paperitehdas oli yritysoston tärkein osa, ja se on yhdistetty osaksi Stora Enson aikakauslehtipaperi-liiketoiminta-alueetta. Kevyesti päällystettyä aikakauslehtipaperia tuottava linja sisältää täysin integroidun kuumahierrelinjan (TMP). Tehtaan nykyinen vuotuinen kapasiteetti on 205 000 tonnia,

euroa, josta valtaosa eli 320,0 milj. euroa liittyi brasilialaisen Arapoti Groupin ostoon. Tästä 143,3 milj. euroa palautui vuonna 2007, kun osa kyseisistä toiminnoista myytiin uudelleen. Yrityssostoista ei aiheutunut liikearvoa vuosina 2006, 2007 ja 2008.

sen palveluksessa on 360 henkilöä ja sen liikevaihto vuonna 2008 oli 138,0 (133,9) milj. euroa.

Yrityssmyynnit

Stora Enso myi vuonna 2008 Papyrus-tukkuriiketoimintansa. Netto-kauppahinta oli 191,0 milj. euroa ja yhtiön markkina-arvo (enterprise value) oli 412,1 milj. euroa. Yksityiskohtaiset tiedot ovat liitteessä 5, Lopetetut toiminnot. Muiden myytyjen yritysten nettokauppahinta oli 30,4 milj. euroa. Ainoa merkittävä myyntikohde oli konsernin Helsingin pääkonttorin omistava yhtiö. Kaupan arvo oli 25,9 milj. euroa.

Stora Enso myi vuonna 2007 lähes koko Pohjois-Amerikan toimintonsa. Etelä-Amerikassa konserni myi osan vuonna 2006 ostamistaan liiketoiminnoista Brasiliassa. Yrityssoston alkuperäisenä tarkoituksena oli paikallisen yhteistyökumppanin hankkiminen, ja tämä on nyt saavutettu. Pohjois-Amerikan toimintojen myyty netto-omaisuus oli yhteensä 556,7 milj. euroa (ks. liite 5, Lopetetut toiminnot) ja Etelä-Amerikan toimintojen myyty netto-omaisuus oli yhteensä 143,3 milj. euroa.

Stora Enso myi vuonna 2006 useita yrityksiä osana tuotantoyksiköiden suorituskyvyn arvioimisohjelmaa. Myyntien nettokauppahinta oli 466,5 milj. euroa kustannusten jälkeen. Kaksi yritysmyyntiä johti aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiseen. Portugalilaisen Celbin sellutehtaan myynti puolestaan toi 197,9 milj. euron myyntivoiton.

Konserniyritysten myynnit

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	2008	2007	2006
Myyty netto-omaisuus			
Rahavarat	31,3	110,8	20,2
Muu käyttöpääoma	173,8	-126,0	59,5
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	281,8	1 695,8	172,4
Biologiset hyödykkeet	-	84,1	45,5
Korolliset saamiset (pl. rahavarat)	-	0,6	1,2
Verovelat	-26,7	-49,6	-18,0
Korolliset velat	-230,1	-1 019,2	-12,0
Vähemmistön kanssa tehdyllä osakevaiholla ostettu osakkuusyhtiö	-6,9	-	-
Vähemmistön osuudet	-3,3	-0,6	-0,2
Myytyjen yhtiöiden nettovarot	219,9	695,9	268,6
Tuloslaskelman myyntivoitot	1,5	5,0	197,9
Yritysmyynnit yhteensä	221,4	700,9	466,5

Stora Enso myi syyskuussa 2007 osan Stora Enso Arapotin toiminnoista siten, että ostajalle eli Arauco Florestal Arapotille (Arauco) siirtyi 20 % konsernin paperiliiketoiminnasta Brasiliassa. Stora Ensolle puolestaan jäi 20 % metsäomistuksesta. Kaupan vaikutus liikevoittoon oli vähäinen.

Vuonna 2006 tuotantoyksiköiden suorituskyvyn arviointiohjelma aiheutti merkittäviä yritysmyyntejä joko liiketoiminnan myynteinä tai itse yritysten myynteinä:

- Maaliskuussa 2006 Stora Enso myi Keski-Ruotsissa sijaitsevan Grycksbon tehtaan 37,4 milj. euron nettomyyntihintaan. Kaupasta

kirjattiin aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden 23,9 milj. euron arvonalentuminen sekä 2,2 milj. euron muuntoerokulu.

- Heinäkuussa 2006 Stora Enso myi Pankakosken tehtaan 5,2 milj. eurolla. Myynnistä kirjattiin käyttöomaisuuden 15,8 milj. euron arvonalentuminen.
- Stora Enso vei elokuussa 2006 päätökseen Celulose Beira Industrial (Celbi) SA:n myynnin portugalilaiselle teräs-, sellu- ja paperiyhtiö Altrille. Yhtiön tärkein omaisuus oli Portugalissa sijaitseva Celbin sellutehdas. Kaupan nettoarvo oli 423,5 milj. euroa, ja siitä kirjattiin 197,9 milj. euron myyntivoitto.

Liite 5 Lopetetut toiminnot

Stora Enso vei 30.4.2008 päätökseen Papyrus-tukkuritoimintansa myynnin yksityiselle pääomasijoitusyhtiölle Altor Fund II:lle. Myydyn yhtiön markkina-arvo (enterprise value) oli 412,1 milj. euroa. Myynnistä aiheutuva 3,6 milj. euron nettotappio muodostui 39,2 milj. euron arvonalentumisesta, jotta myyntihinta vastasi myytyä netto-omaisuutta ja kertyneistä muuntoeroista kirjatusta 35,5 milj. euron nettovaluuttavoitosta. Kaupasta kirjattiin myös 0,1 milj. euron positiivinen verovaikutus. Osakkeiden myyntihinta kustannusten vähentämisen jälkeen oli yhteensä 191,0 milj. euroa, josta 141,0 milj. euroa saatiin käteisenä ja loput uudelleen nimetylle Papyrus Holding AB:n myöntämänä, nimellisarvoltaan 57,3 milj. euron "payment in kind"

(PIK) -lainana, jonka käypä arvo vastaanottopäivänä oli 50,0 milj. euroa ja vuoden lopussa 38,9 milj. euroa. Kaikkien PIK-lainojen yksityiskohtaiset tiedot ovat liitteessä 16, Myytävissä olevat rahoitusvarat.

Papyruksen ulkoinen liikevaihto vuonna 2007, viimeisellä täydellä tilikaudella konsernissa, oli yhteensä 2 006,0 milj. euroa. Konsernin tuotteiden myynti oli kuitenkin yhteensä vain 567,7 milj. euroa. Yhteenveto Papyruksen tuloslaskelmasta myyntiä edeltäviltä neljältä kuukaudelta vuonna 2008 on alla.

Lopetetut toiminnot tuloslaskelmassa vuonna 2008, yhteenveto (Tukkuritoiminta)

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	Yhteensä	Normaalit toiminnot	Myynnistä aiheutuneet kulut
Liikevaihto	529,4	529,4	-
Liiketoiminnan kulut	-517,6	-513,8	-3,7
Liiketulos	11,9	15,6	-3,7
Rahoituskulut, netto	-5,5	-5,5	-
	6,4	10,1	-3,7
Verot	-2,1	-2,2	0,1
Tilikauden tulos	4,3	7,9	-3,6

Stora Enso vei 21.12.2007 päätökseen pohjoisamerikkalaisen tytäryhtiönsä Stora Enso North America Inc:n ("SENA") myynnin NewPagelle. SENA käsitti lähes kaikki Stora Enson Pohjois-Amerikan liiketoiminta-alueen toiminnoista ja sen vuotuinen tuotantokapasiteetti oli 2 745 000 tonnia paperia. Ulkoinen liikevaihto vuonna 2007 oli 2,4 mrd. Yhdysvaltain dollaria (1,8 mrd. euroa) ja liiketoiminta-alueen palveluksessa oli noin 4 350 henkilöä.

teetti oli 2 745 000 tonnia paperia. Ulkoinen liikevaihto vuonna 2007 oli 2,4 mrd. Yhdysvaltain dollaria (1,8 mrd. euroa) ja liiketoiminta-alueen palveluksessa oli noin 4 350 henkilöä.

Lopetetut toiminnot tuloslaskelmassa vuonna 2007, yhteenveto (SENA)

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	Yhteensä	Normaalit toiminnot	Myynnistä aiheutuneet kulut
Liikevoitto	3,7	32,0	-28,3
Rahoituskulut, netto	-97,3	-97,3	-
Tulos ennen veroja	-93,6	-65,3	-28,3
Verot	-190,3	-1,0	-189,3
Tilikauden tulos	-283,9	-66,3	-217,6

Alla olevassa taulukossa on erittely Stora Enson tuloslaskelmasta kolmelta viime vuodelta. Taulukossa näkyvät jatkuvien ja lopetettujen toimintojen taloudelliset tulokset sekä kassavirrat.

Lopetettujen toimintojen vaikutus tuloslaskelmassa

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi								
	Jatkuvat toiminnot			Lopetetut toiminnot			Koko liiketoiminta		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Liikevaihto	11 028,8	11 848,5	11 460,4	529,4	3 295,0	3 133,5	11 558,2	15 143,5	14 593,9
Liiketoiminnan muut tuotot	120,2	88,4	360,0	36,1	156,6	4,9	156,3	245,0	364,9
Valmiiden tuotteiden varastojen muutos	-78,1	81,0	-14,3	-2,4	-43,3	16,8	-80,5	37,7	2,5
Biologisten hyödykkeiden nettomuutos	-18,2	7,5	-2,2	-	-	-	-18,2	7,5	-2,2
Materiaalit ja palvelut	-6 815,7	-7 051,5	-6 371,9	-400,5	-2 279,4	-2 133,5	-7 216,2	-9 330,9	-8 505,4
Toimituskulut ja komissiot	-1 127,1	-1 133,9	-1 193,2	-18,3	-182,3	-164,6	-1 145,4	-1 316,2	-1 357,8
Henkilöstökulut	-1 669,1	-1 712,9	-1 728,1	-57,9	-402,1	-472,8	-1 727,0	-2 115,0	-2 200,9
Liiketoiminnan muut kulut	-752,6	-761,9	-846,5	-28,4	-121,2	-142,3	-781,0	-883,1	-988,8
Osuus osakkuusyritysten tuloksesta	7,6	341,3	88,0	-	1,4	-0,7	7,6	342,7	87,3
Poistot ja arvonalentumiset	-1 422,4	-1 529,6	-1 043,8	-46,1	-351,7	-213,9	-1 468,5	-1 881,3	-1 257,7
Liiketulos	-726,6	176,9	708,4	11,9	73,0	27,4	-714,7	249,9	735,8
Rahoitustuotot ja -kulut	-167,2	-156,7	-14,9	-5,5	-109,5	-89,1	-172,7	-266,2	-104,0
Tulos ennen veroja	-893,8	20,2	693,5	6,4	-36,5	-61,7	-887,4	-16,3	631,8
Tuloverot	214,8	-7,4	-6,2	-2,1	-188,7	-36,4	212,7	-196,1	-42,6
Tilikauden tulos	-679,0	12,8	687,3	4,3	-225,2	-98,1	-674,7	-212,4	589,2

Lopetettujen toimintojen vaikutus rahavirtaan

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi								
	Jatkuvat toiminnot			Lopetetut toiminnot			Koko liiketoiminta		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Liiketoiminnan rahavirta									
Tilikauden tulos	-679,0	12,8	687,3	4,3	-225,2	-98,1	-674,7	-212,4	589,2
Kassavirta kirjattujen tuottojen ja kulujen laskelmasta	-280,9	3,6	-59,9	-	-	0,7	-280,9	3,6	-59,2
Verot	-214,8	7,4	6,2	2,1	188,7	36,4	-212,7	196,1	42,6
Poistot ja arvonalentumiset	1 422,4	1 529,6	1 043,8	46,1	351,7	213,9	1 468,5	1881,3	1 257,7
Nettorahoitustulot	167,2	156,7	14,8	5,5	109,5	89,2	172,7	266,2	104,0
Muut oikaisut	7,4	-341,2	-282,9	-35,5	-160,2	-1,3	-28,1	-501,4	-284,2
Maksetut korot	-179,5	-159,2	-162,3	-11,7	-102,7	-85,2	-191,2	-261,9	-247,5
Saadut korot ja osingot	37,4	41,8	23,8	3,2	11,4	6,5	40,6	53,2	30,3
Muut rahoituserät, netto	211,5	-53,2	-9,8	-0,2	-29,2	-1,7	211,3	-82,4	-11,5
Maksetut tuloverot	25,1	-96,6	-210,3	0,4	-15,0	-5,1	25,5	-111,6	-215,4
Nettokäyttöpääoman muutos	52,1	-242,8	217,9	29,4	-88,1	71,1	81,5	-330,9	289,0
Liiketoiminnan rahavirta	568,9	858,9	1 268,6	43,6	40,9	226,4	612,5	899,8	1 495,0
Investointien rahavirta	-543,9	-583,5	-290,7	-7,0	33,5	37,5	-550,9	-550,0	-253,2
Rahoituksen rahavirta	-602,5	383,7	-834,5	-83,2	-98,8	-159,8	-685,7	284,9	-994,3
Rahavarojen muutos	-577,5	659,1	143,4	-46,6	-24,4	104,1	-624,1	634,7	247,5

Liite 6 Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

Konserni on kirjannut liiketoiminnan muihin tuottoihin 49,5 milj. euroa päästöoikeuksista. Materiaaleihin ja palveluihin on puolestaan kirjattu 27,6 milj. euron kulu vuonna 2008 toteutuneista hiilidioksidipäästöistä. Tuloslaskelma vastaa siten tuotannossa käytettävien hyödykkeiden kustannuksia. Nettotuotto on yhteensä 21,9 milj. euroa, josta 19,8 milj. euroa liittyy ylijäämäoikeuksien myynnistä realisoituneeseen myyntivoittoon ja 1,6 milj. euroa konsernin hallussa tilikauden lopussa olevien ylimääräisten päästöoikeuksien arvoon. Vuonna 2007, jolloin päästöoikeuksien hinta putosi merkittävästi, allokoitujen päästöoikeuksien määrästä saatu tuotto, 1,7 milj. euroa, vastasi toteutuneista päästöistä kirjattua kuluja. Konserni kirjasi kuitenkin 4,9 milj. euron kulun tilikauden lopussa hallussaan olevien ylijäämäoikeuksien uudelleenarvostuksesta ja aiemmin samana vuonna myytyjen päästöoikeuksien myyntivoitosta 6,3 milj. euron hyvityksen.

Konserni saa lisäksi muuta tuottoa Ruotsin ja Belgian ympäristöystävällisistä sähkön tuotannosta. Sähkö tuotetaan uusiutuvilla luonnonvaroilla ja sen tuotannosta saadaan vihreitä sertifikaatteja, jotka voidaan myydä eteenpäin uusiutumattoman energian tuottajille. Myynnistä saatu tuotto oli 47,4 (38,6) milj. euroa.

Stora Enso sai 30.4.2008 päätökseen Papyrus-tukkuriliiketoimintansa myynnin yksityiselle pääomasijoitusyhtiölle Altor Fund II:lle (ks. liite 5, Lopetetut toiminnot). Myynnin yhteydessä aiemmin omaan pääomaan kirjattu muuntoero, 35,5 milj. euroa, merkittiin tuloslaskelmaan.

Muut liiketoiminnan tuotot lopetetuissa toiminnoissa vuonna 2007 olivat yhteensä 156,5 milj. euroa. Tästä 130,6 milj. euroa liittyy Stora Enson Pohjois-Amerikan toimintojen myynnin yhteydessä tuloslaskelmaan merkittyihin kertyneisiin muuntoeroihin. Käyttöomaisuuden myynnistä kirjattiin 24,4 milj. euron myyntivoitot, jotka liittyivät Papyrus-tukkuritoiminnan varastorakennusten myyntiin Ruotsissa ja Tanskassa.

Stora Enso sai elokuussa 2006 päätökseen Celbin sellutehtaan ja puuviljelmän myynnin 423,5 milj. eurosta. Myynnistä kirjattiin 197,9 milj. euron myyntivoitto, josta 189,8 milj. euroa liittyi realisoituneeseen liikearvoon ja 8,0 milj. euroa kertyneisiin muuntoerovoittoihin ruotsalaisen emoyhtiön kautta tulevista valuuttakurssivaihteluista. Konserniyritysten myynnistä ei kirjattu myyntitappioita, mutta ruotsalaisen Grycksbon tehtaan myynnistä kirjattiin 2,2 milj. euron kulu kertyneistä muuntoeroista.

Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Liiketoiminnan muut tuotot			
Päästöoikeudet	49,5	7,9	117,0
Vihreiden sertifikaattien myynti	47,4	38,6	24,4
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntivoitot	7,6	5,9	6,8
Konserniyritysten myyntivoitot	1,5	5,0	189,9
Kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaukset, netto	-	17,4	8,0
Noteeraamattomien osakkeiden myyntivoitto	1,0	1,7	0,6
Vakuutuskorvaukset	0,6	1,0	2,4
Vuokrat	7,1	7,8	7,6
Avustukset	5,5	3,1	3,3
Jatkuvat toiminnot yhteensä	120,2	88,4	360,0
Lopetetut toiminnot yhteensä	36,2	156,5	4,9
Koko liiketoiminta	156,4	244,9	364,9
Liiketoiminnan muut kulut			
Tutkimus ja kehitys	79,2	80,9	78,3
Maksetut vuokrat	82,4	86,3	81,6
Luottotappiot	8,6	8,9	2,4
Pitkäaikaisten sijoitusten myyntitappiot	0,1	1,0	-
Kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaukset, netto	3,2	9,3	2,2
Materiaalit ja palvelut			
Toteutuneet päästöt ja oikeuksien käyvän arvon lasku	27,6	6,6	103,5

Konsernin tilintarkastus- ja neuvontapalkkiot olivat yhteensä 6,4 (9,9) milj. euroa. Tästä 4,9 (7,6) milj. euroa maksettiin päätilintarkastajalle Deloitte & Touche Oy:lle, joka korvasi PricewaterhouseCoopersin tilintarkastusyhtiönä 26.3.2008 pidetyn varsinaisen yhtiökokouksen jälkeen. Tilintarkastuspalkkiot liittyvät tilinpäätöksen lakisääteiseen tilintarkastukseen tai siihen läheisesti tavanomaisiin palveluihin. Palkkiot tilintarkastuksen oheispalveluista aiheutuvat sellaisista palveluista, jotka liittyvät tilintarkastukseen ja joilla pyritään varmentamaan tilinpäätöksen oikeellisuutta. Palkkiot veropalveluista liittyvät veroneuvontaan ja -suunnitteluun.

Päätilintarkastajan palkkiot ja palvelut

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Tilintarkastuspalkkiot	3,7	6,3	4,9
Palkkiot oheispalveluista	0,1	0,3	0,2
Palkkiot veropalveluista	0,2	0,4	0,9
Muut palkkiot	0,9	0,6	0,1
Yhteensä	4,9	7,6	6,1

Liite 7 Henkilöstökulut

Henkilöstökulut

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Palkat ja palkkiot	1 205,2	1 272,3	1 328,0
Hallituksen palkkiot (liite 8)	0,9	0,7	0,7
Johtoryhmän palkkiot (liite 8)	8,0	10,6	8,8
Eläkkeet (ks. alla)	204,0	209,3	189,1
Osakeperusteiset maksut, optiot (liite 23)	-13,4	-1,4	18,2
Optio-ohjelmien suojausinstrumentit	83,9	11,8	-24,6
Muut pakolliset henkilöstökulut	162,6	192,4	200,0
Muut vapaaehtoiset henkilöstökulut	17,9	17,2	7,9
Jatkuvat toiminnot yhteensä	1 669,1	1 712,9	1 728,1
Lopetetut toiminnot yhteensä	57,9	402,1	472,8
Koko liiketoiminta	1 727,0	2 115,0	2 200,9

Eläkkeet

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Etuuspohjaiset järjestelyt	26,8	23,6	30,6
Maksupohjaiset järjestelyt	174,7	185,6	156,1
Muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	2,5	0,1	2,4
Eläkekulut: Jatkuvat toiminnot	204,0	209,3	189,1
Eläkekulut: Lopetetut toiminnot	5,5	-14,6	43,1
Eläkekulut: Koko liiketoiminta	209,5	194,7	232,2

Konserni on suojanut optio-ohjelmansa erilaisilla rahoitusjohdannaisilla, pääasiassa optioiden suojausinstrumenteilla (Total Return Swap), jotka esitetään henkilöstökuluissa niiden optioiden rinnalla, joihin ne liittyvät. Siten itse riski ja suojaus näkyvät samassa tuloslaskelman osiossa. Optiot ja niitä suojaavat johdannaiset eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä, koska niiden muutokset eivät vastaa toisiaan. Optiot arvostetaan tietyn hinnoittelumallien mukaisesti ja optioiden suojausinstrumentit arvostetaan osakkeiden kulloinkin voimassa olevan markkinakurssin mukaisesti. Optio-ohjelmista ja niitä suojaavista johdannaisista kirjattiin 6,4 milj. euron voitto vuonna 2006 ja 10,4 milj. euron kulu vuonna 2007. Vuonna 2008 yhtiön osakekurssi kuitenkin romahti, minkä seurauksena optio-ohjelmasta kirjattiin 70,5 milj. euron kulu.

Koska yhtiön osakekurssi on pudonnut ja osakekurssin kehitystä koskevat odotukset ovat myös laskeneet, optio-ohjelman kuluihin kirjattiin 13,4 milj. euron hyvitys vuonna 2008. Osakekurssin laskun myötä optioiden oikeuden syntymisajanjaksolle kohdistettavat kustannukset ovat pienemmät. Optioiden kassavaikutus oli 3,4 milj. euroa. Tätä kompensoi tulevien kustannusten arvostuksesta kirjattava 16,8 milj. euron hyvitys. Nettovaikutus on täten 13,4 milj. euroa. Osakekurssin merkittävä lasku vuoden 2008 aikana aiheutti konsernille 83,9 milj. euron kulut johtuen optio-ohjelmia suojaavien johdannaisen arvostuksesta. Konserni on järjestellyt uudelleen suojausinstrumenttisalkkuaan, mistä aiheutui 61,0 milj. euron kassavaikutteiset kulut. Vuoden lopussa optio-ohjelmien suojausinstrumenteista aiheutuvat vastuut olivat 57,4 (34,9) milj. euroa. Niitä tarkistetaan parhailaan vastapuolten kanssa.

Liite 8 Hallituksen ja johdon palkkiot

Hallituksen palkkiot, omistukset ja komiteajäsenyydet 31.12.2008

31.12. päättyvä tilikausi							
		2008		2007		Osakkeiden määrä	
Tuhatta euroa	Käteinen	Osakkeet	Yhteensä	Käteinen	A	R	Komiteajäsenyydet
Hallituksen jäsenet 31.12.2008							
Claes Dahlbäck, puheenjohtaja	138,8	54,0	192,8	159,0	2 541	26 114	Palkkio ³⁾ , Nimitys ⁵⁾ , Talous & tarkastus
Ilkka Niemi, varapuheenjohtaja	92,2	34,0	126,2	105,0	-	4 146	Palkkio ³⁾ , Nimitys ⁵⁾ , Talous & tarkastus
Gunnar Brock	51,0	24,0	75,0	60,0	-	6 927	
Dominique Hériard Dubreuil	57,0	24,0	81,0	66,0	-	3 927	Palkkio ³⁾
Birgitta Kantola	65,0	24,0	89,0	74,0	-	6 427	Talous & tarkastus
Juha Rantanen	36,0	24,0	60,0	-	-	6 927	
Jan Sjöqvist	71,0	24,0	95,0	80,0	508	4 870	Talous & tarkastus
Matti Vuoria	57,0	24,0	81,0	66,0	-	11 927	Palkkio ³⁾
Marcus Wallenberg	51,0	24,0	75,0	60,0	2 541	7 642	Nimitys ^{4) 5)}
Entiset hallituksen jäsenet							
Lee A. Chaden (26.3.2008 saakka)	18,5	-	18,5	74,0	n/a	n/a	
Yhteensä ^{1) 2)}	637,5	256,0	893,5	744,0	5 590	78 907	n/a - merkityksetön
2) 1) 1)							

2)

1)

1)

1) Vuoden 2008 varsinaisessa yhtiökokouksessa hyväksytyt hallituksen palkkiot olivat vuodelle 2008 samat kuin edellisvuonna. Poikkeuksena oli, että varsinainen yhtiökokous hyväksyi, että 40 % hallituksen palkkioista vuonna 2008 maksettiin markkinoilta ostettuina Stora Enson R-osakkeina. Vuonna 2007 ja aikaisemmin palkkiot maksettiin neljännesuosittain. Vuoden 2008 varsinaisesta yhtiökokouksesta alkaen palkkioperusteita muutettiin niin, että palkkiot maksetaan kertasuorituksina etukäteen johtuen osakkeiden ostosta kompensatioksi. Tämän takia vuoden 2008 kokonaispalkkio sisältää koko vuoden 2008 palkkion, joka päätettiin vuoden 2008 varsinaisessa yhtiökokouksessa sekä viimeisen neljänneksen vuoden 2007 varsinaisessa yhtiökokouksessa päätetystä palkkiosta. Vuoden 2007 palkkio sisältää kolme neljäsosaa vuoden 2007 palkkioista, joka päätettiin vuoden 2007 varsinaisessa yhtiökokouksessa sekä yhden neljänneksen vuoden 2006 varsinaisessa yhtiökokouksessa päätetyistä palkkiosta.

2) 40 % hallituksen palkkioista vuonna 2008 maksettiin markkinoilta ostettuina Stora Enson R-osakkeina, jotka jakautuivat seuraavasti: puheenjohtaja: 6 585 R-osaketta, varapuheenjohtaja: 4 146 R-osaketta ja muut jäsenet: 2 927 R-osaketta.

3) Hallituksen jäsentä ei voi nimittää nimityskomitean puheenjohtajaksi. Nimityskomitean puheenjohtajana toimii Pekka Timonen, Suomen valtion edustaja.

4) Marcus Wallenberg on Foundation Asset Managementin valitsema nimityskomitean jäsen.

5) Osakkeenomistajat valitsevat Stora Enson nimityskomitean varsinaisessa yhtiökokouksessa. Claes Dahlbäck ja Ilkka Niemi on valittu komiteaan hallituksen puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana.

Johtoryhmän palkat, palkkiot ja omistukset

Sivuilla 118–119 on eritelty johtoryhmän palkkiot, osakkeet, optiot ja bonusjärjestelmät. Näillä sivuilla on myös lisätietoja toimitusjohtajan palkkioista ja omistuksista. Tilikaudella ansaittuihin optioihin ja osakekannustimiin liittyvät käteissuoritukset vuodelta 2008 on esitetty palkkiotaulukoissa seuraavalla sivulla. Myös IFRS-standar-

dien mukaisesti laskettuihin optioiden ja osakekannustimien kustannuksiin liittyvät lisätiedot on esitetty tekstissä.

Johtoryhmän palkkiot vuonna 2008 olivat yhteensä 8,0 (10,6) milj. euroa. Ne sekä tiedot johtoryhmän jäsenten sopimuksista on esitetty sivulla 118.

Johtoryhmän palkkiot

31.12. päättyvä tilikausi

Tuhatta euroa	2008			2007		
	Toimitus- johtaja	Muut johto- ryhmän jäsenet	Johto- ryhmä yhteensä	Toimitus- johtaja ²⁾³⁾	Muut johto- ryhmän jäsenet	Johto- ryhmä yhteensä
Palkkiot						
Vuosipalkka ¹⁾	880	3 352	4 232	804	4 290	5 094
Asumiskulut (toteutuneet)	94	53	147	160	54	214
Muut etuudet	15	135	150	15	121	136
Bonukset (muuttuva palkanosa)	-	664	664	-	633	633
Osakeohjelmat	140	314	454	277	662	939
	1 129	4 518	5 647	1 256	5 760	7 016
Eläkekulut						
Suomen TEL-järjestelmä	-	4	4	-	195	195
Stora Enson vapaaehtoiset eläkejärjestelyt	283	2 017	2 300	411	1 302	1 713
	283	2 021	2 304	411	1 497	1 908
Palkat ja palkkiot yhteensä	1 412	6 539	7 951	1 667	7 257	8 924

1) Toimitusjohtaja luopui asuntoedustaan Lontoossa vuonna 2008 asumiskuluja vastaavaa käteisvastiketta vastaan. Toimitusjohtajan käteispalkka ennen asumiskuluista maksettavaa käteiskorvausta oli 834 198 euroa.

2) Sisältää toimitusjohtaja Jouko Karvisen koko vuoden 2007 palkkiot mukaan lukien jakso 1.1.2007 alkaen siihen asti kuin hänestä tuli toimitusjohtaja.

3) Edellisen toimitusjohtajan Jukka Härmälän palkkiot vuodelta 2007 eläkkeelle siirtymiseen asti 31.8.2007 olivat 1 677 000 euroa. Summa on jätetty pois vuoden 2007 vertailuluvuista sekä toimitusjohtajan palkkioiden että muiden palkkioiden osalta. Härmällä toimi toimitusjohtajana 29.3.2007 asti ja jatkoi neuvonantajana eläkkeelle siirtymiseensä saakka.

Johtoryhmän jäsenet (pl. toimitusjohtaja)

Johtoryhmän jäsenillä on lyhytaikaisia kannustinjärjestelmiä, joiden suuruus on enintään 50 % heidän kiinteästä vuosipalkastaan. Bonukset maksetaan seuraavalla tilikaudella, kuten yllä olevassa taulukossa. Bonus koostuu kolmesta osasta. Enintään 35 % on sidottu sijoitetun pääoman tuottoon, 35 % liikevoittoon ennen poistoja ja arvonalennuksista (EBITDA) ja loput muihin taloudellisiin sekä henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Vuonna 2008 bonuksia maksettiin vuoteen 2007 liittyen 664 632 (632 919) euroa. Johtoryhmän jäsenten eläkeikä on 60 vuotta. Eläkkeet ovat jäsenten kotimaiden lainsäädännön mukaisia. Johtoryhmän jäsenillä on kuuden kuukauden irtisanomisaika. Irtisanomiskorvaus on vuoden palkka, jos irtisanojana on Stora Enso. Ennen vuotta 2007 nimitetyille jäsenille voidaan lisäksi maksaa toisen vuoden palkka työsuhteesta riippuen.

Johtoryhmän jäsenet ovat osallisina useissa pitkäaikaisissa kannustinjärjestelmissä. Osakeperusteisia maksuja koskevien kirjanpitosäädösten mukaisesti johdon optioista ja rajoitetuista osakekannustimista aiheutuva kassavaikutukseton kulu lasketaan tilikauden aikana myönnettyjen osakkeiden ja optioiden lunastuskauden alkuarvosta lisätyn aiempien kannustimien käyvän arvon muutoksella tilikauden aikana. Kirjanpidolliset kulut eivät vastaa toteutuneita kassavaikutteisia kuluja vuositasona, mutta lopulliset summat vastaavat toisiaan, kun oikeus osakkeisiin tai optioihin on syntynyt, osakkeet tai optiot on lunastettu tai lunastusaika on päättynyt. Yllä olevassa taulukossa olevat luvut koskevat henkilöitä, jotka ovat kuuluneet johtoryhmään kannustimien myöntämisen tai maksupäivänä.

Johdon optio-ohjelmat

Johtoryhmälle ei myönnetty optioita vuonna 2007 eikä yhtiö laskenut optioita liikkeeseen vuonna 2008. Tilikaudella erääntyi 97 500 vuoden 2001 optio-ohjelmaan liittyvää optiota. Muita optioita ei lunastettu. Vuonna 2007 lunastettiin 265 000 optiota käteisarvoltaan 281 250 euroa.

Johdon osakepohjaiset ohjelmat

Johtoryhmän jäsenille toimitusjohtajaa lukuun ottamatta ei myönnetty rajoitettuja osakekannustimia vuonna 2008. Johtoryhmän jäsenille suoritettiin vuoden aikana aiempiin kannustinohjelmiin liittyen 25 241 (30 740) osaketta, joiden käteisarvo täsmäytyspäivänä 1.3.2008 oli 211 015 (380 561) euroa laskettuna täsmäytyspäivän 8,36 (12,38) euron kurssilla.

Vuonna 2007 johtoryhmän jäsenille myönnettiin tulosperusteisia osakekannustimia, mutta koska järjestelyt koskivat vuosia 2007–2008, lisää kannustimia ei myönnetty vuonna 2008. Vuonna 2008 johtoryhmän jäsenille suoritettiin aiempiin tulosperusteisiin kannustinohjelmiin liittyen 12 273 osaketta tulostavoitteiden saavuttamisen perusteella. Niiden käteisarvo täsmäytyspäivänä 1.3.2008 oli 102 602 euroa 8,36 euron kurssilla. Koska tulosperusteisiin osakeohjelmiin liittyviä tulostavoitteita ei kuitenkaan saavutettu kokonaan, 6 904 aiemmin myönnettyä osaketta erääntyi. Vuonna 2007 johtoryhmän jäsenille ei suoritettu lainkaan osakkeita, koska tulostavoitteita ei ollut saavutettu, ja 21 705 aiemmin myönnettyä osaketta erääntyi.

Lähipiiriliiketoimet

Kaksi yhtiön johtoon kuuluvaa henkilöä osti vuonna 2008 yhtiön omistaman asuinkiinteistön, jonka hinta tarkistutettiin riippumattomalla ammattimaisella arvioijalla, ennen kuin kauppa sovittiin.

Toimitusjohtaja – Jouko Karvinen

Toimitusjohtaja tuli Stora Enson palvelukseen 1.1.2007 ja aloitti toimikautensa vuoden 2007 yhtiökokouksen jälkeen 29.3.2007, kun hallitus oli hyväksynyt nimityksen. Toimitusjohtajalla on kuuden kuukauden irtisanomisaika. Irtisanomiskorvaus on vuoden palkka, jos irtisanojana on yhtiö, mutta sopimukseen ei sisälly yhtiön hallinnassa tapahtuvista muutoksista aiheutuvia maksuja. Etuuksiin kuuluu asuntoetu, työsuhteauto ja maksuperusteinen kansainvälinen eläkejärjestely, jonka Ison-Britannian viranomaiset ovat hyväksyneet. Vuonna 2007 toimitusjohtajalle maksettiin ylimääräinen eläke-etuus korvauksena aiemmista tehtävistä luopumisen seurauksena menetetyistä eläke-etuuksista. Toimitusjohtajan eläkkeellesiirtymisikä on 60 vuotta.

Toimitusjohtaja on oikeutettu hallituksen vuosittain vahvistamaan lyhytaikaiseen kannustinjärjestelmään, jonka tuotto on enintään 50 % kiinteästä vuosipalkasta. Toimitusjohtajalle ei maksettu kannustinpalkkioita vuonna 2007, mutta hänelle myönnettiin sen sijaan rajoitettuna osakekannustimena 21 194 osaketta (ks. alla). Vuoden 2008 kannustinjärjestelmän tuotto määritetään vuoden 2009 ensimmäisellä neljänneksellä. 25 % tuotosta on sidottu sijoitetun pääoman tuottoon, 25 % liikevoittoon ennen poistoja ja osakkuusyhtiöiden tulosta (EBITDA) ja 50 % henkilökohtaisiin tavoitteisiin. Tuotto on

tarkoitus maksaa rajoitettuna osakekannustimena. Kertymisaika on kolme vuotta, 2010–2012.

Toimitusjohtaja on vuodesta 2007 lähtien ollut lisäksi oikeutettu tulospäätöseen osakeohjelmaan (ks. alla).

Johdon optio-ohjelmat vuonna 2008

Vuonna 2008 ei myönnetty optioita. Toimitusjohtajalle myönnettiin vuonna 2007 Stora Ensoon tulon myötä 157 646 optiota, joiden hinnoittelumallin mukaisesti arvioitu arvo myöntämispäivänä 2.1.2007 oli 365 000 euroa. Toimitusjohtaja ei lunastanut optioita vuonna 2008.

Johdon osakepohjaiset ohjelmat

Toimitusjohtajalle myönnettiin rajoitettuna osakekannustimena 21 194 (55 987) osaketta, joiden arvo myöntämispäivänä 11.4.2008 oli 163 614 (678 003) euroa ajalta 31.3.-4.4.2008 lasketun keskimääräisen kurssin perusteella. Osakkeiden kertymisjakso on kuitenkin kolme vuotta, 2009–2011. Vuonna 2008 toimitusjohtajalle suoritettiin aiempiin kannustinohjelmiin liittyen 16 796 (22 395) osaketta, joiden käteisarvo täsmäytyspäivänä 1.3.2008 oli 140 415 (277 250) euroa lasketuna täsmäytyspäivän 8,36 (12,38) euron kurssin perusteella.

Toimitusjohtajalle myönnettiin tulospäätösinä osakekannustimena 183 750 osaketta, joiden arvo – olettaen, että tavoitteet saavutetaan – myöntämispäivänä 1.4.2008 oli 1 422 225 euroa laskettuna myöntämispäivän 7,74 euron kurssilla.

Johtoryhmän osakkeet ja optiot

Johtoryhmän jäsenet tilikauden lopussa	R-osakkeet	Synteettiset optiot 2002–2007	Tulospäätösinä osakekannustimet	Komiteajäsenyydet
Hannu Alalauri	5 469	45 000	29 624	
Aulis Ansaharju	3 843	56 250	24 624	Investointi
Jouko Karvinen, toimitusjohtaja	23 122	157 646	221 740	
Hannu Kasurinen	2 581	63 750	16 624	Investointi
Mats Nordlander	3 598	45 000	56 500	
Veli-Jussi Potka	4 093	78 750	22 874	Investointi
Markus Rauramo, talousjohtaja	3 108	42 500	13 730	
Bernd Rettig	6 894	147 500	63 000	Investointi, T&K
Hannu Ryöppönen, varatoimitusjohtaja	27 428	50 000	138 000	Investointi
Elisabet Salander Björklund	17 879	82 500	62 750	Investointi, Yritysvastuu
Juha Vanhainen	4 310	63 750	22 874	Investointi
Yhteensä	102 325	832 646	672 340	

97 500 johtoryhmän jäsenten optiota erääntyi 31.3.2008, jolloin vuoden 2001 optio-ohjelma päättyi. Lisäksi 53 000 tulospäätösinä osakekannustimien osaketta erääntyi marraskuussa 2008, jolloin Christer Ågren lähti yhtiön palveluksesta.

**Myös seuraavat johtajat
olivat yhtiön palveluksessa
vuonna 2008**

Myös seuraavat johtajat olivat yhtiön palveluksessa vuonna 2008	Tehtävä	Osakkeiden määrä tehtävästä luovuttaessa	Synteettiset optiot 2002–2007	Tulospäätösinä osakekannustimet	Toiminut tehtävässään asti
Christer Ågren	Johtaja	7 072	90 000	-	30.11.2008

Liite 9 Rahoitustuotot ja -kulut

Rahoitustuotot ja -kulut

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Rahoituserät tuloslaskelmassa			
Rahoitustuotot	356,7	161,9	274,1
Rahoituskulut	-523,9	-318,6	-289,0
Jatkuvat toiminnot yhteensä	-167,2	-156,7	-14,9
Jaottelu			
Korkokulut			
Pankkilainat	-198,2	-215,7	-203,8
Rahoitusleasingsopimukset	-3,2	-4,1	-4,7
Aktivoituneet korot	1,7	0,8	-
Korkotuotot	34,5	69,0	67,4
Tuotot korollisista arvopapereista	20,0	0,4	1,3
Kurssierot			
Valuuttajohdannaiset	254,9	-72,7	22,5
Korolliset lainat ja talletukset	-270,2	69,5	-47,2
Muut rahoitustuotot			
Muut käyvän arvon muutokset	35,6	14,3	1,2
Muut (ml. noteeratut arvopaperit)	10,0	7,9	181,6
Muut rahoituskulut			
Käyvän arvon suojaukset	-7,9	-2,8	-6,3
Muut käyvän arvon muutokset	-34,5	-5,7	-3,4
Muut (ml. noteeratut arvopaperit)	-9,9	-17,6	-23,5
Jatkuvat toiminnot yhteensä	-167,2	-156,7	-14,9
Lopetetut toiminnot yhteensä	-5,5	-109,5	-89,1
Koko liiketoiminta: Tuloslaskelma	-172,7	-266,2	-104,0

Johdannaisinstrumenttien tuotot ja kulut esitetään liitteessä 28.

Stora Ensolla on tällä hetkellä myytävissä olevien rahoitusvarojen salkussaan kaksi PIK-lainaa, toinen NewPageltä Yhdysvalloista, nimellisarvoltaan 222,1 milj. Yhdysvaltain dollaria, ja toinen Papyrus Holding AB:ltä Ruotsista, nimellisarvoltaan 53,5 milj. euroa. Molemmille noteeraamattomille rahoitusarvopapereille kertyvä korko on esitetty yllä korollisten arvopapereiden tuotoissa, ja se on arvoltaan 20,0 (0,4) milj. euroa. Tästä 16,3 milj. euroa liittyy NewPageen ja 3,4 milj. euroa Papyrukseen. Korkoa ei makseta vaan se lisätään lainapääomaan, joka maksetaan takaisin määritettynä ajankohtana tai siinä tapauksessa, että yritykset järjestävät listautumisannin.

Yllä valuuttajohdannaisista esitetyt kurssivoitot ja -tappiot liittyvät instrumentteihin, jotka arvostetaan tuloslaskelmassa käypään arvoon, koska ne eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen ehtoja. Perityt maksut, jotka liittyvät esimerkiksi käyttämättömiin luottolimiitteihin, vakuuksiin ja luottoluokituskaitoksiin, sisältyvät muihin rahoituskuluihin ja olivat 5,7 (5,2) milj. euroa. Pitkäaikaisten velkakirjantien kustannukset aktivoidaan osana pitkäaikaista velkaa taseeseen, ja ne olivat 7,6 (9,0) milj. euroa. Ne poistetaan tuloslaskelmassa velan voimassaoloaikana efektiivisen koron menetelmällä ja ne olivat 1,4 (1,4) milj. euroa.

Tilinpäätökseen sisältyvät valuuttakurssivoitot ja -tappiot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Liikevaihto	33,9	-26,5	-43,3
Kulut	-14,9	2,7	3,5
Nettorahoituserät	-15,3	-3,2	-24,7
Jatkuvat toiminnot yhteensä	3,7	-27,0	-64,5
Lopetetut toiminnot yhteensä	-0,4	4,8	1,5
Koko liiketoiminta	3,3	-22,2	-63,0

Vuonna 2008 Stora Enso kirjasi noteerattujen arvopapereiden myynnistä myynnistä 1,1 (3,8) milj. euron nettovoiton. Voitto on odotetulla tasolla ottaen huomioon, että yhtiön arvopaperisalkku on pienentynyt merkittävästi vuonna 2006 toteutettujen osakemyyntien

seurauksena. Tuolloin Stora Enso myi valtaosan omistamistaan noteeratuista osakkeista osana ydinliiketoimintoihin keskittymiseen tähtäävää ohjelmaansa ja kirjasi tästä realisoituneen 172,2 milj. euron myyntivoiton.

Liite 10 Tuloverot

Tulos ennen veroja ja tuloverot: Jatkuvat toiminnot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Suomalaiset yritykset			
Tulos ennen veroja ja vähennistöosuutta	-900,0	-414,4	251,7
Välittömät verot	-3,1	-8,1	2,3
Osuus osakkuusyritysten veroista	5,7	-22,6	-6,0
Välittömät verot yhteensä	2,6	-30,7	-3,7
Laskennalliset verot	169,3	147,9	-72,3
Verot yhteensä: Suomi	171,9	117,2	-76,0
Ulkomaiset yritykset			
Tulos ennen veroja ja vähennistöosuutta	6,2	434,6	441,8
Välittömät verot	40,3	-88,4	-47,4
Osuus osakkuusyritysten veroista	6,6	-74,2	-17,0
Välittömät verot yhteensä	46,9	-162,6	-64,3
Laskennalliset verot	-4,0	38,0	134,1
Verot yhteensä: muut maat	42,9	-124,6	69,8
Tulos yhteensä: Jatkuvat toiminnot	-893,8	20,2	693,5
Verot yhteensä: Jatkuvat toiminnot	214,8	-7,4	-6,2

Tuloverojen täsmäytys paikallisiin verokantoihin: Jatkuvat toiminnot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Verot kunkin maan verokannan mukaan	234,0	-4,7	-160,6
Vähennyskeltottomat menot ja verovapaat tulot*	27,2	37,8	33,7
Tappiot, joista ei ole laskettu verosaamista	-83,6	-27,7	-51,1
Varaukset verokiistoja varten	61,9	19,5	119,9
Verokannan ja verolakien muutos	42,0	-23,8	-0,5
Liikearvon arvonalennus	-66,7	-8,5	-3,0
Celbin tehtaan myynti	-	-	55,4
Konsernin tuloslaskelman verot	214,8	-7,4	-6,2
Jatkuvien toimintojen efektiivinen verokanta	24,0 %	36,6 %	0,9 %
Jatkuvien toimintojen lakisääteinen verokanta	26,2 %	23,3 %	23,2 %

* Vähennyskeltottomat menot (22,8 milj. euroa) on esitetty yhdessä verovapaiden tulojen (50,0 milj. euroa) kanssa vuonna 2008.

Huolimatta huomattavista tappioista, joista ei ole kirjattu verosaamista, sekä merkittävästä liikearvon arvonalentumisesta, joka ei ole verovähennyskelpoinen, efektiivinen verokanta vuonna 2008 poikkesi negatiivisesti vain 2,2 % verrattuna kunkin toimintamaan verokannoista laskettuun konsernin verokantaan. Tämä johtui pääasiassa avointen verokiistojen ratkaisemisesta ja verokannan alentumisesta Ruotsissa.

Koska tulos ennen veroja oli lähellä nollaa, efektiivinen verokanta vuonna 2007 oli herkkä pienille poikkeamille. Negatiivisten ja

positiivisten vaikutusten nettovaikutus efektiiviseen verokantaan oli -2,7 milj. euroa, jolloin verokanta oli 13,3 % korkeampi kuin kuin toimintamaiden verokantojen perusteella laskettu konsernin verokanta.

Vuonna 2006 efektiiviseen verokantaan vaikutti merkittävästi kaksi tapahtumaa: verokiistojen ratkaisemisen seurauksena puretut varaukset, joiden positiivinen vaikutus oli 119,9 milj. euroa, sekä Portugalissa sijaitsevan Celbin tehtaan myynnistä saatu verovapaa myyntivoitto, jonka vaikutus oli 55,4 milj. euroa.

Tulos ennen veroja ja tuloverot: Lopetettavat toiminnot

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	2008	2007	2006
Tulos ennen veroja	6,4	-36,5	-61,7
Tuloverot	-2,7	-14,6	-11,8
Laskennalliset verot	0,5	15,2	-24,6
Vero aiemmin omassa pääomassa esitetyistä ulkomaisten tytäryhtiöiden oman pääoman suojauksista	0,1	-189,3	-
Verot yhteensä: Lopetetut toiminnot	-2,1	-188,7	-36,4

Stora Enso vei joulukuussa 2007 päätökseen Yhdysvaltojen ja Kanadan toiminnot omistavan pohjoisamerikkalaisen tytäryhtiönsä Stora Enso North America, Inc:n myynnin. Tästä aiheutui kaksi merkittävää veroseuraamusta, joilla ei ollut kassavaikutusta:

- Yhdysvalloissa kirjattiin 158,9 milj. euron suuruinen liikearvon arvonalennus, joka ei ollut vähennyskelpoinen.

- Myynnistä aiheutui 509,7 milj. euron kurssitappiot, jotka kirjattiin kuluksi. Tappioita ei voitu vähentää verotuksessa. Näiden mahdollisten tappioiden suojauksesta aiheutuvat 640,3 milj. euron tuotot olivat kuitenkin kokonaisuudessaan veronalaisia, mikä näkyy yllä olevassa taulukossa 189,3 milj. euron verokuluina.

Tuloverojen täsmäytys taseeseen

Milj. euroa	Tuloverot			Laskennallinen verovelka			Verot yhteensä		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
1.1.	100,3	133,9	270,9	518,3	739,5	793,8	618,6	873,4	1 064,7
Muuntoerot	-6,4	-5,9	0,3	-38,9	-18,2	-3,6	-45,3	-24,1	-3,3
Yrityssostot	0,1	-0,2	0,7	0,4	0,3	-2,0	0,5	0,1	-1,3
Yritysmyyntit	-6,2	-37,2	-10,2	-21,0	-12,4	-7,8	-27,2	-49,6	-18,0
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot (OCI) *	-	-	-	-93,3	4,0	-50,2	-93,3	4,0	-50,2
Eläkkeiden vakuutusmatemaattinen muutos *	-	-	-	3,3	6,3	46,6	3,3	6,3	46,6
Oman pääoman suojaus (liite 29) *	1,1	13,2	30,7	0,1	-191,4	-	1,2	-178,2	30,7
Tuloslaskelma									
Jatkuvat toiminnot	-49,5	191,3	68,1	-165,3	-183,9	-61,9	-214,8	7,4	6,2
Lopetetut toiminnot	2,7	14,6	11,8	-0,6	174,1	24,6	2,1	188,7	36,4
Osuus osakkuusyritysten veroista	12,2	-97,8	-23,0	-	-	-	12,2	-97,8	-23,0
Verosaamiset/(Tuloverot)	25,5	-111,6	-215,4	-	-	-	25,5	-111,6	-215,4
31.12.	79,8	100,3	133,9	203,0	518,3	739,5	282,8	618,6	873,4
Verovelat	104,8	134,6	200,5	277,5	582,0	793,0	382,3	716,6	993,5
Verosaamiset	-25,0	-34,3	-66,6	-74,5	-63,7	-53,5	-99,5	-98,0	-120,1
Nettoverovelka	79,8	100,3	133,9	203,0	518,3	739,5	282,8	618,6	873,4

* Kirjattu omaan pääomaan

OCI = Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot – ks. liite 28.

Konserni on kirjannut tappioistaan 368,4 (213,7) milj. euron laskennallisen verosaamisen. Verosaamista vastaan on muodostettu 205,3 (154,4) milj. euron arvostusvaraus, joka perustuu arvioon siitä, voidaanko tappioita todennäköisesti hyödyntää tulevana vuosina samalla veroalueella syntyvää verotettavaa tuloa vastaan. Tilikauden 2008 lopussa Stora Ensolla oli pääasiassa ulkomaisissa tytäryrityksissä kertyneitä tappioita yhteensä 1 427 (798) milj. euroa, joista noin 1 325 (695) milj. euroa ei vanhene. 13 (30) milj. euroa vanhenee vuosina 2009–2013 ja 89 (73) milj. euroa myöhemmin. Suomessa ei ole kirjattu vahvistettuja tappioita aiemmilta vuosilta, mutta vuonna 2008 kirjattiin 473 milj. euron tappiot, kirjanpitoarvoltaan 123,2 milj.

euroa. Arvostusvarausta ei katsottu aiheelliseksi. Tappioista kirjatut 163,1 (59,3) milj. euron laskennalliset verosaamiset on netotettu varausten vähentämisen jälkeen laskennallisia verovelkoja vastaan kunkin verokonsernin sisällä. Verosaamiset on esitetty erikseen vain siinä määrin, kuin ne ylittävät laskennalliset verovelat.

Laskennallista verovelkaa ei ole kirjattu suomalaisten yritysten jakamattomista voittovaroista, koska ne voidaan siirtää emoyhtiölle ilman veroseuraamuksia. IAS 12 Verot mukaisesti konserni ei kirjaa laskennallista verovelkaa Suomen ulkopuolisten yritysten jakamattomista voittovaroista.

Laskennallisten verovelkojen ja -saamisten täsmäytys taseeseen vuonna 2008

Milj. euroa	Tuloslaskelma					SORIE (kirjattu omaan pääomaan)	31.12.2008
	1.1.2008	Muuntoerot	Yritysosotot ja -myynnit	Jatkuvat toiminnot	Lopetetut toiminnot		
Poistoero	711,2	-43,8	-27,7	-101,8	-0,4	-	537,5
Verottamattomat varaukset	14,6	-3,2	-0,2	19,5	-0,1	-	30,6
Eläkevaraukset	-27,5	-1,8	2,5	2,6	-	2,6	-21,6
Muut varaukset	-119,9	6,8	3,7	5,9	-	-	-103,5
Realisoitumattomat sisäiset voitot	-7,1	0,4	-	-0,7	-	-	-7,4
Vähennyskelpoiset tappiot	-213,7	6,4	7,6	-168,6	-0,1	-	-368,4
Muut	-22,8	2,4	-2,8	17,7	0,2	-	-5,3
Arvostusvaraus (liite 11)	154,4	-6,0	-3,0	60,2	-0,3	-	205,3
	489,2	-38,8	-19,9	-165,2	-0,7	2,6	267,2
Omaan pääomaan kirjatut laskennalliset verot							
Myytävissä olevien rahoitusvarojen käyvät arvot (OCI)	5,3	-	-	-	-	-9,5	-4,2
Johdannaisinstrumenttien käyvät arvot (OCI)	23,8	-	-	-	-	-83,8	-60,0
Oman pääoman suojaus (kertyneet muuntoerot)	-	-	-	-0,1	-	0,1	-
Laskennallisten verojen muutos	518,3	-38,8	-19,9	-165,3	-0,7	-90,6	203,0
Laskennalliset verot taseessa							
Verovelat	582,0	-53,3	-32,2	-139,6	-0,7	-78,7	277,5
Verosaamiset	-63,7	14,5	12,3	-25,7	-	-11,9	-74,5
	518,3	-38,8	-19,9	-165,3	-0,7	-90,6	203,0

OCI = Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot – ks. liite 28.

SORIE = Konsernin laskelma kirjatusta tuotoista ja kuluista

Kertyneet muuntoerot – ks. liite 29.

Nykyisten IFRS-säännösten mukaisesti laskennalliset verot esitetään pitkäaikaisina, vaikka osa niistä toteutuu 12 kuukauden sisällä.

Liite 11 Tasearvojen arvostukset

Varaukset epävarmoista saatavista, epäkuranteista varastoista ja markkinahinnan laskuun liittyvään varaston arvoon sekä verotuksessa vahvistettuihin tappioihin liittyvä todennäköisesti tulevaisuudessa käyttämättä jäävä osa on esitetty alla.

Tasearvojen arvostukset

Milj. euroa	Epäkurantit varastot				Laskennallinen verovelka	Arvostukset yhteensä
	Varaosat	Valmiit tuotteet	Varaston arvostus	Epävarmat saatavat		
Tasearvo 1.1.2006	30,2	13,5	10,6	47,3	207,0	308,6
Muuntoerot	-0,4	-0,3	-0,3	-0,1	-17,7	-18,8
Yrityssotot	0,4	1,1	-0,4	-3,3	-	-2,2
Kirjattu tuloslaskelmaan: Jatkuvat toiminnot	1,6	10,9	1,0	5,2	46,4	65,1
Palautus tuloslaskelmassa: Jatkuvat toiminnot	-5,3	-10,8	-4,5	-7,1	-14,3	-42,0
Kirjattu tuloslaskelmaan: Lopetetut toiminnot	1,6	0,2	2,0	0,3	37,2	41,3
Tasearvo 31.12.2006	28,1	14,6	8,4	42,3	258,6	352,0
Muuntoerot	-0,2	-0,2	-0,2	0,3	8,3	8,0
Yrityssotot ja -myynnit	-3,0	-1,4	-1,8	-2,1	-146,1	-154,4
Kirjattu tuloslaskelmaan: Jatkuvat toiminnot	47,4	11,4	4,3	5,2	49,1	117,4
Palautus tuloslaskelmassa: Jatkuvat toiminnot	-6,4	-6,6	-3,0	-6,0	-10,7	-32,7
Kirjattu tuloslaskelmaan: Lopetetut toiminnot	0,3	-1,4	-1,7	-0,2	-4,8	-7,8
Tasearvo 31.12.2007	66,2	16,4	6,0	39,5	154,4	282,5
Muuntoerot	-1,9	-0,1	-0,1	-1,9	-6,0	-10,0
Yrityssotot ja -myynnit	-	-5,0	-3,4	-18,6	-3,0	-30,0
Kirjattu tuloslaskelmaan: Jatkuvat toiminnot	18,2	25,8	11,6	0,4	107,2	163,2
Palautus tuloslaskelmassa: Jatkuvat toiminnot	-14,3	-23,0	-2,2	-	-47,0	-86,5
Kirjattu tuloslaskelmaan: Lopetetut toiminnot	-	-	-0,2	1,1	-0,3	0,6
Tasearvo 31.12.2008	68,2	14,1	11,7	20,5	205,3	319,8

Arvostuksissa ei tapahtunut vuonna 2008 merkittäviä muutoksia. Suurin erä oli koski Saksassa sijaitsevan Baienfurtin tehtaan lopettamiseen liittyviä varaosa- ja varastovarauksia ja oli yhteensä 6,8 milj. euroa. Verotappioista kirjatut varaukset kasvoivat kuitenkin 60,2 milj. euroa konsernin nykyisen liiketoimintatilanteen ja yleisen taloustilanteen takia. Vaikka konserni kirjasi 107,2 milj. euron verovara-

ukset, pääasiassa Saksassa, jossa verojen arvostusvaraukset olivat 51,0 milj. euroa, tilanne Ranskassa parantui siinä määrin, että aiemmin tehdyt 30,2 milj. euron verovaraukset voitiin purkaa ranskalaisen juridisen yhtiön uudelleenjärjestelyjen seurauksena. Myyntisaamisiin liittyvistä varauksista kerrotaan liitteessä 19, Saamiset.

Liite 12 Poistot ja arvonalentumiset

Poistot ja arvonalentumiset

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Poistot: Jatkuvat toiminnot			
Aineettomat hyödykkeet	27,5	28,0	28,2
Rakennukset ja rakennelmat	98,5	106,4	108,9
Koneet ja kalusto	535,6	631,7	707,1
Muut aineelliset hyödykkeet	25,0	26,3	23,5
Yhteensä	686,6	792,4	867,7
Arvonalentumiset ja myyntitappiot: Jatkuvat toiminnot			
Aineettomat hyödykkeet	1,9	21,4	5,0
Maa-alueet	9,2	-	26,6
Rakennukset ja rakennelmat	47,0	53,3	26,0
Koneet ja kalusto	405,9	583,0	113,3
Muut aineelliset hyödykkeet	39,5	38,8	1,2
Liikearvo	236,0	74,1	9,0
Yhteensä	739,5	770,6	181,1
Arvonalentumisen peruutus: Jatkuvat toiminnot			
Maa-alueet	-	-11,6	-
Rakennukset ja rakennelmat	-2,0	-6,1	-
Koneet ja kalusto	-1,7	-15,7	-5,0
	-3,7	-33,4	-5,0
Poistot ja arvonalentumiset: Jatkuvat toiminnot	1 422,4	1 529,6	1 043,8
Poistot ja arvonalentumiset: Lopetetut toiminnot			
Poistot	6,9	188,3	210,6
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumiset	-	4,5	3,3
Liikearvon arvonalentuminen	39,2	158,9	-
Yhteensä	46,1	351,7	213,9
Koko liiketoiminta	1 468,5	1 881,3	1 257,7

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden sekä liikearvon arvonalentumiset konsernin jatkuvissa toiminnoissa vuonna 2008 olivat 739,5 (770,6) milj. euroa, josta 125,0 (202,2) milj. euroa liittyi syyskuussa julkistettuihin tehtaiden sulkemisiin ja 614,5 (535,0) milj. euroa viimeisellä neljänneksellä tehtyyn arvonalentumistestaukseen. Suljetun Berghuizerin tehtaaseen liittyvästä aiemmin tehdystä arvonalentumisesta palautettiin 3,5 milj. euroa. Tukkuriliiketoiminnassa kirjattiin huhtikuussa vielä 39,2 milj. euron myyntiä ennakoi va arvonalentuminen, jotta myyntihinta vastaisi myytyä omaisuutta. Joulukuussa 2007 vastaava luku Pohjois-Amerikan toimintojen myynnistä oli 158,9 milj. euroa.

Osana toimintojen strategista arviointia syyskuussa 2008 julkistettiin useita paperikoneiden sulkemisia, joista kirjattiin 125 milj. euron arvonalentumiset. Sulkemisten pääasiallisina syinä olivat tuotannon liikkapapiteetin karsiminen ja liiketoiminnan uudelleenjärjestelyt tarkistettujen kannattavuustavoitteiden saavuttamiseksi. Stora Enso suunnittelee sulkevansa pysyvästi huonosti kannattavia yksiköitä, joiden yhteenlaskettu vuosikapasiteetti on 600 000 tonnia paperia ja kartonkia sekä 170 000 kuutiometriä sahatavaraa. Tärkeimmät kohteet on esitetty seuraavassa:

- Kuluttajapakkauskartonkisegmenttiin kuuluvan Baienfurtin tehtaan sulkeminen Saksassa joulukuussa. Sulkemisen seurauksena kirjattiin 42,3 milj. euron käyttöomaisuuden arvonalentuminen. Tehtaan kartonkikoneen vuotuinen taivekartonkikapasiteetti oli 190 000 tonnia.
- Tuotannon lopettaminen kuluttajapakkauskartonkisegmenttiin kuuluvalla Imatran kartonkikone 1:llä vuoden 2009 loppuun mennessä. Koneen vuotuinen kapasiteetti on 170 000 tonnia kuppi- ja nestepakkauskartonkia. Lopettamisen seurauksena kirjataan 19,0 milj. euron arvonalentuminen.
- Tuotannon lopettaminen teollisuuspakkaussegmenttiin kuuluvalla Corenson hylsykartonkikoneella Varkaudessa vuoden 2008 lopulla. Koneen vuotuinen kapasiteetti oli 100 000 tonnia, ja lopettamisen seurauksena kirjattiin 11,8 milj. euron arvonalentuminen.
- Tuotannon lopettaminen aikakauslehtipaperisegmenttiin kuuluvalla Kabelin PK 3:lla vuoden 2008 lopussa. Koneen vuotuinen kapasiteetti oli 140 000 tonnia päällystettyä aikakauslehtipaperia, ja lopettamisen seurauksena kirjattiin vähäinen 3,3 milj. euron arvonalentuminen.
- Konserni on saanut tehtyä vaihtoehtoisia järjestelyjä, joten konsernin Venäjän puunhankinta on nyky muodossaan suurelta

osin tarpeeton ja siihen liittyen on jouduttu kirjaamaan merkittävä arvonalentuminen. Hakkuuoikeuksien, terminaalien ja hakkuulaitteiden alaskirjauksen seurauksena kirjattiin 22,5 milj. euron arvonalentuminen.

- Puutavaran markkinaongelmien seurauksena konserni sulki lisäksi Paikusen ja Viljandin sahat Virossa vuoden 2008 lopulla. Tästä kirjattiin käyttöomaisuuden 8,3 milj. euron arvonalentuminen.

Vuoden 2008 arvonalentumistestauksista kirjattiin yhteensä 614,5 (535,0) milj. euron kulut, josta 236,0 (74,1) milj. euroa liittyi liikearvoon. Segmentit, joita vuoden 2008 arvonalentumistestaus koski, ovat:

- Hienopaperi: 405,7 milj. euroa, mukaan lukien 228,0 milj. euroa liikearvoa
- Kuluttajapakkauskartonki: 89,6 milj. euroa, mukaan lukien 8,0 milj. euroa liikearvoa
- Teollisuuspakkaukset: 44,7 milj. euroa
- Puutuotteet: 74,5 milj. euroa

Liikearvon arvonalentumistestit tehdään rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmässä tasolla, jolla ylempi johto seuraa liikearvoa. Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumistestit tehdään rahavirtaa tuottavan yksikön tasolla, joka voi tarkoittaa yksittäistä tehdasta tai tehdasryhmää. Rahavirtaa kerryttävien yksiköiden määrä perustuu käyttöarvon laskentaan, jossa käytetään ylemmän johdon hyväksymissä budjeteissa olevia rahavirtaennusteita. Veroja edeltävien diskonttokorkojen laskennassa kutakin rahavirtayksikköä varten otetaan huomioon sen maan verotus ja riskiprofiili, jossa rahavirta syntyy. Siten rahavirtaa tuottavilla yksiköillä voi olla useita diskonttokorkoja. Alla olevassa taulukossa on eritelty keskimääräiset veroja edeltävät diskonttokorot, joita käytetään liikearvon testauksessa, jotka ovat samanlaiset joita käytetään käyttöomaisuuden arvonalentumistestauksessa.

Liiketoiminta-alue - rahavirtaa tuottavien yksiköiden ryhmät

Milj. euroa	31.12.2008 päättyvä tilikausi			31.12.2007 päättyvä tilikausi		
	Liikearvo vuoden lopussa	Arvon- alentuminen	Keski- määräinen diskontto- korko	Liikearvo vuoden lopussa	Arvon- alentuminen	Keski- määräinen diskontto- korko
Hienopaperi - graafinen	-	205,5	10,8 %	205,5	-	10,1 %
Hienopaperi - toimisto	-	22,5	9,6 %	25,1	-	9,2 %
Kuluttajapakkauskartonki - taivekartonki	-	8,0	9,2 %	8,0	-	8,5 %
Puutuotteet - Keski-Eurooppa	104,4	-	10,2 %	105,0	-	9,2 %
Puutuotteet - Baltian maat	-	-	-	-	54,1	9,2 %
Sanomalehti- ja kirjapaperi - Eurooppa	23,0	-	10,2 %	23,0	-	9,2 %
Aikakauslehtipaperi - päällystämätön	60,0	-	10,2 %	60,0	-	9,2 %
Aikakauslehtipaperi - päällystetty	-	-	-	-	20,0	9,2 %
Teollisuuspakkaukset - Corenso	20,2	-	9,2 %	21,4	-	8,5 %
Liikearvo: Jatkuvat toiminnot	207,6	236,0		448,0	74,1	

Käytettävän arvon laskennassa otetaan huomioon diskonttokorko, myyntihinnat ja kustannukset. Seuraavassa taulukossa on yhteen-
veto siitä, mikä vaikutus 1 %:n nousulla diskonttokorossa, laskulla

myyntihinnoissa ja nousulla kustannuksissa olisi ollut liikearvon ja käyttöomaisuuden arvonalentumisen testaustuloksiin.

Arvonalentumistestauksen herkkyyssanalyysi vuonna 2008

Milj. euroa	Käyttöomaisuuden arvonalentuminen	Liikearvon arvonalentuminen
1 % muutos diskonttokorossa	223	-
1 % muutos myyntihinnoissa	1 475	156
1 % muutos kustannuksissa	1 442	128

Jokaiselle rahavirtaa tuottavalle yksikölle tehtiin arvonalentumistesti käyttäen käyttöarvoon (Value in Use) perustuvaa menetelmää seuraavilla pääolettamuksilla:

- Arviot myyntihinnoista perustuvat sisäisten ja ulkoisten asiantuntijoiden analyysiin.
- Arvio vuosittaisesta inflaatiosta on noin 2 %.

- Nykyinen kulurakenne pysyy muuttumattomana.
- Liikearvon testauksessa käytettiin viiden vuoden ajanjaksoa, jonka jälkeinen ikuisuusarvo perustuu nollakasvuun. Aineellisten ja aineettomien käyttöomaisuushyödykkeiden testauksessa ajanjakso oli hyödykkeen jäljellä oleva taloudellinen vaikutusaika.

Vuoden 2007 arvonalentumistesteistä kirjattiin yhteensä 535,0 milj. euron kulu. Vuonna 2007 tehtyjen vuotuisten arvonalentumistestien lisäksi Stora Enso julkisti strategisen arviointinsa tulokset, joiden mukaan konserni aikoi leikata vuosikapasiteettia noin 505 000 paperitonilla ja 550 000 sellutonilla, vähentää tehtaiden työvoimaa noin 1 400 henkilöllä ja saattaa kuitupuun tarjonta ja kysyntä tasapainoon Suomessa. Näihin toimenpiteisiin sisältyivät Summan paperitehtaan, Kemijärven sellutehtaan ja Anjalan tehtaan aikakauslehtipaperikoneen suunniteltu sulkeminen. Myös Ruotsissa sijaitseva Norrsundetin sellutehdas päätettiin sulkea, ja sulkeminen toteutettiin joulukuussa 2008. Toimenpidepaketti aiheutti käyttöomaisuuden 202,2 milj. euron arvonalentumiset, jotka kirjattiin vuoden 2007 viimeiseltä neljännekseltä.

Saksassa sijaitsevan Reisholzin aikakauslehtipaperitehtaan ja Alankomaissa sijaitsevan Berghuizerin hienopaperitehtaan sulke-
miset etenivät suunnitellusti vuosina 2007 ja 2008. Saksassa sijaitsevan maa-alueen myyntisopimus allekirjoitettiin vuonna 2007, jolloin

edellisvuoden arvonalentumisesta palautui 12,6 milj. euroa. Myynti viedään kuitenkin päätökseen vasta vuoden 2009 alussa, jolloin tehdasalue on saatu puhdistetuksi. Berghuizerin tehtaan maa-alueen ja laitteiden myynti oli vuoden 2007 lopulla vielä kesken, mutta koska tuolloin oli viitteitä siitä, että maa-alue, rakennukset ja laitteet olivat arvokkaampia kuin alun perin arvioitiin, arvonalentumisia palautettiin 19,5 milj. euron arvosta vuonna 2007. Tehtaan omaisuuden myynti vietiin loppuun vuonna 2008, jolloin kirjattiin 3,5 milj. euron arvonalennuksen palautus.

Arvonalentumiset vuonna 2006 olivat yhteensä 179,4 milj. euroa, josta 18,7 milj. euroa liittyi vuotuisiin arvonalentumistesteihin, 148,5 milj. euroa tuotantoyksiköiden suorituskyvyn arvioimisohjelmaan (APR) ja 12,2 milj. euroa epäkuranttien omaisuuteen ja päättyneisiin projekteihin. Arvonalentumistestauksen seurauksena hienopaperi-segmentissä tehtiin liikearvon 2,0 milj. euron alaskirjaus ja puutuotese-segmentin käyttöomaisuuteen Saksassa ja Virossa tehtiin 21,7 milj. euron alaskirjaus.

Arvonalentuminen segmenteittäin vähennettynä arvonalennusten peruutuksilla

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	2008	2007	2006
Sanomalehti- ja kirjapaperi	-	82,6	3,6
Aikakauslehtipaperi	4,2	330,1	47,5
Hienopaperi	402,7	13,0	57,6
Kuluttajapakkauskartonki	161,0	187,0	18,6
Teollisuuspakkaukset	56,7	5,9	0,3
Puutuotteet	82,7	118,1	22,3
Muut	28,5	0,5	29,5
Jatkuvat toiminnot yhteensä	735,8	737,2	179,4
Tukkuritoiminta: Lopetetut toiminnot	39,2	-	-
Pohjois-Amerikka: Lopetetut toiminnot	-	163,4	-
Koko liiketoiminta	775,0	900,6	179,4

Liite 13 Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet (yhteenvedo)

31.12.2008

Milj. euroa	Aineelliset hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet	Liikearvo	Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet yhteensä
Hankintameno				
1.1.	18 047,9	423,5	1 423,9	19 895,3
Muuntoerot	-787,9	-5,7	-9,2	-802,8
Uudelleenryhmittely	-10,8	10,8	-	-
Yritysosot	4,6	-	-	4,6
Lisäykset	642,3	16,1	-	658,4
Yritysmyyntit	-1 230,2	-117,2	-277,7	-1 625,1
31.12.	16 665,9	327,5	1 137,0	18 130,4
Kertyneet poistot ja arvonalentumiset				
1.1.	11 571,2	264,4	921,2	12 756,8
Muuntoerot	-492,9	-7,7	-4,7	-505,3
Yritysosot	0,5	0,1	-	0,6
Yritysmyyntit	-988,0	-38,7	-262,3	-1 289,0
Poistot: jatkuvat toiminnot	659,1	27,5	-	686,6
Arvonalentumiset: jatkuvat toiminnot	497,8	2,0	236,0	735,8
Poistot: lopetetut toiminnot	4,5	2,4	-	6,9
Arvonalentumiset: lopetetut toiminnot	-	-	39,2	39,2
31.12.	11 252,2	250,0	929,4	12 431,6
Tasearvo 31.12.2008	5 413,7	77,5	207,6	5 698,8
Tasearvo 31.12.2007	6 476,7	159,1	502,7	7 138,5
Tasearvo 31.12.2006	9 153,6	170,4	906,8	10 230,8

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Maa- ja vesialueet	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Rakennukset ja rakennelmat	Yhteensä
Hankintameno						
1.1.	375,0	3 082,2	13 792,6	493,3	304,8	18 047,9
Muuntoerot	-19,7	-94,4	-616,2	-23,6	-34,0	-787,9
Uudelleenryhmittely	-0,2	48,1	153,4	5,6	-217,7	-10,8
Yrityssostot	0,1	0,6	3,2	0,2	0,5	4,6
Lisäykset	37,6	33,1	313,8	10,9	246,9	642,3
Yritysmyynnit	-68,6	-360,2	-770,4	-30,8	-0,2	-1 230,2
31.12.	324,2	2 709,4	12 876,4	455,6	300,3	16 665,9
Kertyneet poistot						
1.1.	5,0	1 628,0	9 628,7	309,5	-	11 571,2
Muuntoerot	-	-56,4	-419,5	-17,0	-	-492,9
Yrityssostot	-	0,1	0,4	-	-	0,5
Yritysmyynnit	-4,5	-224,9	-729,1	-29,5	-	-988,0
Poistot: jatkuvat toiminnot	-	98,6	535,5	25,0	-	659,1
Arvon alentumiset: jatkuvat toiminnot	9,2	47,1	402,1	25,9	13,5	497,8
Poistot: lopetetut toiminnot	-	2,0	2,5	-	-	4,5
Arvon alentumiset: lopetetut toiminnot	-	-	-	-	-	-
31.12.	9,7	1 494,5	9 420,6	313,9	13,5	11 252,2
Tasearvo 31.12.2008	314,5	1 214,9	3 455,8	141,7	286,8	5 413,7
Tasearvo 31.12.2007	370	1 454,2	4 163,9	183,8	304,8	6 476,7
Tasearvo 31.12.2006	403,5	1 747,6	6 595,1	210,3	197,1	9 153,6

Konsernin aineettomat hyödykkeet 31.12.2008 sisältävät tietojärjestelmien aktivoitujen kehityskustannusten poistamattomat osuudet, korot (korkoprosentti 5–11) ehdot täyttävien hyödykkeiden rakentamisesta ja rahoitusleasing-sopimukset.

Tasearvot

31.12.

Milj. euroa	Tietokoneohjelmistot			Aktivoitujen korot			Rahoitusleasing-sopimukset		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
1.1.	64,5	60,5	73,6	54,2	75,1	76,7	36,0	119,3	130,6
Muuntoerot	-0,3	-	-0,3	-1,6	-1,0	-0,1	-1,5	-6,4	-6,8
Yrityssostot ja -myynnit	-0,1	-3,0	1,0	-0,3	-11,0	7,9	-17,7	-47,4	-
Aktivoitu vuoden aikana	13,7	29,3	12,7	1,7	0,8	-	10,1	1,9	8,8
Poistot	-23,2	-22,3	-26,5	-3,3	-9,7	-9,4	-17,4	-31,4	-13,3
31.12.	54,6	64,5	60,5	50,7	54,2	75,1	9,5	36,0	119,3

Tietokoneohjelmistot sisältävät omien ohjelmistojen aktivointeja 10,3 (17,2 milj.) euron arvosta tilikauden lopussa. Lisäykset vuoden aikana olivat 1,0 (14,1 milj.) euroa ja poistot olivat 6,8 (8,6 milj.) euroa.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden lisäykset

Konsernin yritysostoihin vuonna 2008 liittyvien aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankinta-arvo oli 4,0 (10,7) milj. euroa. Liikearvoa ei ollut.

Suurin vuoden 2007 investoinneista oli Kiinaan rakennettu uusi aikakauslehtipaperitehdas, joka valmistui kaupalliseen tuotantoon vuoden 2007 lopulla, aloitti kaupallisen tuotannon vuonna 2008 ja vihittiin virallisesti käyttöön 28.1.2008. Huhtikuussa 2006 Stora Enso allekirjoitti Shandong Huatai Paperin kanssa sopimuksen painopaperiyhtiön perustamisesta Kiinaan. Konsernin omistusosuus yhteisyrityksestä on 60 %. Shandongin provinssiin rakennetun koneen vuotuinen kapasiteetti on 200 000 tonnia superkalanteroitua

paperia, ja rakentamisen kokonaiskustannukset olivat 90,4 milj. euroa.

Vuonna 2006 tehtiin yksi merkittävä yrityskauppa Brasiliassa, jonka seurauksena konsernin yritysostot olivat yhteensä 329,8 milj. euroa. Liiketoiminnan aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden hankinta-arvo oli 222,0 milj. euroa. Liikearvoa ei ollut.

Tilikauden investoinnit olivat Stora Enso Oyj:ssä ja sen tytäryrityksissä vuonna 2008 yhteensä 658,3 (770,2) milj. euroa. Tästä 656,1 (733,6) milj. euroa liittyi jatkuihin toimintoihin. Vaikka uusia merkittäviä projekteja ei ole aloitettu vuosina 2007 ja 2008, suurimmat vuoden asiat selostetaan toimintakertomuksessa.

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden vähennykset**Milj. euroa**

Hankintameno	
Kertyneet poistot	
Vähennysten nettokirjanpitoarvot	
Myyntivoitot	
Tuotot aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutuksista	

Jaottelu

Rahamääräiset myynnit	
Laskennalliset myyntivoitot: Reisholzin tehdasalueen myynti	
Konserniyritysten myynnit	

Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden vähennykset yhteensä

31.12. päättyvä tilikausi

	2008	2007	2006
Hankintameno	1 625,1	4 925,3	1 253,4
Kertyneet poistot	1 289,0	3 176,5	1 061,6
Vähennysten nettokirjanpitoarvot	336,1	1 748,8	191,8
Myyntivoitot	9,0	35,6	200,5
Tuotot aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutuksista	345,1	1 784,4	392,3
Jaottelu			
Rahamääräiset myynnit	52,0	83,5	30,0
Laskennalliset myyntivoitot: Reisholzin tehdasalueen myynti	9,8	-	-
Konserniyritysten myynnit	283,3	1 700,9	362,3
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden vähennykset yhteensä	345,1	1 784,4	392,3

Konserniyritysten myynti vuonna 2008 aiheutti 283,3 milj. euron aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden vähennykset. Ensisijaiset vähennykset liittyivät seuraaviin:

- Konsernin Papyrus-tukkuritoiminnan myynti. Tukkuritoiminta katsotaan lopetettavaksi toiminnoksi, koska se käsitti koko tukkuritoimintasegmentin, jonka aineelliset ja aineettomat hyödykkeet olivat yhteensä 253,8 milj. euroa.
- Konsernin Helsingin pääkonttorin omistavan yhtiön myynti. Rakennuksen arvosta kirjattiin 25,4 milj. euron kauppahinta vähennettynä kuluilla.

Muut myynnit olivat arvoltaan 61,8 milj. euroa ja käsittivät pääosin seuraavat:

- Berghuizerin hienopaperitehtaan maa-alueen sekä sen voimalaitoksen ja laitteiden myynti, josta kirjattiin 23,5 milj. euron myyntivoitto saatiin kokonaisuudessaan vuoden loppuun mennessä.
- Reisholzin aikakauslehtipaperitehtaan maa-alueen myynti, josta aiheutui 20,5 milj. euron myyntivoitto. Tästä 9,8 milj. euroa tosin maksetaan vasta tehdasalueen raivaus- ja puhdistustöiden valmistuttua 30.6.2009.
- Muun omaisuuden myynnistä, joka koostui pääasiassa normaaliin liiketoimintaan liittyvistä vähäisistä myynneistä, kirjattiin 17,8 milj. euron myyntivoitto. Tästä 0,8 milj. euroa koski arvoltaan vähäisestä yritysmyynnistä kirjattua realisoitunutta liikearvoa.

Konserniyritysten myynti vuonna 2007 aiheutti 1 700,9 milj. euron aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden vähennykset. Ensisijaiset vähennykset liittyivät seuraaviin:

- Stora Enson Pohjois-Amerikan toimintojen myynti, jonka aineellisten ja aineettomien myyntiarvo oli 1 631,5 milj. euroa myynnistä kirjattun 158,9 milj. euron arvonalennuksen jälkeen.
- 80 % myynti Arapotin puuviljelmätoiminnoista Brasiliassa. Toiminnot ostettiin vuonna 2006 paperikoneen mukana, mutta aikomuksena oli myydä metsätoiminnot edelleen. Myytyjen käyttöomaisuushyödykkeiden arvo oli 36,9 miljoonaa euroa.

Muista myynneistä suurimmat olivat tukkuritoiminnan varastojen myynti Ruotsissa ja Tanskassa, joista kirjattiin 24,4 milj. euron realisoitunut myyntivoitto, ja muiden, pääasiassa Lontoossa sijaitsevien kiinteistöjen myynti, josta kirjattiin 5,9 milj. euron myyntivoitto. Muualla kuin Pohjois- ja Etelä-Amerikassa myytyjen konserniyritysten myynnistä aiheutui realisoitunutta liikearvoa vastaava 5,0 milj. euron myyntivoitto.

Vuonna 2006 ensisijaiset vähennykset liittyivät seuraaviin:

- Hienopaperisegmentin Celbin sellutehtaan ja puuviljelmän myynti Portugalissa sekä Grycksbon tehtaan myynti Ruotsissa
- Painopaperisegmentin Wolfscheckin tehtaan liiketoiminnan myynti Saksassa
- Pakkauskartonkisegmentin Pankakosken tehtaan myynti.

Myytyjen yhtiöiden aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvo oli yhteensä 172,4 milj. euroa, ja vaikka Grycksbon ja Pankakosken tehtaat myytiin tappiolla ja käyttöomaisuudelle oli tämän vuoksi kirjattava myyntiä ennaakoiva 65,5 milj. euron arvonalentuminen, Celbin sellutehtaan myynnistä aiheutui realisoitunutta liikearvoa vastaava 189,8 milj. euron myyntivoitto

Liite 14 Biologiset hyödykkeet

Suurin osa konsernin biologisista hyödykkeistä kuuluu osakkuusyrityksille Brasiliassa, Suomessa ja Ruotsissa. Näin ollen konsernin tilinpäätökseen kohdistuu biologisista hyödykkeistä vain konsernin omistusosuutta vastaava määrä. Konsernin epäsuora osuus

osakkuusyrityksille kuuluvasta metsäomaisuudesta on kasvavan puuston osalta noin 1 631 (1 792) milj. euroa. Konsernin taseeseen suoraan kirjattu summa tytäryhtiöistä on 133,6 (88,7) milj. euroa (ks. alla).

Biologiset hyödykkeet

	31.12.		
Milj. euroa	2008	2007	2006
Arvo 1.1	88,7	111,5	76,8
Muuntoerot	4,8	3,6	-3,0
Lisäykset	58,3	50,2	24,3
Yritystostot	-	-	61,1
Yritysmyynnit	-	-84,1	-45,5
Käyvän arvon muutokset (kasvu- ja hintavaikutukset)	-8,8	26,2	4,5
Vähennys johtuen puuston korjuusta (metsätaloudellinen prosessi)	-9,4	-18,7	-6,7
Biologiset hyödykkeet yhteensä 31.12.	133,6	88,7	111,5

Stora Enson biologisten hyödykkeiden käypä arvo 31.12.2008 oli 133,6 (88,7) milj. euroa. Biologiset hyödykkeet sijaitsivat Kiinassa (75 %), Brasiliassa (15 %) ja Uruguayssa (10 %). Konsernissa on tämän lisäksi neljä osakkuusyritystä, joissa metsäomaisuuden arvonmuutokset on huomioitu tulosta laskettaessa:

- Bergvik Skog AB ("Bergvik Skog"): 43,3 % omistus ruotsalaisessa osakkuusyrityksessä, jonka metsäomaisuuden käypä arvo oli 2 681,7 (3 047,2) milj. euroa. Metsämaiden arvot, 120,1 (93,2) milj. euroa, eivät sisälly metsäomaisuuden arvoon. Metsämaiden arvot perustuvat alkuperäiseen hankinta-arvoon ja niiden kirjanpitoarvo on siten vähäinen.
- Tornator Oy ("Tornator"): 41 % omistus osakkuusyrityksestä, joka otti haltuunsa Stora Enson Suomen metsäomaisuuden vuonna 2002. Tornatorin metsäomaisuuden käypä arvo oli 855,7 (832,4) milj. euroa. Lisäksi 57,5 (57,5) milj. euroa liittyi metsämaiden arvoon perustuen alkuperäiseen hankintahintaan.

- Veracel Celulose S.A ("Veracel"): 50 % omistus brasilialaisesta osakkuusyrityksestä, joka omistaa metsäomaisuutta arvoltaan 221,5 (238,2) milj. euroa. Näiden istutettujen metsien kasvu aika on vain 7 vuotta. Veracel omistaa myös 235 000 hehtaaria metsämaata, jonka kirjanpitoarvo on 102,2 (104,4) milj. euroa.
- Arauco: 20 % omistus myydystä eteläbrasilialaisesta yrityksestä, jonka omistamien biologisten hyödykkeiden (metsäomaisuus) tasearvo on 46,8 (66,0) milj. euroa sekä metsämaiden arvo 26,3 (32,8) milj. euroa.

Vuonna 2008 Stora Enson osuus kolmen tärkeimmän metsäosakkuusyrityksen tuloksesta oli yhteensä 42,2 (333,4) milj. euroa, joista noin -2,8 (287,8) milj. euroa liittyi metsien arvostusten muutoksiin. Tämä käy ilmi seuraavasta taulukosta.

Konsernin osuus osakkuusyritysten metsien arvostuksesta

Milj. euroa	31.12.2008 päättyvä tilikausi				31.12.2007 päättyvä tilikausi			
	Hinta	Kasvu	Hakkuut	Yhteensä	Hinta	Kasvu	Hakkuut	Yhteensä
Bergvik Skog	-18,0	93,5	-75,5	0,0	71,1	186,5	-78,9	178,7
Tornator	-8,2	27,5	-26,7	-7,4	65,6	27,5	-23,4	69,7
Veracel	2,2	24,2	-21,8	4,6	37,7	15,0	-13,3	39,4
	-24,0	145,2	-124,0	-2,8	174,4	229,0	-115,6	287,8

Pohjoismaissa sahataran heikentynyt markkinatilanne vuonna 2008 vaikutti tukkipuun hintoihin ja vaikutti epäsuotuisasti IAS 41 -standardin mukaisiin hintakehityslaskelmiin verrattuna edellisvuoden merkittäviin voittoihin.

Vuonna 2007 Ruotsissa raportoidulla metsän kasvulla oli suuri vaikutus konsernin tulokseen. Vuonna 2007 tehtiin laajoja tutki-

muksia, joiden tärkein lopputulos oli, että puunkorjuun mahdollisuuksia oli aliarvioitu useiden vuosien ajan.

Suomessa kotimaisen puun heikko saanti vaikutti merkittävästi hintoihin vuonna 2007 ja johti siten merkittäviin metsäomaisuuden arvostusvoittoihin. Vastaavasti kuitupuun hinnannousu näkyi Veracelin arvostuksissa Brasiliassa.

Liite 15 Osakkuus- ja yhteisyritykset

Konsernin osuus osakkuusyritysten tuloksesta esitetään osana Muut-segmentin liikevoittoa, mikä kuvastaa näiden investointien, erityisesti metsäyhtiöiden, operatiivista luonnetta. Aiemmin tulos esitettiin kunkin segmentin liikevoitossa. Segmenttitaulukoiden vertailulukuja on oikaistu vastaavasti. Osakkuusyritysten taseisiin ja niiden omistuksiin ei liity konserniliiketoimintaa. Osakkuusyritykset kirjataan sen mukaan, mikä niiden pääomaosuusarvo on Stora Ensolle. Arvot voivat siten joskus poiketa yritysten esittämistä arvoista.

31.12.2008 Stora Enso osti 1 % lisäosuuden Myllykoski Oyj:n kanssa yhteisomistuksessa olevan suomalaisen osakkuusyrityksensä Sunila Oyj:n sellutehtaan osakkeista 0,5 milj. eurolla ja kasvatti omistuksensa 51 %:iin. Myllykoski Oyj:n pääomistajien kanssa tehdyn sopimuksen mukaan Stora Enso ei kuitenkaan käytä osakkuusyrityksessä määräysvaltaa, ja yksikkö esitetään tilinpäätöksessä edelleen osakkuusyrityksenä. Tehtaan tärkein tuote on kemiallinen sellu, jonka markkinanäkymät ovat heikentyneet merkittävästi. Tehtaan käyttöomaisuudelle tehtiin siten konsernin arvonalentumistestaus. Arvioitujen negatiivisten rahavirtojen tuloksena Sunilan käyttöomaisuudelle tehtiin konsernin näkökulmasta arvonalennus, josta kirjattiin 49,9 milj. euron kulu.

Osana Suomen toimintojen uudelleenjärjestelyä vuonna 2008 Stora Enso ja ABB Oy (ABB) allekirjoittivat syyskuussa sopimuksen yhteisyrityksestä, joka toimittaa kunnossapitopalveluja Stora Enson tehtaille 1.1.2009 alkaen. Sopimuksen seurauksena Stora Enso myi ABB:lle pääoma-arvosta 24 % lisäosuuden kunnossapitoyhtiö Fortek Oy:n osakkeista, jolloin ABB:n osuus nousi 49 %:iin. Koska osakassopimuksen mukaan ABB:n osuuden osakkeiden äänimäärästä tulee olla 51 %, hallinnollinen johto siirtyi ABB:lle. Stora Enso

puolestaan esittää oman osuutensa osakkuusyrityksenä. Omistuksen nykyarvo on 6,9 milj. euroa.

Stora Enso on perustanut Neste Oil Oyj:n kanssa yhteisomistuksessa olevan NSE Biofuels Oy Ltd -yhtiön. Hankkeen tarkoituksena on biopolttoainesten käytön kehittäminen Varkauden tehtaalla. Jos projekti onnistuu, tarkoituksena on rakentaa täysimittainen kaupallinen voimalaitos jollekin Stora Enson tehtaalle. Projektin kustannusten arvioidaan olevan 30 milj. euroa, josta puolet kohdistuu Stora Ensolle. Projektin arvioidaan valmistuvan vuonna 2009. Tilikauden lopussa uuden osakkuusyrityksen pääoma-arvo oli 1,1 milj. euroa. Lainarahoitusta oli jäljellä 9,9 milj. euroa.

Konsernin suurin osakkuusyritys on Etelä-Amerikassa, jonne Stora Enso ja brasilialainen yhteistyökumppani Aracruz Celulose S.A. ovat perustaneet yhteisomistuksessa olevaa Veracel-osakkuusyritystä varten 235 000 hehtaarin suuruisen eukalyptuspuuviljelmän ja rakentaneet sellutehtaan, jonka vuotuinen kapasiteetti on 1 100 000 tonnia. Kummankin yhtiön osuus hankkeesta ja tehtaan tuotannosta on 50 %. Oman pääoman ehtoiset sijoitukset Veraceliin olivat 51,0 (91,3) milj. euroa, mikä vastaa lähes kokonaan Stora Enson osuuden osto osakkuusyrityksistä viime vuosina. Stora Enson osuus tuloksesta ennen veroja oli 15,0 (44,9) milj. euroa sisältäen metsäomaisuuden 4,6 (39,4) milj. euron arvostusvoitot, ja tasearvo vuoden lopussa oli 434,2 (482,2) milj. euroa.

Vuonna 2004 Stora Enson Ruotsin metsäomaisuutta hallinnoivasta Bergvik Skogista 56,7 % myytiin institutionaalisille sijoittajille. Stora Enso jäi yritykseen vähemmistöomistajaksi 43,3 % omistuksella. Omistuksen nykyarvo on 360,3 (382,6) milj. euroa. Vuonna 2008

konsernin osuus Bergvik Skogin tuloksesta ennen veroja oli 23,4 milj. euroa ja voitto verojen jälkeen oli 15,5 milj. euroa. Tämä selittyy pääasiassa laskennallisista veroveloista aiheutuvalla 22,2 milj. euron voitolla veroprosentin laskettua Ruotsissa 28 %:sta 26,3 %:iin. Omistuksen yleinen arvo pieneni kuitenkin 22,3 milj. eurolla, koska epäsuotuisten valuuttakurssimuutosten vaikutus oli 66,1 milj. euroa.

Stora Enson metsäomistukset Suomessa myytiin osakkuusyritys Tornatorille vuonna 2002. Konsernin jäljelle jääneen 41 %:n osuuden nykyarvo on 137,0 (147,1) milj. euroa. Vuonna 2008 konsernin osuus tuloksesta oli vain 3,8 milj. euroa, mutta kuten muissakin vastaavissa osakkuusyrityksissä, vuonna 2007 tehdyt metsäomaisuuden arvotukset lisäsivät merkittävästi konsernin osuutta näiden osakkuusyritysten tuloksista. Vuonna 2007 osuus oli 84,9 milj. euroa, josta 69,7 milj. euroa liittyi IAS 41 -standardin mukaisiin metsäomaisuuden arvostuksiin. Tiedot konsernin osuudesta osakkuusyritysten yhdistellyistä taseista ovat viereisessä taulukossa.

Osakkuusyritysten tasearvot

31.12. päättyvä tilikausi			
Milj. euroa	2008	2007	2006
Alkuperäinen hankintameno			
1.1.	767,7	635,8	614,4
Muuntoerot	-26,2	-10,2	2,9
Lisäykset	53,9	91,6	19,4
Osakkuusyritykset hankinnoista ja myynneistä	-1,2	24,7	-
Osakkuusyritysten myynnistä saadut suoritukset	-0,1	-0,4	-0,3
Tuloslaskelman vaikutus/myynnit	-	-	-0,6
Siirto tytäryrityksiin ja myyntioikaisu	6,9	26,2	-
Hankintameno 31.12.	801,0	767,7	635,8
Osuus osakkuusyritysten omasta pääomasta			
1.1.	386,8	169,4	105,5
Muuntoerot	-142,1	25,4	-5,9
Osuus osakkuusyritystuloksista ennen veroja*	7,6	342,7	87,3
Saadut osingot	-13,5	-31,8	-5,6
Tuloverot	12,2	-97,8	-23
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot (ks. liite 28)	-9,5	5,1	11,1
Siirto tytäryrityksiin	-	-26,2	-
Osuus osakkuusyritysten omasta pääomasta 31.12.	241,5	386,8	169,4
Osakkuusyritysten tasearvo 31.12.	1 042,5	1 154,5	805,2

* Sisältää lopetettujen toimintojen tuloksen.

Merkittävimmät osakkuusyritykset

			31.12.		
			Milj. euroa		
Yritys	Kotimaa	2008	2008	2007	2006
Veracel Celulose S.A.: sellutehdas ja puuviljelmät	Brasilia	50,0	434,2	482,2	329,0
Bergvik Skog AB: metsä	Ruotsi	43,3	360,3	382,6	247,6
Tornator Oy: metsä	Suomi	41,0	137,0	147,1	105,1
Sunila Oy: sellutehdas	Suomi	51,0	0,0	44,2	46,7
Thiele Kaolin Company Inc: kaoliinin tuotanto	Yhdysvallat	38,2	49,8	41,4	45,0
Arauco Florestal Arapoti S.A.: puuviljelmät	Brasilia	20,0	21,9	25,7	-
Steveco Oy: ahtaus ja huolintayhtiö	Suomi	34,3	8,7	8,3	7,8
Efora Oy, ulkoistettu kunnossapito	Suomi	51,0	6,9	2,7	4,4
			1 018,8	1 134,2	785,6
Muut			23,7	20,3	19,6
Osakkuusyritysten tasearvo 31.12.			1 042,5	1 154,5	805,2

Osakkuusyrityssaamiset ja -velat

31.12.			
Milj. euroa	2008	2007	2006
Saamiset osakkuusyrityksiltä			
Pitkäaikaiset lainasaamiset	110,6	112,1	133,2
Myyntisaamiset	42,6	42,2	17,3
Lyhytaikaiset korolliset saamiset	4,8	4,0	3,7
Ennakkomaksut ja siirtosaamiset	0,6	0,8	0,7
Velat osakkuusyrityksille			
Ostovelat	35,1	25,4	29,8
Siirtovelat	14,4	13,3	7,4

Liiketapahtumat osakkuusyritysten kanssa

31.12. päättyvä tilikausi			
Milj. euroa	2008	2007	2006
Myynti osakkuusyrityksille	133,6	183,4	177,6
Korkotuotot osakkuusyrityslainasaamisista	9,5	9,0	10,9
Ostot osakkuusyrityksiltä	358,5	343,2	307,1

Konserni harjoittaa osakkuusyritysten kanssa liiketoimintaa muun muassa myymällä puuta sekä ostamalla puuta, energiaa ja sellu-tuotteita. Kaikki sopimukset Euroopassa neuvotellaan markkinaehtoisesti ja liiketoimet suoritetaan tavalla, jonka konserni uskoo olevan teollisuudenalalle tavanomaista eikä epäedullisempaa kuin toimitta-essa muiden, konserniin kuulumattomien yritysten kanssa.

Lainat osakkuusyrityksille olivat yhteensä 115,4 (116,1) milj. euroa, josta 75,3 (85,5) milj. euroa koski Bergvik Skogia 26,3 (26,3) milj. euroa Tornatoria ja lisäksi 9,9 milj. euroa uutta osakkuusyritystä NSE Biofuels Oy Ltd:ia. Korkotuotot osakkuusyritysten lainoista olivat yhteensä 9,2 (9,0) milj. euroa, josta 6,7 (7,0) milj. euroa koski Bergvik Skogia ja 1,8 (1,8) milj. euroa Tornatoria.

Konsernin osuus osakkuusyritysten tuloslaskelmista

31.12. päättyvä tilikausi			
Milj. euroa	2008	2007	2006
Liikevaihto	620,6	577,4	545,8
Myytyjä suoritteita vastaavat kulut	-531,2	-459,9	-406,8
Osuus operatiivisesta tuloksesta	89,4	117,5	139,0
IAS 41 -arvostus (liite 14)	0,4	287,8	20,2
Liikevoitto	89,8	405,3	159,2
Nettorahoituserät	-82,2	-62,6	-71,9
Nettotulos ennen veroja konsernin tuloslaskelmassa*	7,6	342,7	87,3
Osuus osakkuusyritysten veroista konsernin tuloslaskelmassa	12,2	-97,8	-23,0
Tilikauden voitto	19,8	244,9	64,3

* Sisältää lopetettujen toimintojen tuloksen.

Konsernin osuus osakkuusyritysten taseista

31.12.

Milj. euroa	2008	2007	2006
Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet yhteensä	620,5	770,2	736,4
Biologiset hyödykkeet	1 631,1	1 791,8	1 543,8
Korottomat saamiset			
Pitkäaikaiset	36,4	41,9	59,5
Lyhytaikaiset	116,0	104,5	89,7
Vaihto-omaisuus	60,5	54,8	57,2
Rahavarat	45,6	40,7	43,2
Varat yhteensä	2 510,1	2 803,9	2 529,8
Velat			
Koroton vieras pääoma:			
Pitkäaikaiset	37,4	44,7	33,1
Lyhytaikaiset	117,5	104,0	116,8
Velat:			
Pitkäaikaiset	855,0	974,2	942,8
Lyhytaikaiset	83,7	88,3	260,0
Verovelat	374,0	438,2	371,9
Velat yhteensä	1 467,6	1 649,4	1 724,6
Oma pääoma konsernin taseessa, netto	1 042,5	1 154,5	805,2
Jaottelu			
Oma pääoma ja varaukset	1 053,1	1 155,6	811,4
Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot (ks. liite 28)	-10,6	-1,1	-6,2
Osakkuusyritysten pääomaosuusarvo	1 042,5	1 154,5	805,2

Liite 16 Myytävissä olevat rahoitusvarat

Konserni ryhmittelee rahoitusvaransa kolmeen ryhmään: kaupan-
käyntitarkoituksessa pidettäviin rahoitusvaroihin, eräpäivään asti
pidettäviin sijoituksiin ja myytävissä oleviin rahoitusvaroihin. Tilinpä-
töshetkellä konsernilla oli ainoastaan myytävissä olevia rahoitusva-

roja. Kaikki myytävissä olevat rahoitusvarat on luokiteltu pitkäaikai-
siksi varoiksi, ellei niitä aiota myydä seuraavan 12 kuukauden
kuluessa.

Yhteenveto myytävissä olevista rahoitusvaroista

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Hankintameno 1.1.			
Korolliset osakkeet	145,9	25,6	55,5
Muut – osuudet muissa yrityksissä	372,3	122,8	124,2
Myytävissä olevat rahoitusvarat	518,2	148,4	179,7
Suoraan omaan pääomaan kirjatut tulot avaavassa taseessa	904,4	687,1	435,5
Myytävissä olevat rahoitusvarat 1.1.	1 422,6	835,5	615,2
Muuntoerot	17,6	-10,1	0,2
Paperyksen/SENAn myynti	50,4	376,9	-
Velkakirjojen (PIK) korot	19,7	-	-
Lisäykset	8,8	14,3	5,2
Suoraan omaan pääomaan kirjattavina tuloina kirjattavien			
käypien arvojen muutokset	-396,1	217,7	251,2
Myyntistä saadut suoritukset	-15,6	-15,9	-209,1
Myyntivoitto ja -tappio tuloslaskelmassa	1,8	4,2	172,8
Tasearvo 31.12.	1 109,2	1 422,6	835,5

Noteerattujen arvopapereiden realisoitumattomat voitot ja tappiot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Realisoitumattomat voitot	661,5	905,3	687,1
Realisoitumattomat tappiot	-155,1	-0,9	-
Realisoitumattomat nettovoitot			
(Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot)	506,4	904,4	687,1
Hankintameno	602,8	518,2	148,4
Markkina-arvo	1 109,2	1 422,6	835,5
Realisoitumattomat nettovoitot (Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot)	506,4	904,4	687,1
Laskennalliset verovelat	4,2	-5,3	-4,2
Realisoitumattomat voitot (Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot)	510,6	899,1	682,9
Muutos realisoitumattomissa voitoissa	-388,5	216,2	288,2

Omistusten markkina-arvo ei ole alittanut kirjanpitoarvoa yli 12 kuukauden ajan ja yhtiö on päättänyt, että arvonalentumista ei tarvitse huomioida vuonna 2008.

Julkisesti noteerattujen osakkeiden käyvät arvot perustuvat tilinpä-
töspäivän pörssinoteerauksiin. Muiden osakkeiden käyvät arvot
perustuvat erilaisten menetelmien ja oletusten käyttöön tilinpäätös-
päivän markkinatilanteen mukaan, käyttäen apuna esimerkiksi
samantyyppisten sijoitusten hintakehitystä tai välittäjien arvioita.
Myös muiden menetelmien, kuten osakehinnoittelumallien ja arvioi-
tujen diskontattujen tulevien kassavirtojen avulla laskettuja käypiä
arvoja voidaan käyttää.

Stora Ensolla oli vuoden lopussa kaksi merkittävää "payment in kind"
(PIK) -lainaa, joiden käypä arvo oli 131,4 milj. euroa, kun alkupe-
räisen hankintamenon arvostukset olivat 192,3 milj. euroa. 60,9 milj.
euron erotus on esitetty suoraan omaan pääomaan kirjatuihin netto-
tuloissa. Näiden PIK-lainojen arvostus edellyttää johdon harkintaa.
NewPage-velan tapauksessa markkinoilla käydään tosin kauppaa
vastaavanlaisilla arvopapereilla, joten arvostus voidaan yhdistää
toteutuneisiin kauppoihin. Tällaisia arvopapereita arvostettaessa on

kuitenkin ensin määritettävä sopiva diskonttokorko, joka heijastaa vastaavanlaisten instrumenttien markkinahinnoittelua kulloisessakin markkinatilanteessa. Yleisiä arvostusperiaatteita ovat muun muassa seuraavat:

- Välirahoituksen LBO-markkinoilla voimassa oleva hinnoittelu verrattuna vastaavanlaisiin vipuvaikutustasoihin; toimii perustana arvioitaessa odotettavissa olevia tuottoja.
- Tarjottava arvopaperi sekä se, mikä lainan asema on pääomarakenteessa verrattuna perinteiseen välirahoitukseen.
- Arvio tällaisen hinnoittelun uusimmista vastaavanlaisista esimerkeistä Pohjoismaiden ja Yhdysvaltojen velkamarkkinoilla.
- Käytettävän preemion määrittäminen verrattuna markkinoiden välirahoitustasoihin niin, että se heijastaa lainoja myöntävien yhtiöiden pääomarakennetta.
- Julkisen kaupankäynnin kohteena olevan LBO-lainan tai, jos vastaavanlaisista julkisen kaupankäynnin kohteena olevista instrumenteista ei ole viimeaikaisia esimerkkejä, lähimpien käytettävissä olevien vastaavanlaisten instrumenttien arviointi, joskin on otettava huomioon, että nykyisissä hinnoittelutasoissa näkyy nykyisen luottokriisin kielteinen tulkinta, joka heijastuu ikävästi kaupankäynnin kohteina oleviin instrumentteihin liittyviin riskeihin.

Stora Enso sai 30.4.2008 päätökseen Papyrus-tukkuri liiketoimintansa myynnin yksityiselle sijoitusyhtiölle Altor Fund II:lle. Osa kauppahinnasta käsitti Altorin tytäryhtiön Papyrus Holding AB:n myöntämän nimellisarvoltaan 57,3 milj. euron PIK-lainan, jonka käyväksi arvoksi vastaanottopäivänä arvostettiin 50,4 milj. euroa. PIK-laina on maksunsaantijärjestyksessä toissijainen ostajan vanhempaan velkaan nähden, mutta etusijalla osakkeenomistajiin nähden. Se erääntyy viimeistään yhdeksän vuoden ja yhden viikon kuluttua sopimuksen allekirjoittamisesta eli 7.5.2017. Korkoprosentti on 9 ensimmäisten kolmen vuoden ajan ja myöhemmin korkeampi, ja se lisätään lainapääomaan takautuvasti. Lainapääoma oli siten 31.12.2008 kasvanut 60,7 milj. euroon. PIK-laina on maksettava takaisin, jos Altor myy yli 50 % Papyruksen osakkeista tai 40 % omaisuudesta tai jos järjestetään listautumisanti. Lainan nimellisarvo tilikauden lopussa oli 60,9 milj. euroa, hankintameno 53,5 milj. euroa ja käypä arvo 38,9 milj. euroa.

Stora Enso vei joulukuussa 2007 päätökseen Pohjois-Amerikan toimintonsa myynnin NewPagelle. Osa kauppahinnasta käsitti lainan ja 19,9 % uuden yhtiön, NewPagen, osakkeista. 200 milj. Yhdysvaltain dollarin suuruinen PIK-laina arvostettiin 171,0 milj. dollarin arvoiseksi NewPagen liikkeeseen laskemien vastaavanlaisten markkinahintaisten arvopaperien perusteella. Osakeomistuksen arvo, 370 milj. dollaria, laskettiin käyvän arvon perusteella. PIK-laina erääntyy 21.12.2015 tai aikaisemmin, jos järjestetään listautumisanti. Korko on LIBOR plus 7 %. Osakeomistuksesta ei ole saatu osinkoa, mutta lainalle kertynyt 16,3 (22,1) milj. euron korko on lisätty lainapääomaan, jonka suuruus on tällä hetkellä 222,1 milj. Yhdysvaltain dollaria. Tilinpäätöspäivän vaikean taloustilanteen vuoksi lainan käyväksi arvoksi on arvostettu 58 % nimellisarvosta. Osakeomistuksen arvo on laskenut 34 % ja on nyt 244 milj. Yhdysvaltain dollaria. Osakkeiden arvon määrittämisessä käytettiin diskontattujen kassavirtojen mallia, joka perustui arvioituihin kassavirtoihin ja johon sovellettiin 7,4 % diskonttauskorkoa. 1 % muutoksella

diskonttauskorossa ja 5 prosentin muutoksella liikevoitossa ennen poistoja olisi 90 milj. Yhdysvaltain dollarin ja 65 milj. Yhdysvaltain dollarin vastaava vaikutus. PIK-laina ja osakkeet esitetään dollari-määräisinä myytävissä olevina rahoitusvaroina Stora Enson taseessa. Niiden tasearvot ovat 92,5 (115,9) milj. euroa ja 175,4 (251,3) milj. euroa.

Stora Ensolla on 15,0 % (15,6 %) osuus PVO:n osakkeista. PVO on yksityisessä omistuksessa oleva energia-alan konserni, joka tuottaa sähköä ja lämpöä osakkeenomistajilleen Suomessa. PVO-ryhmän kullakin tytäryhtiöllä on oma osakelajinsa, ja osakkeet oikeuttavat omistusta vastaavaan määrään tuotetusta energiasta. Osakkeenomistajat maksavat sähköstä tuotantokustannusten perusteella hinnat, jotka ovat yleensä markkinahintoja alhaisemmat. Omistusosuus arvostetaan neljännesvuosittain käypään arvoon käyttäen diskontatun kassavirran menetelmällä, osakehinnoittelumallilla ja aiempien transaktioiden kertoimella laskettujen tulosten keskiarvoa.

Malliin sisältyvät sähkön hinnat määräytyvät Euroopan suurimman ja likvideimmän fyysisten energiasopimusten ja rahoitusenergiasopimusten markkinapaikan Nordpoolin hintojen mukaan. Mallissa käytetään ensimmäisten viiden vuoden aikana johdannaisten tulevia hintoja. Sen jälkeen huomioon otetaan Euroopan keskuspankin arvion mukainen inflaatiokerroin. Energiayksiköiden kustannusrakenne määritetään aiempien tilinpäätösten perusteella, ja sitä korjataan inflaatiokertoimella tulevina vuosina. Diskontattujen kassavirtojen laskennassa käytetty 6,53 %:n diskonttokorko määritetään keskimääräisen painotetun pääomakustannuksen perusteella. Kaupankäynti- ja transaktiokertoimet saadaan eurooppalaisista yhtiöistä, joiden tuotantorakenne vastaa PVO:ta.

Energian hinnannousu kolmena edellisvuonna nosti merkittävästi noteeraamattomien osakkeiden arvoa, vaikka trendi osittain muuttui vuoden 2008 loppupuolella. Diskontattujen kassavirtojen laskennassa +/- 5 % muutos sähkön hinnassa merkitsisi +/- 80 milj. euron muutosta arvostuksessa, ja diskonttokoron +/- 1 % muutos merkitsisi +/- 85 milj. euron muutosta arvostuksessa. Vuonna 2008 arvostus oli 766,0 (994,0) milj. euroa 106,5 (108,5) milj. euron kirjanpitoarvoa vastaan. 659,5 (885,5) milj. euron uudelleenarvostus siirrettiin suoraan omaan pääomaan kirjattuihin nettotuloihin. 766 milj. euron kokonaisarvostuksesta 123 milj. euroa liittyy vesivoima-osakkeisiin ja 643 milj. euroa ydinvoimaan. Arvo oli huipussaan 1 387,0 milj. euroa kesäkuussa 2008, mutta laski vuoden loppuun mennessä 621,0 milj. eurolla. Arvon nousuun ei liity laskennallista verovelkaa, koska Suomen verolainsäädännön mukaan yli 10 %:n omistukset on vapautettu myyntivoiton verotuksesta.

Konserni myi vuonna 2006 suurimman osan noteerattuihin osakkeisiin liittyvistä omistuksistaan osana ohjelmaa, jonka mukaisesti konserni pyrkii keskittämään pääomaresurssit ydinliiketoimintoihin. Kokonaiskauppahinta noteeratuista osakkeista oli yhteensä 207,9 milj. euroa ja niihin liittyvät myyntivoitot yhteensä 172,2 milj. euroa.

Merkittävimmät myytävissä olevat rahoitusvarat

31.12.2008

Milj. euroa	Omistus %	Osakkeet kpl	Hankintameno	Markkina-arvo
Korolliset arvopaperit				
Alfred Berg, kasvurahastot	n/a	useita	5,2	5,2
Nordea Foresta (kasvu), Suomi	n/a	useita	8,9	8,7
Packages Ltd, Pakistan		4 047 744	2,3	3,7
Muut kasvurahastot	n/a	useita	8,8	5,9
Julkisesti noteeratut osakkeet yhteensä			25,2	23,5
Noteeraamattomat arvopaperit:				
NewPage-laina (payment-in-kind)		222,1 milj. USD	138,8	92,5
Papyrus-laina (payment-in-kind)		60,8 milj. euroa	53,5	38,9
Korolliset arvopaperit yhteensä			217,5	154,9
Muut osakkeet				
Pohjolan Voima Oy	15,0	5 382 438	106,5	766,0
NewPage Corporation	19,9	11 251 326	265,9	175,4
Muut	n/a	useita	12,9	12,9
Myytävissä olevat rahoitusvarat yhteensä 31.12.2008			602,8	1 109,2
Myytävissä olevat rahoitusvarat yhteensä 31.12.2007			518,2	1 422,6
Myytävissä olevat rahoitusvarat yhteensä 31.12.2006			148,4	835,5

506,4 (904,4) milj. euron ero myytävissä olevien rahoitusvarojen alkuperäisen hankintamenon ja tilinpäätöspäivän markkina-arvon välillä edustaa suoraan omaan pääomaan kirjattuja nettotuloja, jotka on esitetty liitteessä 28. Euromääräisten omistusten osuus myytävissä olevista rahoitusvaroista on 75,2 % (72,6 %).

Liite 17 Muut pitkäaikaiset sijoitukset

31.12.

Milj. euroa	2008	2007	2006
Eläkevarat (liite 22)	3,0	5,8	15,7
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	13,2	16,8	45,4
Yhteensä	16,2	22,6	61,1

Liite 18 Vaihto-omaisuus

31.12.

Milj. euroa	2008	2007	2006
Aineet ja tarvikkeet	496,9	474,8	424,1
Keskeneräiset tuotteet	87,5	90,7	72,0
Valmiit tuotteet	737,7	980,3	1 064,0
Varaosat ja tarvikkeet	274,5	298,8	369,8
Muu vaihto-omaisuus	9,7	10,5	5,0
Ennakkomaksut ja hakkuuoikeudet	181,3	226,1	135,7
Epäkuranttiusvaraus – varaosat	-68,2	-66,2	-28,1
Epäkuranttiusvaraus – valmiit tuotteet	-14,1	-16,4	-14,6
Nettorealisointiarvon varaus	-11,7	-6,0	-8,4
Yhteensä	1 693,6	1 992,6	2 019,5

Liite 19 Saamiset

Lyhytaikaiset korottomat saamiset

31.12.			
Milj. euroa	2008	2007	2006
Myyntisaamiset	1 312,0	1 683,2	1 765,6
Varaus epävarmoista saatavista	-20,5	-39,5	-42,3
Ennakkomaksut ja siirtosaamiset	111,3	150,7	163,3
Optio-ohjelmien suojausinstrumentit (TRS)	-	2,6	28,7
Muut saamiset	180,4	266,1	241,3
Yhteensä	1 583,2	2 063,1	2 156,6

Suurin osa saamisista on lyhytaikaista, joten niiden kirjanpitoarvon katsotaan vastaavan niiden käypää arvoa. Yli vuoden päästä erääntyvät saamiset luokitellaan pitkäaikaisiksi.

Lyhytaikaiset korottomat saamiset valuutoittain

31.12.			
Milj. euroa	2008	2007	2006
EUR	958,6	1 175,3	1 164,1
USD	168,1	243,8	325,9
SEK	209,2	255,6	263,8
GBP	69,7	119,6	121,3
Muut valuutat	177,6	268,8	281,5
Yhteensä	1 583,2	2 063,1	2 156,6

Suurin osa Yhdysvaltain dollarin ja Englannin punnan määräisistä korottomista saamisista kuuluu sellaisille konserniyrityksille, joiden toimivaluutta on euro tai Ruotsin kruunu. 31.12.2008 erääntyneitä myyntisaamisia oli 139,6 (219,5) milj. euroa, mutta näistä ei ollut

tehty varausta. Nämä saamiset liittyvät useisiin eri maihin ja asiakkaisiin, joilla ei ole viimeaikaisia laiminlyöntejä. Seuraavassa myyntisaamiset on ryhmitelty ikäjakauman mukaan:

Myyntisaamisten ryhmittely ikäjakauman mukaan

31.12.			
Milj. euroa	2008	2007	2006
Alle 30 päivää sitten erääntyneet	103,9	180,9	172,6
31–60 päivää sitten erääntyneet	25,8	25,6	23,8
61–90 päivää sitten erääntyneet	7,9	6,3	7,8
91–180 päivää sitten erääntyneet	0,9	1,9	2,0
Yli 180 päivää sitten erääntyneet	1,1	4,8	6,7
Erääntyneet yhteensä	139,6	219,5	212,9
Erääntymättömät myyntisaamiset	1 151,9	1 424,2	1 510,4
Yhteensä	1 291,5	1 643,7	1 723,3

Luottotappiot olivat 11,1 (13,7) milj. euroa vähennettyinä 0,3 (1,0) milj. euron epävarmojen saatavien varauksen purkamisella. Lisätietoja asiakkaiden luottoriskien hallinnasta on liitteessä 26, Rahoitusriskien hallinta. Kaikki epävarmoihin saataviin liittyvät varaukset tehdään yksitellen. Niitä tarkistetaan säännöllisesti ottaen huomioon asiak-

kaiden taloudellisessa tilanteessa tapahtuvat muutokset. Jos konsernilla on syytä epäillä asiakkaan taloudellista tilannetta, vaaditaan ennakkomaksu tai pankin antama peruuttamaton remburssi. Vuoden lopussa erääntymistä odottavien remburssien yhteissumma oli 13,0 (19,5) milj. euroa.

31.12.2008 erääntyneisiin myyntisaamisiin liittyvät varaukset olivat yhteensä 20,5 (39,5) milj. euroa. Epävarmojen saatavien ryhmittely ikäjakauman mukaan on alla olevassa taulukossa.

Epävarmojen saatavien ryhmittely ikäjakauman mukaan

Milj. euroa	31.12.		
	2008	2007	2006
Alle 3 kuukautta	2,3	3,9	9,5
4–6 kuukautta	1,3	4,8	5,8
Yli 6 kuukautta	16,9	30,8	27,0
Yhteensä	20,5	39,5	42,3

Korolliset saamiset

Milj. euroa	31.12.		
	2008	2007	2006
Johdannaisinstrumentit (liite 28)	206,8	185,2	147,0
Lainat ssakkuusyrityksille	115,4	116,1	136,9
Muut lainasaamiset	59,2	53,0	50,8
	381,4	354,3	334,7
Lyhytaikaiset saamiset: erääntyvät 12 kuukauden kuluessa	251,1	227,8	185,5
Pitkäaikaiset saamiset: erääntyvät yli 12 kuukauden kuluttua	130,3	126,5	149,2
Yhteensä	381,4	354,3	334,7

Taseessa 31.12.2008 olevien lainasaamisten vuosikorko vaihteli välillä 3,9–10,3 % (3,0–10,0 %). Konsernin rahoitusvarojen luonteen vuoksi niiden tasearvo on lähellä niiden käypää arvoa. Poikkeuksena tästä on osakkuusyhtiölaina Bergvik Skogille, minkä käypä arvo

vuoden lopun valuuttakurssien mukaan laskettuna oli 89,7 (87,5) milj. euroa ja tasearvo 75,3 (85,5) milj. euroa. Korollisiin saamisiin sisältyy jaksettua korkoa 35,9 (37,7) milj. euroa, josta 33,9 (24,0) milj. euroa liittyy koronvaihtosopimuksiin.

Liite 20 Oma pääoma

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön vähimmäisosakepääoma on 850 milj. euroa ja enimmäisosakepääoma 3 400 milj. euroa, jonka rajoissa osakepääomaa voidaan korottaa tai alentaa yhtiöjärjestyksestä muuttamatta. Osakkeiden lukumäärä on vähintään 500 miljoonaa ja enintään 2 000 miljoonaa kappaletta. Vaikka osakkeilla on sama kirjanpidollinen vasta-arvo, A-osakkeet tuottavat omistajalleen yhden äänen kutakin osaketta kohti ja R-osakkeet tuottavat yhden äänen kutakin kymmentä osaketta kohti. Jokaisella osakkeenomistajalla on kuitenkin vähintään yksi ääni. A-osakkeita on enintään 500 miljoonaa ja R-osakkeita enintään 1 600 miljoonaa kappaletta. Osakkeita voi olla kuitenkin yhteensä enintään 2 000 miljoonaa kappaletta. A-osakkeita voidaan vaihtaa R-osakkeiksi koska tahansa osakkeenomistajan vaatimuksesta. Yhtiön kaupparekisteriin merkitty ja täysin maksettu osakepääoma 31.12.2008 oli sama kuin edellisvuonna eli 1 342,2 milj. euroa.

Osakkeiden tämänhetkinen kirjanpidollinen vasta-arvo on 1,70 euroa osakkeelta, kuten edellisenäkin vuonna. Osakkeiden takaisinostoja ei tehty eikä osakkeita mitätöity vuosina 2007 ja 2008. Molempien

tilikausien lopussa Stora Enso Oyj:n omistuksessa oli omia osakkeita hankintamenoiltaan 10,2 milj. euroa koostuen 918 512:sta R-sarjan osakkeesta. Osakkeiden nimellisarvo oli 1,6 milj. euroa ja osuus osakepääomasta 0,1 % ja äänivallasta 0,04 %.

Vuoden 2008 lopussa hallituksen ja johtoryhmän jäsenet omistivat 5 590 (5 590) A- ja 181 232 (123 647) R-osaketta. Osakkeiden osuus yhtiön kokonaisäänimäärästä oli vähemmän kuin 0,1 %. Toimitusjohtajan ja johtoryhmän jäsenten omistukset esitetään yksityiskohtaisesti liitteessä 8, Hallituksen ja johdon palkkiot. Konsernin optio-ohjelmat esitetään yksityiskohtaisesti liitteessä 23, Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät. Millään näistä ohjelmista ei ole kuitenkaan vaikutusta osakepääomaan.

Oma pääoma 31.12.2008 oli 5 594,0 (7 593,6) milj. euroa ja markkina-arvo NASDAQ OMX Helsingissä 4,4 (8,1) mrd. euroa. A-osakkeiden markkina-arvo oli 5,63 (10,19) euroa ja R-osakkeiden 5,52 (10,24) euroa.

Osakepääoman muutokset

	A-osakkeet	R-osakkeet	Yhteensä
1.1.2006	178 159 778	634 817 321	812 977 099
Osakepääoman alentaminen 21.3.	-38 600	-23 400 000	-23 438 600
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi	-18 061	18 061	-
31.12.2006	178 103 117	611 435 382	789 538 499
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.2.	-450	450	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 13.7.	-284 857	284 857	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 14.9.	-3 400	3 400	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.11.	-324 175	324 175	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 14.12.	-11 202	11 202	-
31.12.2007	177 479 033	612 059 466	789 538 499
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.2.	-17 975	17 975	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.4.	-10 506	10 506	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.5.	-145 741	145 741	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 13.6.	-149 922	149 922	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 15.9.	-2 358	2 358	-
A-osakkeiden muunto R-osakkeiksi 14.11.	-50	50	-
31.12.2008	177 152 481	612 386 018	789 538 499
Äänimäärä 31.12.2008	177 152 481	61 238 601	238 391 082
Osakepääoma 31.12.2008, milj. euroa	301,2	1 041,0	1 342,2
Osakepääoma 31.12.2007, milj. euroa	301,7	1 040,5	1 342,2
Osakepääoma 31.12.2006, milj. euroa	302,8	1 039,4	1 342,2

Osakkeen kirjanpidollinen vasta-arvo on 1,70 euroa.

31.12.2008 merkityt osakkeet edustavat kokonaismäärältään osakkeita, jotka oikeuttavat äänestämään tulevassa varsinaisessa yhtiökokouksessa.

Liite 21 Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuuksien lunastukset olivat vuonna 2008 kauppahinnaltaan 1,8 milj. euroa. Vuonna 2007 vähemmistöosuuksia ostettiin 71,1 milj. euron arvosta. Lokakuussa allekirjoitetun sopimuksen mukaan ABB Oy ("ABB"), joka omistaa Stora Enson suurimman suomalaisen vähemmistöosuuden eli 25 % kunnossapitopalveluja tarjoavasta Fortekista, osti 24 % Fortekin osakkeista ja sai haltuunsa operatiivisen määräysvallan tehdyn sopimuksen mukaisesti. ABB:n osuus Fortekista (nykyisin Efora Oy) ei ole siten enää vähemmistö- vaan enemmistö-osuus, ja Stora Enson osuus esitetään vastaisuudessa osakkuusyhtiysenä (ks. liite 15, Osakkuus- ja yhteisyritykset).

Stora Enso lunasti vuonna 2007 kaksi merkittävää vähemmistö-osuutta. Ruotsissa sijaitsevan Stora Enso Bioenergy AB:n vähemmistöosuuden kauppahinta oli 6,2 milj. euroa ja Stora Enso Poland SA:n vähemmistöosuuden kauppahinta 64,3 milj. euroa. Konserni osti Puolan valtiolta 28 % tärkeimmän puolalaisen tytäryhtiönsä osakkeista, jolloin jäljellä oleva vähemmistöosuus pieneni 5 %:iin. Osuus muodostuu yhtiön nykyisen ja eläkkeelle siirtyneen henkilöstön hallussa olevista osakkeista. Stora Enso osti alun perin yhtiöstä 67 % joulukuussa 2004.

Uusi vähemmistöosuus muodostui tytäryhtiön osittaisen myynnin seurauksena vuonna 2007. Stora Enso pääsi syyskuussa 2007 sopimukseen Etelä-Amerikan johtavan metsäteollisuusyhtiön Araucon kanssa Arapotin joidenkin toimintojen myynnistä. Kaupan myötä Arauco sai omistukseensa 20 % Stora Enso Arapoti Industria de Papel SA:sta eli Stora Enson paperitoiminnoista Brasiliassa. Osuuden arvo oli noin 21,3 (27,3) milj. euroa vuoden 2008 lopussa.

Stora Enso allekirjoitti vuonna 2006 Shandong Huatai Paperin kanssa sopimuksen Stora Enso Huatai (Shandong) Paper Co Ltd -aikakauslehtipaperiyhtiön perustamisesta. Stora Enso omistaa yhtiöstä 60 %. Paperikone aloitti kaupallisen tuotannon tammikuussa 2008. Sen vuotuinen kapasiteetti on 200 000 tonnia superkalante-roitua aikakauslehtipaperia. Vähemmistöosuuden arvo vuoden 2008 lopussa oli noin 12,9 (15,5) milj. euroa.

Vähemmistöosuudet

		31.12. päättyvä tilikausi		
Milj. euroa		2008	2007	2006
1.1.		71,9	103,5	93,6
Muuntoerot		-5,5	4,6	0,3
Vähemmistöosuudet hankituissa yrityksissä, vähennettynä myydyillä yrityksillä		-3,3	-0,6	-0,2
Vähemmistöosuuksien lunastus		-1,8	-71,3	-1,1
Vähemmistöosuuksien lunastuksesta omaan pääomaan kirjatut erät		0,7	-4,5	0,1
Tytäryritysten osittainen myynti		-	30,9	-
Osuus tilikauden tuloksesta		-1,3	2,3	4,2
Osingot		-4,2	-1,8	-1,1
Oman pääoman ehtoiset sijoitukset		-	8,8	7,7
31.12.		56,5	71,9	103,5

Merkittävimmät vähemmistöosuudet

		31.12.		
Milj. euroa		2008	2007	2006
Intercell SA Group	Puola	13,3	14,2	78,2
Stora Enso Arapoti Industria de Papel SA	Brasilia	21,3	27,3	-
Stora Enso Huatai Paper Co Ltd	Kiina	12,9	15,5	7,7
Corenso United Oy Group	Kiina	5,0	4,4	4,2
Fortek Oy	Suomi	-	4,2	4,6
Muut	-	4,0	6,3	8,8
		56,5	71,9	103,5

Liite 22 Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet

Konsernilla on eri liiketoiminnoissa ja eri maissa useita eläkejärjestelyjä ja muita etuusjärjestelyjä, joiden kustannukset vuonna 2008 olivat 209,5 (194,7) milj. euroa (ks. liite 7, Henkilöstökulut). Valtaosa järjestelyistä on maksupohjaisia. Näistä kirjatut kulut olivat yhteensä 179,7 (201,7) milj. euroa.

Konserniyritysten johdon eläkeikä on 60–65 vuotta. Konsernin johtoryhmän jäsenillä on oikeus jäädä eläkkeelle 60 vuoden iässä. Muun henkilöstön eläkeikä määräytyy kansallisten käytäntöjen mukaan tai niistä säädetään paikallisilla työehtosopimuksilla. Jälkimmäisessä tapauksessa konserniin voi kohdistua tiettyjä eläkeikää edeltäviä vastuita, joilla katetaan varhaiseläkkeelle jääneiden eläketulo varhaiseläkkeelle siirtymisen ja kansallisesti määritetyn eläkeiän välisenä aikana.

Valtaosa tuloslaskelmaan kirjattavista kuluista liittyy maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin. Niihin liittyvät pitkäaikaiset velat taseessa ovat kuitenkin vain 0,9 (3,1) milj. euroa, sillä suurin osa kuluista puretaan kuukausipalkan maksamisen yhteydessä.

Stora Enson etuuspohjaiset velvoitteet nykyisille ja entisille työntekijöille ovat yhteensä 887,7 (1 089,3) milj. euroa. Eri eläkejärjestelyihin on kuitenkin varattu 591,7 (767,8) milj. euron varat näiden vastuiden kattamiseksi. Rahastoimattomien etuuspohjaisten järjestelyjen alijäämä on esitetty taseessa täysimääräisenä. Se oli 296,0 milj. euroa vuonna 2008 eli hieman vähemmän kuin edellisvuonna, jolloin vastuut olivat 321,5 milj. euroa. Taseeseen kirjattavat vastuut vuositasolla pienenevät 402,6 milj. eurolla vuonna 2007. Tästä 293,0 milj. euroa liittyy tosin Stora Enson Pohjois-Amerikan toimintojen myyntiin ja 46,6 milj. euroa liittyy Yhdysvalloissa takautuvaan työsuoritukseen perustuvien kulujen hyvittämiseen tuloslaskelmassa. Vuonna 2008 etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä kirjattiin tuloslaskelmaan yhteensä 29,8 milj. euron kulu ja suoraan omaan pääomaan 12,7 milj. euron kulu eli yhteensä 42,5 milj. euroa. Monissa tapauksissa eläkevarojen arvon laskusta aiheutuneet tappiot kompensoituivat valtaosin etuuspohjaisten velvoitteiden vähennyksillä niiden laskennassa käytettävän diskonttokoron muutosten seurauksena. Vuonna 2007 etuuspohjaiset tuotot tuloslaskelmassa olivat 7,0 milj. euroa ja suoraan omaan pääomaan kirjattiin 17,3 milj. euron tuotto.

Suoraan omaan pääomaan kirjatut vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot (SORIE)

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Koko liiketoiminta			Jatkuvat toiminnot			Lopetetut toiminnot		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Vakuutusmatemaattiset (tappiot)/voitot	-12,7	17,3	135,1	-12,7	11,1	67,5	-	6,2	67,6
Laskennalliset verot	-3,3	-6,3	-46,6	-3,3	-4,3	-20,5	-	-2,0	-26,1
Yhteensä suoraan omaan pääomaan kirjatut	-16,0	11,0	88,5	-16,0	6,8	47,0	-	4,2	41,5

Konsernin toimintaperiaate alijäämien osalta on rahastoida sellaiset määrät, jotka täyttävät paikallisten viranomaisten vaatimukset verovähennyskelpoisille maksuille. Vakuutusmatemaattisten eläkevastuulaskelmien diskonttokertoimet määräytyvät markkinakorkokannan mukaan. Konsernin tavoitteena on kuitenkin tarjota maksupohjaisia järjestelyjä työsuhteen päättymisen jälkeisiä etuuksia varten. Kaikkia etuuspohjaisten järjestelyjen vastuita ja kirjanpitoa koskevia aspektoja arvioidaan konsernitasolla.

Konsernitaseeseen kirjataan täysi varaus kaikista järjestelyn kattamattomista vastuista oikaistuna edellisvuosina takautuvaan työsuoritukseen perustuvilla kuluilla, joita ei ole vielä poistettu. Näin konsernitase heijastaa täysin etuuspohjaisten järjestelyjen todellista yli- tai alijäämää ja taseen nettovelka on linjassa järjestelmien todellisten vastuiden kanssa. Tiedot eläkejärjestelyistä, eläkevaroista ja investointikäytännöistä konsernin tärkeimmissä toimintamaissa on esitetty alla.

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt maittain

31.12.2008

Milj. euroa	Suomi	Saksa	Ruotsi	Muut	Yhteensä
Etuuspohjaiset velvoitteet	335,6	242,3	191,8	118,0	887,7
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	326,5	4,2	180,4	80,6	591,7
Etuuspohjaisten järjestelyjen nettovastuut	9,1	238,1	11,4	37,4	296,0

31.12.2007

Milj. euroa	Suomi	Saksa	Ruotsi	Muut	Yhteensä
Etuuspohjaiset velvoitteet	378,9	269,1	249,3	192,0	1 089,3
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	364,3	4,3	238,0	161,2	767,8
Etuuspohjaisten järjestelyjen nettovastuut	14,6	264,8	11,3	30,8	321,5

Kanada

Konsernin eläkejärjestelyt Kanadassa purettiin joulukuussa 2007, kun Stora Enson Pohjois-Amerikan toiminnot myytiin. Taseeseen kirjattava velka oli tuolloin 31,6 milj. euroa, kun se 31.12.2006 oli 43,0 milj. euroa.

Suomi

Suomessa eläketurva rahoitetaan pääasiassa maksupohjaisina järjestelyinä, joista aiheutuva kulu tuloslaskelmassa on 96,4 (94,5) milj. euroa. Etuuspohjaisten järjestelyjen kattamista vastuista aiheutui puolestaan 5,8 (4,1) milj. euron kulut. Eläketurva on vuodesta 2001 lähtien järjestetty kokonaan paikallisten eläkevakuutusyhtiöiden kautta. Etuuspohjainen eläkevastuu on yhteensä 335,6 (378,9) milj. euroa ja eläkevarat 326,5 (364,3) milj. euroa. Nettovelaksi jää siten 9,1 (14,6) milj. euroa. Suomessa valtio maksaa suhteellisesti suurimman osan eläkkeistä, joten konsernin vastuut ovat Suomessa suhteessa paljon pienemmät kuin vertailumaissa.

Järjestelyihin kuuluvia varoja hoitavat Suomessa vakuutusyhtiöt. Järjestelyjen piiriin kuuluvat työnantajat eivät saa yksityiskohtaisia tietoja varojen rakenteesta ja niiden sijoitusstrategiasta, koska varat kuuluvat vakuutusyhtiöille. Varoja hoidetaan paikallisen lainsäädännön määräysten mukaisesti, joiden perusteella eläkettä on aina maksettava taattu summa markkinatilanteesta huolimatta.

Saksa

Saksassa eläkevastuut olivat yhteensä 36,1 (42,1) milj. euroa, joista 21,6 (26,9) milj. euroa liittyi maksupohjaisiin ja 14,5 (15,2) milj. euroa etuuspohjaisiin järjestelyihin. Etuuspohjaisten eläkejärjestelmien vastuut ovat yhteensä 242,3 (269,1) milj. euroa, joka on lähes kokonaan rahastoimatonta, koska eläkevarat ovat vain 4,2 (4,3) milj. euroa. Etuuspohjainen eläketurva on järjestetty pääasiassa tekemällä taseeseen kirjanpidollinen varaus. Joissakin pienissä järjestelyissä käytetään vakuutusyhtiöitä tai riippumattomia asiamiehiä. Eläkeetuudet perustuvat eläkettä kartuttavan työsuhteen aikana tehtyihin työvuosiin ja ansaittuihin palkkoihin. Eläkemaksujen alkamisaika määräytyy kansallisen eläkejärjestelmän mukaisen eläkeiän perusteella. Yhtiöt maksavat itse eläkettä suoraan entisille työntekijöille, mistä aiheutuu 19,5 (20,3) milj. euron käteiskustannukset. Eläkkeensaanti on turvattu laissa olevalla vaatimuksella, jonka mukaan tasee-

seen tehdyt kirjanpidolliset varaukset vakuutetaan tiettyyn rajaan asti.

Ruotsi

Ruotsissa useimmat työntekijät kuuluvat maksupohjaisiin eläkejärjestelyihin, joista aiheutuva kulu tuloslaskelmassa oli 47,7 (50,5) milj. euroa. Etuuspohjaisiin järjestelyihin kuuluvat pääasiassa toimihenkilöt, ja niistä aiheutui 0,7 (4,1) milj. euron kulu. Tilikaudella maksetut eläkemaksut olivat kuitenkin yhteensä 11,4 (17,2) milj. euroa.

Etuuspohjaisten järjestelyjen eläketurva järjestettiin sekä eläkevakuutusyhtiöiden kautta että tekemällä kirjanpidossa taseeseen PRI/FPG-järjestelmän mukainen varaus. Heinäkuussa 2005 perustettiin kuitenkin uusi eläkerahasto, johon maksettiin 212,0 milj. euron summa, jotta rahasto voisi tehdä itse omat sijoituksensa. Samalla kirjanpidolliset varaukset poistettiin. Aiemmin Ruotsin eläkevastuita ei rahastoitu, vaan ne olivat jokaisen ruotsalaisen yksikön taseessa. Uuden rahaston myötä suurin osa vastuista poistettiin konsernitaseesta ja eläkevastuut rahastoitiin, ja nykyisin yhteenlasketuista vastuista rahastoidaan 178,8 (232,4) milj. euroa, jolloin rahastoitomaksi osuudeksi jää 13,0 (16,9) milj. euroa ja nettovastuuksi yhteensä 11,4 (11,3) milj. euroa. Kuten Suomessa, valtaosa eläkkeistä tulee valtiolta, erityisesti maksupohjaisissa järjestelyissä. Stora Enso maksaa rahastolle lisäeläkkeenä kaikkia paikallisia lakisääteisiä eläkevastuita enemmän, joten jäljelle jäävä vastuu vuonna 2007 liittyy pääasiassa muihin pienempiin järjestelyihin. Aiemmin taseessa oleva vastuu edusti kuitenkin pääasiassa Ruotsin paikallisten määräysten ja IFRS:n välisen vakuutusmatemaattisen laskentaperusteen erotusta.

Rahaston sijoitusten pitkäaikainen tuottotavoite on 3 %:n toteutunut reaali tuotto verojen jälkeen. Sijoituskäytäntö määrittää pitkäaikaiset strategiset allokoitavitavoitteet seuraavasti: kiinteistöt enintään 10 %, osakkeet enintään 30 % ja loput korkoinstrumenteissa.

Yhdysvallat

Konsernin eläkevastuut Yhdysvalloissa purettiin joulukuussa 2007 Stora Enson Pohjois-Amerikan toimintojen myynnin myötä. Tuolloin taseen vastuu oli 261,4 milj. euroa. Yhdysvalloissa eläke- ja terveydenhuoltovastuut olivat Stora Enson kannalta erittäin merkittävät.

Etuuspohjaisten järjestelyjen vastuut vuonna 2006 olivat 946,5 milj. euroa ja eläkevarat 635,2 milj. euroa.

Muut maat

Muissa maissa etuuspohjaiset eläkevastuut olivat yhteensä 118,0 (192,0) milj. euroa. Eläkevarat olivat 80,6 (161,2) milj. euroa ja netto-vastuiksi muodostui 37,4 (30,8) milj. euroa. Merkittäviä vastuuta oli

vain Isossa-Britanniassa, 79,5 (105,8) milj. euroa, mutta rahastomattomat nettovastuut olivat vain 13,2 (5,8) milj. euroa. Alankomaissa aiemmin olevat merkittävät 118,5 milj. euron vastuut liittyivät Berghuizerin tehtaaseen. Tehdas kuitenkin suljettiin vuonna 2007, joten valtaosa vastuista on sulautettu osaksi alan järjestelmää. Tehtaaseen kohdistunut pieni ylikate kuitenkin palautui Alankomaiden lain mukaan päärahastoon sulkemisen yhteydessä.

Varaukset eläkkeistä ja työsuhteen päättymisen jälkeisistä etuuksista

31.12.			
Milj. euroa	2008	2007	2006
Vastuut etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	283,6	316,8	401,2
Vastuut muista työsuhteen päättymisen jälkeisistä etuuksista	15,4	10,5	361,9
Vastuut taseessa yhteensä	299,0	327,3	763,1
Etuuspohjaisten järjestelyiden varat (ks. liite 17)	3,0	5,8	15,7
Etuuspohjaisten järjestelyiden vastuut yhteensä, netto	296,0	321,5	747,4

Taseen saatavat ja velat

31.12.									
Milj. euroa	Etuuspohjaiset järjestelyt vastuut, netto			Etuuspohjaiset järjestelyt, varat			Etuuspohjaiset järjestelyt, velat		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Rahastoitujen vastuiden nykyarvo	645,0	792,8	1 729,7	178,1	233,6	356,8	466,9	559,2	1 372,9
Rahastomattomien vastuiden nykyarvo	242,7	296,5	663,0	-	-	-	242,7	296,5	663,0
Etuuspohjaiset velvoitteet	887,7	1 089,3	2 392,7	178,1	233,6	356,8	709,6	855,7	2 035,9
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	591,7	767,8	1 668,6	181,1	239,4	369,9	410,6	528,4	1 298,7
Etuuspohjaisten järjestelyiden netto-rahoitus	296,0	321,5	724,1	-3,0	-5,8	-13,1	299,0	327,3	737,2
Kirjaamattomat takautuvaan työsuoritukseen perustuvat kulut	-	-	23,3	-	-	-2,6	-	-	25,9
Saamiset/velat taseessa	296,0	321,5	747,4	-3,0	-5,8	-15,7	299,0	327,3	763,1

Eläkevastuut taseessa – etuuspohjaiset järjestelyt

31.12.									
Milj. euroa	Etuuspohjaiset järjestelyt yhteensä			Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt			Muut eläkejärjestelyt		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Rahastoitujen vastuiden nykyarvo	645,0	792,8	1 729,7	645,0	792,5	1 729,7	-	0,3	-
Rahastomattomien vastuiden nykyarvo	242,7	296,5	663,0	227,3	286,1	314,4	15,4	10,4	348,6
Etuuspohjaiset velvoitteet	887,7	1 089,3	2 392,7	872,3	1 078,6	2 044,1	15,4	10,7	348,6
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	591,7	767,8	1 668,6	591,7	767,5	1 651,2	-	0,3	17,4
Etuuspohjaisten järjestelyiden netto-vastuut	296,0	321,5	724,1	280,6	311,1	392,9	15,4	10,4	331,2
Kirjaamattomat takautuvaan työsuoritukseen perustuvat kulut	-	-	23,3	-	-	-7,4	-	-	30,7
Eläkevastuut taseessa	296,0	321,5	747,4	280,6	311,1	385,5	15,4	10,4	361,9

Eläkekulut tuloslaskelmassa

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Etuuspohjaiset järjestelyt yhteensä			Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt			Muut eläkejärjestelyt		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Tilikauden työsuoritukseen perustuvat kulut	12,1	29,2	45,6	10,2	26,9	35,9	1,9	2,3	9,7
Korkokulut	49,6	108,9	104,8	49,0	96,5	84,9	0,6	12,4	19,9
Varojen odotettu tuotto	-36,1	-97,3	-88,1	-36,1	-96,7	-87,1	-	-0,6	-1,0
Tilikaudella kirjatut takautuvaan työsuoritukseen perustuvat kulut	-	-45,2	4,3	-	-0,1	12,0	-	-45,1	-7,7
Muut	4,2	-2,6	-0,4	3,5	-2,6	-0,5	0,7	-	0,1
Yhteensä henkilöstökuluissa	29,8	-7,0	66,2	26,6	24,0	45,2	3,2	-31,0	21,0

Etuuspohjaisten vastuiden täsmäytys

31.12.

Milj. euroa	Etuuspohjaiset järjestelyt yhteensä			Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt			Muut eläkejärjestelyt		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Eläkevastuut 1.1.	321,5	747,4	888,3	311,1	385,5	513,2	10,4	361,9	375,1
Muuntoerot	5,3	-32,2	4,7	5,3	-1,5	21,9	-	-30,7	-17,2
Yrityssostot ja -myynnit	-22,8	-293,0	-6,7	-22,9	-24,7	-6,7	0,1	-268,3	-
Nettokulut tuloslaskelmassa	29,8	-7,0	66,2	26,6	24,0	45,2	3,2	-31,0	21,0
Omaan pääomaan kirjatut vakuutusmaattiset (voitot) ja tappiot	12,7	-17,3	-135,1	10,6	-6,7	-130,5	2,1	-10,6	-4,6
Maksetut eläkkeet	-45,5	-75,4	-68,1	-45,1	-64,5	-55,7	-0,4	-10,9	-12,4
Suoritukset	-5,0	-1,0	-1,9	-5,0	-1,0	-1,9	-	-	-
Eläkevastuut taseessa	296,0	321,5	747,4	280,6	311,1	385,5	15,4	10,4	361,9

Etuuspohjaiset järjestelyt: Velvoitelaskelmien maakohtaiset olettamukset

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Suomi		Saksa		Ruotsi	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Diskonttokorko %	5,75	5,0	5,75	5,2	5,0	5,0
Varojen vuosittainen tuotto-odotus %	5,5	4,4	4,5	4,5	5,0	6,0
Palkkatason nousu %	4,0	4,0	2,4	2,2	3,0	3,0
Eläketason nousu %	2,1	2,1	2,0	1,7	2,0	2,0
Nykyinen eläkeikä keskimäärin	64,0	64,0	65,0	65,0	64,0	63,7
Painotettu keskimääräinen elinajanodote	85,0	87,0	85,4	85,3	86,5	86,7

Järjestelyihin kuuluvien varojen tuotto-odotukset maittain

31.12.2008 päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Suomi	Saksa	Ruotsi	Muut	Yhteensä
Varojen toteutunut tuotto	-5,6	0,2	-23,6	-12,9	-41,9
Vakuutusmatemaattisissa laskelmissa käytetty arvioitu tuotto	15,5	0,2	13,1	7,4	36,2
Omaan pääomaan kirjattu tilikauden vakuutusmatemaattinen tappio	-21,1	0,0	-36,7	-20,3	-78,1

31.12.2007 päättyvä tilikausi

Milj. euroa	Suomi	Saksa	Ruotsi	Muut	Yhteensä
Varojen toteutunut tuotto	2,7	0,1	4,2	41,8	48,8
Vakuutusmatemaattisissa laskelmissa käytetty arvioitu tuotto	14,5	0,1	11,9	70,8	97,3
Omaan pääomaan kirjattu tilikauden vakuutusmatemaattinen tappio	-11,8	0,0	-7,7	-29,0	-48,5

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt maittain

31.12.2008

Milj. euroa	Suomi	Saksa	Ruotsi	Muut	Yhteensä
Rahastoitujen vastuiden nykyarvo	335,6	33,0	178,8	97,6	645,0
Rahastoimattomien vastuiden nykyarvo	-	209,3	13,0	20,4	242,7
Etuuspohjaiset velvoitteet	335,6	242,3	191,8	118,0	887,7
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	326,5	4,2	180,4	80,6	591,7
Eläkevastuut taseessa	9,1	238,1	11,4	37,4	296,0
Jaottelu					
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	9,1	238,1	11,4	22,0	280,6
Muut eläkejärjestelyt	-	-	-	15,4	15,4
Eläkevastuut taseessa	9,1	238,1	11,4	37,4	296,0

Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt maittain

31.12.2007

Milj. euroa	Suomi	Saksa	Ruotsi	Muut	Yhteensä
Rahastoitujen vastuiden nykyarvo	378,9	8,5	232,4	173,0	792,8
Rahastoimattomien vastuiden nykyarvo	-	260,6	16,9	19,0	296,5
Etuuspohjaiset velvoitteet	378,9	269,1	249,3	192,0	1 089,3
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	364,3	4,3	238,0	161,2	767,8
Eläkevastuut/-varat taseessa	14,6	264,8	11,3	30,8	321,5
Jaottelu					
Etuuspohjaiset eläkejärjestelyt	14,6	264,8	11,3	20,4	311,1
Muut eläkejärjestelyt	-	-	-	10,4	10,4
Eläkevastuut/-varat taseessa	14,6	264,8	11,3	30,8	321,5

Kaksi tärkeintä konsernin eläkevastuisiin vaikuttavaa taloudellista tekijää ovat korkojen vaihtelu ja inflaatio-odotukset. Eläkevarojen sijoitusten allokoinnin tavoitteena on neutralisoida näiden tekijöiden vaikutukset ja maksimoida sijoitusten tuotto. Järjestelyihin kuuluvien varojen tuotto-odotukset määritettiin ottamalla huomioon varoja koskevat pitkäaikaiset tuotto-odotukset konsernin eläkesäätiöiden ja

-rahastojen nykyisten sijoitusperiaatteiden mukaisesti. Tuotto-odotukset heijastavat historiallista tuottoanalyysia ja rahoitusmarkkinoiden tulevaa kehitystä koskevia odotuksia pitkäaikaisten velkakirjasijoitusten tuoton ja tärkeimpien osakeindeksien hinta-/voittosuhteen perusteella.

Järjestelyihin sisältyvät varat

Milj. euroa	31.12.					
	2008		2007		2006	
	Arvo	%	Arvo	%	Arvo	%
Osakkeet	165,3	27,9	318,3	41,5	758,2	45,4
Velat	239,4	40,9	243,1	31,7	594,3	35,6
Velat osakkuusyrityksiltä	96,9	15,9	94,4	12,2	106,0	6,4
Rahavarat	24,8	4,2	48,1	6,3	55,7	3,3
Muut	65,3	11,1	63,9	8,3	154,4	9,3
Eläkerahastojen varat yhteensä	591,7	100,0	767,8	100,0	1 668,6	100,0

Järjestelyjen varat eivät sisällä konsernin kiinteistöomaisuutta tai muuta omaisuutta tai yhtiön omia rahoitusinstrumentteja. Suomen 326,5 (364,3) milj. euron eläkevarojen jakaumaa ei raportoida erikseen, sillä varojen todellinen allokointi voidaan vain arvioida vakuutusyhtiöiden julkaisemien tavoitearvojen perusteella.

Järjestelyihin sisältyvät varat maittain

Milj. euroa	31.12.								
	Ruotsi			Muut			Yhteensä		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Osakkeet	29,6	71,4	67,0	135,7	246,9	691,2	165,3	318,3	758,2
Velat	21,4	15,4	22,2	218,0	227,7	572,1	239,4	243,1	594,3
Velat osakkuusyrityksiltä	96,9	94,4	106,0	-	-	-	96,9	94,4	106,0
Rahavarat	21,3	36,9	35,8	3,5	11,2	19,9	24,8	48,1	55,7
Muut	11,2	19,9	10,9	54,1	44,0	143,5	65,3	63,9	154,4
Eläkerahastojen varat yhteensä	180,4	238,0	241,9	411,3	529,8	1 426,7	591,7	767,8	1 668,6

Vuonna 2009 odotetaan maksettavan suorituksia 50,0 milj. euron arvosta. Summa vastaa konsernin jatkuvien toimintojen normaali-suorituksia. Vuonna 2008 maksuja oli yhteensä 45,5 (75,4) milj. euroa, josta 44,9 (58,5) milj. euroa liittyi jatkuviin toimintoihin.

Liite 23 Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät

Suurin osa tuotantotyöntekijöistä kuuluu ammattijärjestöihin. Euroopassa palkoista sovitaan yleensä kollektiivisesti ammattijärjestöjen ja konsernin tai metsäteollisuuden välisissä palkkaneuvotteluissa. Johdon palkat sovitaan tapauskohtaisesti. Stora Enson palkkiojärjestelmissä otetaan huomioon sekä tulosityksikön että yksilön suoriutskyky, kehitys ja tulos. Tämä suoritukseen perustuva palkitsemisjärjestelmä perustuu yhtiön tulokseen ja liiketoiminnan avaintavoitteiden saavuttamiseen.

Bonusjärjestelmät

Tulosryhmien ja -yksiköiden johdon vuosibonusjärjestelmä perustuu sekä konsernitason sijoitetun pääoman tuottotavoitteen saavuttamiseen, liikevoittoon ennen poistoja ja arvonalentumisia (EBITDA), kunkin tulosryhmän tai tulosityksikön tulokseen ja tärkeimpien erikseen määriteltujen henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen. Johdon bonus on 10–50 % vuosipalkasta ja riippuu henkilön asemasta yrityksessä. Henkilöstölle on oma bonusjärjestelmä, jossa bonus on enimmillään 7 % vuosipalkasta. Kaikki bonukset ovat harkinnanvaraisia ja enemmistölle työntekijöistä vähintään 50 % bonuksista riippuu rahallisista tavoitteista. Bonukset eivät katu, jos konsernin tulos ei yllä ennalta määritetyille tavoitetasolle. Konserni on jatkanut tulokseen perustuvia palkitsemisjärjestelmiä ja laajentanut niitä paikallisen käytännön ja lainsäädännön salliessa koskemaan 75–80 % kaikista työntekijöistä.

Johdon osakepohjaiset ohjelmat

Vuonna 2004 hallitus hyväksyi kahden uuden osakepohjaisen ohjelman käyttöönoton täydentämään ja osittain korvaamaan olemassa olevaa optio-ohjelmaa. Taustavaikuttimena tälle olivat suuntaus siirtyä optio-ohjelmista kohti osakepohjaisia ohjelmia. Vuonna 2004 uudet ohjelmat oli tarkoitettu 200 avainjohtajalle sekä konsernin työntekijälle ja ne korvasivat puolet silloisesta, näille työntekijöille tarkoitetusta optio-ohjelmasta. Tästä johtuen vuoden 2004 osakeoptio-ohjelman yhteydessä liikkeeseen laskettujen optioiden lukumäärää pienennettiin niin, että osakeohjelmat ovat nykyisin korvanneet optio-ohjelman. Näiden osakeohjelmien kautta saatavien osakkeiden kokonaismäärä vuonna 2008 oli 1 212 344 (897 487).

Tulosperusteinen osakeohjelma tuottaa osakekannustimia kolmen vuoden aikana. Tämä perustuu konsernin menestykseen kunakin vuonna. Tulostavoitteen asettaa vuosittain palkkiokomitea. Vuosina 2006–2008 tavoitteena oli saavuttaa yhtiön sijoitetun pääoman tuotolle asetetut tavoitetasot, ennen kuin osakkeita myönnetään. Kolmen vuoden aikana osakkeita voidaan jakaa 500:sta 7000 osakkeeseen, enintään kuitenkin puolitoista kertaa palkkio, kun yhtiön sijoitetun pääoman tuotto ylittää tavoitetason merkittävästi.

Rajoitettu osakeohjelma koskee samalla tavoin johtajia ja avainhenkilöstöä kolmen vuoden ajan edellyttäen, että he pysyvät Stora Enson palveluksessa palkkion myöntämispäivään asti. Uudet osakeohjelmat eivät tuo myönnettäessä mitään etuja eikä niiden omistajalla ole oikeutta saada osakkeita, ennen kuin tuleva myöntämispäivä on toteutunut. Kolmen vuoden aikana osakkeita voidaan jakaa 250–3 500 kappaletta.

Stora Enson hallitus hyväksyi konsernin johdolle suunnatun tulospäätöksen osakeohjelman vuonna 2007. Tulospäätös osakeohjelma tuottaa osakekannustimia vuosina 2009–2012 sen mukaan, mikä on konsernin tulos kunakin edeltävänä tilivuonna. Tulostavoitteet perustuvat yhtiön sijoitetun pääoman tuottoon ja osakkeenomistajille jaettavaan kokonaistuottoon verrattuna vastaavan kokoisten pörssinoteerattujen kilpailijoiden lukuihin ja raaka-aineindeksiin. Toimitusjohtajan tulostavoitteet perustuvat lisäksi konsernin liikevoittoon ennen poistoja ja arvonalentumista (EBITDA). Kannustimet myönnetään täysimääräisinä vain, jos suoritus ylittää selvästi nykyiset odotukset.

Hallitus hyväksyi myös rajoitettuun osakeohjelmaan liittyen osakkeiden myöntämisen vuosittain maksimissaan 50 nuorelle avainhenkilölle sillä ehdolla, että he pysyvät konsernin palveluksessa vähintään 5 vuotta. Määrä vaihtelee 1 500:sta 5 000:een ja tähän tarkoitukseen ohjattujen osakkeiden maksimimäärä on 187 500.

Johdon optio-ohjelmat (1999–2007)

Konsernilla on optio-ohjelma, mutta uusia optioita ei myönnetty vuonna 2008 eikä niitä aiota laskea liikkeeseen myöskään vuonna 2009. Aiempien vuosien ohjelmien oli tarkoitus sitouttaa johtoa sekä asiantuntijoita, ja ne koskivat noin 1 000:ta henkilöä. Seitsenvuotiset ohjelmat koostuvat suojatuista optioista ja synteettisistä optioista, joilla ei ole vaikutusta osakkeiden määrään. Toteutushinta on asetettu liikkeeseenlaskuhetkellä vallitsevaan osakekurssiin, johon on lisätty 10 %. Optio-ohjelmat suojataan optioiden suojausinstrumenteilla (Total Return Swap), jotka maksetaan käteissuorituksin. Konsernilla on täten mahdollisuus saada käteissuorituksia, jotka osittain kompensoivat muutokset osakkeen kurssissa sen myöntämispäivän ja maksupäivän välillä. Paikallisista määräyksistä riippuen optioiden haltijat voivat valita joko käteismaksun toteutushinnan ja osakkeen markkinahinnan välisen erotuksen suuruusena tai option ostaa aiemmin liikkeeseen laskettuja R-osakkeita. Jos henkilö haluaa ostaa aiemmin liikkeeseen laskettuja R-osakkeita, yhtiö ostaa ensin markkinoilta asianmukaisen määrän R-osakkeita ja siirtää ne sitten työntekijälle. Näin vältetään optioiden laimennusvaikutus. Optioita ei voi siirtää, ja ne mitätöityvät, jos henkilö lähtee konsernin palveluksesta. Osakekurssi pysytteli vuonna 2008 optioiden toteutushintojen alapuolella, joten optioita ei lunastettu (6 137 400 optiota lunastettiin vuonna 2007). Vuoden 2001 ohjelmaan liittyvät jäljelle jääneet 1 288 750 optioita erääntyivät. Myös vuoden 2002 ohjelmaan liittyvät optiot erääntyivät lunastamattomina 7.2.2009.

Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät

Optio-ohjelma	Liikkeen lasku- vuosi	Merkintä- hinnan määrä- tymisjakso vuoden aikana	Merkintä- hinta	Henkilös- tömäärä	Optioiden enimmäis- määrä	Mitätöityjen optioiden määrä**	Toteu- tettujen optioiden määrä	Käyttä- mättömät optiot	Merkintä- aika
2007 Synteettinen	2007	8.–14.2.	EUR 14,00	731	1 406 596	312 000	n/a	1 094 496	1.3.2010– 28.2.2014
2006 Synteettinen	2006	3.–10.2.	EUR 12,46/13,32*	744	2 161 000	538 125	n/a	1 622 875	1.3.2009– 28.2.2013
2005 Synteettinen	2005	4.–11.2.	EUR 12,20	1 024	3 075 125	852 875	n/a	2 222 250	1.3.2008– 29.2.2012
2004 Synteettinen	2004	5.–12.2.	EUR 11,15	1 033	4 682 800	1 119 800	995 200	2 567 800	1.3.2007– 28.2.2011
2003 Synteettinen	2003	31.1.–7.2.	EUR 10,00	1 016	6 069 150	1 113 500	2 526 800	2 428 850	8.2.2006– 7.2.2010
2002 Synteettinen	2002	31.1.–7.2.	EUR 16,50	957	5 902 000	1 885 000	-	4 017 000	8.2.2005– 7.2.2009
2001 Synteettinen	2001	8.–14.2.	EUR 11,70	481	4 215 000	1 981 250	2 233 750	-	1.4.2004– 31.3.2008

* Uudelle toimitusjohtajalle hänen nimityksensä myötä myönnettyjen optioiden merkintähinta. ** Sisältää Stora Enson Pohjois-Amerikan toimintojen ja tukkuritoimintojen myyntiin liittyvät optiot

Stora Enson synteettisten optio- ja osakeohjelmien kulut kirjataan niiden syntymisajanjaksolle myöntämisestä merkitsemisoikeuteen tai oikeuteen saada kannustimia. Osakekurssi on laskenut edellisvuosina, joten itse optioista on kirjattu 16,8 (18,8) milj. euron voitto. Vastuuksi 31.12.2008 jäi näin ollen 9,9 (26,7) milj. euroa, joka esitetään pitkäaikaisessa korottomassa vieraassa pääomassa

Työsuorituksen käypä arvo, joka on saatu käteisvastikkeellisten synteettisten optioiden ja osakekannustimien vastikkeena, määritetään optioiden käypänä arvona myöntämispäivänä ja kirjataan kuluksi option oikeuden syntymisajanjaksolla. Synteettisten optioiden vastuu arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä uudelleen käypään arvoonsa käyttämällä arvioita niiden optioiden määrästä, joiden odotetaan tulevan merkittäviksi, ja viimeisimmät käyvät arvot lasketaan käyttämällä Black-Scholes-hinnoittelumallia, jolloin kaikki muutokset kirjataan tuloslaskelmaan. Myös osakekannustimien vastuu arvostetaan jokaisena tilinpäätöspäivänä uudelleen käypään

arvoonsa käyttämällä arvioita niiden osakekannustimien määrästä, joiden odotetaan tulevan lunastettaviksi, ja viimeisimmät käyvät arvot lasketaan käyttämällä Stora Enson R-osakkeen 5,52 (10,24) euron päätöskurssia, jolloin kaikki muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

Vuoden lopussa käyttämättä oli 13 953 271 (19 155 721) synteettistä optiota, joista 11 235 900 (12 912 300) oli merkittävässä. Käyttämättömien optioiden merkintähinta oli 10,00–16,50 euroa eli vuoden 2006 tasolla. Painotettu keskimääräinen merkintähinta oli 13,04 (12,93) euroa ja painotettu keskimääräinen jäljellä oleva aika erääntymiseen 2,1 (2,8) vuotta. Uusia optioita ei myönnetty vuonna 2008.

Rajoitettujen osakeohjelmien käyvät arvot on laskettu käyttämällä Stora Enson R-osakkeiden vuoden päätöskursseja. Rajoitettuihin osakeohjelmiin sisältyvien osakkeiden arvioidut toimitukset on esitetty alla.

Rajoitetut osakeohjelmat 31.12.2008

Rajoitettuihin osakeohjelmiin sisältyvien osakkeiden arvioitu toimitus vuoden lopussa

Osakkeita	2009	2010	2011	2012	2013	Yhteensä
Avainkavyyille myönnetty osakekannustimet vuonna 2004	80 000	-	-	-	-	80 000
Vuoden 2006 ohjelma	183 972	250 000	-	-	-	433 972
Vuoden 2007 ohjelma	99 433	99 433	10 000	-	-	208 866
Vuoden 2008 ohjelma	149 398	112 049	112 047	-	92 500	465 994
Yhteensä	512 803	461 482	122 047	-	92 500	1 188 832

Nuorille avainhenkilöille myönnettiin 92 500 (0) osaketta vuonna 2008. Vuoden 2004, 2006 ja 2008 nuorten avainhenkilöiden osakekannustimiin liittyvät käyttämättömät osakkeet on esitetty yllä olevassa taulukossa. Vuosien 2006–2008 tulosperusteisista osakekannustimista käyttämättä oli vuoden lopussa 58 549, 182 070 ja 704 600 osaketta. Johtoryhmän tulosperusteisista osakekannustimista oli käyttämättä 578 500 osaketta vuoden lopussa.

Osakepohjaisten ohjelmien arvostusvaikutukset jatkuvissa toiminnoissa olivat positiiviset 16,8 (15,3) milj. euroa. Tämä selittyy osakekurssien laskulla. Arvostusvoitosta 9,1 (19,3) milj. euroa liittyi synteettisiin optioihin. Rajoitetuista osakeohjelmista kirjattiin 4,6 (-0,9) milj. euron kulu ja tulosperusteisista osakeohjelmista 3,1 (-3,1) milj. euron kulu. Vuoden lopun 9,9 (26,7) milj. euron vastuu on esitetty pitkäaikaisessa korottomassa vieraassa pääomassa. Tästä 5,7 (14,8) milj. euroa liittyi synteettisiin optioihin, 4,2 (8,8) milj. euroa rajoitettuihin osakekannustimiin ja 0,0 (3,1) milj. euroa tulosperusteisiin osakeohjelmiin. Vuonna 2008 ei lunastettu yhtään optiota. Vuonna 2007 lunastettujen optioiden painotettu keskimääräinen toteutushinta oli 11,46 euroa ja vastaava painotettu keskimääräinen osakekurssi 13,32 euroa. Synteettisten optioiden toteutunut kassavaikutus oli yhteensä 0,0 (10,5) milj. euroa. Lisäksi 3,4 (3,5) milj. euroa liittyi rajoitettuihin osakeohjelmiin.

Stora Enso käyttää suojausinstrumentteja (TRS) suojautuakseen markkinariskiltä optio-ohjelmissa, jotka maksetaan käteissuorituksin. Vaikka optioiden suojausinstrumentit mahdollistavat käyttämättömien optioiden suorittamiseen liittyvän kassavirran osittaisen suojaamisen, yhtiö maksaa niistä, kun niitä käytetään, joten ne sisältävät tietyn osakekurssista johtuvan markkinariskin, jos konsernin osakekurssi on pienempi kuin optioiden toteutushinta. Tästä syystä sekä siksi, että optio-ohjelmien suojausinstrumenttien ja optiovastuiden muutokset eivät vastaa toisiaan vuositasolla, konsernin optioiden suojausinstrumentit eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä. Siten kausiluonteiset muutokset niiden käyvässä arvossa kirjataan tuloslaskelmaan liiketoiminnan kuluihin niiden osakeperusteisten ohjelmien kustannusten kanssa, joihin ne liittyvät.

31.12.2008 optioiden suojausinstrumentteja oli käytössä 17 550 000 (17 850 000) Stora Enson R-osaketta vastaava määrä. Suojausinstrumenttien käypä arvo oli negatiiviset 53,1 (34,3) milj. euroa. Optioiden suojausinstrumenttien suoritusjaksot vastaavat niihin liittyvien synteettisten optioiden merkintäaikaa. Ne erääntyvät 2009–2014 ja ne voidaan suorittaa aikaisemmin, jos konserni niin päättää. Stora Enso järjesteli suojausinstrumenttisalkkuaan uudeleen vuonna 2008, kun vastapuoli käytti suoritusoikeuttaan, josta aiheutui 61,0 milj. euron käteiskulut. 10 % nousu R-osakkeen hinnassa aiheuttaisi 9,7 milj. euron nousun optioiden suojausinstrumenttien käyvissä arvoissa. Tämä perustuu osakkeen vuoden lopun päättöskurssiin, joka oli 5,52 (10,24) euroa NASDAQ OMX Helsingissä. Vertailun vuoksi osakekurssi laski 14,7 % vuonna 2007 ja 46,1 % vuonna 2008. Toteutunut käypä arvo laski 42,4 ja 16,8 milj. euroa.

Suojausinstrumenttien lisäksi vuonna 2007 käytettiin ensimmäistä kertaa pääomaoptiota. Vuoden lopussa käyttämättömiä instrumentteja oli 931 000 (931 000) Stora Enso Oyj:n osaketta vastaava määrä. Vuoden lopussa niiden käypä arvo oli negatiiviset 4,3 (0,6) milj. euroa. Optioiden suojausstrategiat eivät suojausinstrumenttien tapaan täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä, joten kausiluonteiset muutokset niiden käyvässä arvossa kirjataan tuloslaskelmaan liiketoiminnan kuluihin niiden osakeperusteisten ohjelmien kustannusten kanssa, joihin ne liittyvät.

Suojausinstrumenteilla suojatusta osakeperusteisista ohjelmista kirjattiin 70,5 (8,8) milj. euron kulu. Osakeperusteisten ohjelmien käteisarvon ja käyvän arvon arvostuksesta aiheutui 13,4 (3,0) milj. euron voitto. Optio-ohjelmien suojausinstrumenttien käteisarvon ja käyvän arvon arvostuksesta kirjattiin puolestaan 83,9 (11,8) milj. euron kulu. Luvut esitetään liiketoimintaan kuuluvana eränä tuloslaskelman henkilöstökuluissa.

Liite 24 Muut varaukset

Muut varaukset

Milj. euroa	Ympäristö- varaukset	Uudelleenjärjes- telyvaraukset*	Muut pakolliset varaukset	Varaukset yhteensä
Tasearvo 1.1.2007	41,6	285,2	98,2	425,0
Muuntoerot	-1,6	-2,4	-	-4,0
Päästöoikeudet	-	-	-93,0	-93,0
Yritysmyyntit	-	-2,1	-	-2,1
Kirjattu tuloslaskelmaan: Jatkuvat toiminnot				
Uudet varaukset	12,1	142,9	0,3	155,3
Varausten lisäys	20,9	1,5	1,1	23,5
Varausten purku	-1,0	-16,4	-1,1	-18,5
Kirjattu tuloslaskelmaan: Lopetettavat toiminnot	1,7	4,3	-	6,0
Maksut	-6,3	-150,8	-1,9	-159,0
Tasearvo 31.12.2007	67,4	262,2	3,6	333,2
Muuntoerot	-8,8	-10,2	-0,2	-19,3
Yritysmyyntit	-	-2,6	-	-2,6
Kirjattu tuloslaskelmaan: Jatkuvat toiminnot				0
Uudet varaukset	15,6	228,2	1,1	244,9
Varausten lisäys	18,9	7,8	-	26,7
Varausten purku	-9,7	-24,3	-0,3	-34,3
Kirjattu tuloslaskelmaan: Lopetettavat toiminnot	-	1,4	-	1,4
Maksut	-2,9	-158,2	-1,6	-162,7
Tasearvo 31.12.2008	80,5	304,3	2,6	387,4
Jako lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin				
Lyhytaikaiset: erääntyvät 12 kk:n kuluessa	2,1	182,6	0,4	185,1
Pitkäaikaiset: erääntyvät 12 kk:n jälkeen	78,4	121,7	2,2	202,3
Yhteensä 31.12.2008	80,5	304,3	2,6	387,4
Lyhytaikaiset: erääntyvät 12 kk:n kuluessa	3,1	193,2	1,0	197,3
Pitkäaikaiset: erääntyvät 12 kk:n jälkeen	64,3	69,0	2,6	135,9
Yhteensä 31.12.2007	67,4	262,2	3,6	333,2

* sisältää tehdasalueen ennalleen palauttamisesta aiheutuvat ja ympäristöön liittyvät kustannukset

Ympäristövelvoitteet

Ympäristövaraukset olivat tilikauden lopussa 80,5 (67,4) milj. euroa ja liittyivät pääosin elohopean ja muiden saasteiden poistamiseen teollisuusalueilta Ruotsissa ja Suomessa. Keskeisimmät varaukset olivat seuraavat:

- Stora Enson ja Falunin kaupungin tekemän sopimuksen mukaisesti konserni on velvollinen puhdistamaan veden Kopparbergin kaivoksen aiheuttamista saasteista ennen vesien päästämistä ympäristöön. Tämän pitkäaikaisen velvoitteen yksityiskohtaisen uudelleenarvioinnin jälkeen kuluksi kirjattiin 18,7 milj. euroa, ja varaus oli tilikauden lopussa yhteensä 24,8 (10,0) milj. euroa.
- Stora Enso Pulp AB on poistanut elohopeaa Skutskärin satamasta jo useiden vuosien ajan yhteistyössä paikallisten viranomaisten kanssa. Jäljellä olevaa työtä arvioitiin vuonna 2008, ja projektin loppuunvientiä varten kirjattiin 5,3 milj. euron varaus. Lisäksi Stora Enso on velvollinen uudistamaan tehtaan aiemmin käyttämän vanhan kaatopaikan tarkistettujen ympäristösäädösten mukaisesti. Tämän vuoksi varausta lisättiin 6,1 milj. euroa. Stora Enson

ympäristövaraukset olivat tilikauden lopussa 13,2 (4,6) milj. euroa.

- Skoghallin tehtaan alueella on saastuneita maa-alueita, jotka on poistettava. Lisäkuluja ei kirjattu vuonna 2008, mutta vuonna 2007 varausta lisättiin 11,2 milj. euroa. Varaus on nyt 15,5 (18,4) milj. euroa.
- Suomessa on kuusi ympäristövelvoitetta, joihin liittyvät varaukset ovat yhteensä 18,9 (25,6) milj. euroa. Näistä suurin liittyy Pateniemen sahan lähistöllä oleviin saastuneisiin maa-alueisiin ja on arvoltaan 5,0 (14,4) milj. euroa. Stora Ensolla on lisäksi kaksi suljettujen tehtaiden maa-alueisiin liittyvää varausta. Entisen Kemijärven tehtaan jäteveden käsittelylaitokseen liittyen kirjattiin 3,7 milj. euron lisävaraus, jonka seurauksena varaus oli tilikauden lopussa 5,6 (2,7) milj. euroa. Toinen 4,4 milj. euron varaus tilikauden lopussa koski entisen Summan tehtaan aluetta.

Uudelleenjärjestelyvaraukset

Stora Enso julkisti syyskuussa 2008 strategisen arviointinsa tulokset. Niiden mukaan konserni aikoo sulkea koneita, joiden kapasiteetti on 600 000 tonnia paperia ja kartonkia ja 170 000 kuutiometriä sahatavaraa. Myös Venäjän puunhankintaa aiotaan supistaa merkittävästi ja yhteisomistuksessa olevan Sunilan sellutehtaan tuotantoa aiotaan rajoittaa hallitusti. Konserni ilmoitti sulkevasa Saksassa sijaitsevan Baienfurtin tehtaan ja kaksi Virossa sijaitsevaa sahaa sekä lopettavansa tuotantolinjan Saksassa sijaitsevalla Kabelin tehtaalta sekä Imatran ja Varkauden tehtailta. Sulkemisten arvioidaan johtavan noin 1 700 henkilön irtisanomiseen. Saksassa irtisanomistarve on noin 600, Suomessa 550, Venäjällä 400 ja muualla 150 henkilöä. Lisäksi arvioinnin tuloksena monen Suomessa sijaitsevan tuotantolaitoksen kunnossapitopalvelut ulkoistettiin ABB:n kanssa yhteisomistuksessa olevalle yhtiölle. 1 450 Stora Enson työntekijää siirtyy ulkoistamisen myötä uuden yhteisyrityksen palvelukseen. Toimenpidepaketin uudelleenjärjestelykustannukset ilman aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalennuksia olivat yhteensä 213,1 milj. euroa.

Stora Enso ilmoitti lokakuussa 2007 aikovansa leikata vuosikapasiteettia noin 505 000 paperitonilla ja 550 000 sellutonilla, vähentää tehtaiden työvoimaa noin 1 700 henkilöllä ja saattaa kuitupuun tarjonta ja kysyntä tasapainoon Suomessa. Näihin toimenpiteisiin sisältyi Summan paperitehtaan ja Kemijärven sellutehtaan sulke-

minen sekä Anjalan tehtaan aikakauslehtipaperikoneen sulkeminen. Ruotsissa sijaitseva Norrsundetin sellutehdas suljettiin joulukuussa 2008 ja muualla tehtiin pienempiä uudelleenjärjestelytoimia. Näihin toimenpiteisiin liittyvä uudelleenjärjestelyvaraus oli 130,6 milj. euroa, joka kirjattiin kuluksi vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Vuoden 2006 tuotantoyksiköiden suorituskyvyn arviointiohjelman tarkoituksena oli supistaa kapasiteettia noin 400 000 tonnia. Ohjelmaan liittyvät uudelleenjärjestelykustannukset olivat 200,2 milj. euroa vuonna 2006. Tehtaiden sulkemisista kirjattiin 186,0 milj. euron varaukset, ja liiketoiminnan myynnistä kirjattiin vielä 14,2 milj. euron varaus.

Uudelleenjärjestelyvarauksista taseeseen kirjatut vastuut vuoden 2008 lopussa olivat 304,3 (262,2) milj. euroa. Ne kattoivat toimintojen lopettamisesta, purkamis- ja raivaustöistä ja tehdasalueen ennalleen palauttamisesta aiheutuvat kustannukset sekä kaikkiaan 3 150 (2 526) henkilön irtisanomiskustannukset.

Tarkemmat tiedot yritysmyyneistä ovat liitteessä 4, Yrityssostot ja -myynnit. Tiedot uudelleenjärjestelyihin liittyvistä aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden arvonalentumisista ovat liitteessä 12, Poistot ja arvonalentumiset. Tiedot uudelleenjärjestelyvarauksista ovat alla.

Uudelleenjärjestelyvaraukset segmenteittäin

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi			31.12.		
	Tuloslaskelma			Tase		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Sanomalehti- ja kirjapaperi	11,6	17,8	-1,3	18,2	18,8	1,1
Aikakauslehtipaperi	40,2	85,6	111,7	109,6	147,6	164,3
Hienopaperi	-8,3	-9,6	72,2	6,8	53,6	87,8
Kuluttajapakkauskartonki	127,8	3,8	-1,5	128,6	6,8	7,7
Teollisuuspakkauskaukset	5,3	-0,1	-0,9	6,0	1,3	1,4
Puutuotteet	3,1	-0,3	0,1	3,5	0,7	2,3
Muut	32,0	29,2	15,4	31,6	31,3	9,3
Jatkuvat toiminnot yhteensä	211,7	126,4	195,7	304,3	260,1	273,9
Lopetetut toiminnot	1,4	5,8	4,5	-	2,1	11,3
Koko liiketoiminta	213,1	132,2	200,2	304,3	262,2	285,2

Tehtaat, joihin toimenpiteet kohdistuivat, on eritelty alla.

Baienfurtin tehdas

Etelä-Saksassa sijaitseva Baienfurtin tehdas, joka tuotti 190 000 tonnia taivekartonkia, ja jonka vuosiliikervaihto oli normaalisti noin 180 milj. euroa, jouduttiin sulkemaan joulukuussa 2008 Euroopan taivekartongin ylikapasiteetista, euron vahvasta kurssista ja erityisesti puu- ja energiakustannusten noususta johtuvien jatkuvien kannattavuusongelmien vuoksi. Tehtaalta irtisanotaan noin 350 henkilöä. Arkituslaitokseen jää 40 henkilöä. Tehtaan sulkemisesta kirjattiin 114,7 milj. euron uudelleenjärjestelyvaraus, joka säilyi ennallaan tilikauden lopussa. Käyttöomaisuuden arvonalentumiset olivat 42,3 milj. euroa ja muut alaskirjaukset 6,8 milj. euroa.

Kabelin tehdas

Stora Enso sulki joulukuussa 2008 Saksassa sijaitsevan Kabelin tehtaan paperikone (PK) 3:n Euroopan ylikapasiteetista sekä puu- ja energiakustannusten noususta johtuvien kannattavuusongelmien takia. Koneen vuotuinen kapasiteetti oli 140 000 tonnia päällystettyä aikakauslehtipaperia. Sulkeminen vaikuttaa noin 170 henkilöön. Irtisanomiskustannukset ja muut henkilöstökulut muodostivat valtaosan 32,3 milj. euron uudelleenjärjestelyvarauksesta, josta 30,4 milj. euroa oli jäljellä tilinpäätöspäivänä.

Imatran ja Karhulan tehtaat

Marraskuussa 2008 päätökseen saatujen Imatran tehtaan yt-neuvottelujen seurauksena Stora Enso sulkee vuoden 2009 loppuun mennessä Imatran kuluttajapakkauskartonkikone 1:n, jonka vuotuinen kapasiteetti on 170 000 tonnia. Imatran muovipäälystyskone 2 suljetaan vuoden 2009 toukokuussa ja Karhulan muovipäälystyskone vuoden 2010 loppuun mennessä. Toinen Imatran arkituslinjoista lopetetaan vuoden 2009 heinäkuun alussa ja toinen vuoden 2010 syksyllä. Henkilöstövähennykset Imatralla ja Karhulassa koskevat 329 henkilöä. Irtisanomiskustannukset ja muut henkilöstöön liittyvät toimenpiteet muodostavat valtaosan sulkemisista kirjattusta 9,2 milj. euron varauksesta.

Varkauden tehdas

Teollisuuspakkausliiketoiminta-alueeseen kuuluva Varkauden tehtaan Corenson hylsykartonkikone, jonka vuotuinen kapasiteetti oli 100 000 tonnia, suljettiin joulukuussa 2008. Sulkeminen koski 136:ta työntekijää. Sulkemisesta kirjattiin 4,2 milj. euron varaus, joka oli kokonaisuudessaan jäljellä tilikauden lopussa. Käyttöomaisuudelle kirjattiin yhteensä 11,8 milj. euron arvonalentuminen.

Kemijärven sellutehdas

Kemijärven sellutehdas, joka työllisti 214 henkilöä, suljettiin huhtikuussa 2008. Vuonna 2007 käyttöomaisuudelle tehtiin 67,1 milj. euron arvonalennus ja tehtaan sulkemisesta kirjattiin 16,0 milj. euron varaus, josta 8,9 milj. euroa oli jäljellä vuoden 2008 lopussa.

Summan tehdas

Summan tehdas Kymenlaaksossa suljettiin tammikuussa 2008 ja 400 henkilöä irtisanottiin. Tehdas oli jaettu aikakauslehtipaperi- ja sanomalehtipaperiliiketoiminta-alueisiin. Aikakauslehtipapereista kirjattiin 5,4 milj. euron varaus ja käyttöomaisuuden 22,2 milj. euron arvonalentuminen, sanomalehtipapereista 15,7 milj. euron varaus ja käyttöomaisuuden 75,0 milj. euron arvonalentuminen. Vuonna 2008 ei kirjattu muita kuluja, ja tilikauden lopussa varausta oli vielä 4,3 milj. euroa.

Anjalan tehdas

Anjalan tehtaan paperikone (PK) 1 suljettiin marraskuussa 2008. Koneen vuotuinen tuotantokapasiteetti oli 120 000 tonnia kirjapaperia. 170 henkilöä irtisanottiin. Paperikoneen sulkemisesta kirjattiin 13,8 milj. euron varaus ja käyttöomaisuuden 20,7 milj. euron arvonalentuminen. Vuonna 2008 kirjattiin 1,9 milj. euron lisävaraus. Vuoden lopussa varaus oli yhteensä 6,4 milj. euroa.

Norrsundetin sellutehdas

Norrsundetin sellutehdas Ruotsissa suljettiin joulukuussa 2008. Kaikkiaan 317 henkilöä irtisanottiin. Vuonna 2007 kirjattiin 37,8 milj. euron varaus ja käyttöomaisuuden 48,0 milj. euron arvonalentu-

minen. Vuonna 2008 kirjattiin vielä 3,6 milj. euron varaus, joten tilikauden lopussa varaus oli yhteensä 30,2 (35,6) milj. euroa. Koska tehtaan tuotanto lopetettiin vasta äskettäin, alueen raivaustyöt ja koneiden myynti tehdään vasta vuonna 2009.

Corbehemin tehdas

Corbehemin tehdas kirjasi 62,8 milj. euron varaukset vuosilta 2005–2007. Varaukset liittyivät PK 3:n ja PK 4:n sulkemiseen sekä tehtaan vanhan hiilivoimalan sulkemiseen. Vuonna 2008 tehdas pystyi palauttamaan varauksesta 4,1 milj. euroa, vaikka toimenpiteet ovatkin yhä kesken, sillä rakennuksia ei ole vielä purettu ja tehdasalueen myynti kunnalle ei ole vielä toteutunut.

Reisholzin tehdas

378 henkilöä työllistänyt Reisholzin tehdas, joka tuotti superkalanteroitua (SC) aikakauslehtipaperia, suljettiin vuoden 2007 viimeisellä neljänneksellä. Tehtaan vuotuinen tuotantokapasiteetti oli 215 000 tonnia ja ulkoinen liikevaihto noin 95 milj. euroa. Stora Enso kirjasi vuonna 2006 sulkemisesta 157,0 milj. euron varaukset ja alaskirjaukset, joista 103,0 milj. euroa koski uudelleenjärjestelyvarausta. Varaukselle ei tehty oikaisua vuosina 2007 ja 2008, ja jäljellä oleva vastuu taseessa vuoden 2008 lopussa oli 12,5 (32,5) milj. euroa. Tehdasalueen raivaus- ja puhdistustyöt ovat yhä hieman kesken. Tehdasalueen myynnin odotetaan toteutuvan 30.6.2009.

Berghuizerin tehdas

Berghuizerin tehdas, joka oli aiemmin osa Stora Enson hienopaperiliiketoiminta-aluetta, suljettiin vuoden 2007 lopussa markkinoiden ylikapasiteetista aiheutuvan heikon kannattavuutensa takia. Valtaosa tehtaan palveluksessa työskentelevästä 297 henkilöstä irtisanottiin. Päälystämätöntä hienopaperia (esimerkiksi kopio- ja tulostuspapereita) tuottaneen tehtaan vuotuinen tuotantokapasiteetti oli 235 000 tonnia ja ulkoinen liikevaihto noin 180 milj. euroa. Stora Enso kirjasi vuonna 2006 sulkemisesta 116,0 milj. euron varaukset ja alaskirjaukset, joista 80,0 milj. euroa kirjattiin taseeseen uudelleenjärjestelyvarauksena. Vuonna 2007 kävi kuitenkin ilmi, että tehdasalueen ennalleen palauttamisen kustannukset olisivat merkittävästi odotettua pienemmät, joten varauksesta palautettiin 8,8 milj. euroa. Tehdasalue ja jäljelle jääneet laitteet myytiin vuonna 2008, kun kauppahinta oli kokonaisuudessaan saatu. Tuolloin varauksesta palautui vielä 9,5 milj. euroa. Tilikauden lopussa varausta oli jäljellä 5,1 (52,3) milj. euroa, ja konsernin myyntisopimukseen liittyvien veloitteiden arvioidaan toteutuvan 31.3.2009 mennessä.

Vuonna 2005 aloitettu tuotantoyksiköiden suorituskyvyn arviointiohjelma jatkui vuonna 2006. Konsernin tuotantorakenteen uudistamiseksi käynnistettiin useita toimia, jotka johtivat merkittäviin yritysmuutoksiin ja 200,2 milj. euron uudelleenjärjestelyvarauksiin.

Liite 25 Korottomat velat

Pitkäaikainen koroton vieras pääoma

31.12.

Milj. euroa	2008	(oikaistu*) 2007	(oikaistu*) 2006
Siirtovelat	10,1	12,4	16,5
Osakeperusteiset maksut (liite 23)	9,9	26,7	47,4
Muut pitkäaikaiset velat	8,5	13,6	12,3
Yhteensä	28,5	52,7	76,2

* Tietoja oikaisun yksityiskohdista kohdassa Yleistä liitteessä 1

Lyhytaikainen koroton vieras pääoma

31.12.

Milj. euroa	2008	2007	2006
Saadut ennakot	5,8	7,0	6,2
Ostovelat	579,6	803,4	913,9
Muut pitkäaikaiset velat	122,5	220,6	214,8
Kertyneet palkka- ja henkilöstökustannukset	206,3	257,6	275,0
Optio-ohjelmien suojausinstrumentit	56,2	36,0	19,6
Siirtovelat	446,6	449,4	446,3
Varausten lyhytaikainen osuus	185,1	197,3	116,7
Yhteensä	1 602,1	1 971,3	1 992,5

Ostovelat ja kertyneet palkkakustannukset, yhteensä 785,9 (1 061,0) milj. euroa, luokitellaan rahoitusinstrumenteiksi IAS 39:n mukaan.

Liite 26 Rahoitusriskien hallinta

Riskienhallinnan periaatteet ja prosessi

Stora Enso on alttiina erilaisille rahoitusmarkkinariskeille, joita konsernin tulee hallita talous- ja tilintarkastuslautakunnan ja hallituksen hyväksymien toimintatapojen mukaisesti. Päämääränä on kustannustehokas konserniyritysten varainhankinta ja tuloksen heilahteluiden vaimentaminen rahoitusinstrumenttien avulla. Pääasialliset rahoitusriskit ovat varainhankintariski, korkoriski, valuuttariski ja hyödykkeiden, erityisesti kuitupuun ja energian, hintariski.

Stora Enson rahoitusriskikäytäntö ohjaa konsernin kaikkia rahoitustapahtumia. Käytäntö ja sen mahdolliset tulevat muutokset sekä lisäykset tulevat voimaan, kun hallituksen talous- ja tilintarkastuskomitea on ne hyväksynyt. Kaikkien rahoitusinstrumenttien käyttöä koskevien toimintaohjeiden on oltava yhdenmukaisia yleisen rahoituskäytännön kanssa. Stora Enson rahoituspalvelujen sisäinen riskinhallintakäytäntö sisältää yksityiskohtaisempia ohjeita, jotka astuvat voimaan konsernin rahoitustoiminnan johtajan allekirjoituksella. Rahoituspalvelujen muun henkilöstön on omilla allekirjoituksillaan vahvistettava, että he ovat tietoisia käytännön mahdollisista muutoksista. Tärkeimmät rahoitusmarkkinariskit on selostettu alla.

Korkoriski

Korkotason vaihtelut vaikuttavat konsernin korkokuluihin. Talouden suhdanneherkkyyden vuoksi konsernin korkoriskejä pyritään hallitsemaan sovittamalla yhteen rahoituskustannukset ja operatiivisen toiminnan tuotto. Tähän päästään vaihtamalla pitkäaikaisia kiinteitä korkoja lyhytaikaisiin vaihtuviin korkoihin, joiden tavoiteduraatio on kaksitoista kuukautta ja sallittu poikkeama on 3–24 kuukautta. Duraatiota voidaan kuitenkin talousjohtajan päätöksellä jatkaa 48 kuukauteen.

31.12.2008 tilanteen mukaisesti yhden prosenttiyksikön muutos korkotasossa aiheuttaisi 16 (31) milj. euron vaikutuksen vuotuisissa nettokorkokuluissa olettaen, että lainojen duraatio ja konsernin

rahoitusrakenne pysyvät ennallaan vuoden aikana. Simulaatio laskee yhden prosenttiyksikön muutoksen vaikutuksen kaikkien vaihtuvakorkoisten instrumenttien korkotasossa seuraavasta uudelleenasettamispäivästä vuoden loppuun. Lisäksi kaikki vuoden kuluessa erääntyvät lyhytaikaiset lainat sisällytetään mukaan, joten laina-aikaa on pidennetty keinotekoisesti erääntymisestä vuoden loppuun uudella korkeammalla korolla. Konsernin vaihtuvakorkoinen nettovelkapositio rahavarat pois lukien, sisältäen koronvaihtosopimusten muuttuvan osan, oli yhteensä noin 2,2 (4,0) mrd. euroa. Keskimääräinen koron uudelleenmäärytymiskausi oli noin 4,0 (2,9) kuukautta. Konsernin korollisten nettovelkojen, mukaan lukien kaikki korkojohdannaiset mutta ei rahavaroja, koron keskimääräinen uudelleenmäärytymiskausi oli noin 1,6 (1,0) vuotta. Yhden prosenttiyksikön muutos korkotasossa aiheuttaisi myös 1,0 (3,0) milj. euron suuruiset käyvän arvon muutokset, jotka esitetään muissa rahoituserissä. Nämä aiheutuvat pääasiassa koronvaihtosopimuksista, jotka eivät täytä käyvän arvon suojauslaskennan edellytyksiä. Liitteessä 28, Rahoitusinstrumentit, on yhteenveto liikkeeseen laskettujen korkojohdannaissopimusten nimellisarvosta ja käyvästä arvosta.

Valuutan transaktioriski

Konserni on alttiina valuuttariskille, joka aiheutuu sen toiminta- ja raportointivaluuttaa euroa vastaan tapahtuvista valuuttakurssimuutoksista. Valuuttariski tarkoittaa valuuttakurssivaihteluiden vaikutusta konsernin tuloslaskelmaan eli valuuttakurssien vaikutusta odotettuihin tuleviin kassavirtoihin. Konsernin toimintaohjeena on suojata puolet tärkeimpien valuuttojen määräisistä ennustetuista kassavirroista. Valuuttariskin tärkeimmät syyt ovat Stora Enson tuotantolaitosten maantieteellinen sijainti, raaka-aineen hankinta ja euroalueen ulkopuolelle suuntautuva myynti. Tärkeimmät valuutat näissä tapauksissa ovat Ruotsin kruunu, Yhdysvaltain dollari ja Ison-Britannian punna. Seuraavassa taulukossa on esitetty liiketoiminnan nettora-havirta valuutoittain vuonna 2008 sekä 31.12.2008 käytössä olevat transaktioriskin suojaukset.

Transaktioriski ja suojaukset päävaluutoissa

31.12.							
Milj. euroa	EUR	USD	GBP	SEK	JPY	Muut	Yhteensä
Myynti vuonna 2008	6 360	1 570	690	1 160	250	1 000	11 030
Kustannukset vuonna 2008	-6 300	-670	-110	-2 110	0	-1 150	-10 340
Liiketoiminnan rahavirta: Jatkuvat toiminnot	60	900	580	-950	250	-150	690
Transaktioriskin suojaukset 31.12.		355	207	-730	119	-	-49
% liiketoiminnan rahavirrasta vuonna 2008		39%	36%	77%	48%		
Keskimääräinen suojausaste, % vuonna 2008		50%	47%	58%	52%		

Seuraavassa taulukossa on esitetty, miten +/- 5–10 % muutos euron ja Ruotsin kruunun arvossa suhteessa Yhdysvaltain dollariin ja Ison-Britannian puntaan vaikuttaa suoraan vuosiliikevoittoon ennen poistoja ja arvonalentumisia (EBITDA). Laskutoimituksessa on otettu huomioon valuuttamääräisten kassavirtojen suojaukset ja siinä oletetaan, että yksittäisen valuuttakurssin muutoksen lisäksi muita muutoksia ei tapahdu. Koska ruotsalaisilla tehtailla on lisäksi merkittävää euromääräistä myyntiä, +/- 5 % keskimääräinen vuotuinen muutos Ruotsin kruunun ja euron arvoissa on myös laskettu.

Vuotuinen liikevoitto ennen poistoja ja arvonalentumisia (EBITDA): Valuuttakurssien + / - 5–10 % muutoksen vaikutukset

Milj. euroa	31.12.2008			31.12.2007		
	Ennen suojausta	Suo- jaukset	Netto- vaikutus	Ennen suojausta	Suo- jaukset	Netto- vaikutus
10 % muutos EUR/USD-kurssissa	-/+ 50–60	+/- 20–25	-/+ 25–35	-/+ 50–60	+/- 20–25	-/+ 30–40
10 % muutos EUR/GBP-kurssissa	-/+ 35–45	+/- 15–20	-/+ 25–35	-/+ 45–55	+/- 15–20	-/+ 30–40
10 % muutos SEK/USD-kurssissa	-/+ 30–35	+/- 10–15	-/+ 20–25	-/+ 30–35	+/- 10–15	-/+ 20–25
10 % muutos SEK/GBP-kurssissa	-/+ 25–30	+/- 15–20	-/+ 10–15	-/+ 25–30	+/- 10–15	-/+ 15–20
5 % muutos SEK/EUR-kurssissa	-/+ 35–40	+/- 20–25	-/+ 15–20	-/+ 35–40	+/- 20–25	-/+ 15–20

Jos euron ja Ruotsin kruunun arvossa tapahtuu 10 % muutos suhteessa Yhdysvaltain dollariin ja Ison-Britannian puntaan ja muut muuttujat pysyvät ennallaan, liikevoitto ennen poistoja ja arvonalentumisia (EBITDA) muuttuu noin 16 (28) milj. eurolla pääasiassa dollarimääräisten myyntisaamisten kertamuunnoksesta aiheutuvien valuuttakurssivoittojen ja -tappioiden vuoksi. Vuonna 2008 sekä euron että Ruotsin kruunun arvo vahvistui merkittävästi Ison-Britannian puntaa vastaan mutta heikkeni samalla Yhdysvaltain dollaria vastaan. Vuonna 2007 euro ja Ruotsin kruunu vahvistuivat merkittävästi Yhdysvaltain dollaria ja Ison-Britannian puntaa vastaan. Lyhytaikaiset korottomat saamiset valuutoittain esitetään liitteessä 19, Saamiset.

Ennustettua valuuttamääräistä myyntiä ja kustannuksia suojaavat johdannaiset täyttävät pääosin suojauslaskennan soveltamisen edellytykset, joten niiden käyvän arvon muutokset kirjataan suoraan omaan pääomaan sisältyvään suojausrahastoon. On arvioitu, että jos euron ja Ruotsin kruunun kurssi muuttuu 10 % Yhdysvaltain dollaria ja Ison-Britannian puntaa vastaan ja muut muuttujat, kuten optioiden suojausten aika-arvo ja termiinisopimusten korkokomponentti, pysyvät ennallaan, omaan pääomaan sisältyvä suojausrahasto ennen veroja on noin 74 (71) milj. euroa suurempi tai pienempi

Epäsuorat valuuttakurssivaikutukset, kuten se, että tuote muuttuu halvemmaksi valmistaa muualla, vaikuttavat hintoihin ja tuotevirtoihin, mutta niitä ei ole otettu laskutoimituksessa huomioon. Laskelmat perustuvat jatkuvien toimintojen realisoituneisiin kassavirtoihin vuosilta 2007 ja 2008 sekä kunkin vuoden lopun suojaustasoihin. Oletuksena on, että valuuttamääräisten kassavirtojen suojaustasot ja rakenteet eivät muutu vuoden aikana. Suojausinstrumentteina käytetään valuuttatermiinisopimuksia ja valuuttaoptioita.

rahavirran suojauksessa käytettyjen valuuttajohdannaisten uudelleenarvostuksesta johtuen. Tästä 41 (39) milj. euroa liittyy dollari-määräisiin suojauksiin ja 33 (32) milj. euroa puntamääräisiin suojauksiin. Vastaavat suojausten nimellisarvot olivat 614 (579) milj. Yhdysvaltain dollaria ja 284 (235) milj. Ison-Britannian puntaa.

Muuntoriski

Muuntoriski merkitsee valuuttakurssien vaihtelun vaikutusta Stora Enson valuuttamääräisten varojen ja velkojen nettoarvoon. Konserni pyrkii vähentämään muuntoriskiä rahoittamalla investoinnit paikallisella valuutalla silloin, kun se on taloudellisesti järkevää.

Ulkomaisten tytär- ja osakkuusyritysten taseet sekä ulkomaan valuuttamääräiset myytävissä olevat rahoitusvarat muunnetaan euroiksi tilinpäätöspäivän kurssiin. Konsernin pääomaan voi siis kohdistua valuuttakurssivaihteluiden aiheuttamia riskejä. Tuloksena olevat muuntoerot sekä muut muutokset, kuten tuloslaskelman muuntamisesta aiheutuva muuntoero, kirjataan suoraan omaan pääomaan. Nämä kertyneet muuntoerot kirjataan kuitenkin tuloslaskelmaan, kun ulkomainen tytäryritys myydään kokonaan tai osittain. Seuraavassa taulukossa on esitetty oman pääoman muuntoriskialtius ennen suojauksia ja suojausten jälkeen.

Muuntoriski ja suojaukset

31.12.2008

Milj. euroa	Euro	Yhdys- vallat	Ruotsi	Tšekin tasavalta	Puola	Brasilia	Muut	Yhteensä
Sijoitettu pääoma ilman osakkuusyrityksiä	4 563	211	1 809	123	174	150	702	7 732
Osakkuusyritykset	175	50	361	-	-	456	-	1 042
Korolliset nettovelat	-1 381	50	-1 420	41	84	21	-519	-3 124
Vähemmistön osuudet	-3	-	-2	-	-13	-21	-17	-56
Muuntoriskille altis pääoma	3 354	311	748	164	273	606	166	5 594
Velkojen suojaukset ^{1, 2)}	381	-381	-	-	-	-	-	-
EUR/PLN	120	-	-	-	-120	-	-	-
EUR/CZK	131	-	-	-131	-	-	-	-
Muuntoriskialtius suojausten jälkeen	3 986	-70	748	33	125	606	166	5 594

1) Pitkäaikainen velka, termiinisopimukset tai valuuttaoptiot luokitellaan ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen investointien suojauksiksi.

2) Suojaustaso vuonna 2008 oli riittävä. Vuoden lopulla NewPage-arvopaperien käypä arvo kuitenkin laski merkittävästi, joten suojaustasoa on oikaistu vuonna 2009.

Seuraavassa taulukossa esitetään, miten +/- 5–10 % muutos euron arvossa Yhdysvaltain dollaria, Ruotsin kruunua ja Brasilian realia vastaan vaikuttaa konsernin omaan pääomaan vuoden lopussa. Laskutoimitus sisältää ulkomaisten yksiköiden nettosijoitusten valuuttasuojauksen vaikutukset, ja siinä oletetaan, että tilikauden loppuun mennessä ei tapahdu muita muutoksia kuin yksittäinen valuuttakurssimuutos. Laskutoimituksessa huomioidaan riskit, jotka

kohdistuvat ulkomaan valuuttamääräiseen omaan pääomaan ja suojaustasoihin 31.12. Suojausinstrumentteina on käytetty valuuttatermiinisopimuksia, valuuttaoptioita ja valuuttalainoja. Yksityiskoh-
taiset tiedot kertyneiden muuntoerojen muutoksista ja suojausvai-
kutuksista on liitteessä 29, Kertyneet muuntoerot ja oman pääoman
suojaus.

Konsernin oma pääoma: Valuuttakurssien +/- 5–10 % muutoksen vaikutukset ennen veroja

Milj. euroa	31.12.2008			31.12.2007		
	Ennen suojausta	Suo- jaukset	Netto- vaikutus	Ennen suojausta	Suo- jaukset	Netto- vaikutus
5 % muutos EUR/SEK-kurssissa	37	-	37	96	5	91
10 % muutos EUR/USD-kurssissa	31	38	-7	42	36	6
10 % muutos EUR/BRL-kurssissa	61	-	61	69	-	69
Yllä olevien kokonaisvaikutus	129	38	91	207	41	166

Maksuvalmius- ja uudelleenrahoitusriski

Varainhankintariskillä tarkoitetaan riskiä rahoituksen saatavuudesta tietyllä hetkellä. Stora Enson rahoitustoiminnan periaatteisiin kuuluu, että nostettujen lainojen ja lyhytaikaisia lainoja kattavien nostamat-
tomien luottolimiittien keskimääräinen maturiteetti tulee olla neljästä
seitsemään vuotta. Lisäksi konsernilla tulee olla nostamattomia
luottolimiittejä kattamaan suunnitellut rahoitustarpeet, pitkäaikaisten
lainojen lyhennyserät, yritystodistuslainat ja muut lyhytaikaiset
luotot.

Uudelleenrahoitusriskiä, joka tarkoittaa sitä, että erääntyvälle velalle
ei saada uutta rahoitusta markkinoilta, torjutaan pitämällä jäljellä
olevien velkojen takaisinmaksuaika tasaisena. Lisäksi konsernin
tavoitteena on ylläpitää kahta ns. Investment Grade -tasoista luotto-
kelpoisuusluokitusta rahoituksen saannin turvaamiseksi. Seuraa-
vassa taulukossa on yhteenveto pitkäaikaisten lainojen takaisinmak-
suohjelmasta.

Pitkääikaisten lainojen takaisinmaksuohjelma

31.12.

Milj. euroa	2009	2010	2011	2012	2013	2014+	Total
Joukkovelkakirjalainat	338,5	526,4	381,1	-	-	1 325,7	2 571,7
Lainat rahoituslaitoksilta	90,3	270,3	57,3	128,6	91,5	97,7	735,7
Rahoitusleasingsopimukset	5,8	1,2	1,1	1,0	16,7	3,1	28,9
Muut pitkääikaiset lainat	5,3	30,4	25,3	25,2	25,2	130,1	241,5
Velan käyvän arvon suojausinstrumentit	-2,5	-4,9	-30,8	-3,2	-	-91,2	-132,6
Pitkääikaiset lainat yhteensä	437,4	823,4	434,0	151,6	133,4	1 465,4	3 445,2
Lyhytaikaiset: erääntyvät 12 kuukauden kuluessa							437,4
Pitkääikaiset: erääntyvät 12 kk:n jälkeen							3 007,8

Seuraavan sivun taulukossa on esitetty konsernin nettomääräisesti suoritettavat diskonttaamattomat rahoitusvelat. Ne on ryhmitelty pääotsikoiden alle sen mukaan, mikä on niiden jäljellä oleva erään-

tymisaika tilinpäätöspäivänä. Sopimuksenvaraisia rahoituskuluja arvioitaessa käytettiin termiinikorkoja.

Korolliset lainat erääntymisajoittain, nettomääräiset suoritukset

Milj. euroa	1 vuosi	2 vuotta	3 vuotta	4 vuotta	5 vuotta	5 vuotta+
Korolliset pitkääikaiset lainat, kirjanpitoarvot	437,4	823,4	434,0	151,6	133,4	1 465,4
Vähennys käyvän arvon oikaisusta kirjanpitoarvoon	-0,7	-0,9	-15,2	-0,5	-	-13,5
Arvioidut rahoituskulut	142,9	116,2	79,7	79,8	80,2	499,2
Pitkääikaisten lainojen erääntyessä maksettavat suoritukset	579,6	938,7	498,5	230,9	213,6	1 951,1
Korolliset lyhytaikaiset lainat, kirjanpitoarvot	164,6	-	-	-	-	-
Rahoituskulut	7,0	-	-	-	-	-
Käytössä olevat luottolimiitit	43,2	-	-	-	-	-
Suoritukset yhteensä, 31.12.2008	794,4	938,7	498,5	230,9	213,6	1 951,1
Suoritukset yhteensä, 31.12.2007	1 137,1	783,1	853,3	517,1	178,4	2 041,6
Suoritukset yhteensä, 31.12.2006	1 290,4	757,8	809,1	764,5	517,6	2 455,0

Vastapuoliriski

Vastapuoliriski tarkoittaa sitä, että Stora Enson tekemiin rahoitusso-
pimuksiin kohdistuu vastapuolen taloudellisesta tilanteesta aiheutuva
riski. Tätä riskiä minimoidaan

- toimimalla johtavien rahoituslaitosten ja sellaisten yritysten kanssa, joilla on korkea luottoluokitus
- tekemällä sijoituksia vain taloudelliselta tilanteeltaan vakaiden laitosten tai yritysten likvideihin käteisrahastoihin
- vaatimalla emoyhtiöltä vakuudet, kun toimitaan luottoluokituksen saaneen yhtiön tytäryritysten kanssa.

Ulkoisten vastapuolien luottoluokituksen tulee olla vähintään A-
(pankit) tai BBB (hyödykkeitä myyvät yritykset). Vastapuolen kanssa
tehdään ISDA-/FEMA-puitesopimus tai vastaava. Muille vastapuolille,
jotka eivät täytä yllä mainittuja vaatimuksia, täytyy saada toimitus-
johtajan hyväksyntä.

Seuraavassa taulukossa on esitetty 5 tärkeimpään vastapuoleen
liittyvät saldot tilinpäätöspäivänä Standard & Poor'sin luottokelpoi-
suusluokitusten mukaisesti.

Ulkoisiin vastapuoliin liittyvä riski

31.12.

Milj. euroa	Luokitus	2008	2007
Yritys A	A	116,1	41,9
Yritys B	A	31,8	11,7
Yritys C	A+	9,1	3,8
Yritys D	AA	8,4	1,0
Yritys E	AA	8,1	-

Hyödykkeiden ja energian hintariski

Konsernin tuottojen kehitystaso on alttiina hyödykkeiden ja energian hintavaihteluille. Energian hinnan suojaus on osa konsernin yleisen energiahintariskin hallintaa, kun taas hyödykkeiden hintariskejä mitataan ja suojataan, jos se on taloudellisesti mahdollista. Energian ja raaka-aineiden 10 % hinnannousu aiheuttaa 51,3 (34,9) milj. euron muutokset energian ja raaka-aineiden suojaussopimusten käyvässä arvossa. Suurin osa näistä käyvän arvon muutoksista verojen jälkeen kirjataan suoraan oman pääoman suojausrahastoon, kunnes sopimukset erääntyvät ja tulos kirjataan tuloslaskelmaan. Nämä arvot koskevat vain rahoitusinstrumenttien herkkyyttä markkinariskeille, ei konserniin kohdistuvia raaka-aineiden ja energian hintariskiä kokonaisuudessaan, koska varsinaiset hankinnat eivät ole IFRS 7 -standardissa määritettyjen tiedonantovaatimusten mukaisia rahoitusinstrumentteja. Useimpien energia- ja raaka-ainesuojausten erääntymisaika on 1 kuukaudesta 4 vuoteen (kuukaudesta viiteen vuoteen vuonna 2007).

Konserniin kohdistuvaa energian hinnannousuriskiä torjutaan tekemällä pitkäaikaisia kiinteähintaisia ostosopimuksia (ks. liite 30, Vastuusuoraukset ja ehdolliset velat: Sitovat ostosopimukset). Stora Ensolla on myös 15,0 % osuus Pohjolan Voima Oy:n osakkeista. PVO on yksityisessä omistuksessa oleva energia-alan konserni, joka tuottaa sähköä ja lämpöä osakkeenomistajilleen Suomessa. Vaikka sähkön hinnannousu heikentää Stora Enson kannattavuutta ja siten Suomessa sijaitsevien tehtaiden kirjanpitoarvoa, se kuitenkin nostaa konsernin osakeomistuksen arvoa (ks. liite 16, Myytävissä olevat rahoitusvarat).

Muiden raaka-aineriskien torjumiseksi Stora Ensolla on merkittäviä osakkuusyritysomistuksia Suomessa, Ruotsissa ja Brasiliassa toimivissa metsäyhtiöissä. Jos puukuidun hinta nousee näissä maissa, samalla nousee myös konsernin omistusten arvo.

Osakkeiden hintariski

Stora Enso suojautuu optio-ohjelmien suojausinstrumenttien (Total Return Swap, TRS) avulla johdon optio-ohjelmien (liitteet 7, Henkilöstökulut ja 23, Henkilöstön palkitsemisjärjestelmät) yhteydessä liikkeeseen laskettavien ja käteissuorituksin maksettavien synteettisten optioiden kurssimuutoksilta. Vaikka optioiden suojausinstrumentit mahdollistavat optioiden selvitykseen liittyvän kassavirran osittaisen suojaamisen, ne voivat kuitenkin aiheuttaa tiettyjä osakekurssista johtuvia markkinariskejä. Optioiden suojausinstrumentit eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä, joten niiden käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelmaan.

31.12.2008 optioiden suojausinstrumentteja oli käytössä 17 550 000 (17 850 400) Stora Enso Oy:n R-osaketta vastaava määrä. Suojausinstrumenttien käypä arvo oli negatiiviset 57,4 (34,9) milj. euroa (ks. liite 28, Rahoitusinstrumentit). Optioiden suojausinstrumenttien suoritusjaksot vastaavat niihin liittyvien synteettisten optioiden merkintäaikaa. Ne erääntyvät 2009–2014 ja ne voidaan suorittaa aikaisemmin, jos konserni niin päättää. 10 % nousu R-osakkeen hinnassa aiheuttaisi 9,7 milj. euron nousun optioiden suojausinstrumenttien käyvissä arvoissa. Tämä perustuu osakkeen tilikauden päätöskurssiin, joka oli 5,52 (10,24) euroa NASDAQ OMX Helsingissä.

Stora Ensolla on jonkin verran sijoituksia pörssinoteeratuissa arvopapereissa (liite 16, Myytävissä olevat rahoitusvarat). Näiden sijoitusten arvo oli vuoden lopussa 23,5 (45,9) milj. euroa. Osakesijoituksiin kohdistuu osakkeiden hintavaihtelusta aiheutuva riski. 10 % lasku osakekurssissa aiheuttaisi 2,4 (4,6) milj. euron tappion omassa pääomassa. Vaikutus näkyisi kuitenkin tuloslaskelmassa vasta sitten, kun osakkeet myydään tai kun kurssilasku katsottaisiin muuksi kuin väliaikaiseksi arvonalentumiseksi. Konsernilla ei 31.12.2008 ollut pörssinoteerattuihin yhtiöihin tehtyjä sijoituksia suojaavia rahoitusjohdannaissopimuksia. Näiden sijoitusten markkina-arvon muutokset kirjataan verojen jälkeen suoraan omaan pääomaan myytävissä olevien rahoitusvarojen rahastoon.

Stora Ensolla on myös 15,0 % osuus, arvoltaan 766,0 (994,0) milj. euroa, PVO:n osakkeista. PVO on yksityisessä omistuksessa oleva energia-alan konserni. Näiden osakkeiden arvo määräytyy energian hintojen mukaan, ja sitä on selostettu yksityiskohtaisemmin liitteessä 16, Myytävissä olevat rahoitusvarat.

Stora Enso North American myynnin yhteydessä (ks. liite 5, Lopetetut toiminnot) kauppahintaan sisältyi 19,9 % uuden yhtiön, NewPagen osakkeita. Omistus luokiteltiin myytävissä oleviksi rahavaroiksi muihin osakkeisiin ja sen käyväksi arvoksi kirjattiin 244 (370,0) milj. Yhdysvaltain dollaria 31.12.2008. Koska näillä osakkeilla ei käydä kauppaa pörssissä, arvioitu markkina-arvo on laskettu käyttämällä diskontatun rahavirran menetelmää (ks. liite 16, Myytävissä olevat rahoitusvarat). Siksi arvostukset voivat olla osittain epätarkkoja. Yhdysvaltain dollarin ja euron välinen valuuttakurssiriski on selostettu muuntoeroriskiä käsittelevässä kohdassa.

Asiakkaiden luottoriski

Päämarkkina-alueilla Länsi-Euroopassa sekä Kanadassa ja Yhdysvalloissa asiakkaat vakuutetaan asiakasluottovakuutuksella. Muilla markkinoilla luottoriskiä pienennetään käyttämällä muun muassa rembursseja, ennakkomaksuja ja pankkitakuita. Lisäksi käytössä on vientitakuita, jotka kattavat sekä poliittisen että kaupallisen riskin. Vientitakuut koskevat yksittäisiä OECD-maiden ulkopuolisia asiakkaita. Konsernin johto katsoo, ettei Stora Ensolla ole yksittäiseen asiakkaaseen, yksittäiseen vastapuoleen tai maantieteellisen alueeseen liittyviä merkittäviä riskikeskittymiä. Myyntisaamisten ryhmittely ikäjakauman mukaan on liitteessä 19, Saamiset.

Pääomariskien hallinta

Stora Enson velkarakenne keskittyy pääomamarkkinoihin, kun taas pankkien kanssa tehdään pääasiassa valmiusluottosopimuksia. Stora Enson tavoitteena on turvata toiminta ja siten aikaansaada

tuottoa osakkeenomistajille ja hyötyjä muille sidosryhmille sekä ylläpitää optimaalista pääomarakennetta pääomakustannuksen pienentämiseksi. Edellyttäen että osakkeenomistajat tarvittaessa antavat hyväksyntänsä, konserni voi pääomarakenteen ylläpitämiseksi tai oikaisemiseksi muuttaa osakkeenomistajille maksettavaa osinkoa, ostaa omia osakkeitaan markkinoilta, palauttaa pääomaa osakkeenomistajille, laskea liikkeeseen uusia osakkeita tai myydä omaisuuttaan velan lyhentämiseksi.

Stora Enson tavoitteena on pitää velkaantumisasaste enintään 0,80, mikä on osoitus vahvasta taseesta ja yhtiön talouden joustokyvystä. Rahoituksen saannin turvaamiseksi konsernin tavoitteena on myös ylläpitää kahta ns. Investment Grade -tasoista luottokelpoisuusluokitusta. Tällä hetkellä kyseistä tavoitetta ei ole saavutettu. Velkaantumisasasteluvut on esitetty alla:

Pääomarakenne

31.12.

Milj. euroa	2008	2007	2006
Korolliset velat	4 076,1	4 441,5	5 227,9
Korolliset saamiset	952,1	1 486,8	984,9
Korollinen nettovelka	3 124,0	2 954,7	4 243,0
Oma pääoma yhteensä	5 594,0	7 593,6	7 917,1
Velkaantumisasaste	0,56	0,39	0,54

Liite 27 Velat

Konsernin velat olivat yhteensä 3 445,2 milj. euroa 31.12.2008, mikä on 422,7 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna, jolloin velat olivat yhteensä 3 867,9 milj. euroa. Takaisinmaksut olivat yhteensä 634,2 milj. euroa, joista 431,4 milj. euroa liittyi muihin kuin euromääräisiin joukkovelkakirjalainoihin ja 202,8 milj. euroa lainoihin rahoituslaitoksilta mukaan lukien arvot 150,0 milj. euron Yhdysvaltain dollari-määräisen lainan takaisinmaksun Euroopan investointipankille. Papyrus-tukkuritoiminnan myynnin yhteydessä ostajalle siirtyi 77,1 milj. euron arvosta velkoja. Uusien lainojen arvo oli yhteensä 303,6 milj. euroa, josta 83,9 milj. euroa oli rahoituslaitoksilta ja 219,7 milj. euroa muilta rahoitusyhtiöiltä, mukaan lukien 200,0 milj. euroa suomalaisilta eläkevakuutusyhtiöiltä, joilta on saatavilla merkittäviä lisäsummia tarpeen mukaan. Valuuttakurssimuutosten, suojausten ja poistojen vaikutukset pienensivät velkaa 15,0 milj. euroa.

Stora Enso allekirjoitti toukokuussa 2007 uuden 1,4 miljardin euron arvoisen syndikoidun luottosopimuksen 15 pankin kanssa. Tämä viisivuotinen laina on määrä käyttää yhtiön yleisiin rahoitustarpeisiin, ja se korvasi aiemman 1,75 mrd. euron syndikoidun luoton. Lainan korkokustannus on Euribor lisättynä 0,225 %:lla.

Stora Enso julkisti maaliskuussa 2006 vaihtotarjouksen vuonna 2011 erääntyvistä 7,375 %:n Yhdysvaltain dollarimääräisistä joukkovelkakirjoista ja laski liikkeeseen uusia, vuonna 2016 erääntyviä 6,404 %:n joukkovelkakirjoja. Vanhoja joukkovelkakirjoja tarjottiin vaihdettaviksi 281,2 milj. dollarin nimellisarvosta. Tämän sekä uusien käteistä vastaan liikkeeseen laskettujen 207,9 milj. dollarin määräisten lisäjoukkovelkakirjojen myötä vuonna 2016 erääntyvien joukkovelkakirjojen yhteisnimellisarvo nousi 507,9 milj. Yhdysvaltain dollariin. Kaikki joukkovelkakirjat olivat ulkona 31.12.2008. Konserni laski liikkeelle lisäksi erillisenä eränä 300 milj. Yhdysvaltain dollarin arvosta 7,25 %:n joukkovelkakirjalainoja, joiden erääntymisaika on 15.4.2036.

Kesäkuussa 2006 Stora Enso allekirjoitti International Finance Corporationin (IFC) kanssa uuden lainaohjelman, joka korotti yhtiön lainaohjelman 300 milj. Yhdysvaltain dollariin (215,5 milj. euroon). Lainalla oli määrä rahoittaa nykyisiä toimintoja ja tulevia investointeja Kiinassa. Korotettu laina sisältää 100 milj. dollarin IFC-lainan ja syndikoidun 200 milj. dollarin B-lainan.

Korollisten lainojen maturiteetti vaihtelee (yksityiskohtaiset tiedot ovat liitteessä 26, Rahoitusriskien hallinta). Pisimmät erääntyvät vuonna 2036 ja korot ovat joko kiinteitä tai vaihtuvakorkoisia välillä 1,0–10,0 % (1,0–10,0 %). Konsernin lainat ovat pääasiassa euroissa, Ruotsin kruunuissa ja Yhdysvaltain dollareissa. Konsernin käyttämättömät luottolimitit olivat 31.12.2008 yhteensä 1,4 (1,4) mrd. euroa. Niistä yhtäkään ei ollut luokiteltu lyhytaikaiseksi ja loput erääntyvät 2012 (2012). Konsernilla on lisäksi käytettävissään erilaisia muita pitkäaikaisia rahoituslähteitä enintään 0,7 mrd. euroon asti, pääasiassa suomalaisilta eläkevakuutusyhtiöiltä.

Vuonna 2008 konserni osti takaisin Ruotsin kruunumääräisiä joukkovelkakirjalainoja, josta kirjattiin 2,7 milj. euron voitto, sekä Japanin jenimääräisiä joukkovelkakirjoja, josta kirjattiin 0,6 milj. euron voitto. Joulukuussa 2007, juuri ennen Pohjois-Amerikan toimintojen myyntiä, Stora Enso osti takaisin liikkeeseen laskemiaan joukkovelkakirjalainoja nimellisarvoltaan 254,0 milj. Yhdysvaltain dollaria (172,5 milj. euroa), ja niistä kirjattiin 47,4 milj. dollarin (34,5 milj. euron) tappio, joka esitetään lopetettavissa toiminnoissa. Vuonna 2006 Stora Enso ei ostanut takaisin liikkeeseen laskemiaan joukkovelkakirjalainoja.

Vuonna 2008 korolliset nettovelat kasvoivat yllä mainituista syistä johtuen vuoden lopussa 169,3 milj. eurolla 3 124,0 milj. euroon. Korollisten nettovelkojen (sisäiset erät mukaan lukien) ja sidotun pääoman maa-/aluekohtainen jako on seuraava:

Maa-/aluejakauma

31.12.

Milj. euroa	Korolliset nettovelat			Sidottu pääoma		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Euroalue	1 380,7	2 282,8	3 051,7	4 735,9	6 149,0	6 391,3
Ruotsi	1 419,9	482,2	-0,3	2 397,6	2 817,3	2 830,9
Yhdysvallat	-50,4	-94,0	1 058,9	259,8	322,5	1 822,3
Brasilia	-20,8	-8,5	0,1	588,6	660,3	693,2
Venäjä	202,1	186,9	126,0	198,9	262,8	177,9
Puola	-83,5	-75,2	-50,5	187,1	231,6	201,8
Kiina	251,5	166,2	102,5	295,2	235,9	215,2
Tšekin tasavalta	-40,5	-27,0	-12,2	125,0	155,0	146,3
Muut	65,0	41,3	-33,2	269,2	404,4	658,1
Yhteensä	3 124,0	2 954,7	4 243,0	9 057,3	11 238,8	13 137,0

Pitkäaikaiset lainat

Milj. euroa	31.12.					
	12 kk sisällä maksettavat			12 kk jälkeen maksettavat		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Joukkovelkakirjalainat	338,5	263,7	502,4	2 233,2	2 618,9	3 211,4
Lainat rahoituslaitoksilta	90,3	235,8	116,4	645,4	681,1	705,4
Rahoitusleasingsopimukset	5,8	13,6	11,0	23,1	34,2	161,5
Muut pitkäaikaiset lainat	5,3	-	0,2	236,2	28,0	8,4
Velan käyvän arvon suojausinstrumentit	-2,5	-	0,2	-130,1	-7,4	-5,7
Pitkäaikaiset lainat yhteensä	437,4	513,1	630,2	3 007,8	3 354,8	4 081,0

Suurin osa konsernin lyhytaikaisista rahoitusveloista on myös luonteeltaan lyhytaikaista, joten niiden kirjanpitoarvon katsotaan vastaavan niiden käypää arvoa. Pitkäaikaisten velkojen käypä arvo lyhennysosuuksia lukuun ottamatta on 3 323,8 (3 401,9) milj. euroa ja kirjanpitoarvo puolestaan 3 007,8 (3 354,8) milj. euroa. Erotus kompensoituu johdannaisilla, jotka suojaavat velkaa (ks liite 28, Rahoitusinstrumentit).

Seuraavan sivun taulukossa on esitetty konsernin nettomääräisesti suoritettavat diskontaamattomat rahoitusvelat. Ne on ryhmitelty pääotsikoiden alle sen mukaan, mikä on niiden jäljellä oleva eräätymisaika tilinpäätöspäivänä. Sopimuksenvaraisia rahoituskuluja arvioitaessa käytettiin termiinikorkoja.

Pitkäaikaiset lainat valuutoittain

Milj. euroa	31.12.		
	2008	2007	2006
EUR	1 637,7	1 478,0	1 819,3
USD	1 379,1	1 514,5	1 927,6
SEK	399,5	770,9	839,1
Muut valuutat	28,9	104,5	125,2
Yhteensä	3 445,2	3 867,9	4 711,2

Pitkäaikaiset joukkovelkakirjalainat

Liikkeeseen lasku/ Erääntyminen		Korko %	Laina- valuutta	Nimellis- arvo	Erääntymätön osuus 31.12.		Kirjanpitoarvo 31.12.		
Kuvaus					2008	2007	2008	2007	2008
Kaikki lainat kuuluvat emoyhtiölle					Valuutta, miljoonaa			Milj. euroa	
Kiinteäkorkoiset									
1993–2019	Series C Senior Notes 2019	8,600	USD	50,0	50,0	50,0	34,0	35,9	
2001–2011	Global 7,375% Notes 2011	7,375	USD	750,0	468,8	468,8	356,8	381,1	
2004–2014	Euro Medium Term Note	5,125	EUR	517,6	517,6	517,6	487,4	523,7	
2004–2009	Swedish Medium Term Note	3,875	SEK	4 640,0	4 640,0	3 647,0	481,4	338,4	
2005–2010	Euro Medium Term Note	3,250	EUR	500,0	500,0	500,0	489,7	501,5	
2006–2016	Global 6,404% Notes 2016	6,404	USD	507,9	507,9	507,9	352,4	429,5	
2006–2036	Global 7,25% Notes 2036	7,254	USD	300,0	300,0	300,0	199,9	211,7	
2006–2015	Swedish Fixed Real Rate	3,500	SEK	500,0	500,0	500,0	56,8	50,0	
Takaisinmaksetut lainat 2008							64,9	-	
Kiinteäkorkoiset joukkovelkakirjat yhteensä							2 523,3	2 471,8	
Vaihtuvakorkoiset									
2000–2010	Euro Medium Term Note	Euribor+0,8	EUR	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	
2006–2018	Euro Medium Term Note	Euribor+0,96	EUR	25,0	25,0	25,0	25,0	25,0	
2006–2018	Euro Medium Term Note	Euribor+0,72	EUR	50,0	50,0	50,0	49,9	49,9	
Takaisinmaksetut lainat 2008							259,4	-	
Vaihtuvakorkoiset joukkovelkakirjalainat yhteensä							359,3	99,9	
Joukkovelkakirjalainat yhteensä							2 882,6	2 571,7	

Lyhytaikaiset korolliset velat

Milj. euroa	31.12.		
	2008	2007	2006
Lyhytaikaiset lainat	224,3	402,6	179,6
Johdannaisinstrumentit (liite 28)	363,4	79,6	37,7
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	587,7	482,2	217,3

Tämän hetkiset lyhytaikaiset lainat sisältävät 60,9 (67,9) milj. euroa siirtyviä korkoja. Konsernin lyhytaikaiset lainat ovat pääasiassa euroissa, 74 (76) %, Kiinan renminbissä, 21 (15) %, Yhdysvaltain dollareissa 5 (0) % ja Ruotsin kruunuissa, 0 (9) %. Niiden erääntymisaika vaihtelee pyydettyästä maksettavasta 12 kuukauteen.

Rahoitusleasingvastuut

Stora Ensolla oli 31.12.2008 muutamia koneisiin ja kalustoon liittyviä rahoitusleasing sopimuksia, joiden aktivoidut kustannukset 9,5 (36,0) milj. euroa sisältyvät taseen koneet ja kalusto -erään. Näiden aktivointien poistot ja arvonalentuminen olivat 17,4 (28,9) milj. euroa. Yhteenlasketut leasingmaksut vuonna 2008 olivat 6,0 (21,3) milj. euroa, johon sisältyi korkoelementti, 3,7 (9,8) milj. euroa. Rahoitusleasingvastuut pienenivät merkittävästi vuonna 2007 Pohjois-Amerikan toimintojen myynnin seurauksena.

Rahoitusleasingvastuut

31.12.			
Milj. euroa	2008	2007	2006
Tulevaisuudessa erääntyvien vähimmäisleasingmaksujen maturiteetti			
Alle 1 vuotta	6,9	17,0	23,6
1–2 vuotta	2,2	16,1	23,3
2–3 vuotta	2,0	5,0	21,4
3–4 vuotta	1,9	3,0	10,8
4–5 vuotta	17,0	2,2	9,3
Yli 5 vuotta	3,2	15,8	167,2
	33,2	47,8	172,5
Rahoitusleasingsopimusten tulevaisuudessa maksettavat korkokustannukset	-4,3	-11,3	-83,1
Rahoitusleasingsopimusten nykyarvo	28,9	47,8	172,5
Rahoitusleasingsopimusten nykyarvo			
Alle 1 vuotta	5,8	13,6	11,0
1–2 vuotta	1,2	14,1	12,5
2–3 vuotta	1,1	4,3	11,6
3–4 vuotta	1,0	2,2	1,5
4–5 vuotta	16,7	1,5	-0,2
Yli 5 vuotta	3,1	12,1	136,1
	28,9	47,8	172,5

Liite 28 Rahoitusinstrumentit

Oma pääoma – Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot

Eräät johdannaiset on määritelty rahavirtaa suojaaviksi ja niiden käyvän arvon muutokset kirjataan suoraan muihin oman pääoman nettotuloihin sisältyvään suojausrahastoon. Suoraan omaan

pääomaan kirjattujen nettotulojen toinen komponentti on myytävissä olevien rahoitusvarojen rahasto, joissa esitetään taseessa olevan käyvän arvon ja alkuperäisen hankintahetken käyvän arvon erotus (ks. liite 16, Myytävissä olevat rahoitusvarat). Rahastojen tilikauden muutokset ja arvot tilikauden lopussa ovat seuraavat:

Suoraan omaan pääomaan kirjatut nettotulot

Milj. euroa	Valuutta- johdannaiset	Hyödyke- suojaukset	Osakkuus- yritysten suojaukset	Yhteensä	Myytävissä olevat -rahasto	Yhteensä
Omaan pääomaan kirjatut nettotulot 1.1.2007	12,1	46,8	-6,2	52,7	682,9	735,6
Muutos vuoden aikana suoraan omaan pääomaan kirjatuissa nettotuloissa	-3,0	6,5	5,1	8,6	216,2	224,8
Omaan pääomaan kirjatut nettotulot 31.12.2007	9,1	53,3	-1,1	61,3	899,1	960,4
Omaan pääomaan kirjatut nettotulot 1.1.2008						
Käyvän arvon muutos	12,4	73,8	-1,1	85,1	904,4	989,5
Laskennalliset verot	-3,3	-20,5	-	-23,8	-5,3	-29,1
	9,1	53,3	-1,1	61,3	899,1	960,4
Nettomuutos 2008						
Käyvän arvon muutos	-145,4	-166,9	-9,4	-321,8	-398,0	-719,8
Laskennalliset verot	38,7	45,1	-	83,8	9,5	93,3
	-106,7	-121,8	-9,4	-238,0	-388,5	-626,5
Omaan pääomaan kirjatut nettotulot 31.12.2008						
Käyvän arvon muutos	-133,0	-93,1	-10,6	-236,7	506,4	269,8
Laskennalliset verot	35,4	24,6	-	60,0	4,2	64,2
Yhteensä	-97,6	-68,5	-10,6	-176,7	510,6	334,0

Rahavirtaa suojaavien johdannaisten suoraan omaan pääomaan kirjatusta nettotulosta realisoitunut tuloslaskelmaan kirjattu voitto oli 56,5 (18,3) milj. euroa, josta 7,6 (29,8) milj. euroa kirjattiin oikaisuna liikevaihtoon ja 48,9 (-11,5) milj. euroa oikaisuna materiaaleihin ja palveluihin.

Oman pääoman suojausrahasto pitää sisällään konsernin 43,3-prosenttisesti omistamaan osakkuusyritykseen Bergvik Skogin liittyviä koronvaihtosopimuksia, joiden laskennallinen tappio on 5,4 (2,3) milj. euroa. Tämä summa liittyy Bergvik Skogin rahavirran suojauksesta aiheutuneeseen käyvän arvon laskuun ja se on vähennetty osuudesta osakkuusyritysten omasta pääomasta. Lisäksi Tornatorilla on rahavirtaa suojaavia korkojohdannaisia, josta aiheutuva laskennallinen tappio on 5,3 milj. euroa (1,1 milj. euron voitto), ja yhdysvaltalaisella osakkuusyrityksellä on hyödykkeiden rahavirran suojausjohdannainen, josta aiheutuva laskennallinen voitto on 0,2 (0,1) milj. euroa.

Arvioitu toteutumattomien tappioiden (voittojen vuonna 2007) nettosumma oli 226,1 (voitto 86,2) milj. euroa, josta 133,0 (voitto 12,4) milj. euroa liittyy valuuttoihin ja 93,1 (voitto 73,8) milj. euroa hyödykkeisiin. Nämä toteutumattomat tappiot kirjattaneen tuloslaskelmaan 1–5 vuoden aikana. Pisin suojaussopimus erääntyy vuonna 2012 (2012). Tehottomat suojaukset kirjataan oikaisuna liikevaihtoon tai materiaaleihin ja palveluihin sen mukaan, mitä niillä suojataan. Tästä kirjattiin 2,0 (0,0) milj. euron kulut liittyen valuuttasuojauksiin ja 15,1 milj. euron kulut (17,0 milj. euron voitto) liittyen hyödykesuojauksiin. Valuuttojen kassavirtasuojauksissa käytetyt johdannaiset ovat termiinisopimuksia ja valuuttaoptioita. Hyödykesuojauksissa käytetään pääasiassa hyödyke-swapeja ja -termiinejä.

Rahoitusinstrumenttien käyvät arvot

Johdannaissopimukset arvostetaan taseessa käypään arvoon, joka määritellään arvoksi, jolla instrumentti voitaisiin vaihtaa asiaa tuntevien, liiketoimeen halukkaiden, toisistaan riippumattomien osapuolten välillä ilman myyntitilanteeseen liittyvää pakkoa joko myydä tai ostaa. Näiden instrumenttien käypä arvo määritetään seuraavasti:

- Valuutta- ja osakeoptioiden arvo lasketaan yleisillä optiohinnoittelumalleilla käyttäen tilinpäätöspäivän päättäviä valuuttakursseja. Laskelman avulla saatu käypä arvo vastaa kirjanpitoarvoa.

- Valuuttatermiinien tasearvot lasketaan käyttäen tilinpäätöspäivän markkina-arvoja ja siten ne vastaavat kohtuullisella tarkkuudella käypiä arvoja.
- Koronvaihtosopimusten käyvät arvot lasketaan diskontatun kassavirran menetelmällä.
- Koronvaihtosopimusten optioiden (Swaption-sopimusten) käypä arvo lasketaan yleisillä optioiden hinnoittelumalleilla käyttäen tilinpäätöspäivän korkoja, jolloin käypä arvo vastaa kirjanpitoarvoa.
- Valuuttavaihtosopimusten käyvät arvot lasketaan käyttämällä diskontatun kassavirran menetelmää ja tilinpäätöspäivän valuuttakursseja.
- Korkofutuurien käypä arvo perustuu joko diskontattuun rahavirtaan tai markkinanoteerauksiin. Kirjanpitoarvo vastaa siten likimain käypää arvoa.
- Hyödykejohdannaisten käypä arvo lasketaan markkinanoteerausten perusteella ja siten kirjanpitoarvot vastaavat likimain käypiä arvoja.
- Hyödykeoptioiden käypä arvo lasketaan käyttäen tilinpäätöspäivän markkina-arvoja yhdessä yleisten optioiden hinnoittelumallien kanssa, jolloin käypä arvo vastaa kirjanpitoarvoa.
- Optio-ohjelmiin liittyvien suojausinstrumenttien (Total Return Swap) käypä arvo lasketaan tilinpäätöspäivän osakekurssilla ja koroilla.

Konsernilla ei ollut merkittäviä kytkettyjä johdannaisia, jotka olisi erotettu ja laskettu eri tavalla suhteessa pääsopimukseen 31.12.2006, 31.12.2007 eikä 31.12.2008.

Rahoitusinstrumenttien tietyt voitot ja tappiot kirjataan suoraan omaan pääomaan, joko netottamaan kertyneitä muuntoeroja tai suoraan omaan pääomaan nettotuloksi. Jäljelle jäävät käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman nettorahoituseriin (liite 9, Rahoitustuotot ja -kulut), jotka ovat seuraavat:

Käyvän arvon suojausten voitot ja tappiot

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	2008	2007	2006
Nettovoitot/-tappiot suojauslaskennan edellytykset täyttävistä suojauksista	125,2	2,2	-38,4
Suojauskohteiden käyvän arvon muutokset	-133,1	-5,0	32,1
Nettotappiot	-7,9	-2,8	-6,3
Nettovoitot/-tappiot suojauksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamisen edellytyksiä	1,1	8,6	-2,2
Käyvän arvon suojausten nettotappiot/-voitot: Jatkuvat toiminnot	-6,8	5,8	-8,5
Käyvän arvon suojausten nettovoitot/-tappiot: Lopetettavat toiminnot	-	1,1	-0,6
Käyvän arvon suojausten nettovoitot/tappiot rahoituserissä:			
Koko liiketoiminta	-6,8	6,9	-9,1

Käyvän arvon suojauksissa käytetyt johdannaiset ovat pääasiassa koronvaihtosopimuksia.

Rahavirran suojaukset, jotka eivät täytä suojauslaskennan edellytyksiä

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	2008	2007	2006
Valuuttatermiinisopimukset	0,9	2,1	0,4
Hyödykejohdannaiset	0,4	-0,9	0,1
Tehottomat suojaukset	1,3	1,2	0,5

Johdannaisten käyvät arvot

31.12.

Milj. euroa	Käyvän arvon ylittävät	Käyvän arvon alittavat	Käyvät arvot, netto	Käyvät arvot, netto	Käyvät arvot, netto
	2008			2007	2006
Koronvaihtosopimukset	264,8	-37,6	227,2	59,4	48,1
Korko-optiot	-	-38,0	-38,0	-6,1	-1,8
Termiinisopimukset	82,1	-156,0	-73,9	-19,7	28,2
Valuuttaoptiot	35,6	-50,2	-14,6	17,2	4,7
Hyödykejohdannaiset	28,8	-119,5	-90,7	92,0	63,2
Synteettiset osakevaihto sopimukset (TRS) ja osakeoptiot	1,9	-59,3	-57,4	-34,9	7,0
Yhteensä	413,2	-460,6	-47,4	107,9	149,4

Johdannaisten käyvän arvon ylittävät ja alittavat arvot esitetään lyhytaikaisissa korollisissa saamisissa, lyhytaikaisissa korollisissa veloissa ja korollisissa pitkäaikaisissa veloissa poikkeuksena optioiden suojausinstrumentit, jotka esitetään kohdassa operatiiviset saamiset ja velat.

Yllä esitetyt käyvät arvot sisältävät siirtyvät korot ja optiopreemiot. Avoimiin johdannaisoppimuksiin liittyvät preemiot olivat 0,0 (4,3) milj. euroa. Rahavirran suojaukseen käytettyjen johdannaisten käypä arvo oli -226,1 (86,2) milj. euroa, käyvän arvon suojaukseen käytet-

tyjen johdannaisten arvo oli 132,6 (7,4) milj. euroa, ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten suojausten arvo oli 43,3 (-4,6) milj. euroa ja ei-suojauslaskennan alaisten johdannaisten arvo oli 2,8 (18,9) milj. euroa.

Johdannaisten nimellisarvot

31.12.

Milj. euroa	2008	2007	2006
Korkojohdannaiset			
Koronvaihtosopimukset			
Erääntyy alle 1 vuodessa	592,8	69,9	177,4
Erääntyy 2–5 vuodessa	1 683,4	2 164,4	2 152,1
Erääntyy 6–10 vuodessa	2 341,6	2 470,9	2 490,5
	4 617,8	4 705,2	4 820,0
Korko-optiot	394,3	491,6	318,0
Yhteensä	5 012,1	5 196,8	5 138,0
Valuuttajohdannaiset			
Termiinisopimukset	3 049,4	3 114,1	1 778,4
Valuuttaoptiot	1 438,9	2 607,7	669,7
Yhteensä	4 488,3	5 721,8	2 448,1
Hyödykejohdannaiset	604,6	417,2	635,8
Optio-ohjelmiin liittyvät suojausinstrumentit			
Synteettiset osakevaihtosopimukset (TRS)	158,2	213,9	328,6
Osakeoptiot	22,0	22,0	-
	180,2	235,9	328,6

Alla olevassa taulukossa on esitetty konsernin bruttomääräisesti suoritettavat johdannaisinstrumentit. Ne on ryhmitelty sen mukaan, mikä on niiden jäljellä oleva erääntymisaika tilinpäätöspäivänä. Stora Ensossa kaikki bruttomääräiset johdannaiset erääntyvät seuraavan tilikauden aikana.

Johdannaisten erääntyminen: bruttomääräinen suoritus

Milj. euroa	31.12.2008		31.12.2007	
	2009	2010 +	2009	2010 +
Valuuttatermiinit ja -optiot: kassavirran suojaukset				
Ulos maksettava	1 895,8	-	1 412,9	-
Sisään tuleva	1 772,9	-	1 417,8	-
Valuuttatermiinit ja -optiot: nettoinvestointien suojaukset				
Ulos maksettava	251,5	-	840,3	-
Sisään tuleva	294,7	-	848,6	-
Valuuttatermiinit ja -optiot: käypä arvo tuloslaskelmassa				
Ulos maksettava	1 532,7	-	2 146,9	-
Sisään tuleva	1 537,4	-	2 120,8	-

Erääntyvät suoritukset nettosuoritettavista johdannaisveloista kuuluivat erääntymisajoiltaan seuraaviin ryhmiin: alle yksi vuosi 96,9 (17,3) milj. euroa ja kahdesta viiteen vuotta 145,4 (45,5) milj. euroa.

Rahoitusvarojen ja -velkojen ryhmitellyt kirjanpitoarvot: 2008

Milj. euroa	Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjatavat sekä suojaavat johdannaiset	Lainat ja saamiset	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Rahoitusvelat jaksotettuun hankintameno	Kirjanpitoarvot tase-erän mukaan	Käypä arvo	Liite
Rahoitusvarat							
Myytavissä olevat julkisesti noteeratut ja muut osakkeet	-	-	1 109,2	-	1 109,2	1 109,2	16
Pitkäaikaiset lainasaamiset	-	130,3	-	-	130,3	144,7	19
Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	-	1 291,5	-	-	1 291,5	1 291,5	19
Korolliset saamiset	240,8	10,3	-	-	251,1	251,1	19
Rahavarat	-	415,8	-	-	415,8	415,8	
Kirjanpitoarvo	240,8	1 847,9	1 109,2	-	3 197,9	3 212,3	
Rahoitusvelat							
Korollinen pitkäaikainen velka	-130,1	-	-	3 137,9	3 007,8	3 323,8	27
Korollisten velkojen lyhennyserät	-2,5	-	-	439,9	437,4	437,4	27
Korolliset velat	363,4	-	-	224,3	587,7	587,7	27
Ostovelat ja muut korottomat velat	57,4	-	-	785,9	843,3	843,3	25
Käytössä olevat luottolimiitit	-	-	-	43,2	43,2	43,2	
Kirjanpitoarvo	288,2	-	-	4 631,2	4 919,4	5 235,4	

Rahoitusvarojen ja -velkojen ryhmitellyt kirjanpitoarvot: 2007

Milj. euroa	Käypään arvoon tuloslaskelman kautta kirjatavat sekä suojaavat johdannaiset	Lainat ja saamiset	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Rahoitusvelat jaksotettuun hankintameno	Kirjanpitoarvot tase-erän mukaan	Käypä arvo	Liite
Rahoitusvarat							
Myytavissä olevat julkisesti noteeratut ja muut osakkeet	-	-	1 422,6	-	1 422,6	1 422,6	16
Pitkäaikaiset lainasaamiset	-	126,5	-	-	126,5	130,6	19
Myyntisaamiset ja muut korottomat saamiset	2,6	1 643,7	-	-	1 646,3	1 646,3	19
Korolliset saamiset	209,2	18,6	-	-	227,8	227,8	19
Rahavarat	-	970,7	-	-	970,7	970,7	
Kirjanpitoarvo	211,8	2 759,5	1 422,6	-	4 393,9	4 398,0	
Rahoitusvelat							
Korollinen pitkäaikainen velka	-7,4	-	-	3 362,2	3 354,8	3 401,9	27
Korollisten velkojen lyhennyserät	-	-	-	513,1	513,1	513,1	27
Korolliset velat	79,6	-	-	402,6	482,2	482,2	27
Ostovelat ja muut korottomat velat	36,0	-	-	1 061,0	1 097,0	1 097,0	25
Käytössä olevat luottolimiitit	-	-	-	91,4	91,4	91,4	
Kirjanpitoarvo	108,2	-	-	5 430,3	5 538,5	5 585,6	

Liite 29 Kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaus

Konserni toimii kansainvälisillä markkinoilla ja on siten altis valuuttakurssien vaihteluille liittyen sijoituksiin euroalueen ulkopuolisissa tytäryrityksissä ja osakkuusyrityksissä. Valuuttakurssierot, jotka tulevat oman pääoman muuntamisesta ja ulkomaisten tytäryritysten sekä

osakkuusyritysten tuloksista ja osingoista, kirjataan suoraan omaan pääomaan. Lisäksi muuntoeroihin kirjataan ulkomaisten nettosijoitusten tehokkaat suojausinstrumentit. Muuntoerot kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan ulkomaisten tytäryhtiöiden myynnin yhteydessä.

Kertyneet muuntoerot

Milj. euroa	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
1.1.			
Kertyneet muuntoerot euroalueen ulkopuolisissa yksiköissä	-128,3	-559,6	-467,4
Suojaukset	17,3	610,4	492,4
Valuuttakurssi(tappiot)/-voitot omassa pääomassa, netto	-111,0	50,8	25,0
Verot suojauksista	-4,6	-182,8	-152,1
	-115,6	-132,0	-127,1
Kertyneiden muuntoerojen muutokset, SORIE			
Euroalueen ulkopuolisen oman pääoman oikaisu	-410,1	-93,5	-88,4
Tuloslaskelman ja taseen välinen muuntoero	-19,1	5,9	17,5
Sisäiset oman pääoman ehtoiset sijoitukset ja osingot	134,6	15,9	-18,7
Muut	-1,4	-5,1	3,2
	-296,0	-76,8	-86,4
Nettosijoituksen suojaukset, SORIE			
Suojaustulos	1,3	53,7	118,0
Verot	-1,1	-13,2	-30,7
	0,2	40,5	87,3
Tuloslaskelma			
Euroalueen ulkopuolisten myytyjen yhtiöiden kertyneiden muuntoerojen voitto/(tappio)	-32,6	508,1	-5,8
Suojaustulokset myydyissä yhtiöissä	0,3	-646,8	-
Voitto/(tappio) yhteensä	-32,3	-138,7	-5,8
Verot	-0,1	191,4	-
	-32,4	52,7	-5,8
31.12.			
Kertyneet muuntoerot euroalueen ulkopuolisissa yksiköissä	-456,9	-128,3	-559,6
Suojaukset (ks. alla)	18,9	17,3	610,4
Kertyneet valuuttakurssivoitot/(-tappiot) omassa pääomassa, netto	-438,0	-111,0	50,8
Verot suojauksista	-5,8	-4,6	-182,8
Kertyneet muuntoerot omassa pääomassa, netto	-443,8	-115,6	-132,0
Ulkomaisten yksiköiden nettosijoituksen suojaus			
Suojaukset	18,9	17,3	610,4
Verot suojauksista	-5,8	-4,6	-182,8
Suojaustulokset omassa pääomassa	13,1	12,7	427,6
Realisoituneet (voitot)/tappiot	-12,1	-0,9	160,3
Realisoitumattomat voitot	25,2	13,6	267,3
Yhteensä	13,1	12,7	427,6

Papyrus-tukkuriliiketoiminta myytiin vuonna 2008. Tämän seurauksena tuloslaskelmaan kirjattiin 35,8 milj. euron muuntoerovoitto vähennettynä 0,3 milj. euron suojaustappioilla. Muista tilikauden yritysmyyneistä ja lopettamisista kirjattiin 3,2 milj. euron muuntoerotappiot (ks liite 6, Liiketoiminnan muut tuotot ja kulut).

Konserni suojaa oman pääomansa ehtoiset sijoituksensa toistaiseksi vain Yhdysvaltain dollariin, Tšekin korunaan ja Puolan zlotyn kurssivaihteluilta. Vuoden 2008 muuntoeromuutokset koskivat kuitenkin pääasiassa Brasilian realia ja Ruotsin kruunua. Ruotsissa muuntoerotappiot olivat yhteensä 145,4 (81,6) milj. euroa, mistä kirjattiin taseeseen yhteensä 329,2 (183,8) milj. euron tappiot.

Kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaus taseessa

31.12.

Milj. euroa	Kertyneet muuntoerot			Oman pääoman suojaukset			Kertyneet muuntoerot taseessa, netto		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Brasilia	-109,0	42,1	-12,9	-	-	-	-109,0	42,1	-12,9
Kanada	-	-	19,0	-	-	80,1	-	-	99,1
Kiina	-4,2	-7,7	-4,1	-	-	-	-4,2	-7,7	-4,1
Tšekin tasavalta	25,4	27,3	22,8	-11,2	-12,5	-8,3	14,2	14,8	14,5
Puola	-17,6	21,9	9,9	21,1	-2,3	-	3,5	19,6	9,9
Venäjä	-12,7	-11,4	-8,7	-	-	-	-12,7	-11,4	-8,7
Ruotsi	-329,2	-183,8	-102,5	25,7	25,3	3,4	-303,5	-158,5	-99,1
Yhdysvallat	13,5	-9,5	-479,8	-18,7	5,2	528,7	-5,2	-4,3	48,9
Muut	-23,1	-7,2	-3,3	2,0	1,6	6,5	-21,1	-5,6	3,2
Kertyneet muuntoerot ennen veroja	-456,9	-128,3	-559,6	18,9	17,3	610,4	-438,0	-111,0	50,8
Verot	-	-	-	-5,8	-4,6	-182,8	-5,8	-4,6	-182,8
Kertyneet muuntoerot omassa pääomassa, netto	-456,9	-128,3	-559,6	13,1	12,7	427,6	-443,8	-115,6	-132,0

Lisätietoja oman pääoman suojauksesta sekä simulaatio ja herkkyyshanalyysi ovat liitteessä 26, Rahoitusriskien hallinta.

Suoraan omaan pääomaan kirjatut kertyneet muuntoerot ja oman pääoman suojaus

31.12.

Milj. euroa	Kertyneet muuntoerot			Oman pääoman suojaukset			Suoraan omaan pääomaan kirjatut kertyneet muuntoerot		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Brasilia	-151,1	62,1	-18,8	-	-	-	-151,1	62,1	-18,8
Kanada	-	14,9	-36,3	-	-14,7	37,9	-	0,2	1,6
Kiina	3,5	-3,6	-7,0	-	-	-	3,5	-3,6	-7,0
Tšekin tasavalta	-1,9	5,8	8,0	1,3	-4,1	-6,7	-0,6	1,7	1,3
Puola	-39,5	12,0	1,2	23,4	-2,3	-	-16,1	9,7	1,2
Venäjä	-1,3	-2,5	-1,2	-	-	-	-1,3	-2,7	-1,2
Ruotsi	-145,4	-94,9	81,9	0,4	21,9	-17,7	-145,0	-73,0	64,2
Yhdysvallat	23,0	-63,9	-107,7	-23,9	51,4	105,2	-0,9	-12,5	-2,5
Muut	-15,9	-6,7	-6,5	0,3	1,5	-0,7	-15,5	-5,0	-7,2
Kertyneet muuntoerot ennen veroja	-328,6	-76,8	-86,4	1,5	53,7	118,0	-327,0	-23,1	31,6
Verot	-	-	-	-1,1	-13,2	-30,7	-1,2	-13,2	-30,7
Kertyneet muuntoerot omassa pääomassa, netto	-328,6	-76,8	-86,4	0,4	40,5	87,3	-328,2	-36,3	0,9

Ulkomaisten yksiköiden nettosijoituksen suojaus

Konsernin pyrkii minimoimaan muuntoriskin rahoittamalla investoinnit paikallisella valuutalla, mikäli se on mahdollista ja taloudellisesti kannattavaa. Jos varojen ja velkojen sovittaminen yhteen samassa valuutassa ei ole mahdollista, jäljelle jäävältä muuntoriskiltä voidaan suojautua. Kaikkien rahoitusvelkojen ja suojausinstrumenttien voitot

ja tappiot verojen jälkeen esitetään oman pääoman kertyneissä muuntoeroissa vastaavien nettoinvestointien muuntamisesta tilinpäätöspäivän kurssiin johtuvia kurssieroja vastaan. Kertyneisiin muuntoeroihin sisältyvät nettovoitot olivat tilikaudella edellä esitetyn mukaisesti 0,4 (40,5) milj. euroa.

Suojausinstrumentit ja realisoitumattomat suojausvoitot

31.12.

Miljoonaa	Nimellisarvo (valuutta)			Nimellisarvo (EUR)			Realisoitumattomat voitot/tappiot (EUR)		
	2008	2007	2006	2008	2007	2006	2008	2007	2006
Terminisopimukset									
Kanada	-	-	358,0	-	-	234,3	-	-	17,8
Tšekin tasavalta	3 525,0	3 525,0	3 525,0	131,2	132,4	128,2	18,8	-2,0	-3,0
Puola	500,0	400,0	-	120,4	111,3	-	25,1	-1,4	-
Iso-Britannia	-	-	20,0	-	-	29,8	-	-	-
				251,6	243,7	392,3	43,9	-3,4	14,8
Korolliset lainat									
Ruotsi	-	1 000,0	5 266,0	-	105,9	582,5	-	12,4	1,3
Yhdysvallat	530,0	530,0	928,0	380,8	360,0	704,6	-18,7	4,6	251,2
Suojaukset yhteensä				632,4	709,6	1 679,4	25,2	13,6	267,3

Liite 30 Vastuusitoumukset ja ehdolliset velat

Vastuut

Milj. euroa	31.12.		
	2008	2007	2006
Omasta puolesta annetut vakuudet			
Pantit	0,8	0,8	1,0
Kiinnitykset	62,0	135,9	146,8
Osakkuusyritysten puolesta annetut vakuudet			
Takaukset	180,5	249,7	343,8
Muiden puolesta annetut vakuudet			
Takaukset	156,3	118,5	9,5
Muut omat vastuut			
Leasing-vastuut seuraavien 12 kk:n aikana	28,9	30,6	38,4
Leasing-vastuut seuraavien 12 kk:n jälkeen	95,0	112,2	130,3
Eläkevastuut	0,2	0,2	0,2
Muut vastuut	40,4	22,5	17,1
Yhteensä	564,1	670,4	687,1
Pantit	0,8	0,8	1,0
Kiinnitykset	62,0	135,9	146,8
Takaukset	336,8	368,2	353,3
Leasing-vastuut	123,9	142,8	168,7
Eläkevastuut	0,2	0,2	0,2
Muut vastuut	40,4	22,5	17,1
Yhteensä	564,1	670,4	687,1

Sitovat ostosopimukset 31.12.2008

Milj. euroa	Toimitus- tyyppi	Maa	Vuosia jäljellä	Yhteensä	Suunnitellut sopimusmaksut			
					2009	2010–11	2012–13	2014 +
Aineet ja tarvikkeet								
Stora Enso Skog AB	Puu*	Ruotsi	10	1 230	133	258	247	592
Stora Enso AB	Sähkö	Ruotsi	5–11	1 010	101	243	243	423
Stora Enso Oyj	Puu*	Suomi	8	492	59	119	122	192
Stora Enso Arapoti Industria de Papel	Puu*	Brasilia	49	173	4	7	7	155
Stora Enso Transport & Distribution Ltd	Terminaali	Iso-Britannia	12	162	14	28	28	92
Stora Enso Oyj	Kuljetus	Ruotsi	13	147	11	11	15	110
Guangxi Stora Enso Forestry Co Ltd	Maa- alueiden vuokra	Kiina	47–49	142	3	6	6	127
Stora Enso Kabel GmbH & Co KG	Sähkö	Saksa	3	105	35	70	-	-
Stora Enso Transport & Distribution AB	Kuljetus	Tanska	7	88	14	27	27	20
Stora Enso Arapoti Industria de Papel	Energia	Brasilia	49	69	1	3	3	62
Stora Enso Kabel GmbH & Co KG	Kaasu	Saksa	3	67	24	43	-	-
Stora Enso Kabel GmbH & Co KG	Tarvikkeet	Saksa	3	51	17	34	-	-
Stora Enso Corbehem SA	Sähkö	Ranska	2	46	23	23	-	-
Stora Enso Transport & Distribution AB	Kuljetus	Ruotsi	7	45	6	12	14	13
Stora Enso Barcelona	Kaasu	Espanja	2	42	21	21	-	-
Stora Enso Maxau	Kaasu	Saksa	2	35	20	15	-	-
Stora Enso Langerbrugge BV	Kaasu	Belgia	1	22	22	-	-	-
Muut	-	-	-	632	222	217	110	83
Aineet ja tarvikkeet yhteensä				4 558	730	1 137	822	1 869
Investoinnit				210	182	28	-	-
Sitoumukset yhteensä				4 768	912	1 165	822	1 869

* Arviot perustuvat nykyisiin puunhintoihin.

Sitovat ostosopimukset ovat yhteensä 4 768 (5 266) milj. euroa, joista 4 558 (5 130) milj. euroa liittyy kulutushyödykkeitä ja palveluita koskeviin sopimuksiin ja 210 (136) milj. euroa investointisitoumuksiin. Tärkeimmät ostosopimukset koskevat seuraavia:

- puunhankinta konsernin metsäyhtiöiltä, Bergvik Skogilta Ruotsissa, Tornatorilta Suomessa sekä Araucolta Brasiliassa
- konsernin riskien hallintaan liittyvät pitkäaikaiset ja kiinteähintaiset sopimukset energian hankinnasta
- laivaukseen ja terminaalipalveluihin liittyvät logistiikkasopimukset
- sekä puuviljelmien että suunnitellun Beihain tehtaan maankäyttö-oikeudet Kiinassa.

Sähkön hintariskiä hallinnoidaan fyysisten ja rahoituksellisten pitkäaikaisten kiinteähintaisten sopimusten avulla. Ruotsissa useat rahoitussopimukset on muutettu fyysisiksi sopimuksiksi, joilla Stora Enso sitoutuu ostamaan sähköä eri toimittajilta seuraavien 5–11 vuoden aikana. Samanlaisten sopimusten avulla hallinnoidaan hyödykeriskiä muualla Euroopassa, erityisesti Saksassa.

Stora Enso Oyj on myös allekirjoittanut 15 vuoden sopimuksen Rederi AB Trans-Atlantican kanssa liittyen Suomen ja Ruotsin väliseen laivaliikenteeseen. Konsernin 147 milj. euron sitoumus jäljellä oleville 13 vuodelle on siten myös korvausmaksuvaraus, jos sopimus päättyy ennenaikaisesti.

Konsernilla oli vuonna 2008 useita merkittäviä voimahankkeita Ostrołękassa, Maxaussa ja Langerbruggessa, joissa jäljellä olevat ostositoumukset olivat tilikauden lopussa 64,6 milj. euroa, 69,9 milj. euroa ja 49,3 milj. euroa. Konsernilla oli lisäksi Metso Powerin kanssa kaksi sopimusta, joiden yhteenlaskettu jäljellä oleva arvo oli 70,8 milj. euroa. Merkittäviä yksittäisiä investointisitoumuksia ei tehty vuonna 2007.

Stora Ensolla on Kiinassa merkittäviä enintään 50 vuoden vuokra-sitoumuksia, jotka koskevat tällä hetkellä noin 90 000 hehtaarin maa-alueita. Lisäksi konserni on velvollinen maksamaan vuokramallaan maa-alueella kasvavasta puustosta. Vaikka puuviljelmiä koskevien tulevien maa-alueiden vuokrasopimusten arvioidaan olevan arvoltaan 142 milj. euroa, nykyistä puustoa koskevat pääomaisitoumukset laskivat 3,8 milj. euroon vuonna 2008, kun ne edellisvuonna olivat 24,1 milj. euroa.

Takauksia annetaan tavanomaisessa liiketoiminnassa osakkuus- ja joskus myös muiden yritysten puolesta rahoituslaitoksille tai muille lainantantajille. Takaus yleensä velvoittaa konsernin maksamaan velallisen mahdollisen laiminlyönnin. Takaukset sisältävät taseen ulkopuolisen luottoriskin, joka vastaa määrältään sitä tappiota, joka tulisi kirjattavaksi raportointipäivänä, mikäli osapuolet eivät täyttäisi sopimuksen mukaisia velvoitteitaan. Luottoriski vastaa sopimusten määrää olettaen, ettei niitä ole täysin maksettu ja ettei niitä saada perittyä muilta osapuolilta.

Kun Stora Enson Pohjois-Amerikan toiminnot myytiin NewPage-yhtiölle vuonna 2007, Stevens Pointin tehtaan PK 35:n vuokravastuu siirtyi samalla NewPagelle. Stora Enso on kuitenkin edelleen vuokrasopimuksen takaajana. Takauksen arvo on enintään noin 119 milj. euroa (165 milj. Yhdysvaltain dollaria), ja takaus on voimassa joko vuokrasopimuksen alkuperäiseen päättymispäivään 1.1.2014 asti, sopimuksen ennenaikaiseen päättymispäivään eli aikaisintaan 1.1.2010 asti tai jatkettun sopimuksen päättymispäivään eli 31.12.2025 asti. Ennen takauksen päättymistä NewPage korvaa Stora Ensolle kaikki takauksesta aiheutuvat kustannukset. Lisäksi Stora Enso on antanut joitakin takauksia, jotka kattavat mahdolliset ympäristön saastumisesta aiheutuvat velvoitteet. Näistä aiheutuvat vastuut katsotaan ehdolliseksi velaksi, jonka arvo on määrittämätön.

Stora Enso Oyj on toiminut takaajana useissa tytäryritystensä vastuissa. Nämä vastuut olivat arvoltaan enintään 434,5 (504,2) milj. euroa 31.12.2008. Konserni on myös taannut brasilialaisen osakkuusyrityksensä Veracelin lainat useille paikallisille ja kansainvälisille pankeille. Takauksen alainen summa vuoden lopussa oli 163,1 (229,0) milj. euroa. Stora Enso on myös antanut takauksen ruotsalaisten tytäryritystensä eläkevastuille. Heinäkuussa 2005 konserni kuitenkin perusti säätiön Ruotsin eläkevastuita varten ja takauksen alainen summa laski 258,4 milj. eurosta 0,0 (0,0) milj. euroon 31.12.2007. Itse takauksen arvo ei kuitenkaan laskenut.

Ruotsalainen Stora Enso Transport and Distribution AB on sopinut hollantilaisen Wagenborg Scheepvaart B.V.:n ("WSBV") kanssa aikaosuudesta liittyen kolmeen alukseen. WSBV on puolestaan vuokrannut nämä kolme alusta tanskalaisilta omistajiltaan. Stora Enso Oyj on antanut takauksen maksaa sopimuksen päättyessä vuonna 2015 omistajille summa, joka on käyvän arvon alentumisen ja nettomyyntihinnan välinen arvo, kuitenkin 6/21-osaa alkuperäisestä hankintahinnasta. Konsernille aiheutuva enimmäisvastuu tämän takauksen suhteen vastaa 32,8 (32,8) milj. euroa tilikauden päättyessä.

Konserni on tehnyt toimisto- ja varastotiloista useita sopimuksia, joita ei voi purkaa. Joissakin sopimuksissa on mahdollisuus uusimiseen. Nämä tulevat kustannukset kirjataan kuluksi niiden erääntymispäivänä lukuun ottamatta joitakin vuokrasopimuksia, jotka katsotaan tappiollisiksi. Näistä kirjattiin 10,0 milj. euron varaus vuonna 2008 nykyisen taloustilanteen seurauksena. Seuraavassa on esitetty yli vuoden pituiset vuokrasopimukset, joita ei voi purkaa:

Vuokravastuiden erääntymisaikataulu

31.12.

Milj. euroa	2008	2007	2006
Alle 1 vuotta	28,9	30,6	38,4
1–2 vuotta	24,7	26,8	29,8
2–3 vuotta	21,7	22,9	23,9
3–4 vuotta	18,3	19,0	18,1
4–5 vuotta	13,6	16,8	16,5
Yli 5 vuotta	16,7	26,7	42,0
	123,9	142,8	168,7

Ehdolliset velat

Stora Enso on tehnyt merkittäviä uudelleenjärjestelyjä viime vuosien aikana. Toimenpiteisiin on kuulunut liiketoimintojen ja tuotantoyksiköiden myyntejä sekä tehtaiden sulkemisia. Tapahtumiin liittyy riski mahdollisista ympäristö- tai muista velvoitteista, joiden olemassaolo vahvistuu vasta kun yksi tai useampi epävarma tapahtuma, joka ei ole täysin konsernin hallittavissa toteutuu tai ei toteudu.

Stora Enso on vastuussa Oulussa sijaitsevan entisen Pateniemen sahan alueesta, jonka maaperä on pahoin saastunut. Konserni pyrkii yhteistyössä paikallisten viranomaisten ja ulkopuolisten tahojen kanssa löytämään ongelmaan ratkaisun. Nykyisessä taloustilanteessa toimenpiteiden täsmällistä tulosta on kuitenkin vaikea arvioida, joten konsernin lopullisia vastuita ei voida arvioida tarkasti.

Stora Enso on osallisena tietyissä oikeudenkäyntimenettelyissä, jotka ovat syntyneet tavanomaisessa liiketoiminnassa ja jotka sisältävät lähinnä kauppaoikeudellisia vaateita. Konserni on lisäksi osallisena lähinnä kilpailulakiin liittyvissä hallinnollisissa menettelyissä. Yrityksen johto ei usko, että sellaisilla prosesseilla kokonaisuutena ennen mahdollisia vakuutuskorvauksia olisi merkittäviä vaikutuksia yrityksen taloudelliseen asemaan tai liiketoiminnan tulokseen.

Oikeudelliset asiat

• Suomen kilpailuviranomaisten tutkinta

Toukokuussa 2004 Suomen kilpailuvirasto teki tutkimuksia Stora Enson toimipaikoissa Suomessa liittyen puunhankinnan hintayhteistyöepäilyihin. Suomen kilpailuvirasto esitti tutkimusten johdosta joulukuussa 2006 markkinaoikeudelle, että Stora Ensolle määrättäisiin 30 milj. euron seuraamusmaksu kilpailulakien rikkomisesta raakapuun hankinnassa vuosina 1997–2004. Stora Enso katsoo esityksen olevan perusteeton eikä ole tehnyt varauksia asiaan liittyen. Oikeuskäsittelyn odotetaan alkavan vuonna 2009.

• Yhdysvaltain kilpailuoikeusviranomaisten tutkinta ja yhteiskanne Yhdysvalloissa

Yhdysvaltain liittovaltion alueellisessa alioikeudessa Hartfordissa Connecticutissa pidetyn valamiesoikeudenkäynnin jälkeen 19.7.2007 todettiin, että Stora Enso ei ollut syyllistynyt toimintaan, josta sitä Yhdysvalloissa vuosina 2002 ja 2003 tapahtuneen päälystetyn aikakauslehtipaperin myynnin osalta syytettiin. Samanaikaisesti tämän oikeusjutun kanssa Stora Ensoa vastaan on nostettu liittovaltion ja osavaltioiden tuomioistuimissa useita joukkokanteita, joissa kantajina ovat painopaperien välilliset ostajat. Kanteiden mukaan paperiteollisuusyhtiöt ovat yhdessä sopineet painopaperien myyntihintoja Yhdysvalloissa. Kanteissa vaaditaan yhtiöiltä vahingonkorvauksia väitetyistä väärinkäytöksistä aiheutuneista vahingoista. Nämä kanteet ovat vielä vireillä, mutta niihin liittyviä varauksia ei ole katsottu aiheelliseksi.

• Oikeustoimet Veracelia vastaan Brasiliassa

Brasiliassa toimiva Stora Enson osakkuusyritys Veracel on saanut Bahian liittovaltion tuomarin antaman päätöksen koskien vuonna 1993 esitettyä väitettä, jossa Veracelia (silloiselta nimeltään Veracruz Florestal Ltda.) syytettiin luonnonmetsien hävittämisestä 64 hehtaarin alueella vuonna 1993. Päätöksen mukaan Bahian liittovaltion Veracelille myöntämät luvat eivät ole laillisia ja ympäristövaikutuksia ei ollut arvioitu ennen lupien myöntämistä. Päätöksen mukaan 47 000 hehtaaria nykyisistä puuviljelmistä pitäisi kaataa ja tilalle istuttaa luonnonmetsää vuoden sisällä. Lisäksi päätöksessä määrättiin mahdollinen 20 milj. Brasilian realin (6,2 milj. euron) sakko. Marraskuussa 2008 Bahian liittovaltion Eunápolisin kunnan tuomioistuin lykkäsi päätöksen täytäntöönpanoa sisäisenä toimenpiteenä. Veracel on vastustanut päätöstä jyrkästi, eivätkä Veracel ja Stora Enso ole kirjanneet varausta asiaan liittyen.

Liite 31 Merkittävimmät konserniyritykset vuonna 2008

Seuraavassa on lueteltu ulkoisen myynnin perusteella 50 merkittävintä konserniyritystä. Nämä yritykset ja emoyhtiö muodostavat yhteensä 91 (93) % konsernin ulkoisesta myynnistä. Kunkin tytäryrityksen päätoimialueena on se maa, jossa yritys on rekisteröity.

Konsernin omistusosuus on 100 %, ellei erikseen ole muuta mainittu. Emoyhtiön suoraan omistamat yritykset on merkitty "+"-merkillä ja euroalueeseen kuulumattomat yritykset "*" -merkillä.

Konserniyritykset (ulkoisen myynnin mukaan)

	Maa	% Sanoma- liikevaih- dosta kirjapaperi	Aikakaus- lehti- ja paperi	Hieno- paperi	Kuluttaja- pakkaus- kartonki	Teollisuus- pakkauk- set	Puu- tuotteet	Muu
Stora Enso Oyj	Suomi	22,21	•	•	•	•		•
Stora Enso Publication Papers Oy Ltd +	Suomi	4,58	•	•				
Stora Enso Skoghall AB *	Ruotsi	4,55			•			
Stora Enso Kvarnsveden AB *	Ruotsi	4,48	•	•				
Stora Enso Hylte AB *	Ruotsi	3,48	•					
Stora Enso Maxau GmbH & Co KG	Saksa	3,47	•	•				
Stora Enso Kabel GmbH & Co KG	Saksa	3,22		•				
Stora Enso Nymölla AB *	Ruotsi	2,71			•			
Stora Enso Fors AB *	Ruotsi	2,47			•			
Stora Enso Langerbrugge NV +	Belgia	2,42	•	•				
Stora Enso Skog AB *	Ruotsi	2,31						•
Stora Enso Timber AG	Itävalta	2,15					•	
Stora Enso Pulp AB *	Ruotsi	2,08		•				
Stora Enso Poland SA (95 %) +*	Puola	1,83				•		
Stora Enso Corbehem SA	Ranska	1,77		•				
Puumerkki Oy	Suomi	1,74					•	
Stora Enso Uetersen GmbH & Co KG	Saksa	1,66			•			
Stora Enso Sachsen GmbH	Saksa	1,61	•					
Enocell Oy +	Suomi	1,41			•			
Sydved AB (66,7 %) *	Ruotsi	1,33						•
Stora Enso Timber Oy Ltd +	Suomi	1,32					•	
Stora Enso Baienfurt GmbH & Co KG	Saksa	1,29			•			
Stora Enso Timber AB *	Ruotsi	1,28					•	
Stora Enso Barcelona S.A,	Espanja	1,23			•			
Stora Enso Arapoti Indústria de Papel (80 %) *	Brasilia	1,20	•					
Stora Enso Ingerois Oy +	Suomi	1,10			•			
Laminating Papers Oy +	Suomi	1,02				•		
Stora Enso Timber d.o.o.	Slovenia	0,98					•	
Stora Enso Packaging Oy +	Suomi	0,92				•		
Stora Enso Suzhou Paper Co Ltd (96,5 %) *	Kiina	0,91			•			
Stora Enso Packaging AB *	Ruotsi	0,81				•		
OOO Stora Enso Packaging *	Venäjä	0,62				•		
Stora Enso Timber Zdréec sro *	Tšekki	0,61					•	
Stora Enso Timber Bad St Leonard GmbH	Itävalta	0,60					•	
Stora Enso Timber AS *	Viro	0,50					•	
Stora Enso Timber Deutchland, GmbH	Saksa	0,49					•	
Stora Enso Bioenergi AB *	Ruotsi	0,48						•
Corenso United Oy Ltd +	Suomi	0,45				•		
Stora Enso Bois SAS	Ranska	0,44					•	
OOO Stora Enso Packaging VR *	Venäjä	0,43				•		
Stora Enso Timber Australia Pty Ltd *	Australia	0,41					•	
Stora Enso Logistics AB *	Ruotsi	0,40						•
Stora Enso Timber Planá sro *	Tšekki	0,38					•	
Stora Enso Huatai Paper Co Ltd *	Kiina	0,37	•					
Puumerkki AS *	Viro	0,37					•	
Corenso North America Corp *	Yhdysvallat	0,25				•		
Stora Enso Timber DIY Products BV	Alankomaat	0,24					•	
Stora Enso Packaging Kft *	Unkari	0,21				•		
Stora Enso Timber Holzverarbeitung GmbH	Itävalta	0,19					•	
Stora Enso Timber UK Ltd *	Britannia	0,16					•	
Corenso France SAS	Ranska	0,14				•		

Liite 32 Lähipiiriliiketoimet

Konsernin johdon avainhenkilöt ovat johtoryhmän ja hallituksen jäsenet. Johdon avainhenkilöiden palkkiot löytyvät liitteestä 8, Hallituksen ja johdon palkkiot.

Liiketoimissaan yhteisyritysten ja muiden lähipiiriin kuuluvien tahojen kanssa konserni toimii sellaisten kaupallisten ehtojen mukaisesti, jotka eivät ole vähemmän suotuisia kuin ne ehdot, joita tarjotaan muille kolmansille osapuolille, poikkeuksena Veracel ja PVO. Stora Enso aikoo jatkaa samoilla linjoilla liiketoiminnassaan osakeyritysten kanssa. Lisätietoja on esitetty liitteessä 15, Osakkuus- ja yhteisyritykset.

Sellu

Vaikka lähes kaikki konsernin tarvitsema kemiallinen massa tuotetaan konsernin sisällä, osa hankitaan Sunila Oy:n sellutehtaalta, joka on Stora Enson 51 (50) %:sti omistama yhteisyritys Myllykoski Oy:n kanssa. Stora Enso toimittaa Sunilalle pääasiassa kuitua ja myi yhtiölle 49,1 (59,4) milj. euron arvosta puuta vuoden aikana, ja tätä vastaan Sunila myy konsernille massaa markkinahintaan. Vuonna 2008 konserni osti 75 100 (126 669) tonnia massaa Sunilalta. Kokonaishinnaksi muodostui 37,9 (61,3) milj. euroa.

Stora Enso ja sen paikallinen yhteistyökumppani Aracruz Celulose S.A. ovat rakentaneet eukalyptusmassaa valmistavan sellutehtaan Brasiliaan yhteisomistuksessa olevalle osakkuusyritykselle Veracelille. Sellutehtaan vuotuinen kapasiteetti on 1 100 000 tonnia. Kummankin yhtiön osuus hankkeesta ja tehtaan tuotannosta on 50 %. Tehtaan tuotanto käynnistyi toukokuussa 2005. Eukalyptus-sellua toimitetaan Stora Enson tehtailla Eurooppaan ja Kiinaan. Myynti konserniyrityksille vuonna 2008 oli 556 310 (525 576) tonnia, jonka laskutusarvo oli 171,8 (147,0) milj. euroa. Konserni on myös taannut brasilialaisen osakkuusyrityksensä Veracelin lainat useille paikallisille ja kansainvälisille pankeille. Lainamäärä vuoden lopussa oli 163,1 (229,0) milj. euroa.

Energia

Stora Ensolla on 15,0 % osuus energiayhtiö PVO:n osakkeista. PVO omistaa enemmistön eli 57,7 % Teollisuuden Voima Oy:stä, joka puolestaan omistaa Olkiluodon kaksi ydinvoimalaa. Voimaloiden vuotuinen kapasiteetti on yhteensä 1 720 MW / 14,4 TWh. Kolmas ydinvoimala, jonka kapasiteetti on 1 630 MW, on rakenteilla ja valmistuu kesällä 2011. Stora Enso on PVO:n toiseksi suurin omistaja, jolla on oikeus 438 MW:n osuuteen kapasiteetista. Juha Vanhainen valittiin Stora Enson edustajana hallituksen varapuheenjohtajaksi 15.10.2008. Hän korvasi tehtävässään Markku Pentikäisen. PVO:lle sähköstä maksettava hinta perustuu tuotantokustannuksiin, jotka ovat yleensä markkinahintoja alaisemmat. Vuonna 2008 Stora Enso maksoi sähköstä PVO:lle yhteensä 73,5 (83,4) milj. euroa.

Stora Enso on perustanut Neste Oil Oyj:n kanssa yhteisomistuksessa olevan NSE Biofuels Oy Ltd -yhtiön. Hankkeen tarkoituksena on biopolttoaineiden käytön kehittäminen Varkauden tehtaalla. Jos projekti onnistuu, tarkoituksena on rakentaa täysimittainen kaupallinen voimalaitos jonkin konsernin tehtaan yhteyteen. Kumpikin osapuoli omistaa tällä hetkellä puolet yhteisyrityksen osakkeista.

Koska rakennustyöt ovat yhä kesken, kaupankäyntiä konsernin kanssa ei ole vielä ollut. Kyseessä on pääasiassa tutkimus- ja kehityshanke, joka tällä hetkellä rakentaa koelaitosta.

Taloudelliset järjestelyt

Konserni ottaa lainaa tai sillä on taloudellisia järjestelyjä useamman eri rahoituslaitoksen kanssa. Eräät Stora Enson hallituksen tai johtoryhmän jäsenet voivat myös toimia näiden rahoituslaitosten hallituksen, hallintoneuvoston tai johtoryhmän jäsenenä ja he voivat kuulua joko yhteen tai useampaan edellisistä. Näihin lukeutuu Skandinaviska Enskilda Banken AB (Marcus Wallenberg). Kaikki konsernin lainat ja rahoitukselliset järjestelyt on neuvoteltu markkinaehtoisesti, ja monet sopimuksista on neuvoteltu jo ennen mahdollisia hallituksen jäsenyyksiä.

Tutkimus ja kehitys

Stora Enso harjoittaa tutkimus- ja kehitystoimintaa suurimmaksi osaksi kolmessa tutkimuskeskuksessaan, mutta myös yhteistyössä instituuttien ja yliopistojen kanssa. Yhtiö omistaa 30 % osuuden yhdestä yhteistyökumppanistaan, Oy Keskuslaboratorio - Central-laboratorium AB:stä (KCL). Vuonna 2008 KCL:lle suoritettujen kokonaismaksut olivat 4,6 (3,1) milj. euroa. Stora Ensolla on oikeudet käyttää vapaasti kaikkia yhteisissä tutkimusohjelmissa syntyviä tuloksia. 4.2.2009 KCL ilmoitti, että se on allekirjoittanut aiesopimuksen tutkimus- ja laboratoriotointojensa yhdistämisestä VTT:hen (Valtion teknillinen tutkimuskeskus).

Keräyspaperi

Konserni omistaa vähemmistöosuuden useista paperinkeräysyrityksistä, joilta keräyspaperi hankitaan markkinahintaan.

Metsäomaisuus ja puunhankinta

Konsernin omistuksessa on 41 % Tornatorista ja jäljelle jäävä osuus 59 % on suomalaisten institutionaalisten sijoittajien omistuksessa. Stora Ensolla on pitkäaikainen hankintasopimus Tornator-konsernin kanssa, jolta se ostaa vuotuisesti noin 1,6 milj. kuutiometriä puuta markkinahintaan. Vuoden 2008 hankinnat olivat 62,1 (51,9) milj. euroa.

Konsernin omistuksessa on 43,3 % Bergvik Skogista ja jäljelle jäävä 56,7 %:n osuus on institutionaalisten sijoittajien omistuksessa. Konsernilla on Bergvik Skogin kanssa pitkäaikainen hankintasopimus, johon sisältyy vuotuisesti noin 5,0 milj. kuutiometriä puuta markkinahintaan. Vuonna 2008 kokonaishankintamäärä oli 5,5 (5,6) milj. kuutiometriä, arvoltaan 146,7 (151,9) milj. euroa. Konsernin myynti Bergvik Skogille oli 37,3 (33,5) milj. euroa.

Huolinta

Konserni omistaa 34,3 % Steveco Oy:n osakkeista. Steveco Oy on suomalainen yritys, jonka toimialaan kuuluu laivan lastaaminen sekä lastin purkamisen. Yrityksen muita osakkeenomistajia ovat UPM-Kymmene, Finnlines, Ahlström sekä Myllykoski Paper. Steveco myy laivauspalveluja Stora Ensolle markkinahinnoilla ja vuonna 2008 niiden arvo oli 28,8 (29,3) milj. euroa.

Kunnossapito

Stora Enso ja ABB allekirjoittivat syyskuussa 2008 sopimuksen yhteisyrityksen perustamisesta huolehtimaan Stora Enson tehtaiden kunnossapitopalveluista 1.1.2009 lähtien. ABB omistaa Efora Oy:n

osakkeista 49 %, mutta koska osakassopimuksen mukaan ABB:n osuuden osakkeiden äänimäärästä tulee olla 51 %, ABB käyttää yhteisyrityksessä hallinnollista valtaa.

Liite 33 Osakekohtainen tulos ja osakekohtainen oma pääoma

Osakekohtainen tulos

	31.12. päättyvä tilikausi		
	2008	2007	2006
Tilikauden tulos, jatkuvat toiminnot, milj. euroa	-677,7	10,5	683,1
Tilikauden tulos, lopetetut toiminnot, milj. euroa	4,3	-225,2	-98,1
Tilikauden tulos, koko liiketoiminta, milj. euroa	-673,4	-214,7	585,0
Kirjatut tuotot ja kulut yhteensä, jatkuvat toiminnot, milj. euroa	-1 648,3	269,1	1 031,1
Kirjatut tuotot ja kulut yhteensä, lopetetut toiminnot, milj. euroa	4,3	-240,1	-94,9
Kirjatut tuotot ja kulut yhteensä, koko liiketoiminta, milj. euroa	-1 644,0	29,0	936,2
Osakemäärä (painotettu keskiarvo, A- ja R-osakkeet)	788 619 987	788 599 164	788 578 383
Optioiden laimennusvaikutus	-	151 831	284 280
Laimennusvaikutuksella oikaistu osakemäärä	788 619 987	788 750 995	788 862 663
Laimentamaton osakekohtainen tulos, jatkuvat toiminnot, euroa	-0,86	0,01	0,87
Laimentamaton osakekohtainen tulos, lopetetut toiminnot, euroa	0,01	-0,28	-0,13
Laimentamaton osakekohtainen tulos/tappio, koko liiketoiminta, euroa	-0,85	-0,27	0,74
Kirjatut tuotot ja kulut yhteensä osaketta kohti, jatkuvat toiminnot, euroa	-2,09	0,34	1,31
Kirjatut tuotot ja kulut yhteensä osaketta kohti, lopetetut toiminnot, euroa	0,01	-0,30	-0,12
Kirjatut tuotot ja kulut yhteensä osaketta kohti, koko liiketoiminta, euroa	-2,08	0,04	1,19

Laimennettu osakekohtainen tulos ei poikennut normaalista osakekohtaisesta tuloksesta.

Osakekohtainen oma pääoma

	31.12.		
	2008	2007	2006
Oma pääoma, milj. euroa (oikaistu)	5 594,0	7 593,6	7 917,1
Markkina-arvo, milj. euroa	4 369,0	8 076,0	9 527,9
A- ja R-osakkeiden lukumäärä	788 619 987	788 619 987	788 585 872
Osakekohtainen oma pääoma, euroa	7,09	9,63	10,04
Osakekohtainen osinko, euroa	0,00	0,45	0,45
Osakkeiden markkina-arvo, euroa			
A-osakkeet	5,63	10,19	12,30
R-osakkeet	5,52	10,24	12,00
Keskimäärin	5,54	10,23	12,08

Tunnuslukujen laskentaperiaatteet

Sijoitetun pääoman tuotto, ROCE (%)	100 x	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Sijoitettu pääoma}^{1) 2)}}$
Sidotun pääoman tuotto ROOC (%)	100 x	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Sidottu pääoma}^{1) 3)}}$
Oman pääoman tuotto ROE (%)	100 x	$\frac{\text{Tulos ennen vähemmistöosuuksia ja veroja} - \text{verot}}{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuudet}^{2)}}$
Omavaraisuusaste (%)	100 x	$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{vähemmistöosuudet}}{\text{Taseen loppusumma}}$
Korolliset nettovelat		$\text{Korolliset nettovelat} - \text{korolliset saamiset}$
Velkaantumisaste		$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}}$
Tulos / osake		$\frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Osakkeiden lukumäärä keskimäärin}}$
Kassatulos / osake		$\frac{\text{Tilikauden tulos} + \text{poistot}}{\text{Osakkeiden lukumäärä keskimäärin}}$
Oma pääoma / osake		$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden lukumäärä tilikauden lopussa}}$
Osinko ja varojen jako / osake		$\frac{\text{Tilikaudelta jaettu osinko} / \text{varat}}{\text{Osakkeiden lukumäärä tilikauden lopussa}}$
Efektiivinen osinkotuotto (%)	100 x	$\frac{\text{Osinko ja varojen jako} / \text{osake}}{\text{Tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}$
Osinkosuhde (%)	100 x	$\frac{\text{Osinko ja varojen jako} / \text{osake}}{\text{Tulos} / \text{osake}}$

1) Sijoitettu pääoma = sidottu pääoma – nettoverovelka

2) Tilikauden keskiarvo

3) Sidottu pääoma = Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet + vaihto-omaisuus + liiketoiminnan muut varat – korottomat velat

Ote emoyhtiön tilinpäätöksestä

Tilinpäätöksen laatiteet

Emoyhtiön tilinpäätös on laadittu noudattaen Suomen kirjanpitolain-säädäntöä. Merkittävimmät laatomisperiaatteet on kuvattu konsernin liitetiedoissa (liite 1). Merkittävimmät erot konsernin ja emoyhtiön laatomisperiaatteissa liittyvät

- rahoitusvarojen, velkojen, johdannaisopimusten sekä arvopape-reiden arvostamiseen
- työsuhteen päättymisen jälkeisten etuuspohjaisten eläkejärjestel-mien laskentaan
- laskennallisten verojen kirjaamisperiaatteisiin ja esittämistapaan.

Uudelleenryhmittely

Stora Enso on uudelleenluokitellut 1 511,9 milj. euroa kertyneistä voittovaroista ylikurssirahastoon, koska oma pääoma oli luokiteltu väärin sidottuun omaan pääomaan ja jakokelpoisiin varoihin omien osakkeiden mitätöinnin yhteydessä vuosina 2001–2006.

Emoyhtiön tuloslaskelma

	31.12. päättyvä tilikausi	
Milj. euroa	2008	2007
Liikevaihto	3 434,2	3 565,8
Valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutos	-42,1	29,3
Valmistus omaan käyttöön	0,3	0,3
Liiketoiminnan muut tuotot	159,7	125,5
Materiaalit ja palvelut	-2 487,2	-2 539,8
Henkilöstökulut	-311,9	-294,7
Poistot ja arvonalentumiset	-345,2	-358,9
Liiketoiminnan muut kulut	-1 268,4	-2 899,8
Liiketulos	-860,6	-2 372,3
Rahoituserät	-490,2	603,8
Tulos ennen satunnaisia eriä	-1 350,8	-1 768,5
Satunnaiset tuotot	-	110,3
Satunnaiset kulut	-	-1,9
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-1 350,8	-1 660,1
Tilinpäätössiirrot	147,8	156,0
Tuloverot	-1,2	-15,2
Tilikauden tulos	-1 204,2	-1 519,3

Emoyhtiön tase

Vastaavaa

	31.12.	
Milj. euroa	2008	2007
Pysyvät vastaavat		
Aineettomat hyödykkeet	68,7	90,1
Aineelliset hyödykkeet	1 373,6	1 558,3
Osuudet saman konsernin yrityksissä	8 746,2	10 597,5
Muut sijoitukset	1 066,5	1 209,1
11 255,0	13 455,0	
Vaihtuvat vastaavat		
Vaihto-omaisuus	583,8	582,9
Lyhytaikaiset saamiset	1 505,5	2 315,7
Rahat ja pankkisaamiset	145,3	183,1
2 234,6	3 081,7	
Vastaavat yhteensä	13 489,6	16 536,7

Vastattavaa

	31.12.	
Milj. euroa	2008	2007
Oma pääoma		
Osakepääoma	1 342,2	1 342,2
Ylikurssirahasto (uudelleenluokiteltu)	5 484,7	5 484,7
Vararahasto	353,9	353,9
Edellisten tilikausien voittovarot (uudelleen-luokiteltu)	793,5	2 667,8
Tilikauden tulos	-1 204,2	-1 519,3
6 770,1	8 329,3	
Tilinpäätössiirtojen kertymä	617,0	764,7
Pakolliset varaukset	50,9	26,2
Pitkäaikainen vieras pääoma	2 620,2	2 967,5
Lyhytaikainen vieras pääoma	3 431,4	4 449,0
Vastattavaa yhteensä	13 489,6	16 536,7

Emoyhtiön rahoituslaskelma

31.12. päättyvä tilikausi

Milj. euroa	2008	2007
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden voitto/tappio	-1 204,2	-1 519,3
Oikaisuerät:		
Verot	1,2	15,2
Tilinpäätössirrot	-147,8	-156,0
Satunnaiset erät	-	-108,4
Poistot ja arvonalentumiset	345,2	358,9
Aineellisten hyödykkeiden myyntivoitot/-tappiot	608,9	2 258,4
Nettorahoitustulot	427,1	-603,8
Saadut korot	99,9	84,2
Maksetut korot (pl. aktivoitua korot)	-227,5	-322,5
Saadut osingot	1 041,1	725,2
Muut rahoituserät, netto	-173,5	-190,1
Maksetut tuloverot	21,5	-58,9
Nettokäyttöpääoman muutos	-108,8	-74,6
Liiketoiminnan rahavirta	683,1	408,3
Investointien rahavirta		
Tytäryritysten hankinnat	-67,9	-71,7
Muiden osakkeiden hankinnat	-1,6	-32,6
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin	-139,9	-199,8
Tytäryritysten myynnistä saadut tulot	167,5	215,5
Osakkuusyritysosuuksien myynnistä saadut tulot	0,4	1,1
Muiden osakkeiden myynnistä saadut tulot	2,4	2,8
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myynnistä saadut tulot	5,4	7,7
Muutos pitkäaikaisissa saamisissa	-30,2	-127,0
Investointien rahavirta	-63,9	-204,0
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten lainojen nettomuutos	-523,2	-391,3
Lyhytaikaisten lainojen nettomuutos	-872,2	700,9
Saadut ja maksetut konserniavustukset	109,9	170,5
Maksetut osingot	-354,9	-354,9
Omien osakkeiden hankinnat	-	0,2
Rahoituksen rahavirta	-1 640,4	125,4
Rahavarojen nettomuutos	-1 021,2	329,7
Muuntoerot	-	1,3
Rahavarat sulautetuista yrityksistä	-8,5	-1,8
Rahavarat tilikauden alussa	1 539,8	1 210,6
Rahavarat tilikauden lopussa	510,1	1 539,8

Ehdotus varojen jaosta

Emoyhtiön taseen mukaan jakokelpoisia varoja ei ole. Hallitus esittää varsinaiselle yhtiökokoukselle, että emoyhtiön vuoden 2008 tappio, 1 204 177 150,21 euroa, kirjataan kertyneisiin voittovaroihin, eikä osinkoa jaeta.

Hallitus on päättänyt ehdottaa yhtiökokoukselle, että 0,20 euroa osakkeelta, yhteensä enintään 157 907 699,80 euroa jaetaan osakkeenomistajille emoyhtiön ylikurssirahastosta.

Jos ehdotus hyväksytään, maksetaan jaettava määrä sen jälkeen kun Patentti- ja rekisterihallitus on myöntänyt luvan ylikurssirahaston alentamiselle, minkä oletetaan tapahtuvan aikaisintaan heinäkuussa 2009. Varojenjaon täsmäytys- ja maksupäivän yksityiskohdat päätetään yhtiökokouksessa.

Helsingissä 4.2.2009

Claes Dahlbäck

hallituksen puheenjohtaja

Ilkka Niemi

hallituksen varapuheenjohtajan

Gunnar Brock

Dominique Hériard Dubreuil

Birgitta Kantola

Juha Rantanen

Jan Sjöqvist

Matti Vuoria

Marcus Wallenberg

Tilintarkastuskertomus

Stora Enso Oyj:n yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet Stora Enso Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen, toimintakertomuksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. – 31.12.2008. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, rahavirtalaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista ja liitetiedot sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Hallituksen ja toimitusjohtajan vastuu

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta ja siitä, että konsernitilinpäätös antaa oikeat ja riittävät tiedot EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti. Hallitus vastaa kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja toimitusjohtaja siitä, että kirjanpito on lain mukainen ja että varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty.

Tilintarkastajan velvollisuudet

Tilintarkastajan tulee suorittaa tilintarkastus Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti ja sen perusteella antaa lausunto tilinpäätöksestä, konsernitilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Hyvä tilintarkastustapa edellyttää ammattieettisten periaatteiden noudattamista ja tilintarkastuksen suunnittelua ja suorittamista siten, että saadaan kohtuullinen varmuus siitä, että tilinpäätöksessä tai toimintakertomuksessa ei ole olennaisia virheellisyyskysymyksiä ja että emoyhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja ovat toimineet osakeyhtiölain mukaisesti.

Tilintarkastustoimenpiteillä tulisi varmistua tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lukujen ja muiden tietojen oikeellisuudesta. Toimenpiteiden valinta perustuu tilintarkastajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että tilinpäätöksessä on väärinkäytöksestä tai virheestä johtuva olennainen virheellisyys. Tarvittavia tarkastustoimenpiteitä suunniteltaessa arvioidaan myös tilinpäätöksen laadintaan ja esittämiseen liittyvää sisäistä valvontaa. Lisäksi arvioidaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yleistä esittämistapaa, tilinpäätöksen laatimisperiaatteita sekä johdon tilinpäätöksen laadinnassa soveltamia arvioita.

Tilintarkastus on toteutettu Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Käsityksemme mukaan olemme suorittaneet tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvia tarkastustoimenpiteitä lausuntoamme varten.

Lausunto konsernitilinpäätöksestä

Lausuntonamme esitämme, että konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksyttyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin taloudellisesta asemasta sekä toiminnan tuloksesta ja rahavirroista.

Lausunto tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat ristiriidattomia.

Konsernitilinpäätös ja emoyhtiön tilinpäätös voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys tuloksen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Helsinki, 25. päivänä helmikuuta 2009

Deloitte & Touche Oy

KHT-yhteisö

Mikael Paul

KHT

Tehdaskohtaiset kapasiteetit 2009

Sanomalehti- ja kirjapaperi

Tehdas	Maa	Laatu	Kapasiteetti
			1 000 t
Anjala	FIN	Erikoissanomalehti- ja kirjapaperi	435
Hylte	SWE	Sanomalehtipaperi	855
Kvarnsveden	SWE	SC, sanomalehtipaperi, erikois-sanomalehtipaperi	470
Langerbrugge	BEL	SC, sanomalehtipaperi, erikois-sanomalehti- ja luettelopaperi	400
Maxau	GER	SC, sanomalehtipaperi	195
Sachsen	GER	Sanomalehti-, luettelopaperi	345
Varkaus	FIN	Luettelo-, erikoissanomalehti-, sanomalehtipaperi	290
Yhteensä			2 990

Aikakauslehtipaperi

Tehdas	Maa	Laatu	Kapasiteetti
			1 000 t
Arapoti	BRA	LWC	185
Corbehem	FRA	LWC	330
Dawang	CHN	SC	170
Kabel	GER	LWC, MWC, HWC	475
Kotka	FIN	MFC	185
Kvarnsveden	SWE	SC	515
Langerbrugge	BEL	SC	155
Maxau	GER	SC	525
Veitsiluoto	FIN	LWC, MWC	450
Yhteensä			2 990

Hienopaperi

Tehdas	Maa	Laatu	Kapasiteetti
			1 000 t
Imatra	FIN	WFU	200
Nymölla	SWE	WFU	475
Oulu	FIN	WFC	1 085
Suzhou	CHN	WFC	245
Uetersen	GER	WFC	305
Varkaus	FIN	WFC, WFU	310
Veitsiluoto	FIN	WFU	570
Yhteensä			3 190

Kuluttajapakkauskartonki

			Kapasiteetti
Tehdas	Maa	Laatu	1 000 t
Kuluttajapakkauskartongit			
Barcelona	ESP	WLC	170
Fors	SWE	FBB	395
Imatra	FIN	SBS, FBB, LPB	955
Inkeroinen	FIN	FBB	210
Skoghall	SWE	LPB, FBB, WTL	760
Yhteensä			2 490

Muovipäällystysyksiköt

Forshaga	SWE	Muovipäällysteet	115
Imatra	FIN	Muovipäällysteet	180
Karhula	FIN	Muovipäällysteet	35
Yhteensä			330

Teollisuuspakkauskaset

			Kapasiteetti
Tehdas	Maa	Laatu	1 000 t
Aaltopahvinraaka-aine			
Heinola	FIN	SC fluting	300
Ostrołęka	POL	Kierrätyskuitupohjainen laineri-kartonki, RCP fluting, säkki- ja käärepaperi	280
Yhteensä			580
Laminaattipaperit			
Imatra	FIN	Laminaattipaperi	25
Kotka	FIN	Laminaattipaperit, Imprex hylsykartonki	175
Yhteensä			200

Hylsykartongit

Pori	FIN	Hylsykartongit	115
Soustre	FRA	Hylsykartongit	90
Wisconsin Rapids	USA	Hylsykartongit	65
Yhteensä			270
Teollisuuspakkauskaset yhteensä			1 050

Jatkojalostus

Teollisuuspakkauskaset

Aaltopahvipakkaukset			milj. m ²
Arzamas	RUS	Aaltopahvipakkaukset	130
Balabanovo	RUS	Aaltopahvipakkaukset	150
Balabanovo offset	RUS	Aaltopahvipakkaukset	30
Heinola	FIN	Aaltopahvipakkaukset	130
Jönköping	SWE	Aaltopahvipakkaukset	90
Kaunas	LTU	Aaltopahvipakkaukset	30
Komarom	HUN	Aaltopahvipakkaukset	30
Lahti	FIN	Aaltopahvipakkaukset	80
Łódź	POL	Aaltopahvipakkaukset	125
Lukhovitsy	RUS	Aaltopahvipakkaukset	130
Mosina	POL	Aaltopahvipakkaukset	30
Ostrołęka	POL	Aaltopahvipakkaukset	120
Páty	HUN	Aaltopahvipakkaukset	30
Riga	LVA	Aaltopahvipakkaukset	110
Ruovesi	FIN	Aaltopahvipakkaukset	20
Skene	SWE	Aaltopahvipakkaukset	90
Tallinn	EST	Aaltopahvipakkaukset	20
Tiukka	FIN	Aaltopahvipakkaukset	20
Tychy	POL	Aaltopahvipakkaukset	120
Vikingstad	SWE	Aaltopahvipakkaukset	50
Yhteensä			1 535

Hylsy

			1 000 t
China	CHN	Hylsy	55
Corenso Edam	NLD	Hylsy	10
Corenso Elfes	GER	Hylsy	35
Corenso Poland	POL	Hylsy	6
Corenso Svenska	SWE	Hylsy	35
Corenso Tolosana	ESP	Hylsy	15
Corenso UK	GBR	Hylsy	30
Imatra	FIN	Hylsy	7
Loviisa	FIN	Hylsy	22
Pori	FIN	Hylsy	13
Wisconsin Rapids	USA	Hylsy	25
Yhteensä			253

Puutuotteet

Saha	Maa	Jatkojalos- tuskapasi- teetti	
		Sahauskapasiteetti 1 000 m³	teetti 1 000 m³
Ala	SWE	405	40
Alytus	LTU	160	90
Amsterdam	NLD	-	110
Bad St Leonhard	AUT	390	270
Brand	AUT	420	280
Gruvön	SWE	420	150
Honkalahti	FIN	330	100
Imavere	EST	400	165
Impilahti	RUS	130	-
Kitee	FIN	320	120
Kopparfors	SWE	310	150
Kotka	FIN	250	60
Launkalne	LVA	215	-
Murow	POL	70	20
Nebolchi	RUS	240	20
Näpi	EST	50	80
Pfarrkirchen	GER	-	150
Planá	CZE	320	250
Sollenau	AUT	300	280
Swietajno	POL	20	10
Tolkkinen	FIN	260	-
Uimaharju	FIN	280	15
Varkaus	FIN	330	100
Veitsiluoto	FIN	200	-
Ybbs	AUT	590	440
Zdírec	CZE	470	260
Puutuotteet		6 880	3 160

Kaava: (Myyntikelpoinen nettotuotanto kahtena parhaana peräkkäisenä kuukautena / käytettävissä oleva aika näinä kahtena kuukautena) x koko vuoden käytettävissä oleva aika

Taulukoissa käytetyt lyhenteet:

LWC	kevyet päällystetyt aikakauslehtipaperit
SC	superkalenteroitu paperi
MWC	keskiraskaat päällystetyt aikakauslehtipaperit
HWC	raskaat päällystetyt aikakauslehtipaperit
MFC	konepäällystetyt paperit
MF	päällystämättömät koneviimeistellyt paperit

WFU	päällystämätön hienopaperi
WFC	päällystetty hienopaperi
FBB	taivekartonki
WLC	toispuolisesti valkeapintainen kartonki
SBS	valkaisematon sulfaattikartonki
LPB	nestepakkauskartonki
WPB	puupitoinen kartonki
WTL	White Top Liner
CKB	päällystetty valkaisematon kartonki
ROP	keräyspaperi

DIP siistattu massa

CTMP kemiallisesti käsitelty termomekaaninen massa

Kemiallinen massa

Tehdas	Maa	Laatu	Kapasiteetti 1 000 t
Enocell	FIN	Lyhyt- ja pitkäkuitusellu	555
Kaukopää	FIN	Lyhyt- ja pitkäkuitusellu	845
Kotka	FIN	Pitkäkuitusellu	160
Nymölla	SWE	Lyhyt- ja pitkäkuitusellu	320
Ostrołęka	POL	Pitkäkuitusellu	100
Oulu	FIN	Pitkäkuitusellu	355
Skoghall	SWE	Pitkäkuitusellu	355
Skutskär	SWE	Lyhyt- ja pitkäkuitusellu sekä revintämassa	540
Tainionkoski	FIN	Lyhyt- ja pitkäkuitusellu	180
Varkaus	FIN	Lyhyt- ja pitkäkuitusellu	220
Veitsiluoto	FIN	Lyhyt- ja pitkäkuitusellu	400
Yhteensä			4 030

Osakkuusyritykset

Tehdas	Maa	Laatu	Kapasiteetti 1 000 t
Sunila (50 %), kuivattu massa	FIN	Pitkäkuitusellu	180
Veracel (50 %)	BRA	Lyhytkuitusellu (eukalyptus)	565
Yhteensä			745

Kemiallinen massa yhteensä

4 775
josta markkinasellua ¹⁾
830

1) Markkinasellu on tehtailta ulkoisille asiakkaille myytävää kuivattua sellua.

Siistattu massa (DIP)

Tehdas	Maa	Laatu	Kapasiteetti 1 000 t
Hylte	SWE	DIP	445
Langerbrugge	BEL	DIP	650
Maxau	GER	DIP	300
Sachsen	GER	DIP	430
Yhteensä			1 825

CTMP

Tehdas	Maa	Laatu	Kapasiteetti 1 000 t
Fors	SWE	CTMP	185
Kaukopää	FIN	CTMP	220
Skoghall	SWE	CTMP	250
Yhteensä			655

Varsinainen yhtiökokous

Stora Enso Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään keskiviikkona 1.4.2009 klo 16.00 Marina Congress Centerissä, Katajanokanlaituri 6, Helsinki.

Hallintarekisteröidyn osakkeenomistajan, joka aikoo osallistua varsinaiseen yhtiökokoukseen ja käyttää siellä äänioikeuttaan, tulee olla merkittynä väliaikaisesti Stora Enson osakasluetteloon täsmäytyspäivänä 20.3.2009. Ohjeet yhtiökokoukseen ilmoittautumisesta annetaan kokouskutsussa, joka on nähtävillä yhtiön internetsivuilla osoitteessa www.storaenso.com/investors.

Yhtiökokousaikataulu vuonna 2009

20.3.	Yhtiökokouksen täsmäytyspäivä
1.4.	Varsinainen yhtiökokous

Varojen jako

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että 0,20 euroa osakkeelta jaetaan osakkeenomistajille emoyhtiön ylikurssirahastosta.

Jaettava määrä maksetaan sen jälkeen, kun Patentti- ja rekisterihallitus on myöntänyt luvan ylikurssirahaston alentamiselle, minkä oletetaan tapahtuvan aikaisintaan heinäkuussa 2009.

Varojenjaon täsmäytys- ja maksupäivän yksityiskohdat päätetään yhtiökokouksessa.

Julkaisuajat 2009

5.2.	Tilinpäätöstiedote vuodelta 2008
26.2.	Vuosikertomus 2008
23.4.	Osavuosikatsaus tammi-maaliskuulta
23.7.	Osavuosikatsaus tammi-kesäkuulta
22.10.	Osavuosikatsaus tammi-syyskuulta

Taloudellisen informaation jakelu

Stora Enson **vuosikertomus** julkaistaan englannin, suomen ja ruotsin kielellä.

Raportti postitetaan niille suomalaisille ja ruotsalaisille osakkeenomistajille, jotka ovat sitä pyytäneet, sekä kaikille rekisteröityneille ADR-todistusten haltijoille. Vuosikertomuksen voi ladata myös PDF-tiedostona yhtiön internetsivuilta.

Painetut **osavuosikatsaukset** julkaistaan englannin, suomen ja ruotsin kielellä. Ne postitetaan Suomessa ja Ruotsissa niille osakkeenomistajille, jotka ovat sitä pyytäneet. ADR-todistusten haltijat Pohjois-Amerikassa voivat pyytää painettuja osavuosikatsauksia DBTCA:lta. Osavuosikatsaukset julkaistaan englanniksi, suomeksi ja ruotsiksi yhtiön internetsivuilla, josta niitä voi ladata PDF-tiedostoina.

Taloudellisen informaation postituslistat

Ilmoitukset osoitteenmuutoksista, lisätilauspyynnöt tai pyynnöt postituslistalta poistamisesta:

- Suomalaiset osakkeenomistajat: sähköpostiosoitteeseen corporate.communications@storaenso.com, postiosoitteeseen Stora Enso Oyj, Financial Communications, PL 309, 00101 Helsinki tai puhelimitse 02046 131.
- Ruotsalaiset osakkeenomistajat: sähköpostiosoitteeseen storaenso@strd.se, faksilla +46 8 449 88 10 tai postiosoitteeseen Stora Enso, SE-120 88 Stockholm.
- Rekisteröidyt ADR-todistusten haltijat voivat ottaa yhteyttä DBTCA:han, Hallintarekisteröidyt ADR-todistusten haltijat voivat ottaa yhteyttä välittäjiinsä.
- Muut sidosryhmät voivat ilmoittaa muutoksista suomalaisten osakkeenomistajien tapaan.

Tietoja ADR-todistusten haltijoille (American Depositary Receipts, ADRs)

Osinkojen jälleensijoitus- ja uusien osakkeiden suoraosto-ohjelmaa hallinnoi Deutsche Bank Trust Company Americas (DBTCA). Ohjelman ansiosta nykyisten ADR-todistusten haltijoiden ja ensi kertaa Stora Enson osakkeisiin sijoittavan on vaivatonta lisätä omistustaan Stora Ensossa. Ohjelmaan osallistuva voi joko sijoittaa hänelle maksetun osingon tai mahdollisesti muita varoja ADR-muotoisiin osakkeisiin. Ohjelma koskee ainoastaan Yhdysvaltain kansalaisia. Lisätietoja Stora Enson ADR-ohjelmasta osoitteessa www.adr.db.com

Deutsche Bank Trust Company Americasin yhteystiedot Stora Enson ADR-todistusten haltijoita varten

Deutsche Bank Trust Company Americas
c/o Mellon Investor Services
480 Washington Boulevard
Jersey City, NJ 07310, USA
Maksuton puhelinnumero (ainoastaan USA:ssa): +1 800 249 1707

Yhteystiedot

Keith B. Russell

Sijoittajasuhdejohtaja

Puh. +44 20 7121 0910, Fax +44 20 7121 0888
Stora Enso International Office
1 Sheldon Square, London W2 6TT, UK
keith.russell@storaenso.com

Ulla Paajanen-Sainio

johtaja, sijoittajasuhteet ja talousviestintä

Puh. 02046 21242, Fax 02046 21307
Stora Enso Oyj
PL 309, 00101 Helsinki
ulla.paajanen-sainio@storaenso.com

Global 100

Stora Ensoa pidetään yhtenä parhaimmista metsäsektorin yrityksistä ympäristö- ja sosiaalisen vastuun sekä hallintotapaan liittyvien riskien ja mahdollisuuksien johtamisessa.

Dow Jones kestävän kehityksen indeksit (DJSI)

Stora Enso ainoana metsäsektorin yrityksenä mukana eurooppalaisessa DJSI STOXX -indeksissä vuodesta 2001.

FTSE4Good-indeksi

Stora Enso mukana FTSE4Good -indeksissä vuodesta 2001.

Ethibel Excellence -indeksi

Stora Enso mukana Ethibel Excellence -indeksissä, johon kuuluvien yritysten yritys vastuutyön tulokset ovat maailman johtavaa tasoa.

Storebrand SRI -indeksi

Stora Enso palkittu "Best in Class" -yrityksenä, jonka ympäristö- ja sosiaalisen vastuun työn tulokset ovat johtavaa tasoa.

Climate Disclosure Leadership -indeksi

Stora Enso arvioitu pohjoismaisten hiili-intensiivisten yritysten joukossa kolmanneksi ja metsäsektorin yrityksistä parhaaksi hiilidioksidipäästöjen raportoinnissa.

World's Most Ethical Companies

Ethisphere Institute nimennyt arvioinnissaan (2008 World's Most Ethical Companies) Stora Enson yhdeksi maailman eettisimmistä yrityksistä.

Konsepti ja suunnittelu: Philips Design

Valokuvat: Tina Axelsson, Markus Bullik, Tobias Regell, Scala Photography, Getty Images ja Stora Enson kuva-arkisto

Kannen tyttö: Tyra Tuomola

Painatus: Libris Oy

Kannet: LumiSilk 350 g/m², Stora Enso, Oulun tehtaasta (ISO 14001 -sertifikaatti ja EMAS-rekisteröinti FI-0000021)

Sisäsivut: LumiSilk 150 g/m², Stora Enso, Oulun tehtaasta (ISO 14001 -sertifikaatti ja EMAS-rekisteröinti FI-0000021)
MultiFine 80 g/m², Stora Enso, Nymöllerin tehtaasta, (ISO 14001 -sertifikaatti ja EMAS-rekisteröinti S-0000090)

Tietyt tässä esitetyt lausumat, jotka eivät ole historiallisia tosiasioita, kuten markkinoiden oletettuun kasvuun ja kehitykseen liittyvät lausumat ja muut kasvu- ja tuottavuusolettamat sekä lausumat, jotka alkavat ilmaisilla "uskoo", "olettaa", "odottaa", "ennustaa" tai muilla vastaavilla ilmaisuilla, ovat tulevaisuudennäkömyihin liittyviä kannanottoja Yhdysvaltain vuoden 1995 Arvopapereita Koskevien Oikeudenkäyntien Uudistamisesta annetun lain (The United States Private Securities Litigation Reform Act of 1995) tarkoittamalla tavalla. Koska nämä lausumat perustuvat nykyisiin suunnitelmiin, arvioihin ja ennusteisiin, ne sisältävät riskejä ja epävarmuustekijöitä, jotka saattavat johtaa siihen, että tulokset poikkeavat merkittävästi niistä koskevista arvioista. Tällaisia tulevaisuutta koskevilla lausumissa esitettyjä tekijöitä, jotka saattavat merkittävästi muuttaa tuloksia, voivat muuan muassa olla: (1) toiminnalliset tekijät, kuten jatkuva menestys tuotannollisessa toiminnassa ja siinä saavutettava tehokkuus, jatkuvat saavutukset tuotekehityksessä, konsernin tavoittelemien asiakkaiden kyky hyväksyä uusia tuotteita ja palveluita, voimassaolevien ja uusien yhteistyösopimusten mukanaan tuoma menestys, muutokset liiketoiminnan strategioissa, kehityssuunnitelmissa tai tavoitteissa, muutokset konsernin patenttien tai muiden tekijänoikeuksien antamassa suojassa sekä pääoman saatavuus hyväksyttävillä ehdoilla; (2) teollisuuden yleiset olosuhteet, kuten tuotteiden kysynnän voimakkuus, kilpailun kovuus, konsernin tuotteiden markkinahinnat maailmalla nyt ja tulevaisuudessa sekä niihin liittyvät hintapaineet, raaka-aineiden hintavaihtelut, konsernin asiakkaiden ja kilpailijoiden taloudellinen tilanne sekä mahdollisten uusien kilpailevien tuotteiden ja teknologioiden kehittäminen kilpailijoiden toimesta; ja (3) yleinen taloudellinen tilanne, kuten talouskasvu konsernin tärkeimmillä markkina-alueilla sekä valuuttakurssi- ja korkotasovaihtelut.

haaste: miten reagoida Venäjän puutulleihin?

ratkaisu: vähennetään koivun osuutta tuotannossa tekemällä merkittäviä muutoksia tuotantolaitteistoon ja valmistusresepteihin.

Tehtaillamme on pitkään käytetty tiettyjen paperi- ja kartonkilaatujen valmistukseen sekä koivu- että havupuumassaa. Koivukuidun tärkein toimittaja on ollut Venäjä.

Vuonna 2006 Venäjä ryhtyi korottamaan koivulle asetettuja vientituluja. Puutullit ovat haitanneet huomattavasti esimerkiksi lähellä Venäjän rajaa sijaitsevia Imatran tehtaitamme.

Vähentääkseen riippuvuuttaan Venäjän koivusta Imatran tehtaat on muuttanut paperin- ja kartonginvalmistuksen reseptejä ja tuotantolaitteistoon tehdään uusien reseptien edellyttämiä merkittäviä muutoksia. Muutoksen jälkeen Imatralla pystytään hyödyntämään saatavilla olevia puulajeja lopputuotteen laadusta tinkimättä.

Stora Enso Oyj

PL 309
00101 Helsinki
Katuosoite: Kanavaranta 1
Puh. 02046 131
Fax 02046 21471

Stora Enso AB

Box 70395
SE-107 24 Stockholm, Sverige
Katuosoite:
World Trade Center
Klarabergsviadukten 70
Puh. +46 1046 46000
Fax +46 8 10 60 20

Stora Enso

International Office
1 Sheldon Square
London W2 6TT, UK
Puh. +44 20 7121 0880
Fax +44 20 7121 0888

www.storaenso.com

corporate.communications@storaenso.com